

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

17^{ης} Γενικής Συνέλευσης
της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας

ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ
ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

17^{ης} Γενικής Συνέλευσης
της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης
Ορθοδοξίας

Ερεβάν, 28 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 2010

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

ΑΛΒΑΝΙΑ

κ. DULE, Vangjel
Βουλευτής

ΑΡΜΕΝΙΑ

κ. MINASYAN, Mkrtych, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Διεθνούς Πολιτικής της Δ.Σ.Ο.
κα ARAKELYAN, Ruzanna
Βουλευτής

ΕΛΛΑΔΑ

κ. NERANTZΗΣ, Αναστάσιος, Βουλευτής
Γενικός Γραμματέας της Δ.Σ.Ο.
κ. ΧΥΤΗΡΗΣ, Τηλέμαχος, Βουλευτής
Επικεφαλής της Ελληνικής Κοινοβουλευτικής Αντιπροσωπείας στη Δ.Σ.Ο.
κ. ΔΡΙΒΕΛΕΓΚΑΣ, Ιωάννης, Βουλευτής
Μέλος της Ελληνικής Κοινοβουλευτικής Αντιπροσωπείας στη Δ.Σ.Ο.

ΕΣΘΟΝΙΑ

κ VELMAN, Vladimir, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής ΜΜΕ της Δ.Σ.Ο.
κ KORB, Valeri, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Πολιτισμού της Δ.Σ.Ο.

ΙΟΡΔΑΝΙΑ

κ. KHOURY, Tareq Sami Hanna, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Κανονισμού της Δ.Σ.Ο.
Μέλος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Δ.Σ.Ο.
κ. HADDAD, Redha Khalil Khuri, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Παιδείας της Δ.Σ.Ο.

ΛΕΤΟΝΙΑ

κ. KLEMENTIEV, Andrei, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής ΜΜΕ της Δ.Σ.Ο.
κ. MIRSKIS, Sergejs, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Δ.Σ.Ο.

ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ

κα POLYANSKAYA, Galina, Βουλευτής
Επικεφαλής της Κοινοβουλευτικής αντιπροσωπείας

ΛΙΒΑΝΟΣ

κ. MOUKHEIBER, Ghassan, Βουλευτής
Πρόεδρος της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Δ.Σ.Ο.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

κα SAMOILYK, Katerina, Βουλευτής
Μέλος της Διεθνούς Γραμματείας της Δ.Σ.Ο.
κ. KOLISNYCHENKO, Boris
Γραμματέας

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

κ. KOKALY, Fuad, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δ.Σ.Ο.
κ. SALAMA, Moheeb Salama
Βουλευτής

ΠΟΛΩΝΙΑ

κ. CZYKWIN, Eugeniusz, Βουλευτής
Μέλος της Διεθνούς Γραμματείας της Δ.Σ.Ο.

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

κ. IGNAT, Miron, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δ.Σ.Ο.

ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

κ. POPOV, Sergei, βουλευτής
Πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο.
κ. SEMENOV, Viktor, βουλευτής
Μέλος της Διεθνούς Γραμματείας της Δ.Σ.Ο.
Πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών της Δ.Σ.Ο.
κ. ZATULIN, Konstantin, βουλευτής
Πρόεδρος της Επιτροπής Διεθνούς Πολιτικής της Δ.Σ.Ο.
κ. BURNOSOV, Alexandr, βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Κανονισμού της Δ.Σ.Ο.
κα MIZULINA, Elena, βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δ.Σ.Ο.
κα KUZMINA, Irina
Γραμματέας
κα DEGTYAREVA, Ekaterina
Γραμματέας

ΣΕΡΒΙΑ

κ. MIHAJLOVIC, Ognjen, Βουλευτής
Μέλος της Επιτροπής Κανονισμού της Δ.Σ.Ο.
κα POKRAJAK, Dragana
Διερμηνέας

ΣΟΥΔΑΝ

κ. ISKANDER, Joseph Makin
Βουλευτής

Η.Π.Α.

κ. KATSIANTONIS, Tom

Πολιτειακός Βουλευτής του New Hampshire

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ Δ.Σ.Ο.

– καθ. ALEXEEV, Valery

– Δρ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ, Κώστας

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΟΙ

– Σεβ. Μητροπολίτης Γαλλίας κ. EMMANOYΗΛ, εκπρόσωπος της Αυτού Θειοτάτης Παναγιότητας του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου

– κ. SAVIDI, Ivan, Μέλος της Ρωσικής Κρατικής Δούμα

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

– κ. Αντώνιος Αιμίλιος Ταχιάος, Ομότιμος καθηγητής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αντεπιστέλλον μέλος Ακαδημίας Αθηνών, Αλλοδαπό μέλος Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών και Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών

– Babken Harutyunyan, Διδάκτορα – Καθηγητή Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Ερεβάν, Αντεπιστέλλον μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών της Αρμενίας, Πρόεδρος του τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Ερεβάν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

– Δρ. BULAJIĆ, Strahinja, Μέλος του Κοινοβουλίου του Μαυροβουνίου

– κ. ALEKSIC, Budimir, Μέλος του Κοινοβουλίου του Μαυροβουνίου

– Πανος. Αρχιμανδρίτης Ιωάννης ΤΣΑΦΤΑΡΙΔΗΣ, Υπεύθυνος του γραφείου ενημέρωσης δραστηριοτήτων της Δ.Σ.Ο στη Νότιο Αφρική

– κ. GOGUADZE, George, Μέλος του Κοινοβουλίου της Γεωργίας, εκπρόσωπος της Κ.Σ. ΟΣΕΠ, Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών, Εμπορικών, Τεχνολογικών και Περιβαλλοντολογικών Υποθέσεων της Κ.Σ. ΟΣΕΠ

– κ. BORTSOV, Nikolay, Μέλος της Ρωσικής Κρατικής Δούμα, Μέλος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ένωσης Ρωσίας – Λευκορωσίας

– Δρ. QUAWAS, Audeh, Μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (Π.Σ.Ε.)

– κ. BORISOV, Victor, Αναπληρωτής Γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ένωσης Ρωσίας – Λευκορωσίας

– κ. SCHEBLYGIN, Sergei, Πρόεδρος του Ιδρύματος «Ανδρέας Πρωτόκλητος», Ρωσία

– κ. SHUMYANTSEV, Alexander, Γραμματέας της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ένωσης Ρωσίας – Λευκορωσίας

– κ. FROLOV, Kyryll, Επικεφαλής του Συνδέσμου Ορθοδόξων Εμπειρογνομόνων, Ρωσία

– κ. KURAEV, Andrei, Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής της Μόσχας

Γραμματεία της Δ.Σ.Ο.

– κα. ΜΠΑΚΑΛΗ, Μαρία

– κα. ΒΑΡΝΤΑΝΙΑΝ, Λίλη

Βουλή των Ελλήνων

– κα. ΜΗΛΙΟΥ, Νάγια, Προϊσταμένη της Δ/σης Διεθνών Υποθέσεων και Ελληνισμού της Διασποράς

Γραμματεία της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας

- κ. MARTIROSYAN, Arthur
- κα GASPARYAN, Anahit
- κ. HOVHANNISYAN, Artak

Διερμηνείς

- κα ΔΡΟΣΟΥ, Βίκυ
- κα ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ, Μαρία
- κ. ΠΑΤΕΛΗΣ, Δημήτριος
- κ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ, Περικλής

Δημοσιογράφοι – Τεχνικοί

- κ. SVIDERSKIY, Daniil
- κ. ΓΕΡΑΣΙΜΙΔΗΣ, Γεώργιος

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Δευτέρα, 28 Ιουνίου 2010

- 18.45 – Αφιξη στην Εθνοσυνέλευση. Κατάθεση στεφάνου στο μνημείο των θυμάτων της τρομοκρατικής επίθεσης της 27^{ης} Οκτωβρίου 1999.
 - Αναμνηστική φωτογράφιση.
- 19:00 – Επίσημη Τελετή Έναρξης
 - Χαιρετισμοί – μηνύματα.
- 20:30 – Πέρασ τελετής έναρξης.
- 21:00 – Παράθεση δεξίωσης από την Πρόεδρο της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας κ. Hovik Abrahamyan προς τιμήν των συνέδρων.
 - Επιστροφή στο ξενοδοχείο..

Τρίτη, 29 Ιουνίου 2010

- 10:00 – Έναρξη των εργασιών από τον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο. κ. Sergei Popov.
- 10:00-11:30 – Εισηγήσεις επί του κεντρικού θέματος: **«Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης».**
 - Εισήγηση από τον κ. Babken Harutyunyan, Διδάκτορας – Καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Ερεβάν, Αντεπιστέλλον μέλος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών της Αρμενίας, Πρόεδρο του τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου του Ερεβάν.
 - Εισήγηση από τον κ. Αντώνιο Αιμίλιο Ταχιάο, Ομότιμο καθηγητή Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Αντεπιστέλλον μέλος Ακαδημίας Αθηνών, Αλλοδαπό μέλος Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών και Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών με θέμα: **«Η συμβολή της Εκκλησίας στη δημιουργία των κρατών της ανατολικής χριστιανικής παράδοσης».**
 - Εισήγηση από τον Σύμβουλο της Δ.Σ.Ο. καθηγητή κ. Valery Alexeev, με θέμα: **«Κράτος και Εκκλησία».**
 - Εισήγηση από τον Σύμβουλο της Δ.Σ.Ο. Δρα Κώστα Μυγδάλη με θέμα: **«Κράτος – Εκκλησία – Κοινωνία σήμερα».**
- 11:30-11:45 – Διάλειμμα για καφέ.
- 11:45-13:00 – Εισηγήσεις επί του κεντρικού θέματος.
- 13:15 – Γεύμα στο εστιατόριο «Ellen».

- 15.00 – Επίσκεψη στο μνημείο θυμάτων της Γενοκτονίας των Αρμενίων
- Κατάθεση στεφάνου. Δενδροφύτευση στο πάρκο «Tsitsernakaberd».
- 16.30- – Συνέχεια των εργασιών.
- 18.00
- 18.00- – Διάλειμμα για καφέ.
- 18.15
- 18.15- – Εισηγήσεις επί του κεντρικού θέματος.
- 19.30
- 19.30 – Λήξη των εργασιών.
- 21.00 – Παράθεση δεξίωσης από τον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης και τον Γενικό Γραμματέα της Δ.Σ.Ο. προς τιμήν των συνέδρων στο εστιατόριο «Urartu».

Τετάρτη, 30 Ιουνίου 2010

- 09.30 – Έναρξη των εργασιών από τον Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο. κ. Sergei Popov.
- Συνεργασία της Δ.Σ.Ο. με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο – συζήτηση και έγκριση του συμφώνου συνεργασίας. Εισήγηση από τον Γενικό Γραμματέα της Δ.Σ.Ο. κ. Αναστάσιο Νεράντζη.
- Απολογισμός δραστηριοτήτων από τον Γενικό Γραμματέα κ. Αναστάσιο Νεράντζη.
- Απολογισμός οικονομικής διαχείρισης έτους 2009 – 2010 από τον Ταμία και μέλος της Επιτροπής Οικονομικών κ. Μιχαήλ Τιμοσίδη.
- Αποτελέσματα οικονομικού ελέγχου από τον Πρόεδρο της Επιτροπής Οικονομικών κ. Viktor Semenov.
- Έγκριση οικονομικού απολογισμού έτους 2009 – 2010 και απαλλαγή ευθύνης των υπευθύνων.
- Εκλογές οργάνων της Δ.Σ.Ο.
- Παρουσίαση του προγράμματος δραστηριοτήτων της Δ.Σ.Ο. έτους 2010 – 2011 από τον νεοεκλεγέντα Γενικό Γραμματέα της Δ.Σ.Ο.
- Έγκριση του προγράμματος δραστηριοτήτων της Δ.Σ.Ο. έτους 2010 – 2011.
- Παρουσίαση και έγκριση οικονομικού προϋπολογισμού έτους 2010 – 2011 από τον νεοεκλεγέντα Ταμία και Μέλος της Επιτροπής Οικονομικών της Δ.Σ.Ο.
- 11.30- – Διάλειμμα για καφέ.
- 11.45
- 11.45- – Παρουσίαση – Συζήτηση – Υιοθέτηση ψηφισμάτων της 17ης Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο.
- 15.30
- 15.30 – Ολοκλήρωση των εργασιών της 17ης Γενικής Συνέλευσης.
- Συνέντευξη Τύπου. (Συμμετέχουν ο Πρόεδρος της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας, ο Πρόεδρος της Γ.Σ. της Δ.Σ.Ο. και ο Γενικός Γραμματέας της Δ.Σ.Ο.)

- 16.00 – Γεύμα στο εστιατόριο «Bellagio».
- Επιστροφή στο ξενοδοχείο.
- 17.30 – Αναχώρηση για την πόλη Ετσματζίν και επίσκεψη στον Καθεδρικό Ναό της Αρμενικής Αποστολικής Εκκλησίας.
- Συμμετοχή στον Εσπερινό όπου θα χοροστατήσει Η Αυτού Αγιότητα ο Καθολικός Πατριάρχης των Αρμενίων Καρέκιν Β΄.
- Δεξίωση εκ μέρους της Αυτού Αγιότητας του Καθολικού Πατριάρχη των Αρμενίων Καρέκιν Β΄ προς τιμήν των συνέδρων.

Πέμπτη, 1 Ιουλίου 2010

- Επίσκεψη στο Μουσείο – Ινστιτούτο Αρχαίων χειρογράφων.
- 10.00 – Αναχώρηση για το Γκαρνί-Γκεγάρτ.
- 12.00 – Συνάντηση της ηγεσίας της Δ.Σ.Ο. με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Αρμενίας κ. Serzh Sargsyan.
- 14.00 – Παράθεση γεύματος από την Αρμενική αντιπροσωπεία στη Δ.Σ.Ο. σε εστιατόριο της λίμνης Σεβάν.
- 21.00 – Δείπνο στο εστιατόριο «Old Erivan».

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ 17^{ΗΣ} ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

“Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης”

ΔΕΥΤΕΡΑ, 28 ΙΟΥΝΙΟΥ 2010

Ερεβάν

ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ

Προεδρεύει ο SERGEI POPOV: Παναγιώτατε, Αξιότιμε Πρόεδρε του Κοινοβουλίου της Αρμενίας κ. Abrahamyan, Αξιότιμε Κύριε Γενικό Γραμματέα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Αξιότιμοι Κοινοβουλευτικοί των εθνικών Κοινοβουλίων και Μέλη της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Αξιότιμοι Συμμετέχοντες των εργασιών της Συνόδου.

Θα ήθελα εγκάρδια να σας χαιρετίσω στην έναρξη των εργασιών της Ετήσιας Συνελεύσεως, της Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως της Ορθοδοξίας. Σήμερα συναντηθήκαμε στην φιλόξενη πόλη του Ερεβάν, σε αυτή την πολύ όμορφη πόλη, σε αυτό το διαμάντι του Καυκάσου, με πολυετή, πλούσια ιστορία, μια πόλη που είναι γνωστή σε όλο τον κόσμο για τα μοναδικά μνημεία αρχιτεκτονικής. Συναντηθήκαμε εδώ ούτως ώστε από κοινού να συζητήσουμε τη συμβολή της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης στο γίνεσθαι, στη διαμόρφωση των εθνών και των κρατών των ορθοδόξων λαών.

Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς την ηγεσία της Αρμενίας για τη δυνατότητα που μάς έδωσε να διοργανώσουμε στην χώρα αυτήν τις εργασίες της οργανώσεώς μας.

Η Αρμενία υπήρξε στον κόσμο το πρώτο χριστιανικό κράτος, ένα κράτος στο οποίο ο Αρμενικός λαός διήλθε από μεγάλες ιστορικές δοκιμασίες και κατάφερε να διατηρήσει την πίστη των προγόνων του.

Ο Ρωσικός και ο Αρμενικός λαός έχουν δεσμούς φιλίας αιώνων, και θα ήθελα να αδράξω την ευκαιρία, ώστε να υπογραμμίσω ότι πρόσφατα εορτάσαμε την 65^η επέτειο της κοινής μας νίκης επί του φασισμού, μιας νίκης που οφείλουμε στους γιους των δύο λαών, του Αρμενικού και του Ρωσικού.

Θα έχουμε την δυνατότητα να εξετάσουμε ενδελεχώς την συμβολή του Χριστιανισμού στην ανάπτυξη του πολιτισμού των λαών μας, μια παράδοση η οποία αποτελεί το θεμέλιο για την ανάπτυξη της κρατικής οντότητας, για την υιοθέτηση των κρατικών νόμων. Στις χώρες μας είχαμε παραδοσιακά ένα πνεύμα ανεκτικότητας προς άλλες ομολογίες και αντιλήψεις. Θεωρώ ότι όλες αυτές οι πτυχές θα αποτελέσουν αντικείμενο εξέτασης στις ομιλίες των συμμετεχόντων.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας εξετάζει ένα εξαιρετικά φλέγον ζήτημα της σύγχρονης μας εποχής, αντικείμενο που θα αποτελέσει πεδίο προβληματισμού των Κοινοβουλευτικών των χωρών μας.

Σε αυτό το φόρουμ υψηλού επιπέδου θα έχουμε τη δυνατότητα από κοινού να αναζητήσουμε απαντήσεις σε περίπλοκες προκλήσεις της εποχής.

Θα ήθελα, σε σχέση προς αυτό, να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους Κοινοβουλευτικούς των χωρών – μελών της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, που κάνουν κάθε τι που είναι δυνατόν ούτως ώστε να προωθήσουν τη συνεργασία μεταξύ των χωρών και των κρατών της περιοχής μας. Να εκφράσω, επίσης, τις ευχαριστίες μας προς την Γενική Γραμματεία της

Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Γραμματεία η οποία εργάστηκε επίτονα για να διασφαλίσει την άρτια διοργάνωση των εργασιών μας. Να ευχηθώ σε όλους γόνιμες εργασίες και πλούσιες ευχάριστες εντυπώσεις από την πρωτεύουσα της Αρμενίας.

Θα ήθελα τώρα να δώσω τον λόγο στον Πρόεδρο του Εθνικού Κοινοβουλίου της Αρμενίας ο οποίος και θα κηρύξει την έναρξη των εργασιών της Διακοινοβουλευτικής μας Συνέλευσης.

Η. ABRAHAMYAN: Σεβασμιώτατε, Κύριε Πρόεδρε της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Κύριε Γενικό Γραμματέα, Αγαπητά μέλη της Συνέλευσης, Κύριοι Πρέσβεις, Αγαπητοί προσκεκλημένοι, Κυρίες και Κύριοι.

Έχω τη χαρά να σας καλωσορίσω στη Δημοκρατία της Αρμενίας που είναι το λίκνο του Χριστιανισμού, και χαίρομαι πολύ που η 17^η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας γίνεται εδώ στην Αρμενία.

Η Αρμενία ήταν η πρώτη χώρα η οποία ανακήρυξε τον Χριστιανισμό ως κρατική θρησκεία και έχει δεσμευθεί στις ιδέες της ανεκτικότητας, της αλληλεγγύης, του διαθρησκευτικού διαλόγου και της κοινής εργασίας για το καλό της ειρήνης και της ευημερίας των λαών. Εδώ είμαστε όλοι ενωμένοι, μάς ενώνει η πίστη που βασίζεται σε αυτές τις αρχές, τα ήθη και τα ηθικά πρότυπα. Οι ίδιες αρχές αντικατοπτρίζονται και στον πολιτισμό και τις παραδόσεις μας. Πιστεύω ότι ιδιαίτερος αυτές οι κοινές πνευματικές και πολιτιστικές αρχές μπορούν να φέρουν πιο κοντά τα κράτη μας και τους λαούς μας.

Παραδοσιακά, η Εκκλησία έχει επιτελέσει - και εξακολουθεί να επιτελεί- σημαντικό ρόλο σε αυτόν τον τομέα. Νιώθω υπερηφάνεια γιατί η Αποστολική Εκκλησία της Αρμενίας έχει ξεχωριστή θέση, όχι μόνο στη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας, αλλά και επειδή επί ολόκληρους αιώνες έχει προαγάγει τη θέσπιση καλών πολιτισμικών σχέσεων με γειτονικούς λαούς και θρησκείες, την κατανόηση, και την προστασία και διατήρηση των πνευματικών, πολιτισμικών και ιστορικών μας αξιών.

Από την πρώτη ημέρα της ίδρυσής της, η Αρμενική Εκκλησία απετέλεσε αξιόπιστη βάση για το κράτος της Αρμενίας και οργανωτή της κοινωνικής ζωής, με την ανεκτίμητη συνεισφορά της στην εδραίωση της ενότητας του λαού μας. Σημαντικός είναι ο ρόλος της Εκκλησίας στην ανάπτυξη και διατήρηση του πολιτισμού μας, της Αρμενικής αλφαβήτου και λογοτεχνίας, των τεχνών και επιστημών, της παιδείας και της εθνικής συνείδησης. Μεταξύ άλλων, το πρώτο βιβλίο που μεταφράστηκε στα αρμενικά μετά τη δημιουργία της αρμενικής αλφαβήτου από τον Μεσρόπ Μαστότς ήταν η Βίβλος, το έτος 400.

Η Αρμενία, επίσης, δίνει μεγάλη προσοχή στη διατήρηση των πολιτισμικών αξιών, ιδιαίτερος των αξιών που έχουν παγκόσμια σημασία. Η πολιτισμική διαφορετικότητα και η διατήρηση και προστασία των μνημείων είναι ιδιαίτερης σημασίας για τους λαούς αυτούς, των οποίων τα πολιτισμικά και ιστορικά μνημεία βρίσκονται σε άλλες χώρες, σε ολόκληρο τον κόσμο, και κυρίως στη δική μας περιοχή. Στην Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν, τα χριστιανικά μνημεία είναι υπό την αιγίδα του κράτους, όμως δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για το Αζερμπαϊτζάν και την Τουρκία, τις άλλες γειτονικές μας χώρες. Και είναι τραγωδία το γεγονός ότι συνεχίζονται οι πράξεις που έχουν σκοπό την καταστροφή της αρμενικής πολιτιστικής κληρονομιάς, παρά τη σταθερή επαγρύπνηση της Αρμενίας και παρά τις εκκλήσεις των διεθνών οργανισμών. Κυρίως στο Αζερμπαϊτζάν, γίνεται προσπάθεια σε υψηλό κρατικό επίπεδο να εξαλειφθούν οι αρχαίες μαρτυρίες σε περιοχές οι οποίες κατοικούνταν επί αιώνες από Αρμένιους. Πρόκειται για πολιτιστική γενοκτονία, για να χρησιμοποιήσουμε τον επεικέστερο όρο. Η καταστροφή του αρχαίου κοιμητηρίου του Τζουλφά στην επαρχία Ναχιτσεβάν, όπου κάποτε κατοικούσαν κυρίως Αρμένιοι, ενώ σήμερα δεν υπάρχει εκεί ούτε ένας Αρμένιος, αποδεικνύει την κατεδάφιση των Αρμενικών μνημείων.

Η Διεθνής Κοινότητα θα πρέπει να καταδικάσει τέτοιου είδους βάρβαρες πράξεις. Διότι έτσι καταστρέφονται όχι μόνο οι Αρμενικές, αλλά και οι πανγχιριστιανικές πνευματικές αξίες. Είναι πιο επώδυνο όταν τα Αρμενικά ιστορικά και πολιτιστικά μνημεία καταστρέφονται σε χώρες με παρόμοια θρησκεία. Πιστεύουμε ότι σε άλλες χώρες οι αξίες αυτές όχι μόνο διατηρούνται και προστα-

τεύονται αλλά δίνονται και ευκαιρίες προκειμένου να δημιουργηθούν νέες αξίες. Πρέπει επίσης να καταδικαστούν οι αυξανόμενες στρατιωτικές δαπάνες του Αζερμπαϊτζάν, καθώς και οι δηλώσεις των αρχών για την επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ διά της βίας. Η πρόσφατη δημοσίευση των Αζερίων, η οποία δυστυχώς είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινων ζώων, αποδεικνύει ότι οι милитарιστικές δηλώσεις μπορούν να αποτελέσουν πραγματική απειλή για την περιφερειακή ασφάλεια. Σκοπός της Αρμενίας είναι να επιλυθεί η κρίση στο Ναγκόρνο Καραμπάχ μόνο με ειρηνικά μέσα, και με μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, έτσι ώστε να υπάρξουν διαρκείς εποικοδομητικές διαπραγματεύσεις και μέσα στην Ομάδα Μινσκ του ΟΑΣΕ. Η επίλυση της σύγκρουσης στο Ναγκόρνο Καραμπάχ θα πρέπει να βασιστεί στην αναγνώριση του δικαιώματος αυτοδιάθεσης του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ, καθώς και την άσκηση των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτό.

Αγαπητοί Συνάδελφοι, ο Καύκασος είναι μία περιοχή με μεγάλη εθνική, πολιτιστική και θρησκευτική ποικιλομορφία. Με όλα αυτά τα χαρακτηριστικά, έχει τεράστιες δυνατότητες να μετατρέψει αυτή τη διαφορετικότητα σε πολύπλευρες ευκαιρίες συνεργασίας. Πιστεύω ότι η Συνέλευση αυτή θα συνεισφέρει σημαντικά σε αυτή τη διαδικασία.

Θέλω προσωπικά να σας καλωσορίσω στην Αρμενία και να σας ευχηθώ κάθε επιτυχία στις εργασίες σας. Πιστεύω ότι θα χαρείτε να δείτε τις ιστορικές και πολιτισμικές αξίες της Αρμενίας και θα απολαύσετε τη διαμονή σας στην χώρα μας. Ευχαριστώ πολύ.

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε για τα πολύ καλά σας λόγια και για την κήρυξη έναρξης των εργασιών της Διακοινοβουλευτικής μας Συνελεύσεως.

Τώρα, για την ανάγνωση του χαιρετιστήριου μηνύματος του Προέδρου της Αρμενίας θα δώσω τον λόγο στον εκπρόσωπο του Προέδρου του Κοινοβουλίου κ. Isagulyan.

G. ISAGULYAN, Μόνιμος εκπρόσωπος του Προέδρου της Δημοκρατίας της Αρμενίας στην Εθνοσυνέλευση:

«Προς τους συμμετέχοντες στην 17^η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας

Είναι μεγάλη χαρά για μένα να καλωσορίζω τους διοργανωτές, συμμετέχοντες και προσκεκλημένους της 17^{ης} Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο. Είναι συμβολικό το γεγονός ότι η Συνέλευση έλαβε την απόφαση να κάνει την ετήσια συνάντησή της εδώ, σε ένα από τα αρχαία κέντρα του χριστιανισμού και των χριστιανικών αξιών. Ως εκπρόσωπος του έθνους το οποίο ήταν το πρώτο στον κόσμο που ανακήρυξε το χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία του κράτους, αποδίδω μεγάλη σημασία στη διοργάνωση αυτή, από πνευματικής, πολιτιστικής, κοινωνικής και πολιτικής άποψης.

Ζούμε σήμερα σε μία εποχή όπου τα έθνη και τα κράτη του κόσμου αντιμετωπίζουν πολιτικές, οικονομικές, διεθνικές, περιβαλλοντικές και άλλες νέες προκλήσεις, τις οποίες μπορούμε να ξεπεράσουμε μέσω συνεργασίας, αμοιβαίας υποστήριξης και συντονισμένων προσπαθειών.

Σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας του, ο Αρμενικός λαός καθοδηγούνταν από μία βασική ιδέα: ότι η ειρήνη είναι ο βασικός παράγοντας ο οποίος ενώνει τους ανθρώπους και οδηγεί στη συνεργασία και την ευημερία, χωρίς την οποία καμία ανθρώπινη πρόοδος δεν μπορεί να επιτευχθεί. Αυτή η Συνέλευση επίσης συμβολίζει και τις ιδέες της χριστιανικής αλληλεγγύης, και την εδραίωση των κοινών πολιτισμικών αξιών. Η ένωση των Χριστιανών του κόσμου και των θρησκειών του κόσμου γύρω από αυτά τα παγκόσμια και καθολικά ανθρώπινα ιδεώδη, διαγράφεται ξεκάθαρα με τη μορφή του διαλόγου, που προάγει το σύγχρονο οικουμενισμό, τη συνοχή των Εκκλησιών.

Από τη στιγμή ιδρύσεώς της, η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας και οι δράσεις της βασίζονται πάντοτε στις καθολικές ανθρωπιστικές αξίες και αρχές, και υπηρετούν το σκοπό της συνεργασίας μεταξύ των λαών και της αποτελεσματικής αντιμετώπισης των εκάστοτε προκλήσεων. Κάθε δραστηριότητα λοιπόν που έχει να κάνει με διαπολιτισμικό διάλογο, με επαφές και σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, οφείλει πρώτα να υπερκεράσει εθνικισμούς, θρησκευτικές και εθνοτικές μισαλλοδοξίες, και να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Στο όνομα, λοιπόν, όλων αυτών των αρχών, η Δ.Σ.Ο, αυτά τα 17 χρόνια της ύπαρξής της έχει προαγάγει την εφαρμογή όλων αυτών των στόχων. Αυτό αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι, μέσα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, διευρύνθηκε το πλαίσιο των δραστηριοτήτων του οργανισμού και συμπεριέλαβε μέλη κοινοβουλίων από χώρες όλου του κόσμου. Είναι ενθαρρυντικό το ότι η Δ.Σ.Ο. βγήκε εκτός των συνόρων της Ευρώπης, και εκπροσωπείται ως Παγκόσμιος Οργανισμός.

Ελπίζω, πιστεύω ότι αυτή η συνάντηση στο Ερεβάν θα δώσει νέα ώθηση στις δραστηριότητες της Συνέλευσης. Εύχομαι να είναι επιτυχείς και καρποφόρες οι εργασίες της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας, της οποίας η δράση βασίζεται στην αμοιβαία κατανόηση, την αλληλεγγύη και συνεργασία, την εδραίωση της ανεκτικότητας και την ειρηνική συνύπαρξη. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας της Αρμενίας, κ. Serzh Sargsyan».

Καθολικός Πατριάρχης Αρμενίων ΚΑΡΕΚΙΝ Β΄: «Αξιότιμε Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας, Αξιότιμε Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας του Ναγκόρνο Καραμπάχ,

Αγαπητέ Πρόεδρε της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Αξιότιμοι κύριοι Βουλευτές.

Έχουμε την χαρά και την ευτυχία να σάς καλωσορίσουμε στο αρχαίο έδαφος της Αρμενίας, της πρώτης χριστιανικής χώρας, η οποία προσκύνησε τον Σταυρό του Κυρίου ήδη από το 301 μ.Χ.

Δεν είναι μόνο η χαρά που σας φιλοξενούμε. Έχουμε και τη χαρά να φιλοξενούμε τη συνάντηση αυτή, η οποία λαμβάνει χώρα μεταξύ αδελφών της ίδιας ομολογίας και ανθρώπων με κοινές αντιλήψεις πάνω σε πολλά τρέχοντα θέματα. Πιστεύουμε ότι η συνάντηση αυτή, η οποία είναι συνέχεια των συναντήσεων που έγιναν στην Αθήνα, τη Σόφια, την Ιερουσαλήμ και την Πάτμο, θα συμβάλει στην προσπάθειά μας να αναζητήσουμε απαντήσεις για τα παγκόσμια κρίσιμα θέματα. Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα σήμερα για τους πολιτικούς, και κυρίως για τα νομοθετικά σώματα, έχει να κάνει με την ιδέα ενός κοσμικού κράτους. Σήμερα, η ιδέα μίας εκκλησίας διαχωρισμένης από το κράτος κατανοείται συχνά ως η αρχή του αμοιβαίου αλληλοαποκλεισμού των δύο θεσμών, γεγονός που οδηγεί σε αποξένωση των κρατικών δομών από τους θρησκευτικούς θεσμούς. Επιπλέον, η προαναφερθείσα τάση που επικρατεί σε κρατικούς φορείς και αξιωματούχους τους οδηγεί σε αδιαφορία προς τα πνευματικά και θρησκευτικά ζητήματα, θέματα που ανακύπτουν σε κάθε βήμα και συνιστούν το υπόβαθρο των προβλημάτων που προσπαθεί να επιλύσει το κράτος. Πιστεύουμε ακράδαντα πως είναι αδύνατον να επιλυθούν πλήρως τα κοσμικά προβλήματα όταν το κράτος και οι λειτουργοί του είναι διαχωρισμένοι από τις θρησκευτικές τους βάσεις, οι οποίες διαμορφώνονται από τον πνευματικό κόσμο και την πίστη ενός λαού, του οποίου η ζωή καθορίζεται και του οποίου οι επιθυμίες εκπληρώνονται από τους κρατικούς λειτουργούς.

Για τους λόγους αυτούς, αποδίδουμε ιδιαίτερη αξία στο γεγονός ότι η Συνέλευση αυτή έχει ενώσει τους πολιτικούς, οι οποίοι δεν αδιαφορούν προς τα ζωτικά ζητήματα στους παραδοσιακούς τομείς όπως είναι: ο πολιτικός, ο οικονομικός, ο κοινωνικός και άλλοι τομείς, αλλά και ο πνευματικός τομέας.

Εκτιμούμε το γεγονός ότι η Συνέλευση αυτή έχει συγκεντρώσει μέλη Κοινοβουλίων τα οποία συνδυάζουν την πολιτική με την πίστη και, μέσω της νομοθετικής τους δραστηριότητας, προσπαθούν να εισαγάγουν την πνευματική κατανόηση του κόσμου και να ενισχύσουν τις παραδοσιακές χριστιανικές αξίες στα νομοθετικά σώματα των κρατών τους.

Η δραστηριότητα της Συνέλευσης αυτής είναι πράγματι ανεκτίμητης αξίας, διότι ενώνει αρχαίους χριστιανικούς λαούς. Οι επαφές μεταξύ των Κοινοβουλευτικών διαφόρων χωρών εντός της Συνέλευσης ήδη υφίστανται, και διασφαλίζουν την ειρήνη και την αδελφοσύνη μεταξύ αυτών των κρατών. Επομένως, είναι μια απτή συνεισφορά στον ευρύτατο πνευματικό χώρο όλης της ανθρωπότητας.

Πιστεύουμε, επίσης, ότι τέτοιου είδους συναντήσεις και επαφές θα πρέπει να προωθούν την επίλυση των εντάσεων και διαφωνιών, που μερικές φορές ανακύπτουν ως αποτέλεσμα πα-

ρανοήσεων και παρεξηγήσεων μεταξύ των λαών μας. Και εννοούμε εδώ τις σχέσεις μεταξύ των εκκλησιών της Αρμενίας και της Γεωργίας, και - πιο συγκεκριμένα - την παροχή νομικής υποστήριξης στην Αρμενική Επισκοπή στη Γεωργία, και την επιστροφή των Αρμενικών εκκλησιών στην Επισκοπή, καθώς και τις παρεξηγήσεις μεταξύ Ελλήνων και Αρμενίων στην Ιερουσαλήμ. Είμαστε πεπεισμένοι ότι όλα αυτά μπορούν να επιλυθούν σε πνεύμα αδελφότητας, διαλόγου και αμοιβαίας κατανόησης.

Ένα από τα προβλήματα που απασχολούν την Αρμενική Αποστολική Εκκλησία είναι ο ρόλος των παραδοσιακών χριστιανικών αξιών στο ευρύτερο κοινό, δηλαδή η ενίσχυση του ρόλου του πνευματικού παράγοντα σε ολόκληρο τον κόσμο, η ενδυνάμωση των χριστιανικών αντιλήψεων στον πολιτισμό και στην καθημερινή ζωή, η εξάλειψη του θρησκευτικού φανατισμού, η αντιμετώπιση των ισοπεδωτικών προκλήσεων της παγκοσμιοποίησης. Μας απασχολεί επίσης η υπεράσπιση των θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων, το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των εθνών, το οποίο εκφράζεται με διάφορους τρόπους στα επίσημα κείμενα των Συνελεύσεων της Σερβίας, του Κοσσυφοπεδίου, της Κύπρου.

Το 1996, όταν κανένας διεθνής οργανισμός δεν αναγνώριζε το Ναγκόρνο-Καραμπάχ ως ανεξάρτητη οντότητα, η Συνέλευση ήταν η πρώτη η οποία συμπεριέλαβε συμμετέχοντες από το Ναγκόρνο-Καραμπάχ στη συνέλευση που έγινε στην Αθήνα. Είναι αδύνατον, λοιπόν, να υποτιμήσουμε την απόφαση της Συνέλευσης να βγει εκτός των συνόρων της Ευρώπης και να συμπεριλάβει απεσταλμένους από την Ασία, την Αυστραλία και την Αφρική, οι οποίοι παρακολουθούν τη συνέλευση αυτή από το 2001. Η απόφαση αυτή υπαγορεύθηκε από την επίγνωση ότι οι προτεραιότητες της Συνέλευσης είναι καθολικές, και οι χριστιανικές εκκλησίες αυτής της περιοχής, όπως η Ασσυριακή, η Αιθιοπική, η Κοπτική και πολλές άλλες εκκλησίες, μαζί με την Αρμενική Αποστολική Εκκλησία, αποτελούν τον αρχαίο, ή ανατολικό ορθόδοξο βραχίονα.

Η ομοιότητα των στόχων μας βασίζεται στο εξής: το Μάρτιο που μας πέρασε, ο πατριάρχης Μόσχας και πάσης Ρωσίας κ.κ. Κύριλλος και εγώ υπογράψαμε μια κοινή διακήρυξη, υπογραμμίζοντας τη σημασία της διάδοσης της χριστιανικής πίστης και των χριστιανικών αξιών για την ανάπτυξη των κρίσιμων διαχριστιανικών και διαθρησκευτικών επαφών, την ανάγκη συνοχής και κοινής προσπάθειας προκειμένου να αντιμετωπιστεί η παρέμβαση των ψευδοθρησκευτικών κινήματων στις παραδοσιακά χριστιανικές χώρες, έτσι ώστε να αποτρέψουμε την επιβλαβή και καταστροφική δράση που είναι δυνατόν να προκληθεί από διάφορες αιρέσεις.

Για μια ακόμη φορά εκφράζουμε τη χαρά μας για τη σημερινή συνάντηση, δίνουμε τις ευλογίες μας στα μέλη της Συνέλευσης, και σας ευχόμαστε με τη δύναμη του Θεού να επιτύχετε νέα πρόοδο. Προσευχόμαστε για σας και ζητούμε από τον Κύριο να σας καθοδηγεί στις δραστηριότητες και προσπάθειές σας. Είθε ο Παντοδύναμος να σας ευλογεί και να σας δυναμώνει στις ειρηνικές και ανθρωπιστικές σας προσπάθειες».

Σ. ΡΟΠΟΒ: Σάς ευχαριστούμε για τα σοφά σας λόγια και ευχόμεθα να είμεθα εις θέσιν να εκπληρώσουμε τις ευχές που διατυπώσατε.

Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω τον λόγο στο Γενικό Γραμματέα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Βουλευτή της Βουλής των Ελλήνων, κύριο Αναστάσιο Νεράντζη.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Αγιότατε Καθολικέ Πατριάρχα των Αρμενίων, Σεπτή των Επισκόπων χορεία, Εξοχότατοι Πρόεδροι των Κοινοβουλίων της Αρμενίας και του Ναγκόρνο Καραμπάχ, Εκπρόσωποι κάθε αρχής και εξουσίας του τόπου αυτού, Φίλε Πρόεδρε της Γενικής Συνελεύσεως της Ορθοδοξίας, Αγαπητοί συνάδελφοι Βουλευτές, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι, Κυρίες και Κύριοι.

Ως Γενικός Γραμματέας της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.), νιώθω ιδιαίτερη τιμή και χαρά απόψε. Πρώτα, γιατί οι εργασίες της Συνελεύσεώς μας γι' αυτή τη χρονιά ομοφώνως αποφασίστηκε να διεξαχθούν στην Αρμενία, ένα έθνος το οποίο ήταν από τα πρώτα που ασπάστηκαν το Χριστιανισμό και διατήρησαν επί σειρά συνεχών αιώνων άσβεστη τη φλόγα και τη δάδα αυτού του χριστιανικού ιδεώδους.

Ένας δεύτερος λόγος είναι προσωπικός: εμείς οι Έλληνες αισθανόμαστε ιδιαίτερη αδελφική

σχέση με τους Αρμενίους, φιλοξενούμε στη χώρα μας επί σειρά ετών πάρα πολλούς Αρμενίους, με τους οποίους αισθανόμαστε σαν αδέρφια, εγώ δε στη δική μου Περιφέρεια έχω αναπτύξει εξαιρετικούς δεσμούς με την πολυπληθή Αρμενική Κοινότητα, και εξηγούσα στον Αγιότατο Πατριάρχη και στον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου προηγουμένως, ότι οι Αρμένιοι στην περιοχή μου με φωνάζουν «**Νεραντζιάν**», θέλοντας να εκδηλώσουν με αυτόν τον τρόπο την αγάπη και την φιλική τους διάθεση απέναντί μου.

Ζούμε σε μια περίεργη εποχή. Είναι μια εποχή πολύχορδη και πολύτονη. Θα έλεγα ότι είναι εποχή υδραργυρική. Υπάρχει μια πλημμυρίδα, η οποία είναι πρωτοφανής και η οποία, στο διάβα της, έχει παρασύρει αξίες, πρότυπα, θεσμούς. Τίποτα σχεδόν δεν μπορεί να αντισταθεί αποτελεσματικά, και ολόκληρη η ανθρωπότητα, αυτός ο από ετών καλλιεργούμενος αγρός, κινδυνεύει να μετατραπεί σε έναν χέρσο χώρο, όπου υπάρχει φόβος να μην μιλάμε πια για Οικουμένη, αφού δεν θα οικεί ούτε και ο Θεός.

Το ερώτημα, λοιπόν, τίθεται ως εξής: άραγε, πρέπει να διερωτηθούμε εν απογνώσει μαζί με τον Προφήτη Ιερεμία «**πώς εάλω και εθηρεύθη το καύχημα της Γής;**» Ή μήπως πρέπει, πιο σύγχρονοι εμείς και πιο δραστήριοι, να αναλάβουμε τις ευθύνες μας, να αγωνιστούμε, να εκπτύξουμε το ανάστημά μας το πνευματικό και το σωματικό, να αδράξουμε το πηδάλιο αυτό του σκάφους και να πολεμήσουμε, να ματώσουμε, να αγωνιστούμε;

Δεν είμαστε αιθεροβάμονες. Δεν πιστεύουμε ότι υπάρχουν μαγικές λύσεις, ούτε τις διαθέτουμε. Όμως, ξέρουμε ότι υπάρχουν αντιστάσεις και αυτές τις αντιστάσεις θέλουμε να ενεργοποιήσουμε. Αυτών των αντιστάσεων την κινητοποίηση στοχεύουμε εμείς ως Ομοσπονδία Διακοινοβουλευτική, ως Συνέλευση της Ορθοδοξίας.

Μέσα στις πλάνες μας, οι οποίες οριοθετούν την αντικοινωνία, την αντιοικονομία, τον αντιπολιτισμό, αναζητούμε τον απλανή εκείνο αστέρα, ο οποίος θα μας οδηγήσει σε ασφαλέστερους και πιο υπήνεμους λιμένες.

Να, λοιπόν, γιατί εδώ από την Αρμενία, απευθύνουμε έκκληση σε όλους τους Ορθόδοξους Βουλευτές, όλου του κόσμου, να στρατευτούν με αυτήν την ιδέα, την σωστική. Απευθύνουμε έκκληση σε όλα τα κράτη του κόσμου, να μετάσχουν σε αυτή την προσπάθεια για την αναχαίτιση της παρακμής και της κατάρτισης, διότι έτσι μόνο μπορούμε να ελπίζουμε.

Μου έρχεται στο μυαλό ένας συμβολισμός. Κατά την παράδοση, στο Αραράτ, αυτό το όρος το οποίον σας περιβάλλει, σας θάλπει, σας αγιάζει αλλά και σας περιγράφει, κατέληξε εν τέλει η Κιβωτός του Νώε, με ό,τι είχε απομείνει από εκείνη την καταστροφή, και άρχισε μια καινούργια ζωή. Εμείς, λοιπόν, αυτοπροσκαλούμεθα, αλλά καλούμε και εσάς, να επέμβουμε και να επιβιβαστούμε σε μια νέα Κιβωτό για μια νέα Σωτηρία, μια Κιβωτό μέσα στην ανακαινισμένη πίστη και την εν δυνάμει Αλήθεια, μια Κιβωτό, στην οποία Νώε θα είναι ο καθένας από εμάς.

Με αυτές τις λίγες σκέψεις, ευχαριστώ θερμότατα το κράτος της Αρμενίας, το Κοινοβούλιο, τον Πρόεδρό του προσωπικά, αλλά και τις Υπηρεσίες για την ολόθερμη συμπαράσταση και βοήθεια, την οποίαν μας παρείχαν σε όλη αυτή την προσπάθειά μας. Την εκτιμούμε, αγαπούμε δε και σεβόμαστε όλους εσάς. Με αυτές τις σκέψεις, χαιρετίζω όλους σας και εύχομαι –εκφράζοντας συγχρόνως και την βεβαιότητα – αυτή μας η Γενική Συνέλευση να είναι επιτυχέστερη από τις άλλες. Ευχαριστώ πολύ.

S. ПОРОВ: Σας ευχαριστούμε κύριε Νεράντζη για τις ευχές σας. Επιτρέψτε μου, να δώσω το λόγο στον Βουλευτή κ. Χυτήρη για την ανάγνωση χαιρετιστήριου μηνύματος του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων κ. Πετσάλνικου.

T. ΧΥΤΗΡΗΣ: Αγιότατε Καθολικέ Πατριάρχα της Αρμενίας, Κύριε Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης της Αρμενίας, Κύριε Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας, η οποία συνέρχεται σήμερα στην πρωτεύουσα της φίλης Αρμενίας, πρεσβεύει και υπηρετεί το πνεύμα και τις αξίες της Ορθοδοξίας, όπως η αλληλεγγύη, η αγάπη, η προσφορά προς τον πλησίον, η ομοψυχία, η ανεκτικότητα, η αποδοχή της διαφορετικότητας, η αλληλοκατανόηση.

Από την ίδρυσή της με πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων, το 1993, έχει θέσει ως στόχο την εμπέδωση των αξιών αυτών στη συνείδηση των λαών.

Μέσω της συνεργασίας και του διαλόγου που καλλιεργεί μεταξύ των Εθνικών Κοινοβουλίων Ορθόδοξων κρατών, εντοπίζει κοινά σημεία και προωθεί μια κοινή στρατηγική και δράση για την καταπολέμηση φαινομένων, όπως είναι ο εθνικισμός, η ξενοφοβία και ο θρησκευτικός φανατισμός.

Με τον τρόπο αυτό, προωθεί το ενοποιητικό οικουμενικό πνεύμα του Ορθόδοξου Πολιτισμού και συμβάλλει στην προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων, και ειδικά των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και των θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων.

Διαδραματίζει έτσι σημαντικό ρόλο στις προσπάθειες της Διεθνούς Κοινότητας για τη δημιουργία ενός πιο δίκαιου και ειρηνικού κόσμου.

Εύχομαι η απολογιστική Γενική σας Συνέλευση να καταλήξει σε εποικοδομητικά συμπεράσματα και να παράσχει ιδέες για την προώθηση της ειρήνης και της ευημερίας σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων».

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε Κύριε Χυτήρη για την εκφώνηση της απευθύνσεως, του χαιρετισμού. Παρακαλούμε να διαβιβάσετε στον Πρόεδρο του Ελληνικού Κοινοβουλίου τις θερμότερες ευχαριστίες μας εξ ονόματος της Ολομελείας μας για τη διαρκή προσοχή του, θέλω να το υπογραμμίσω ιδιαίτερα αυτό, με την οποία αγκαλιάζει την Ολομέλειά μας.

Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο για την εκφώνηση του χαιρετισμού του κυρίου Gryzlon στον κύριο Viktor Semenov.

V. SEMENOV: Σάς ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε. Αγιότατε, Αξιότιμε Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης της Αρμενίας, Αξιότιμοι Πρόεδρε και κε Γενικό Γραμματεά της Ολομελείας της Ορθοδοξίας.

Επιτρέψτε μου να αναγνώσω τον χαιρετισμό του κυρίου Boris Gryzlon: «Αξιότιμοι προσκεκλημένοι και συμμετέχοντες στην Ολομέλεια της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Σας χαιρετίζω εξ ονόματος της Κρατικής Δούμας της Ρωσικής Ομοσπονδίας.

Σήμερα, η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στην προάσπιση των ιδεωδών της Ορθοδοξίας, τόσο στις χώρες της Ορθοδοξίας όσο και στις χώρες που φιλοξενούν Ορθόδοξους πληθυσμούς. Είμαι ιδιαίτερα περιχαρής, διότι η 17^η Ολομέλεια διεξάγεται στην Αρμενία, σε μια χώρα με πανάρχαιες χριστιανικές παραδόσεις. Έχει ιδιαίτερη σημασία η παγκόσμια κοινότητα να αφουγκραστεί τέτοιους διεθνείς έγκυρους οργανισμούς, όπως είναι η ΔΣΟ. Αυτό θα βοηθήσει στην επίλυση προβλημάτων, στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Κατά το τρέχον έτος, για πρώτη φορά στην ουσία, σε κρατικό επίπεδο θα τιμήσουμε ιδιαίτερα την 28^η Ιουλίου, την ημέρα του εκχριστιανισμού της Ρωσίας. Αυτή η νέα ετήσια εορτή, μαρτυρά την αναγνώριση εκ μέρους της Πολιτείας ενός σημαντικού, ιστορικού γεγονότος το οποίο διαδραμάτισε τεράστιο ρόλο στην κοινωνική, πνευματική και πολιτισμική ζωή της Ρωσίας και την ενίσχυση της κρατικής υποστήριξης της Ρωσίας.

Ένα από τα ζητήματα που θα εξεταστούν στην παρούσα Ολομέλεια είναι η εκλογή της νέας ηγεσίας της Οργανώσεώς σας. Ευελπιστούμε ότι οι συμμετέχοντες κατά την επίλυση αυτού του ζητήματος θα διατηρήσουν τη σταθερότητα και τη συνέχεια. Εύχομαι σε όλους σας επιτυχίες και γόνιμες εργασίες.» Σας ευχαριστώ.

S. POPOV: Ευχαριστούμε τον Viktor Semenov για την θερμή και ενδιαφέρουσα απεύθυνση. Ανταποδίδουμε τις ευχές στον Πρόεδρο της Κρατικής Δούμας της Ρωσίας, στον κύριο Gryzlon. Διαβιβάστε του τις ευχαριστίες μας.

Και τώρα επιτρέψτε μου την ανάγνωση του μηνύματος, χαιρετισμού του Παναγιώτατου Πατριάρχου Βαρθολομαίου εκ μέρους του Μητροπολίτη Γαλλίας κ. Εμμανουήλ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Αγιότατε Καθολικό Πατριάρχα των Αρμενίων, Σεβασμιώτατοι, Εξοχότατοι, Αγαπητοί Κύριοι και Κυρίες Βουλευτές, Κυρίες και Κύριοι.

Έχω την τιμή να σας διαβάσω το μήνυμα της Αυτού Αγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου επί τη ευκαιρία της 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

«Σε μια εποχή που η σύνθεση του νέου μεταναστευτικού ρεύματος σε όλο τον κόσμο προάγει μια βαθύτατη μεταμόρφωση, έναν μετασχηματισμό των θρησκευτικών απλοποιήσεων, η Ορθοδοξία η ίδια δεν μπορεί από πλευράς της να κάνει τίποτε άλλο παρά να αναλογιστεί την ίδια τη δημιουργία και την ανάπτυξη των εθνικών ταυτοτήτων.

Επομένως, χαιρόμαστε πολύ που αυτή η ζύμωση είναι δυνατή σήμερα στο πλαίσιο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, και ελπίζουμε ειλικρινά ότι οι καρποί των εργασιών σας θα γίνουν δεκτοί θετικώς και αποτελεσματικώς στις αντίστοιχες χώρες σας.

Δεν χρειάζεται να πάει κανείς πιο μακριά για να κατανοήσει τη δυσκολία μιας τέτοιας πρωτοβουλίας, κυρίως εφόσον πρόκειται για θέμα εθνικής ταυτότητας. Η σκιά του εθνικισμού, όπως αυτός κηρύχθηκε τον 19^ο αιώνα, θα μπορούσε να διαποτίσει τις συζητήσεις μας, ακόμα και παρά τη θέλησή μας, και έτσι θα μπορούσε να ακυρώσει από μόνη της όλες αυτές τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι Ορθόδοξες Εκκλησίες για να βρουν μια ισορροπία μεταξύ της ποιμαντικής φροντίδας, δηλαδή της διάδοσης σε όλους τους συνανθρώπους μας οι οποίοι αναζητούν ένα πνευματικό μήνυμα, και της καθολικής αποστολής της Εκκλησίας προς τα έθνη.

Άλλωστε και το Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο κλείνει με τα λόγια του Χριστού: *«πορευθέντες ουν μαθητεύσατε πάντα τα έθνη, βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα όσα ενετειλάμην υμίν και ιδού εγώ μεθ' υμών ειμι πάσας τας ημέρας έως της συντελείας του αιώνος»*.

Η ισορροπία, λοιπόν, μεταξύ της ποιμαντικής φροντίδας και της αποστολής είναι πάρα πολύ εύθραυστη. Εντούτοις, το πρόβλημα του εθνικισμού αναπτύχθηκε τον 19^ο αιώνα, αλλά την ίδια ακριβώς εποχή, η Ορθόδοξη Εκκλησία απάντησε σε αυτό το πρόβλημα. Και η σημερινή πραγματικότητα μαρτυρεί ακριβώς ότι το σοβαρό αυτό πρόβλημα ακόμα επιμένει.

Εντούτοις, το Συμβούλιο της Κωνσταντινούπολης το 1872, καταδίκασε αποφασιστικά τις εθνοφυλετικές προθέσεις, οι οποίες υποβάθμιζαν το άγγελμα της Σωτηρίας που είχε αναγγελθεί σε όλο τον κόσμο σε απλή εθνική ανησυχία. Και επιπλέον πρέπει να προσέξουμε να μην υιοθετήσουμε και την διαμετρικώς αντίθετη άποψη, δηλαδή να μεταμορφώσουμε την εκκλησιαστική εμπειρία σε μια καθαρή αφαίρεση, σε μια επουσιώδη παρουσία στην Ιστορία, στην κοινωνία ή ακόμη και την πολιτική, με την ευρύτερη έννοια.

Αντιθέτως, έχει αποδειχθεί και αποδεικνύεται ακόμη και σήμερα στον τομέα των Τεχνών, της Λογοτεχνίας, της Ζωγραφικής, της Γλυπτικής, ακόμα και στη Μουσική, ότι η Ορθοδοξία λειτουργεί αδιάκοπα ως χωνευτήριο πολιτισμών και αναπτύσσεται και διαμορφώνεται ανάλογα με τις περιόδους και εποχές. Και παρομοίως, απαντώντας στους υπέρμαχους του ακραίου εκκοσμικισμού, είναι συνετό να αναγνωρίσουμε το αποτύπωμα της Ορθοδοξίας και τη συμβολή της στην αναγνώριση της γένεσης και της ανάπτυξης εθνικών ταυτοτήτων.

Επομένως μπορούμε να επιβεβαιώσουμε, μαζί με το συγγραφέα της επιστολής προς Διόγνητο, του 2^{ου} αιώνας, ότι ο Χριστιανισμός και ακόμη περισσότερο η Ορθοδοξία, ήταν και παραμένει η ψυχή του κόσμου.

Κυρίες και Κύριοι, ο διάλογος που έχουμε αναλάβει, ενίοτε σύντομος, πάντοτε όμως θεμελιώδης, έγινε δεκτός πολύ ευνοϊκά από την 4^η Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη που έγινε στο Σαμπέζυ το 2009, διότι σχετίζεται άμεσα με τις αποφάσεις της Συνόδου του 1872. Διερευνώντας, λοιπόν, το ερώτημα της ορθόδοξης διασποράς, οι σκέψεις που αναπτύχθηκαν από τους διάφορους εκπροσώπους όλων των Ορθόδοξων Εκκλησιών, κατέληξαν στην απόφαση να θεσπιστούν Επισκοπικές Συνελεύσεις, οι οποίες θα έχουν την αποστολή να μαρτυρούν και να προάγουν την ενότητα της Ορθόδοξης Εκκλησίας, και να ασκούν από κοινού την ποιμαντική υπηρεσία προς τους πιστούς των περιοχών τους και να προσφέρουν σε όλο τον κόσμο την κοινή τους μαρτυρία.

Επομένως, η Ορθοδοξία είναι πράγματι η ψυχή του κόσμου, και παρόλο που είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, να οριστεί, καθώς είναι αόρατη, εντούτοις εμψυχώνει, δίνει ζωή στην ανθρώπινη καρδιά και στη σχέση της με την Κοινωνία και το Κράτος. Και είναι πολύ περισσότερο από μια απλή πηγή αξιών. Είναι αυτή που διαμορφώνει τα κράτη, παροτρύνει τα κράτη και τους εκπροσώ-

πους τους προς τις ενάρετες πρακτικές, Και μεταξύ αυτών των πρακτικών, η πρωταρχικότερη είναι η ικανότητα του διαλόγου με τον πλησίον, με τον άλλον, στο αυθεντικό της πλαίσιο, δηλαδή του 21^{ου} αιώνας της 3^{ης} χιλιετίας.

Είθε η χάρη του Ελεήμονος να σας σκεπάζει. Καλή επιτυχία στη συνάντησή σας».

S. ΡΟΡΟΒ: Σας ευχαριστούμε Σεβασμιώτατε για την ανάγνωση του μηνύματος του Παναγιωτάτου. Παρακαλούμε να του διαβιβάσετε τις ειλικρινείς ευχαριστίες μας.

Και τώρα το λόγο έχει ο Επικεφαλής της Γραμματείας του Πατριαρχείου Μόσχας, Αρχιεπίσκοπος κ. Mark, ο οποίος θα αναγνώσει το μήνυμα του Πατριάρχου Μόσχας και πασών των Ρωσιών.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ YEGORYEVSK κ. MARK: Αξιότιμοι προσκεκλημένοι και συμμετέχοντες στην Συνέλευση.

«Εγκαρδίως χαιρετίζω όλους σας για τη συμμετοχή σας στην 17^η Ολομέλεια της Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως της Ορθοδοξίας. Δεν είναι τυχαία η επιλογή του τόπου αυτού. Σύμφωνα με την παράδοση, οι Άγιοι Θαδδαίος και Βαρθολομαίος έφεραν σε αυτή την αρχαία βιβλική γη τον ευαγγελικό λόγο της πίστης, πριν από 1.700 χρόνια υπό τη σκέπη του φύλακα αγίου σας Γρηγορίου του Φωτιστή. Σε πολλούς ναούς και μοναστήρια της Αρμενίας ακούγεται το κήρυγμα του Κυρίου, του Αναστάσιου.

Είναι ιδιαίτερα βαθύς ο συμβολισμός του γεγονότος ότι εδώ συζητούνται ζητήματα που αφορούν τις τύχες του κόσμου, το ρόλο των χριστιανικών εκκλησιών για το γίνεσθαι της κρατικής υποστάσεως των λαών της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης.

Η Ορθοδοξία διαθέτει μοναδική εμπειρία στη δημιουργία διαθρησκευτικού και διεθνικού κόσμου. Η εμπειρία αυτή είναι ιδιαίτερα πολύτιμη στην περίοδο των οξυνόμενων διεθνών αντιφάσεων και της τεχνητής αντιπαραθέσεως των πολιτισμών, διότι τα χριστιανικά ιδεώδη της ειρήνης, της δικαιοσύνης και της αγάπης προς τον πλησίον, επιτρέπουν την υπέρβαση των διαφωνιών, συνενώνουν τους ανθρώπους και παρέχουν δύναμη για τη διεξαγωγή γόνιμου διαλόγου.

Είμαι πεπεισμένος ότι χωρίς τη στήριξη στις χριστιανικές ηθικές αξίες, όλα τίθενται υπό απειλή. Μόνο η πίστη στο λόγο του Κυρίου παρέχει τη δυνατότητα για την Αλήθεια στους λαούς που ζουν στις ηπείρους μας.

Από κοινού, λοιπόν, να διατηρήσουμε την ενότητα του πνεύματος σε μια ενότητα εν ειρήνη που διαβιβάζει στις νέες γενεές τις αξίες του Ευαγγελίου, οι οποίες τίθενται εν αμφιβόλω και απορρίπτονται από τον εκκοσμικευμένο κόσμο.

Καλούμεθα σήμερα να αναζητήσουμε απαντήσεις στα προβλήματα της επικαιρότητας, ορμώνοντες από τις αρχές του Χριστιανισμού, χωρίς να δεχόμαστε τις αντιλήψεις περί δήθεν συγκρούσεως των πολιτισμών. Καλούμε, τουναντίον, όλους τους λαούς προς συνεργασία, διότι η Ορθοδοξία ανέκαθεν ήταν φορέας και θα είναι εσαεί φορέας της αρετής, του καλού, της ειρήνης, της ελπίδας.

Ειλικρινώς εύχομαι σε όλους τους συμμετέχοντες σε αυτό το φόρουμ τη δύναμη του Κυρίου. Κύριλλος, Πατριάρχης Μόσχας και πασών των Ρωσιών».

S. ΡΟΡΟΒ: Σας ευχαριστούμε ειλικρινά και παρακαλούμε να διαβιβάσετε στον Μακαριώτατο, επίσης, τις ευχαριστίες μας για τα θερμά του αυτά λόγια και θα προσπαθήσουμε να υλοποιήσουμε τις οδηγίες του στην Ολομέλειά μας.

Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στην κυρία Samoilyk για να εκφωνήσει το χαιρετισμό του Προέδρου του Ουκρανικού Κοινοβουλίου.

K. SAMOILYK: Αξιότιμοι συμμετέχοντες στις εργασίες της Ολομελείας μας, επιτρέψτε μου να αναγνώσω τον χαιρετισμό του κυρίου Λίτβιν, του Προέδρου του Κοινοβουλίου μας, προς τους συμμετέχοντες στην 17^η Ολομέλεια της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

«Ειλικρινώς χαιρετίζω τους διοργανωτές και τους συμμετέχοντες στην 17^η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας με θέμα «*Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των ορθοδόξων λαών*», εδώ στην αγία γη του Αραράτ. 17^η ημέρα του μήνα, θα πρέπει να εκπληρωθεί το θέλημα του Θεού διότι το κάθε σύγχρονο κράτος το

οποίο απέστειλε εκπροσώπους του, έχει περάσει από σκληρές δοκιμασίες του χρόνου και της ίδιας της ιστορίας του.

Η αστάθεια των ποικίλων ενώσεων έδειξε ότι υπάρχει ανάγκη επιστροφής σε ένα σύστημα προσανατολισμού των χριστιανικών αξιών, έχει δε ιδιαίτερη σημασία οι αξίες αυτές να μην απεμπολούνται από το σύγχρονο άνθρωπο, διότι η ισχύς και η ενέργεια την οποία μεταφέρουν θα πρέπει να λειτουργήσει προς όφελος των λαών και των κρατών.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας εξ' υπαρχής με μεγάλη προσοχή παρακολουθεί το διάλογο ο οποίος διεξάγεται σε επίπεδο θρησκευτικών και πολιτικών, προτείνοντας ταυτοχρόνως και τη δική της θεώρηση στα προβλήματα του σύγχρονου πολιτισμού.

Είμαι πεπεισμένος ότι και αυτή η Ολομέλειά σας, που διεξάγεται στη θαυμάσια γη της Αρμενίας θα συνεισφέρει με συστάσεις και αποφάσεις στην ενίσχυση, διεύρυνση και εδραίωση των πνευματικών και ηθικών προσανατολισμών της ανθρωπότητας.

Εύχομαι, λοιπόν, σε δημιουργική ατμόσφαιρα αλληλοκατανόησης να υπάρχει γόνιμη συνεργασία. Ειρήνη σε όλους εσάς.

Με σεβασμό, Βολόντιμιρ Λίτβιν, Πρόεδρος του Κοινοβουλίου της Ουκρανίας».

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε για αυτόν τον ειλικρινή χαιρετισμό. Διαβιβάστε, παρακαλώ, στον κύριο Λίτβιν τις καλύτερες ευχές μας.

Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στο μεγάλο φίλο μας, Πρόεδρο της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας του Ναγκόρνο Καραμπάχ, τον κύριο Gulian.

A. GULIAN: Σάς ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε. Αγιότατε, Αξιότιμοι Συνάδελφοι, Κυρίες και Κύριοι.

Είμαι ιδιαίτερα ευτυχής για το γεγονός ότι έχω τη δυνατότητα να χαιρετίσω τους συμμετέχοντες των εργασιών της 17^{ης} Συνόδου της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου προς τους διοργανωτές και προς την ηγεσία της Αρμενίας, να ευχαριστήσω τον κύριο Abrahamyan, τον Πρόεδρο του Αρμενικού Κοινοβουλίου, για τη δυνατότητα που μου έδωσε να ομιλήσω ενώπιόν σας.

Σε συνάρτηση με αυτό, θα ήθελα να σας ενημερώσω για το γεγονός ότι η αντιπροσωπεία του Ναγκόρνο Καραμπάχ είχε συμμετάσχει και στο παρελθόν σε παρόμοιες συναντήσεις.

Η χώρα μου είναι χριστιανική εδώ και 1.700 χρόνια. Αυτή ήταν η επιλογή των προγόνων μας, το ορθό της οποίας απέδειξε η ιστορία.

Είμαστε μέρος ενός ευρύτερου κόσμου που εδράζεται σε κοινές αξίες: είναι η πίστη στις ιδέες της ανεκτικότητας, της αλληλεγγύης, του σεβασμού προς τις παραδόσεις και τον πολιτισμό κάθε λαού.

Η περιοχή μας ιστορικά αποτελεί ένα πεδίο συνάντησης αλλά και συγκρούσεων των πολιτισμών. Καταφέραμε όμως πάντα να διασφαλίζουμε την εθνική μας ιδιαιτερότητα, την πίστη μας και τη θεσμική μας αυτοοργάνωση. Αυτές οι αρχές είχαν διατηρηθεί στο πέρασμα των αιώνων. Ακόμα και το ολοκληρωτικό καθεστώς του παρελθόντος δεν κατάφερε να καταστρέψει τους πνευματικούς μας προσανατολισμούς. Ο αγώνας του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ για την αξιοπρέπεια του είναι απόδειξη αυτού του γεγονότος.

Αναμφιβόλως, δεν θεωρούμε ότι το πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ έχει θρησκευτικό περιεχόμενο. Πρόκειται περί πολιτικού προβλήματος και θα πρέπει να βρει την πολιτική του επίλυση. Την ίδια στιγμή ανησυχούμε ιδιαίτερα για το γεγονός ότι το Αζερμπαϊτζάν κάνει λόγο περί Ισλαμικής αλληλεγγύης και επιθυμεί να γίνει μέλος, και επιθυμεί να ωθήσει τον Οργανισμό Ισλαμικής Συνδιάσκεψης σε επιθετικές δηλώσεις και αποφάσεις εναντίον μας.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας θα πρέπει να εξετάσει ενδελεχώς τον κίνδυνο να προσδώσουν αυτές οι δυνάμεις θρησκευτικό χαρακτήρα στο κατ' ουσίαν πολιτικό πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Μας ανησυχεί η μοίρα των Αρμενίων που απέμειναν στο έδαφος του Αζερμπαϊτζάν. Τα αρμενικά χριστιανικά μνημεία στο Αζερμπαϊτζάν καταστρέφονται συστηματικά ή πολλές φορές μετατρέπονται σε μουσουλμανικά θρησκευτικά κτίρια.

Φρονούμε ότι η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας θα μπορούσε να διατυπώσει τον δικό της αμερόληπτο λόγο και να ζητήσει, να απαιτήσει από το Αζερμπαϊτζάν το σεβασμό των αρχών και των κανόνων του διεθνούς δικαίου. Θεωρούμε ότι τα πολιτιστικά μνημεία δεν θα πρέπει να αποτελούν θύμα τέτοιου είδους επιθετικής πολιτικής.

Στο έδαφος του Ναγκόρνο Καραμπάχ φροντίζουμε τα μνημεία όλων των άλλων λαών. Στην πρωτεύουσα της χώρας μας, στο Στεπανακέρτ, είχαμε πρόσφατα εκδηλώσεις που αφορούσαν σε ορθόδοξες ρωσικές εκκλησίες. Αναστηλώθηκε πρόσφατα ένα τέμενος στην πόλη Shusha.

Γιατί η μη αναγνώριση του Ναγκόρνο Καραμπάχ ως ανεξαρτήτου κράτους, θα πρέπει να εμποδίζει την αναπροώθηση πολιτισμικών και πολιτικών επαφών μεταξύ των πολιτών της περιοχής.

Σήμερα, οι πολιτικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές και άλλες επαφές του λαού της χώρας μας με άλλους λαούς υπονομεύονται, δεδομένου ότι και οι υπόλοιπες χώρες, οι υπόλοιποι λαοί της περιοχής δεν έχουν την δυνατότητα να επισκεφτούν την περιοχή μας και να γνωρίσουν τα μνημεία μας. Βεβαίως, η επίλυση του πολιτικού προβλήματος θα είχε θετική επίδραση στις διεθνείς σχέσεις στην περιοχή. Και έχω υπ' όψιν βεβαίως τη διευθέτηση του ζητήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Με το θέμα αυτό ασχολείται η Επιτροπή του ΟΑΣΕ, με συμμετοχή εκπροσώπων της Ρωσίας και των Η.Π.Α. Στην παρούσα στιγμή, οι διαπραγματεύσεις που διεξάγονται δεν είναι αποτελεσματικές. Χωρίς την ισότιμη συμμετοχή των εκπροσώπων του Ναγκόρνο Καραμπάχ σε αυτές τις συνομιλίες, δεν θα επιλυθεί το πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Και θεωρούμε ότι το πιο σημαντικό όλων έχει να κάνει με το γεγονός ότι το Ναγκόρνο Καραμπάχ θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να παρουσιάσει τις δικές του προσεγγίσεις, τα δικά του επιχειρήματα, δια μέσου της διπλωματικής οδού.

Η αδιαφορία πολλών Διεθνών Οργανισμών προς το Ναγκόρνο Καραμπάχ έχει επιτρέψει στο Αζερμπαϊτζάν να μην σέβεται τους διεθνείς κανόνες. Η επίσημη πολιτική του Μπακού, η επίσημη αντι-αρμενική πολιτική, οι απειλές που αφορούν στην επιθυμία του Αζερμπαϊτζάν να λύσει δια του πολέμου το πρόβλημα αυτό, υπονομεύουν τη σταθερότητα σε όλη την περιοχή.

Τα τραγικά γεγονότα προ δέκα ημερών στην περιοχή του Ναγκόρνο Καραμπάχ είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια ανθρώπινων ζωών και κατέδειξαν για μια ακόμα φορά την πρόθεση των γειτόνων μας να επιλύσουν το πρόβλημα αυτό δια του πολέμου. Η προσπάθεια άσκησης πίεσης και προβολής απειλών, όπως καταμαρτυρεί η Ιστορία του 20^{ου} αιώνα, οδήγησαν σε τραγικά αποτελέσματα.

Σήμερα το Αζερμπαϊτζάν θέλει να μας επιστρέψει στο παρελθόν, όπου το πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ είχε επιλυθεί χωρίς τη γνώμη του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Έτσι, λοιπόν, ο λαός του Ναγκόρνο Καραμπάχ αγωνίστηκε για την ανεξαρτησία του, ανακήρυξε την ανεξαρτησία του. Η Ιστορία δεν προβλέπει επιστροφή στο παρελθόν, θα πρέπει να κοιτάζουμε στο μέλλον.

Η χώρα μου έχει φτάσει πλέον σε ένα τέτοιο επίπεδο κρατικής συγκρότησης και αυτονομίας, το οποίο, αν δεν είναι ανώτερο άλλων λαών, τουλάχιστον δεν είναι κατώτερο του επιπέδου αυτόνομης κρατικής συγκρότησης άλλων μετα-σοβιετικών Δημοκρατιών.

Ήθελα για άλλη μια φορά να σας χαιρετίσω και να σας ευχηθώ να έχετε γόνιμες εργασίες. Ελπίζω στο προσεχές μέλλον το Ναγκόρνο Καραμπάχ να γίνει πλήρες μέλος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε. Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο για χαιρετισμό, από την Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Παρευξινίου Οικονομικής Συνεργασίας θα ομιλήσει ο κύριος Gogvadze, Μέλος του Κοινοβουλίου της Γεωργίας.

G. GOGUADZE: Μακαριώτατε, Κύριε Πρόεδρε, Αξιότιμοι Συνάδελφοι, Κυρίες και Κύριοι.

Εξ ονόματος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Παρευξινίου Οικονομικής Συνεργασίας, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για τη δυνατότητα που μας δώσατε να ομιλήσουμε ενώπιόν σας και να ευχηθώ κάθε επιτυχία στις εργασίες της Συνόδου σας. Η παγκόσμια οικονομική κρίση, οι

περιβαλλοντικές καταστροφές στον πλανήτη μας καταμαρτυρούν το γεγονός ότι καμία χώρα δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αυτούς τους κινδύνους κατά μόνας. Θα πρέπει να επανεξετάσουμε τις αρχές και τις αξίες των σχέσεών μας.

Σε μια πραγματικότητα παγκοσμιοποίησης είναι πολύ δύσκολο να διατηρήσουμε τις παραδοσιακές μας αρχές και αξίες. Πρόσφατα, μερικοί μεγάλοι χρηματιστές αυτοκτόνησαν. Δεν έχω καμία ιδιαίτερη σχέση με τον κόσμο *του επιχειρείν*, θεωρώ, όμως, ότι οι άνθρωποι που ήταν ηγέτες των μεγάλων χρηματο-οικονομικών οργανισμών θεώρησαν τους εαυτούς τους βασιλείς και θεούς. Βλέπουμε τα αποτελέσματα αυτών των πολιτικών. Ο κόσμος απώλεσε την πίστη.

Η Εκκλησία προσφέρει στον άνθρωπο την ελπίδα για το μέλλον, ένα φάρμακο στον σύγχρονο κόσμο που έχει απολέσει την ελπίδα. Θεωρούμε ότι είναι πολύ χρήσιμα αυτά τα φόρα όπου μπορούμε να επανεξετάσουμε την αξία των παραδόσεών μας. Πολύ συχνά στη χώρα μου γίνεται λόγος για το ότι η παγκόσμια πολιτική αποφασίζεται στις μεγάλες πρωτεύουσες του κόσμου. Θεωρώ ότι η πολιτική απορρέει από την καρδιά και την ψυχή του κάθε ανθρώπου, από το τι θα αποφασίσει ο καθένας, από τις προσπάθειές του.

Κάνοντας το καλό ο κάθε άνθρωπος θα πρέπει να είναι πεπεισμένος για το ότι κάποιος άλλος άνθρωπος θα του απαντήσει πράττοντας το καλό.

Ο κάθε άνθρωπος εξετάζει τα ζητήματα της συνειδήσεώς του. Υπάρχουν βεβαίως άνθρωποι που δεν ακούν την φωνή της συνειδήσεως και δεν έχουν τη δυνατότητα να μείνουν μόνοι τους με τη συνειδήσή τους και να συνομιλήσουν μαζί της.

Παρόμοια είναι και η τύχη και η συμπεριφορά ολόκληρων χωρών. Κάθε χώρα και η ηγεσία κάθε χώρας θα πρέπει να αισθάνεται την ευθύνη απέναντι στο λαό της και την πίστη. Αυτό που πολλές φορές είναι ανεκτό από τους άλλους ανθρώπους δεν είναι ανεκτό από τους χριστιανούς και τους ορθοδόξους.

Η Εκκλησία είναι η συνείδηση των χωρών και των κρατών, βοηθώντας τους ανθρώπους και τις ηγεσίες να μην παρεκκλίνουν από τον δρόμο της δικαιοσύνης. Και η Εκκλησία που ξεχνά τη φωνή της συνειδήσεως δεν έχει μέλλον.

Πολλές φορές η θρησκεία αντιμετωπίστηκε ως μια εύκολη απάντηση στις απορίες των ανθρώπων. Η διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας θα πρέπει να είναι ο ύψιστος σκοπός των κρατών. Η ειρήνη και η αρμονία μας επιτρέπουν να ξεπερνάμε τα εμπόδια που δημιουργούν στο δρόμο μας οι εχθροί της Ορθοδοξίας.

Ποιος είναι σήμερα ο εχθρός της Ορθοδοξίας; Το κακό είναι ο εχθρός μας. Και δεν είναι απαραίτητο να κατονομάσουμε συγκεκριμένους ανθρώπους. Μόνο δια μέσου κοινών προσπαθειών και συνεργασίας τα κράτη και οι εκκλησίες μπορούν να αντιμετωπίσουν το κακό.

Πολλές είναι οι λεγόμενες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που έχουν ως στόχο την υπονόμηση των καλών σχέσεων μεταξύ κρατών και εκκλησίας. Θα πρέπει με τον πλέον σοβαρό τρόπο να εκτιμήσουμε τον κίνδυνο, που δεν είναι ορατός προς το παρόν δια γυμνού οφθαλμού, αλλά αισθανόμαστε, όμως, την παρουσία του.

Πολύ συχνά κάνουμε μεγάλα σφάλματα. Πρόσφατα στη Γεωργία μια μικρή ομάδα νεαρών ανδρών, με ένα δημοσίευμά της προσέβαλε την Ορθόδοξη πίστη, την Εκκλησία και όλες τις πνευματικές μας παραδόσεις. Εναντίον αυτής της ομάδας κατεφέρθη μια άλλη ομάδα, η οποία δήλωσε ότι ήταν ομάδα ορθόδοξων νέων. Θεωρώ ότι θα πρέπει να προσδώσουμε ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι η βία δεν αντιμετωπίζεται με την βία.

Ο ριζοσπαστισμός, οι ριζοσπαστικές συμπεριφορές είναι επικίνδυνες από όπου κι αν προέρχονται. Θα πρέπει να υπάρξουν αποτρεπτικές πολιτικές, ούτως ώστε να μην εμφανίζονται τέτοιου είδους πρωτοβουλίες και ενέργειες.

Το κράτος θα πρέπει να παρέχει σε όλες τις παραδοσιακές ομολογίες τις συνθήκες εκείνες που θα διασφαλίσουν την ανεκτικότητα. Είναι εξαιρετικά γόνιμη η συζήτηση με τους εκπροσώπους των ομολογιών κατά την ψήφιση των σχετικών νόμων.

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα, οι ορθόδοξοι λαοί υπέστησαν μεγάλες καταστροφές ως συνέπεια

πολέμων, ενίοτε και μεταξύ χριστιανικών λαών. Αυτές οι θλιβερές σελίδες στην Ιστορία μας δεν θα πρέπει να μας βαρύνουν και στο μέλλον. Θα πρέπει να καθοδηγούμαστε από τις Ορθόδοξες Αρχές.

Πιστεύω ότι δεν είναι τυχαία η προσπάθεια ορισμένων να υποδαυλίσουν συγκρούσεις μεταξύ ορθόδοξων λαών. Στην Ιστορία μας έχουμε και πολλές θετικές εμπειρίες από την ανάπτυξη αρμονικών σχέσεων μεταξύ λαών και κρατών.

Η συνεργασία μεταξύ κράτους και εκκλησίας ως καθρέφτης αντικατοπτρίζει την πνευματική κατάσταση του λαού. Στο παρελθόν εκπρόσωπος της εξουσίας ήταν και εκπρόσωπος της Εκκλησίας. Οι βασιλείς μας θεσπίζοντας νόμους συνεργάζονταν αρμονικά με την Εκκλησία της Γεωργίας.

Έχουμε πάρα πολλές θετικές εμπειρίες αναφορικά με την επίλυση πολιτισμικών προβλημάτων, προβλημάτων υγείας, δημογραφικών προβλημάτων, την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και οπωσδήποτε την αντιμετώπιση προβλημάτων εκπαίδευσης, μόρφωσης και ηθικής αναζωογόνησης του λαού μας.

Χωρίς την Εκκλησία δεν μπορούμε να υπερβούμε την ηθική κρίση, η οποία έχει κατακλύσει την κοινωνία μας, κάτι που διαφαίνεται στην αύξηση των αριθμών των διαζυγίων, στην αύξηση του αλκοολισμού και άλλων παρόμοιων προβλημάτων.

Η Εκκλησία είναι ο μόνος θεσμός που στην πάροδο των αιώνων δεν απώλεσε το κύρος της στο λαό, αλλά τα τελευταία 15 χρόνια το έχει ενισχύσει.

Το κράτος θα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη γνώμη του λαού και τη γνώμη της Εκκλησίας.

Η Ορθοδοξία είναι γνωστή για την ανεκτική της στάση απέναντι σε άλλες ομολογίες.

Στη Γεωργία, σε πολλές περιοχές, θα δείτε στην ίδια γειτονιά να συνυπάρχουν ο ορθόδοξος λαός με το ισλαμικό τέμενος. Δεν θα πρέπει να υπάρχουν εσπευσμένες και αλόγιστες ενέργειες σε βάρος άλλων ομολογιών.

Η ειρήνη δεν διαφαίνεται μόνο στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν πυροβολισμοί στους δρόμους. Θα πρέπει να φροντίσουμε ώστε να αγαπάμε αλλήλους, να αγαπάμε τους γείτονές μας. Οι εν Χριστώ ενωμένοι λαοί θα πρέπει να προβάλουν την ιδέα της αγάπης στο όνομα της ειρήνης και του μέλλοντος του κόσμου μας.

Στις 2 και 3 Ιουνίου του τρέχοντος έτους, είχαμε στο Βελιγράδι την Ετήσια Σύνοδο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Παρευξινίου Οικονομικής Συνεργασίας. Συζητήσαμε ζητήματα κοινωνικού και οικονομικού περιεχομένου. Το βασικό θέμα των συζητήσεών μας ήταν ο ρόλος των Κοινοβουλίων στην ενίσχυση των αρχών του Διεθνούς Δικαίου.

Στην Τραπεζούντα θα έχουμε την επόμενη Σύνοδο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Παρευξινίου Οικονομικής Συνεργασίας, όπου θα συζητήσουμε και ζητήματα οικονομίας και περιβαλλοντικής ασφάλειας. Θα ήθελα να αδράξω την ευκαιρία να σας προσκαλέσω στην Τραπεζούντα. Θα υποδεχτούμε θερμά τους εκπροσώπους της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Σε ένα πολύ γνωστό και δημοφιλές γεωργιανό τραγούδι, λέγονται τα εξής περίπου στα ρωσικά: η ζωή μας είναι τέτοια, ώστε αυτό που έχει καταστραφεί στα πλαίσια της έχθρας, θα αποκατασταθεί δια μέσου της αγάπης.

Πόσους πολέμους θα πρέπει να βιώσουμε, ώστε να επιστρέψουμε στις παραδοσιακές μας αρχές;

Η Ορθοδοξία είναι η αληθής πίστη, η οποία μας ενώνει και μας διδάσκει να πράττουμε το καλό.

Ευρισκόμενος εδώ στο Ερεβάν, δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ σε μια φράση από την πολύ δημοφιλή ταινία 'Mimino' του σκηνοθέτη Daneliya: «Όταν αυτό που θα κάνω θα είναι καλό για σένα τότε και για μένα θα είναι καλό». Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε για το χαιρετισμό σας. Χαιρόμαστε ιδιαίτερα για το γεγονός ότι ο Οργανισμός σας εκπροσωπείται σήμερα εδώ στη Σύνοδό μας. Τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο για ανάγνωση χαιρετιστήριου μηνύματος του Γενικού Γραμματέα του Παγκόσμιου Συμβουλίου των Εκκλησιών.

A. QUAWAS: Αγιότατε κε Καρέκιν Β', Καθολικέ Πατριάρχα των Αρμενίων, Σεβασμιώτατε Μητροπολίτη Γαλλίας Εμμανουήλ, εκπρόσωπε της Αυτού Θειοτάτης Παναγιότητος του Οικου-

μενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, Σεβασμιώτατε Αρχιεπίσκοπε κ. Μαρκ, εκπρόσωπε της Αυτού Μακαριώτητος του Πατριάρχου Μόσχας και πάσης Ρωσίας κ.κ. Κυρίλλου, Κύριε Vigen Sargsyan, εκπρόσωπε του Προέδρου της Δημοκρατίας της Αρμενίας, Κύριε Hovik Abrahamyan, Πρόεδρε της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας, Κύριε Τηλέμαχε Χυτήρη, εκπρόσωπε του Προέδρου του Ελληνικού Κοινοβουλίου, Κύριε Viktor Semenov, εκπρόσωπε του Προέδρου της Κρατικής Δούμα, Εξοχότατε Κύριε Sergei Popov, Πρόεδρε της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Αξιότιμε Κύριε Αναστάσιε Νεράντζη, Γενικό Γραμματέα, Αξιότιμα μέλη της παρούσας Συνέλευσης, Αξιότιμοι προσκεκλημένοι και συμμετέχοντες.

«Είναι μεγάλη μου χαρά που έχω την ευκαιρία να απευθύνω αυτό το μήνυμα στην 17^η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Διακοινοβουλευτικής της Ορθοδοξίας, η οποία γίνεται φέτος στο Ερεβάν της Αρμενίας. Όταν ανέλαβα τη νέα μου θέση ως Γενικός Γραμματέας του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, στις αρχές αυτού του έτους, μου είπαν ότι η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας προσκαλεί το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών κάθε χρόνο να συμμετέχει στη Γενική της Συνέλευση.

Σας ευχαριστώ, λοιπόν, γι' αυτήν την τακτική πρόσκληση, την οποία απευθύνετε στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, και η οποία ακριβώς αποδεικνύει την αμοιβαία εμπιστοσύνη, η οποία έχει αναπτυχθεί στην πάροδο των χρόνων μεταξύ των δύο Οργανισμών μας.

Χαίρομαι που βλέπω ότι εσείς, ως οργανισμός ορθοδόξων μελών Κοινοβουλίων, έχετε σκοπό να προάγετε τις χριστιανικές αξίες στην κοινωνία και την πολιτική, και που προσθέτετε αυτή τη συμβολή και στον οικουμενικό και ενοποιητικό χαρακτήρα της Ορθοδοξίας.

Γνωρίζω τη συμμετοχή σας και τη συμβολή σας στην προαγωγή της δικαιοσύνης και της ειρήνης, στην περιβαλλοντική προστασία, καθώς και στην αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, των κλιματικών αλλαγών και της πολιτικής αστάθειας σε διάφορες περιοχές.

Έχοντας, λοιπόν, κατά νου όλες αυτές τις δραστηριότητες, τους στόχους και τις ανησυχίες της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, συνειδητοποιώ ότι έχουμε πολλά κοινά και ελπίζω ότι θα μπορέσουμε να ενισχύσουμε τις σχέσεις μας και στο μέλλον.

Έχω αναθέσει στον κύριο Audeh Quawas, που είναι μέλος της Κεντρικής μας Επιτροπής και πρώην μέλος του Κοινοβουλίου του Βασιλείου της Ιορδανίας, και στο Γενικό Γραμματέα της Συνέλευσής σας να εκπροσωπήσουν το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών στη Συνέλευσή σας και ανυπομονώ να λάβω τα αποτελέσματα της συνάντησής σας, διαβεβαιώνοντάς σας για το διαρκές μας ενδιαφέρον για τα θέματα τα οποία θα συζητηθούν φέτος.

Εύχομαι κάθε επιτυχία στις εργασίες της Γενικής σας Συνέλευσης. Με εκτίμηση, Δρ Olav Fykse Tveit, Γενικός Γραμματέας του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών».

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε. Αξιότιμοι φίλοι, η τελετή έναρξης των εργασιών της 17^{ης} Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας φτάνει στο τέλος της. Επιτρέψτε μου να ευχαριστήσω για μια ακόμη φορά την ηγεσία του Κοινοβουλίου της Αρμενίας. Να ευχαριστήσω προσωπικά τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου για τα πολύ θερμά του λόγια, για τη θερμή φιλοξενία, την θερμή υποδοχή. Και επιτρέψτε μου, από κοινού με τον Γενικό Γραμματέα της Οργανώσεώς μας, κατόπιν της δικής σας εντολής και εξ ονόματός σας να του εγχειρίσω ένα αναμνηστικό δώρο από την Οργάνωσή μας. Θα ήθελα να πω, αγαπητοί συνάδελφοι, ότι είναι ένα σύμβολο των Αποστόλων μας. Είναι όλοι οι 12 Απόστολοι εδώ.

Αξιότιμοι συνάδελφοι τελειώνουμε εδώ τις εργασίες. Στις εννέα θα έχουμε τη δεξίωση και αύριο θα συνεχίσουμε με βάση το πρόγραμμα που έχετε λάβει.

ΤΡΙΤΗ, 29 ΙΟΥΝΙΟΥ 2010

Προεδρεύων S. POPOV: Καλή σας μέρα αξιότιμοι συνάδελφοι, συμμετέχοντες των εργασιών της 17^{ης} Συνόδου της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Θα ήθελα για μια ακόμη φορά να σας χαιρετίσω στις εργασίες της Ετήσιας Συνόδου μας.

Αρχίζουμε τις εργασίες της πρώτης συνεδρίας. Σήμερα πρόκειται να συζητήσουμε ένα πολύ σημαντικό θέμα: τη συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της κρατικής υπόστασης των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης.

Στο πρώτο μέρος θα ακούσουμε τέσσερις Εισηγήσεις. Κατόπιν αυτού θα έχουμε ένα μικρό διάλειμμα για καφέ και θα συνεχίσουμε με τις εισηγήσεις των συναδέλφων. Παρακαλώ όλους τους συναδέλφους, όποιος θέλει να λάβει το λόγο, να υποβάλει στο Προεδρείο εγγράφως την επιθυμία του αυτή.

Έχουμε συναδέλφους εδώ που θα ήθελαν, επίσης, να αναγνώσουν χαιρετιστήρια μηνύματα των Κοινοβουλίων τους. Με πολύ μεγάλη χαρά θα τους ακούσουμε.

Έχετε λάβει όλοι τα κείμενα των Σχεδίων των Ψηφισμάτων. Σήμερα θα υπάρξουν μερικά ακόμη τέτοιου είδους κείμενα, γι' αυτό και θα παρακαλούσα κατά τη διάρκεια των συζητήσεων να αναφέρεστε και στο περιεχόμενο των ψηφισμάτων. Αύριο, όμως, θα έχουμε την έγκρισή τους.

Επίσης, μια παράκληση των διερμηνέων προς όλους τους ομιλητές: να μην βιάζεστε. Πριν λάβετε το λόγο να κάνετε μια μικρή παύση ούτως ώστε να έχουν το χρόνο να κάνουν τις απαραίτητες τεχνικές ρυθμίσεις, αναγκαίες για τη διερμηνεία.

Προβλέπεται σήμερα να ολοκληρώσουμε τις εργασίες μας περίπου στις 19:30 και μετά θα έχουμε τη δεξίωση.

Έχετε όλοι το πρόγραμμα των εργασιών. Αν υπάρχουν ερωτήματα είμαστε στη διάθεσή σας να δώσουμε τις απαραίτητες διευκρινίσεις.

Τώρα θα ήθελα να πω δύο λόγια αναφορικά με το βασικό θέμα της σημερινής συζήτησής μας. Είχαμε συζητήσει το θέμα αυτό στη Γραμματεία, είχαμε, επίσης, κάποιες επαφές με εκπροσώπους διάφορων χωρών. Δεν ήταν μια εύκολη απόφαση, δεδομένων των πολλών πτυχών του θέματος και την ύπαρξη πολλών διαφορετικών κριτηρίων αξιολόγησης του ζητήματος αυτού. Εντούτοις, ελπίζουμε οι κύριες Εισηγήσεις και οι Ομιλίες που θα υπάρξουν σήμερα να μάς επιτρέψουν να καταλήξουμε σε ενδιαφέρουσες λύσεις.

Ο ρόλος της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών αναλύεται ενδελεχώς στις Εισηγήσεις. Βεβαίως, η ανάλυση ενός τόσο γενικού, καθολικού για τον ορθόδοξο κόσμο ζητήματος, δεν είναι εύκολη υπόθεση και οι αναλύσεις που έχουν γίνει μέχρι τώρα δεν είναι επαρκείς. Θεωρώ ότι η Οργάνωσή μας θα μπορέσει σήμερα να συμβάλει, να έχει τη δική της συμβολή στην επιστημονική και ενημερωτική προσέγγιση αυτού του τόσο δύσκολου θέματος.

Είναι πασιφανές ότι η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης, στην ανάπτυξη της πνευματικότητας και του πολιτισμού των λαών μας και στην ενίσχυση της εθνικής αυτοσυνείδησης είναι δύσκολο να παραγνωριστεί. Παρόλα αυτά, πολύ συχνά αντιμετωπίζουμε προσπάθειες ορισμένων κύκλων να υποβαθμίσουν αυτή τη συμβολή, να καλλιεργήσουν τη δυσπιστία των λαών προς την Ορθοδοξία και το ρόλο της.

Η αντικειμενική ανάλυση των σχέσεων μεταξύ Εκκλησίας και κρατών στις χώρες μας και του ρόλου των πολιτών θα βοηθήσει όχι μόνο στη διασφάλιση της ιστορικής αλήθειας αλλά και στην προαγωγή της πατριωτικής διαπαιδαγώγησης των πολιτών, στην ενίσχυση της εθνικής ταυτότητας, καθώς επίσης και στην προαγωγή των πανανθρώπινων χριστιανικών αξιών. Μια τέτοια προσέγγιση σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης θα μάς βοηθήσει να αντιμετωπίσουμε πολλά κοινά για τις χώρες μας κοινωνικά προβλήματα.

Η αντιμετώπιση των εξτρεμιστικών τάσεων και δραστηριοτήτων, η αντιμετώπιση του προβλήματος της ξενοφοβίας, της γενικευμένης εκκοσμίκευσης, θα βοηθήσει στην ενίσχυση του ρόλου της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο.

Η επίλυση αυτών των προβλημάτων απαιτεί κοινές δράσεις όχι μόνο των εκκλησιαστικών αλλά και των κοινωνικών και πολιτικών θεσμών.

Στις χώρες της ανατολικής χριστιανικής παράδοσης, η Ορθοδοξία έχει τη δική της θέση, η οποία καθορίζεται από την εδαφική διάσταση του έργου της, από τις εδαφικές ιδιομορφίες της κάθε

χώρας και από πολλούς άλλους παράγοντες. Ωστόσο, ανεξαρτήτως όλων των άλλων συνθηκών, η Ορθοδοξία πάντα επιτελούσε ένα σημαντικό, μορφωτικό, πνευματικό έργο αλλά επιτελούσε, επίσης, μια ισχυρή ειρηνευτική αποστολή.

Εν σχέσει προς αυτό θα ήθελα να αναφέρω τα λόγια του Μητροπολίτη Κλήμεντος στο Τύρνοβο το 1893: «ο θρίαμβος της Ορθοδοξίας, η ακατανίκητη, η μεγαλειώδης δύναμη των ανθρώπων μας είναι η αληθινή πίστη στον αληθινό Θεό. Είναι η ορθόδοξη πίστη μας, ο ορθός δρόμος προς την πρόοδο και την τελείωση. Είναι αυτή η πίστη που προστατεύει τόσο τα άτομα, κατά μόνας, όσο και τους λαούς, από την καταστροφή. Είναι η αληθής πίστη, διότι η Ορθοδοξία μάς προσφέρει την ενότητα, την ενότητα των λαϊκών δυνάμεων, μια ενότητα που τίποτα στον κόσμο δεν είναι σε θέση να καταστρέψει».

Επιτρέψτε μου τώρα να δώσω το λόγο για την πρώτη Ανακοίνωση-Εισήγηση, στον αξιότιμο Καθηγητή - Διδάκτορα Ιστορίας, αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Επιστημών της Αρμενίας, στον Πρόεδρο του Τμήματος Ιστορίας του λαού της Αρμενίας, στον κύριο Babken Harutyunyan. Πάντα ξεκινάμε τις εργασίες της Ολομέλειας δίνοντας το λόγο σε εκπρόσωπο της χώρας που μας φιλοξενεί. Κύριε Καθηγητά έχετε το λόγο.

B. HARUTYUNYAN: Αξιότιμοι συμμετέχοντες των εργασιών της 17^{ης} Συνόδου της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας,

Επιτρέψτε μου πρώτα από όλα να σας χαιρετίσω στην αρχαία γη της Αρμενίας και να ευχηθώ κάθε επιτυχία στις εργασίες σας. Η Αρμενία είναι μια από τις χώρες όπου ήδη στον 1^ο αι. μ.Χ. άρχισε η εξάπλωση του Χριστιανισμού. Σύμφωνα με τις πηγές που διαθέτουμε, οι Απόστολοι Βαρθολομαίος και Θαδδαίος άρχισαν το έργο της διάδοσης του Χριστιανισμού.

Το έργο του ο Θαδδαίος το ξεκίνησε στην Καππαδοκία και συνέχισε μετά στο Βασίλειο της Αρμενίας. Οι Απόστολοι Θαδδαίος και Βαρθολομαίος κατάφεραν να διαδώσουν τη νέα πίστη μεταξύ της Αριστοκρατίας. Έγινε χριστιανή και η κόρη του Βασιλιά, παρά το γεγονός ότι κατόπιν διαταγής του Βασιλιά είχαν δολοφονηθεί πολλοί αριστοκράτες, που ασπάστηκαν τον Χριστιανισμό. Παρόλα αυτά, ο Χριστιανισμός άρχισε πλέον σε σταθερή βάση να διαδίδεται στην Αρμενία.

Οι πρώτες χριστιανικές κοινότητες διακρίνονταν από την απλότητα της οργανωτικής τους δομής κι, επίσης, από την απουσία κλήρου. Παρά τις όποιες επιτυχίες, μέχρι το τέλος του 3^{ου} αιώνα η λειτουργία τους αφορούσε ένα μικρό μέρος του πληθυσμού της Αρμενίας.

Η Αρμενία υπήρξε το πρώτο κράτος που ανακήρυξε το Χριστιανισμό επίσημη κρατική θρησκεία. Το 288, με τη βοήθεια του Ρωμαίου Αυτοκράτορα Διοκλητιανού, ο Γρηγόριος ο Φωτιστής που είχε ασπαστεί το Χριστιανισμό, αρνούμενος να λατρέψει τους ειδωλολατρικούς θεούς, βασανίστηκε και καταδικάστηκε σε εγκλεισμό στη φυλακή. Στην περίοδο των διωγμών κατά των χριστιανών στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, στην Αρμενία βρήκαν καταφύγιο πολλοί χριστιανοί. Κατόπιν εντολής του Διοκλητιανού, ο Αρμένιος ηγεμόνας είχε την υποχρέωση να συνεχίσει τους διωγμούς κατά των χριστιανών. Μετά το 301, ο χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία της Αρμενίας.

Ο Γρηγόριος ο Φωτιστής έγινε ο πρώτος Καθολικός στην αρμενική γη. Θα αναγνώσω στη συνέχεια το κείμενο.

Οι παραπάνω χώρες περιήλθαν σε εξάρτηση φόρου υποτελείας στο Αρμενικό Κράτος. Χωρίστηκε, λοιπόν, η Αρμενία σε τρία μέρη, επαρχίες. Η θρησκεία ενέπνεε τους στρατιώτες, τους αγρότες, ούτως ώστε να υπακούουν στους ηγέτες τους, διατήρησαν λοιπόν την ιδεολογική και πολιτισμική τους ιδιαιτερότητα και την αυτοτέλειά τους.

Το 357 έγινε μια Σύνοδος, με τις αποφάσεις της οποίας ελύθησαν εκκλησιαστικά, χριστιανικά ζητήματα, καθώς επίσης και ζητήματα των κοινωνικών σχέσεων. Η Σύνοδος αυτή ενίσχυσε τόσο την Εκκλησία όσο και την κρατική υπόσταση. Ο Αρμένιος Καθολικός διαδραμάτιζε έκτοτε πολύ σημαντικό ρόλο, λαμβάνοντας εκ μέρους του Βασιλέως και δικαιοδοσίες βασικού δικαστικού της Αρμενίας. Έγινε αυτοκέφαλη η Εκκλησία για να διασφαλίσει την αυτοτέλεια του Βασιλείου της Αρμενίας.

Ενέργεια προς αυτή την κατεύθυνση υπήρξε και η μη αποστολή Επισκόπου στην Καισάρεια για χειροτονία αλλά η χειροτόνησή του από Αρμένιους Επισκόπους.

Έπεται να επισημάνουμε, επίσης, ότι ο Αρμενικός κλήρος με κατανόηση αντιμετώπιζε παρόμοια πολιτική εκ μέρους του Βασιλέως.

Οι φεουδαρχικές σχέσεις στην Αρμενία αποκτούν ταχύτερους ρυθμούς από ό,τι στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία και στην Σασσανική Περσία. Ως εκ τούτου, η Αρμενία άρχισε να εξασθενεί. Τα περσικά στρατεύματα απερήμωσαν τη χώρα και δια της βίας εξόρισαν τον αρμενικό λαό. Το Βασίλειο της Μεγάλης Αρμενίας διεμοιράσθη τότε μεταξύ Ρώμης και Σασσανικής Περσίας. Σε αμφότερα τα μέρη εξακολούθησαν να υπάρχουν αρμενικά βασίλεια, αλλά κατέστη πλέον σαφές ότι οι μεγάλες δυνάμεις αργά ή γρήγορα θα τα διαλύσουν αυτά τα κρατικά μορφώματα.

Ο Βασιλεύς του Ανατολικού Αρμενικού Βασιλείου, με τη βοήθεια του Αρμενίου Καθολικού Ισαάκ Παρτέβ για ορισμένο διάστημα κατόρθωσε να συνενώσει τη χώρα, πλην όμως αιχμαλωτίστηκε από τους Πέρσες και μετά από 20 χρόνια εκ νέου διαμελίστηκε το Βασίλειο.

Ο Καθολικός Παρτέβ και οι υπόλοιποι παράγοντες της Εκκλησίας της εποχής άριστα κατανοούσαν και διέβλεπαν ότι από έτος εις έτος επιδεινώνεται η κατάσταση του Αρμενικού Βασιλείου. Για να αντιπαρατεθούν σε αυτό και να αντιπαρατεθούν και στη Σασσανική Περσία και στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, έκαναν μια πολιτιστική αναστροφή. Με τη βοήθεια του Αρμενίου Βασιλέως και του Καθολικού Πατριάρχου δημιουργήθηκε η Αρμενική Γραφή, γεγονός που απετέλεσε ισχυρό βασικό εργαλείο στα χέρια της Αρμενίας στους επόμενους αιώνες.

Ο αρμενικός κλήρος διαδραμάτισε μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη της Αρμενικής Επιστήμης, της Αρμενικής Ιστοριογραφίας, της Αρμενικής Λογοτεχνίας και του Πολιτισμού εν γένει.

Η κατάσταση περιπλέκεται με τη Βασιλεία του Αρντασιρ (Αρταξέρξης). Ο Σασσανικός Οίκος θέλοντας να ενισχύσει το ανατολικό αρμενικό βασίλειο ξεσήκωσε εναντίον του Βασιλέως μερικούς πρίγκιπες και προσπάθησε να προσεταιριστεί τον Καθολικό Πατριάρχη. Ο τελευταίος αρνήθηκε κατηγορηματικά να συνεργαστεί με τις περσικές αρχές γι' αυτό και έχασε το αξίωμά του. Το Αρμενικό Βασίλειο έπαψε να υφίσταται και μετετράπη σε περσική επαρχία, που είχε αρκετά ευρεία αυτονομία.

Από το 427 μέχρι το 850 περίπου ο αρμενικός λαός αγωνίστηκε για την ανάκτηση της ανεξαρτησίας της χώρας. Στις πρώτες γραμμές των μαχών για την ανεξαρτησία βρισκόταν ανέκαθεν ο αρμενικός κλήρος.

Η ύπαρξη αυτονόμου μορφώματος της Αρμενίας γνώρισε την αντίσταση εκ μέρους της Αυλής της Περσίας. Έγιναν διάφορα εγχειρήματα για την απάρνηση της πίστης και για την υιοθέτηση του Ζωροαστρισμού.

Επί Πατριαρχίας του εκτελούντος χρέη Καθολικού Πατριάρχου Ανζεβελτί Βακασελί, όταν προσεκλήθησαν στην πρωτεύουσα οι Αρμένιοι πρίγκιπες υπό την πίεση των περσικών αρχών να δεχθούν τον Ζωροαστρισμό, ο αρμενικός κλήρος αγωνίστηκε για την πίστη του και για την ανάκτηση του Βασιλείου της Αρμενίας. Ιδιαίτερη θέση καταλαμβάνει ο Εριλεβόντ, ένας ιερέας.

Η εξέγερση των Αρμενίων κορυφώθηκε με τη μάχη του Βαρτανάντζ και οδήγησε σε ήττα το 457, όπου σκοτώθηκε ο επικεφαλής της εξέγερσης. Οι απώλειες των Περσών ήταν πολύ υπέρτερες των απωλειών των Αρμενίων. Ηττήθη το κίνημα αυτό, τα περσικά στρατεύματα κατόρθωσαν να αιχμαλωτίσουν πολλούς Αρμένιους πρίγκιπες καθώς και πολλούς κληρικούς.

Οργανώθηκε, λοιπόν, ένα δικαστήριο, κατόπιν αποφάσεως του οποίου οι πρίγκιπες της Αρμενίας εξορίστηκαν στην Κεντρική Ασία, καθώς επίσης και όλοι οι ιδεολόγοι και ηγέτες της εξέγερσης. Δεν μπόρεσαν να επιστρέψουν ποτέ στην πατρίδα τους. Μετά από μερικό διάστημα οι πρίγκιπες πήραν την άδεια να επιστρέψουν, ενώ οι κληρικοί εκτελέστηκαν από τους Πέρσες.

Ο Καθολικός Αρμενίας Άγιος Κγυδ προς τιμήν των ηρώων της εξέγερσεως σε μια απέλπιδα μάχη με πολύ υπέρτερες περσικές δυνάμεις σκοτώθηκε.

Το 482 η Αρμενία κατόρθωσε να έχει την αυτονομία της.

Η χώρα το 501-502 εκ νέου εξηγέρθη και ο κλήρος έλαβε μέρος σε αυτή την εξέγερση.

Στον 7^ο αιώνα οι Άραβες άρχισαν να έχουν ιδιαίτερη ισχύ και κατέστρεψαν το Σασσανικό Βασίλειο των Περσών.

Το 652 υπεγράφη συμφωνία με τους Άραβες, η Αρμενία κατέκτησε το status της ανεξαρτητού χώρας δεχόμενη την εξουσία του Αραβικού Χαλιφάτου.

Τελείωσε αυτό στα τέλη του 7^{ου} με αρχές του 8^{ου} αιώνας, οπότε καταλύθηκε η Αρμενία από τους Άραβες.

Ο αρμένικος λαός εκ νέου άρχισε να αγωνίζεται για την ανεξαρτησία του. Άρχισε ένας ανένδοτος αγώνας εναντίον των αλλοδαπών κατακτητών για την ανάκτηση της κρατικής υποστάσεως της Αρμενίας.

Δεν θα σταθώ σε λεπτομέρειες αυτού του αγώνος, αλλά κατά την άποψή μας έχει ιδιαίτερη σημασία η εξέγερση του 774-775, που ξέσπασε στον καιρό των Αββασιδών.

Οι Άραβες έθεσαν βαρύτατους φόρους στην Αρμενία. Το 778 έγινε μια Σύνοδος στην πόλη Πορτάμι, όπου έλαβαν μέρος μερικοί γνωστοί πρίγκιπες, όπως ο πρίγκιπας Ζανγκ. Παρά τις διαμαρτυρίες των Αρμενίων οι αρμενικές αρχές δεν θέλησαν να αλλάξουν τον τοποτηρητή τους. Η μοναδική διέξοδος από την κατάσταση αυτή ήταν η εξέγερση.

Ξέσπασαν μεγάλες εξεγέρσεις. Εμφανίστηκε κάποιος προφήτης ο οποίος έλεγε ότι ήρθε ο καιρός αποκαταστάσεως της αρμενικής κρατικής υποστάσεως. Κατά τα λόγια του, δεν πρέπει να φοβούμαστε τους Άραβες, γιατί ένας αντάρτης μπορεί να νικήσει πέντε και δέκα μαζί μπορούν να νικήσουν εκατό.

Ο ιδιαίτερος ρόλος του κλήρου δεν βοήθησε στη νίκη αυτή της εξέγερσης. Οι εξεγερμένοι έλεγαν ότι ήταν προτιμότερο να πεθάνουμε με τιμή για τη χώρα μας και το κράτος μας. Έγινε τότε βεβήλωση όλων των ιερών και των τόπων λατρείας του Θεού μας. «Ας αφαιρέσουν τις ζωές μας τα ξίφη και ας κάνουν ό, τι θέλουν στη συνέχεια».

Στη συνέχεια έλαβαν χώρα ληστείες και βεβηλώσεις ιερών τόπων εναντίον ιδιαίτερα του κλήρου, που εθεωρήθη εκ νέου ως επικεφαλής των εξεγερμένων.

Το Αραβικό Χαλιφάτο στην πορεία του απελευθερωτικού αγώνος άρχισε να εξασθενεί.

Στις αρχές του 9^{ου} αιώνας η Αρμενία εκ των πραγμάτων αποκατέστησε την ανεξαρτησία της. Οι Άραβες, όμως, ήθελαν να ανακτήσουν τις απώλειές τους κι αυτό τους οδήγησε στην εξέγερση του 850-855.

Παρά τις μεγάλες απώλειες των Αρμενίων, οι Άραβες δεν μπόρεσαν να καταπνίξουν την εξέγερση. Χρειάστηκε να συγκρουστούν με τον Αρμενικό στρατό. Το 855 ανέθεσαν τη θέση του επικεφαλής στρατού στον Ασότ Πμαγκρατουνί, έναν άνθρωπο που είχε στα χέρια του και την πολιτική και τη διοικητική λειτουργία. Χάρη στην εξέγερση αυτή αποκατεστάθη εκ των πραγμάτων η ανεξαρτησία της Αρμενίας, χωρίς να έχει όμως διεθνή αναγνώριση. Σε αυτό συνετέλεσε και η σύγκρουση μεταξύ Αραβικού Χαλιφάτου και Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.

Κάνοντας χρήση της συγκυρίας αυτής, ο Αρμένιος Καθολικός Γεώργιος συγκάλεσε συνέλευση, εθνοσυνέλευση, όπου αναγνωρίστηκε ένας Αρμένιος Βασιλεύς. Ελήφθη η απόφαση να απευθυνθούν στο Χαλιφάτο το Αραβικό για την αναγνώριση του Μπακακιάν ως Βασιλέως των Αρμενίων.

Το Αρμενικό Βασίλειο με επικεφαλής τον Ζαχαρία Γκεβόργκ ανέκτησε ορισμένη ισχύ και διέδωσε την εξουσία του στην Αρμενία και στις υπόλοιπες περιοχές του Καυκάσου.

Κατά τη διάρκεια της υπάρξεως αυτού του κράτους, η Αρμενική Εκκλησία πάντοτε ενίσχυε την κρατική οντότητα της Αρμενίας. Η Αρμενική Εκκλησία είχε ιδιαίτερη δράση στην αποκατάσταση του πριγκιπάτου του Ζαχαρίου. Δεν ήταν ανεξάρτητο κράτος.

Θα πρέπει να σταθούμε στην Εκκλησία της Κιλικίας, που έγινε δεύτερη πατρίδα για τους Αρμενίους.

Οι Αρμένιοι εδραιώθηκαν στην Κιλικία λόγω της επεκτατικής πολιτικής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Με την μετατόπιση προς δυσμάς του αρμενικού πληθυσμού δημιουργήθηκαν έτσι επαρχίες της Αρμενικής Εκκλησίας, οι οποίες οργάνωσαν τον αγώνα εναντίον των Βυζαντινών αρχών. Θα πρέπει να επισημάνουμε, ωστόσο, ότι η δραστηριότητα του Αρμενίου Καθολικού

Αράμ διαφέρει από τους προηγούμενους Καθολικούς Πατριάρχες, γιατί η πολιτική κατάσταση που δημιουργήθηκε στην Εγγύς Ανατολή ανάγκασε τον Καθολικό αυτής της περιόδου, λόγω της βοήθειας που περίμενε από τη Δύση, να αναζητά τρόπους συμβιβασμού με την Καθολική Εκκλησία και με τον Πάπα. Σε αυτό απέβλεπε και η πολιτική των πριγκίπων.

Ο αρμενικός κλήρος χαιρέτισε το κράτος της Κιλικίας και του Λέοντος του Α΄.

Το 1305 κατέπεσε το Βασίλειο αυτό. Στις συνθήκες αυτές, η Αρμενική Εκκλησία καθίσταται ανεπίσημος πολιτικός εκπρόσωπος του αρμενικού λαού, καθώς επίσης και ηγέτης του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Οι ίδιοι οι Καθολικοί διαδραμάτιζαν αυτό το ρόλο και προσπαθούσαν με τη βοήθεια δυτικών χωρών να απελευθερώσουν την Αρμενία από τους ξένους κατακτητές.

Το 1445 αποκατεστάθη η έδρα του Καθολικού Πατριάρχη Αρμενίας. Είναι γνωστό ότι ο Ζαχαρίας ο Γ΄ με τα δικά του στρατεύματα κατανικά τον Σάϊντ Αλί, ο οποίος προσπάθησε να κατακτήσει το Αταβάρ. Ο Καθολικός Ζαχαρίας προέβαλε τον εαυτό του ως κληρονόμο των παλαιών βασιλέων και κατόρθωσε να επιτύχει την εκπλήρωση του κοσμοθεωρητικού οράματος.

Δεν μπόρεσε ο διάδοχός του να ανακτήσει τις αρχές του προκατόχου του.

Ο Καθολικός Στέφανος είχε μακρόπνοους σκοπούς. Γνωρίζουμε μερικές περιπτώσεις στις οποίες ο αρμενικός Καθολικός προσπαθούσε με τη βοήθεια δυτικών δυνάμεων να απελευθερώσει την Αρμενία. Είναι ο Στέφανος, ο οποίος δημιούργησε ένα μεγάλο στράτευμα και ο Μιχαήλ Στεβασταρκις το 1547. Οι προσπάθειες αυτές όμως δεν είχαν επιτυχία.

Στη συνέχεια οι Πατριάρχες Χατζητουρ και Ιάκωβος. Ιδιαίτερα θα ήθελα να επισημάνω τον Καθολικό Ησαΐα της Ανατολικής Αρμενίας κατά την διάρκεια των απελευθερωτικών αγώνων του 18^{ου} αιώνας. Δημιουργήθηκε αρμενικό πριγκιπάτο, πλην όμως η εξέγερση αυτή κατεστάλη λόγω της απουσίας διεθνών ερεισμάτων.

Στην πρώτη δεκαετία του 19^{ου} αιώνας, μετά τη διάλυση του ανατολικού Γεωργιανού Βασιλείου και μετά τους Ρωσοτουρκικούς όσο και Περσικούς πολέμους το αρμενικό πριγκιπάτο πρσαρτίσθηκε στην Ρωσική Αυτοκρατορία.

Ο Τσαρισμός της Ρωσίας είχε τους δικούς του σκοπούς για την κατάκτηση του Καυκάσου. Ωστόσο, αυτό είχε και κάποιες θετικές επιπτώσεις στην Αρμενία και στον αρμενικό λαό. Λόγω της απώλειας πόρων για την κατάκτηση του Καυκάσου, ο Τσαρισμός επέτρεψε τον εποικισμό από αρμενικούς πληθυσμούς νέων εκτάσεων της τσαρικής αυτοκρατορίας, γεγονός που βοήθησε στην ανάκτηση δυνάμεων από τον αρμενικό λαό, ιδιαίτερα μετά τις διώξεις του Πέρση Σάχη.

Μεγάλη δραστηριότητα ανέπτυξε ένας Επίσκοπος που δημιούργησε σώματα εθελοντών για την απελευθέρωση του Ερεβάν. Ήθελε να οργανώσει επίσης Κοζάκους Αρμένιους, σώμα στρατιωτικό, που αρνήθηκε να το εγκρίνει ο Τσάρος.

Την ύπαρξη της σημερινής Αρμενίας την οφείλουμε σε εκείνο τον πυρήνα των Αρμενίων στα τέλη της δεκαετίας του '20, αρχές της δεκαετίας του '30.

Το 1877-78 ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος επανέφερε το ζήτημα της Αρμενίας. Η συμμετοχή του Χρεμνιάν στη σύσκεψη του Βερολίνου, δεν βοήθησε στην επίλυση του αρμενικού ζητήματος. Δεν δέχθηκαν ούτε καν την Αντιπροσωπεία στο κτίριο, που διεξήγοντο οι διαπραγματεύσεις.

Ο αρμενικός λαός βίωσε μια τρομακτική τραγωδία από το Σουλτάνο στα τέλη της δεκαετίας του '90 του 19^{ου} αιώνα καθώς επίσης και τη Γενοκτονία του 1915-1916.

Ο Αρμενικός κλήρος γνώρισε όλα τα πλήγματα, γιατί μαζικά θανατώθηκαν οι κληρικοί. Θύματα της γενοκτονίας έγιναν πάνω από 1,5 εκατομμύρια δυτικοί Αρμένιοι.

Η δημοκρατική ανθρωπότητα καταδίκασε τον τουρκικό βανδαλισμό για την αρμενική γενοκτονία.

Πολλές χώρες αναγνώρισαν την γενοκτονία των Αρμενίων και θα επιθυμούσαμε, με την βοήθεια της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, όλες οι Ορθόδοξες χώρες να αναγνωρίσουν τη γενοκτονία.

Το 1917 στη Ρωσία συντελέστηκε η μεγάλη Οκτωβριανή επανάσταση και οι στρατιώτες άρχισαν να εγκαταλείπουν το μέτωπο και να πηγαίνουν στη Ρωσία. Κάνοντας χρήση αυτής της

κατάστασης, ο τουρκικός στρατός, που είχε κατανικηθεί από το ρωσικό στρατό, παραβίασε την ειρήνευση από 5^{ης} Δεκεμβρίου του 1917 και άρχισε μια επίθεση στις απελευθερωμένες γαίες από τον πόλεμο της δυτικής Αρμενίας και στην ανατολική Αρμενία. Προέκυψε τότε μια μεγάλη τρομακτική απειλή για καταστροφή. Ο ολιγάριθμος αρμενικός στρατός δεν μπόρεσε να αναχαιτίσει τον εχθρό, τα τουρκικά στρατεύματα κατέκτησαν το Καρς, κινήθηκαν στην κατεύθυνση του Σαδεραμπάχ και του Καρακισί. Δεν είχαν άλλη δυνατότητα υποχώρησης. Οι άνθρωποι της φρουράς πήγαιναν κατά εκατοντάδες στον πόλεμο, οι γυναίκες συμμετείχαν, οι ιερείς εμχύχωναν τους μαχητές.

Ο Επίσκοπος Οσέπιαν προσωπικά επισκεπτόταν τα οχυρά και καλούσε τους στρατιώτες να αγωνιστούν ηρωικά προς προάσπιση των εστιών τους. Όταν οι στρατιώτες τού ζήτησαν να αποχωρήσει, αυτός αρνήθηκε να αφήσει την έδρα του. Έλεγε ότι είναι κακό να μην μπορούν να προασπίσουν οι στρατιώτες τα άγια και τους ιερούς τόπους της χώρας.

Ως αποτέλεσμα των μαχών του 1918 γεννήθηκε η πρώτη Δημοκρατία της Αρμενίας.

Με πλήγματα της Κεμαλικής Τουρκίας και της Σοβιετικής Ρωσίας κατέπεσε η χώρα, σοβιετοποιήθηκε το εναπομείναν μέρος. Ακόμα και σε αυτές τις συνθήκες, η Αρμενία γέννησε τον Βασκέν τον Α΄ τον Καθολικό.

Ο ρόλος του Κλήρου και της Αρμενικής Εκκλησίας αναβαθμίστηκε κατά τη διάρκεια του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα. Ο αρμενικός λαός σκέφθηκε ότι σε συνθήκες εκδημοκρατισμού ενδέχεται να υπάρξει ειρηνική συνένωση του Ναγκόρνο Καραμπάχ, που το '25 διαχωρίστηκε από την Αρμενία. Οι κληρικοί μαζί με το λαό έλαβαν ενεργά μέρος στις διαδηλώσεις και στις πορείες.

Οι αρχές του Αζερμπαϊτζάν άρχισαν ευρείας κλίμακας πόλεμο εναντίον τους, που χάρη στην ανταπάρνηση και των ηρωισμό των Αρμενίων ολοκληρώθηκε με πλήρη ήττα των Αζέρων. Μαζί με το λαό ο αρμενικός κλήρος αγωνίστηκε για την απελευθέρωση.

Ο Επίσκοπος καλούσε σε ιερό απελευθερωτικό πόλεμο και η ζωή κατέδειξε ότι ο λαός εκείνος, οι γιοι του οποίου είναι έτοιμοι να θυσιάσουν τη ζωή τους, είναι αθάνατος. Χάρη στις στρατιωτικές επιτυχίες, το Αρτσάχ απελευθερώθηκε και το 1991 στον πολιτικό χάρτη του κόσμου εμφανίστηκε ένα δεύτερο αρμενικό κράτος, του Ναγκόρνο Καραμπάχ, η Δημοκρατία του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Η Δημοκρατία αυτή υφίσταται de facto και θα επιθυμούσαμε η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας να βοηθήσει, ούτως ώστε να αναγνωριστεί, βάσει του δικαιώματος για αυτοδιάθεση, ως ανεξάρτητο κράτος.

Η Αρμενική Εκκλησία συνεισέφερε στην υπόθεση του γίνεσθαι και της ανάπτυξης της Δημοκρατίας της Αρμενίας του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Θα επιθυμούσα να επισημάνω ότι μέχρι σήμερα μεταξύ των κρατικών αρχών και της Εκκλησίας υπάρχουν αρμονικές σχέσεις.

Γενικεύοντας, λοιπόν, αυτή την επισκόπησή μας για τη συνεισφορά της Αρμενικής Εκκλησίας στο γίνεσθαι της κρατικής υποστάσεως της Αρμενίας, θα ήθελα να σταθώ στα εξής ζητήματα: ο Χριστιανισμός και η Πολιτεία εναρμονίζονταν επί σειρά αιώνων παρά τις σύντομες περιόδους που προαναφέραμε, διότι ο Χριστιανισμός θεωρεί ότι είναι δεδομένη εκ Θεού η επίγεια εξουσία.

Η κατάσταση στη Δημοκρατία μας δεν έχει αλλάξει μετά την ανάκτηση της ανεξαρτησίας μας. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση εκείνη βάσει της οποίας τα πολιτικά δόγματα των χωρών του συγχρόνου κόσμου έχουν την τάση να απαρνούνται τις κρατικές και εκκλησιαστικές σχέσεις, τις παραδοσιακές αξίες, εγείρεται ο κίνδυνος, αργά ή γρήγορα, να εμφανιστούν νέα μορφώματα και σε εμάς. Και στο δικό μας κράτος η Εκκλησία θα πρέπει να είναι έτοιμη έναντι αυτών των τάσεων.

Αν εξαιρέσουμε τη σοβιετική περίοδο, υπήρχε μια εταιρική σχέση μεταξύ Εκκλησίας και Πολιτείας. Το ίδιο ισχύει και στην Ανεξάρτητη Δημοκρατία της Αρμενίας. Υπήρχαν και έντονες περίοδοι, όχι μόνο στην Αρμενία, αλλά και στην παγκόσμια ιστορία της Χριστιανικής Εκκλησίας.

Ήδη από τον 4^ο αιώνα υπήρξαν προσπάθειες να κατακτηθεί η εξουσία από τον Κλήρο, οι οποίες όμως κατατροπώθηκαν. Έκτοτε η Εκκλησία είναι αδιάρρηκτα συνδεδεμένη με την κοινωνία. Κρίνοντας από την ιστορία διαφόρων χωρών, ο ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός προσπαθεί να απαλλαγεί από την παρουσία της Εκκλησίας, αποτρέποντας την τελευταία από την έκφραση

κρίσεων επί διαφόρων ενεργειών. Ο ριζοσπαστικός φιλελευθερισμός επιχειρεί και στη Δημοκρατία μας αντίστοιχα εγχειρήματα. Πρέπει να είμαστε έτοιμοι έναντι αυτού του κινδύνου, όπως ήδη επισημάναμε.

Από τις αρχές του 4^{ου} αιώνα ο Χριστιανισμός έγινε κρατική θρησκεία. Μετά την απώλεια της κρατικής υποστήριξης έπαψε να λειτουργεί ως κρατική θρησκεία. Υπό ξένη κατοχή η Αρμενική Εκκλησία έγινε πιο δημοκρατική. Άρχισε να προσαρμόζεται στις νέες συνθήκες που διαμορφώνονταν. Ο Χριστιανισμός εκ νέου κατέστη κρατική θρησκεία σε συνθήκες ανεξαρτησίας, παρόλο που το Κράτος επισήμως και βάσει του Συντάγματος, είναι διαχωρισμένο από την Εκκλησία. Εγώ προσωπικά πιστεύω ότι ο Χριστιανισμός θα πρέπει να είναι κρατική θρησκεία για να αποτρέψει τις διάφορες αιρέσεις, αν και αυτό δεν προβλέπεται από το Σύνταγμά μας. Ο Χριστιανισμός θα πρέπει να λειτουργεί ως ιδεολογική βάση για το κράτος, ως εκ τούτου είναι απαραίτητη η παρουσία της χριστιανικής εκκλησίας στην Αρμενία.

Η εκκοσμίκευση και η παγκοσμιοποίηση είναι προκλήσεις για τις χριστιανικές παραδόσεις και αξίες. Από τη δεκαετία του '70 του 4^{ου} αιώνα στην Αρμενία έγινε η πρώτη πράξη εκκοσμίκευσης, όταν επί του βασιλιά Αρσακίδη πέντε περιοχές εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας περιήλθαν στο κράτος. Τέτοιες τάσεις βλέπουμε και στον ανεπτυγμένο φεουδαρχισμό, όπου οι επί μέρους ηγεμόνες προσπάθησαν να ιδιωτικοποιήσουν εκκλησιαστική περιουσία. Όλα αυτά συνδέονται στην εποχή μας με τον ριζοσπαστικό φιλελευθερισμό, και δεν θα επιθυμούσαμε να εξελιχθούν αυτές οι διαδικασίες, αν και οι παγκόσμιες διαδικασίες μαρτυρούν το αντίθετο. Όσον αφορά την παγκοσμιοποίηση, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η ανθρωπότητα προσκρούει σε αυτήν προ αιώνων. Η εμφάνιση και η διάδοση του Χριστιανισμού είναι μια παγκόσμια τάση. Στον καιρό μας ο Χριστιανισμός προσκρούει σε μια τέτοια ευρείας κλίμακας παγκοσμιοποιητική τάση, η οποία είναι μια πρόκληση στις παραδοσιακές ορθόδοξες αξίες. Αυτή η παγκοσμιοποίηση δεν μας χρειάζεται, διότι καταλύει όχι μόνο τις χριστιανικές αξίες αλλά και τις εθνικές βάσεις. Σε αντιδιαστολή με την καθολική Ευρώπη, είναι γνωστό ότι ακριβώς η Ορθοδοξία βρίσκεται στις ρίζες του γίνεσθαι της εθνικής αυτοσυνειδήσεως και της κρατικής υποστάσεως.

Η Εκκλησία και η κοινωνία των πολιτών κατά βάση αναπτύσσονται αρμονικά. Ενδέχεται, ενίοτε, να προκύψουν αντιφάσεις για τη διευθέτηση αυτών των προβλημάτων. Είναι σημαντικός ο ρόλος της Πολιτείας και ο ρόλος της Πολιτείας έγκειται ακριβώς στην εναρμόνιση της λειτουργίας της Εκκλησίας με την κοινωνία για να υπάρχει η κοινωνική γαλήνη.

Ενώπιον της Δ.Σ.Ο. και των Ορθοδόξων Εκκλησιών εγείρονται προβλήματα, η διευθέτηση των οποίων είναι εφικτή μόνο με την ενίσχυση της δραστηριότητας της Δ.Σ.Ο. σε όλους τους Διεθνείς Οργανισμούς, ούτως ώστε να αντιπαρατεθούμε σε όλες τις προκλήσεις στο εγγύς μέλλον.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε αξιότιμε κύριε καθηγητά για την πολύ ενδιαφέρουσα ομιλία σας. Θεωρώ ότι, αναμφιβόλως, θα χρειαστεί αρκετές φορές να κάνουμε αναφορά στην πολύ σημαντική ιστορία της Αρμενικής Εκκλησίας και του Αρμενικού λαού. Μάς δώσατε μια πρώτη γενική εικόνα της Ιστορίας σας. Τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στον Ομότιμο Καθηγητή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, Αντεπιστέλλοντος μέλους της Ακαδημίας Αθηνών, Αλλοδαπού μέλους της Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών και Τεχνών, της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών, στον κύριο Αντώνιο Αιμίλιο Ταχιάο. Το θέμα της εισηγήσεώς του: *Η συμβολή της Εκκλησίας στη δημιουργία των κρατών της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης*. Παρακαλώ, έχετε τον λόγο.

A.-AIM. TAXIAOS: Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, αξιότιμη Συνέλευση, θα ομιλήσω στα Ελληνικά. Προτού προχωρήσω στην ανάπτυξη του θέματος, το οποίο πρέπει να σας παρουσιάσω σήμερα, θα ήθελα πρωτίστως να ευχαριστήσω πολύ ενθέρμως τους διοργανωτές της 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας για την τιμή που μου επιφύλαξαν, να με καλέσουν να μιλήσω σε ένα τόσο εκλεκτό ακροατήριο, επάνω σε ένα θέμα το οποίο χωρίς καμία αμφισβήτηση περιέχει ένα βαθύ νόημα για την Ιστορία των χωρών

της Ανατολικής Χριστιανικής Παράδοσης. Αυτή η Παράδοση, που περιλαμβάνει πολύ ισχυρά κοινά στοιχεία για όλες τις χώρες που εκπροσωπούνται εδώ, αποτελεί, επίσης, όχι απλώς μια ιστορική πραγματικότητα των λαών μας, αλλά κι ένα πολύ στερεό υπόβαθρο επάνω στο οποίο θα ήταν δυνατό υπό προοπτική να οικοδομηθεί ένα κοινό πλαίσιο μιας συνεργασίας, όχι μόνο πολιτιστικής αλλά και πολιτικής σημασίας.

Όπως ήδη δήλωσα, το θέμα της Συνέλευσης, οι εργασίες της οποίας αρχίζουν σήμερα, με τον τρόπο που αυτό έχει διατυπωθεί, ενέχει μια σημαντική ιδιαιτερότητα, όπως επίσης κι ένα βάθος, για τον λόγο ότι προσδιορίζει θρησκευτική ταυτότητα λαών με πολύ κοινές ιστορικές και πολιτιστικές εμπειρίες.

Τα προέχοντα στοιχεία του θέματος είναι η ορθοδοξία, η κρατική υπόσταση και η ανατολική χριστιανική παράδοση. Και τα τρία αυτά στοιχεία προκύπτουν από μια αναγνώριση ιστορικής εμπειρίας πολλών αιώνων, πηγάζουν δηλαδή μέσα από την ιστορία των λαών, τους οποίους χαρακτηρίζουν ως λαούς που ανήκουν στην Ανατολική Χριστιανική Παράδοση.

Ως βάση και αρχή για την εξέταση του θέματος νομίζω ότι θα έπρεπε να ληφθεί η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, αυτή που επικράτησε στους νεώτερους χρόνους να αποκαλούμε Βυζάντιο. Για το λόγο ότι, από άποψη θρησκευτική, όλες οι ονομαζόμενες σήμερα χώρες ανατολικής χριστιανικής παράδοσης ως προς την διαμόρφωσή τους είναι λίγο ή πολύ έκγονα αυτού του κρατικού προτύπου.

Η ανάπτυξη του θέματος, λοιπόν, μάς καλεί αναγκαστικά σε μια ιστορική αναδρομή, η οποία και θα καταδείξει κατά πόσο η Ορθοδοξία συνέβαλε στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών που εκφράζουν την Ανατολική Χριστιανική Παράδοση.

Η οικοδόμηση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας βασίστηκε πάνω στα πρότυπα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, τα οποία, όμως, στη συνέχεια προσάρμοσε σε ένα πνευματικό και πολιτιστικό σχήμα με βάση την ανατολική χριστιανική παράδοση. Έτσι λοιπόν, από άποψη πνευματικής δομής και πολιτισμού, το Βυζάντιο πραγματοποίησε τη σύγκραση του Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος με τη Χριστιανική Πίστη και δημιούργησε τελικά έναν χριστιανικό πολιτισμό και μια παράδοση που είχαν ελληνικό χαρακτήρα. Αυτή η παράδοση, η οποία δοκιμάστηκε σε έναν αγώνα διατήρησης της καθαρότητάς της, ονομάστηκε Ορθοδοξία σε αντιδιαστολή από την εκτροπή που γνώρισε στον Δυτικό Κόσμο. Έτσι, η Ορθοδοξία υπήρξε η αμετάβλητη και अपαραγράφτη θρησκευτική ταυτότητα της Αυτοκρατορίας.

Ένα δεύτερο στοιχείο στην κρατική υπόσταση της Αυτοκρατορίας ήταν ο Αυτοκράτορας, το πρόσωπο που ασκούσε την υπέρτατη διοίκηση και το οποίο στην συνείδηση του λαού είχε λάβει έναν ιερό χαρακτήρα.

Ο Αυτοκράτορας ενσάρκωνε όλα τα ιδεώδη του κράτους, ήταν αυτός που κατεύθυνε την πολιτική της χώρας και προστάτευε την Εκκλησία. Η αντίληψη της πληρότητας του κρατικού ιδεώδους προϋπέθετε τρία πράγματα: πρώτο το πρόσωπο του Αυτοκράτορα, δεύτερο την παρουσία δίπλα του της ύπατης Εκκλησιαστικής Αρχής της χώρας, δηλαδή του Πατριάρχη ή Αρχιεπισκόπου και τρίτον την ύπαρξη ενός καθεδρικού ναού μέσα στον οποίον υπήρχε θρόνος για τον Αυτοκράτορα και την Εκκλησιαστική Κεφαλή. Αυτή η διαδικασία καθόριζε οριστικά τη σχέση κράτους και εκκλησίας, η οποία καθίστατο μια σχέση αλληλεξάρτησης.

Ο Αυτοκράτορας ή ο Βασιλέας ή Ηγεμόνας στις υπόλοιπες χριστιανικές ορθόδοξες χώρες, που δημιουργήθηκαν στη συνέχεια, παρά την υπεροχή του ως κρατικού ηγέτη, είχε απόλυτη ανάγκη της παρουσίας και της εκκλησιαστικής κεφαλής, διότι αυτή αποτελούσε το απαραίτητο συμπλήρωμα για την επίφαση της εθνικής υπόστασης του κράτους και της κυριαρχίας του ηγεμόνα. Με την πάροδο των αιώνων και την διαμόρφωση νέων πολιτικών σχημάτων στις χώρες της ανατολικής χριστιανικής παράδοσης, μπορεί να καταργήθηκε ο Αυτοκράτορας ή ο Βασιλέας και να αντικαταστάθηκε από Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή Πρωθυπουργό, αλλά παρά ταύτα δεν καταργήθηκε η Εκκλησιαστική Αρχή, η οποία παρέμενε σε συνεργασία με την πολιτική ηγεσία. Ακόμη και στις χώρες όπου επικράτησε η ιδεολογία της αθεΐας, η Εκκλησία δεν καταργήθηκε.

Με αυτό το σχήμα, η κοσμική εξουσία του κράτους αναδεικνυόταν λοιπόν ο προστάτης της Ορθοδοξίας στη χώρα. Εφόσον, λοιπόν, η κοσμική εξουσία αποτελούσε τον προστάτη της Ορθοδοξίας, εκείνος που την εξέφραζε θρησκευτικά, δηλαδή η εκκλησιαστική κεφαλή, δεν ήταν δυνατό παρά να υποστηρίζει τη διατήρηση αυτής της κρατικής υπόστασης γνωρίζοντας απόλυτα ότι ο κοσμικός άρχων παρείχε προστασία στην Εκκλησία του κράτους.

Άρα, ο εκκλησιαστικός ηγέτης είχε ουσιώδη λόγο να προασπίζεται την κρατική και εθνική ακεραιότητα του έθνους του. Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η οποία στους πρώτους αιώνες της ζωής της υπήρξε το μεγαλύτερο οικουμενικό κράτος του πολιτισμένου κόσμου, λειτούργησε ως το πρότυπο κρατικής οντότητας και αποτέλεσε το ιδεώδες υπόδειγμα για μίμηση.

Έτσι, ήταν φυσικό στη συνέχεια να σπεύσουν να μιμηθούν αυτό το πρότυπο στις βασικές του αρχές, που ήδη μνημονεύθηκαν, τα κράτη της ανατολικής χριστιανικής παράδοσης, τα οποία διαμορφώθηκαν μεταγενέστερα.

Ένα σημαντικό στοιχείο στη σχέση κοσμικής και εκκλησιαστικής εξουσίας, υπήρξε η διαδικασία της εξασφάλισης του αυτοκεφάλου των Ορθοδόξων Εκκλησιών. Δηλαδή, η αποδέσμευσή τους από την υποταγή στη δικαιοδοσία της Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως, από την οποία και έλαβαν αρχικώς τη χριστιανική πίστη.

Η αποδέσμευση αυτή συνεπαγόταν συγχρόνως και την κρατική αυτοτέλεια, γεγονός που δικαιολογεί τη συνεργασία των κατά τόπους ορθοδόξων εκκλησιών με την κοσμική εξουσία για την δημιουργία ανεξάρτητης κρατικής οντότητας. Πρέπει, λοιπόν, μέσα σε αυτή τη συνάφεια να δούμε το θέμα της διαμόρφωσης του αυτοκεφάλου.

Βεβαίως, σε αυτή την παράδοση, χωρίς καμία αμφιβολία, ανήκει απόλυτα από τις πρώτες μάλιστα χώρες, η Αρμενία, η οποία μας φιλοξενεί τη στιγμή αυτή. Διότι αυτή αποτελεί ένα από τα αρχαιότερα χριστιανικά κράτη του καυκασιακού χώρου. Έχοντας εκχριστιανιστεί ήδη από τις αρχές του 4^{ου} αιώνα και αποκτώντας από τον επόμενο αιώνα δικό της αλφάβητο και γραπτό λόγο, η Αρμενία εισήλθε αμέσως στη χορεία των πολιτισμένων λαών και απέκτησε την πολιτική και πολιτιστική της αυτοτέλεια.

Είναι αλήθεια ότι κατά διαστήματα διετέλεσε υπό Βυζαντινή κυριαρχία, συγχρόνως, όμως, προσέφερε και η ίδια εκλεκτές και διαπρεπείς προσωπικότητες στη Βυζαντινή διοίκηση, γεγονός που δηλώνει την ύπαρξη ενός πολιτιστικού και πνευματικού δεσμού με την ισχυρή, ελληνικής υφής, Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Αυτή η συνάφεια με το Βυζάντιο παρείχε τη δυνατότητα γνωριμίας και με τον τρόπο ανάπτυξης κρατικής οντότητας. Παρά την πολύ μεγάλη αυτή προσέγγιση μεταξύ Βυζαντινού και Αρμενικού κόσμου, η Αρμενία όχι μόνο δεν απομοιώθηκε μέσα στο Βυζάντιο αλλά ούτε και δέχτηκε την ελληνική γλώσσα, επιπλέον μάλιστα διατήρησε μάλιστα μια ιδιαιτερότητα στην δογματική έκφραση του Ανατολικού Χριστιανισμού.

Η αιτία αυτής της επιλογής πρέπει, ίσως, να αναζητηθεί όχι μόνον στον κρατικό αλλά και στον εκκλησιαστικό προσανατολισμό, διότι ο τελευταίος αυτός κινούμενος μέσα στην δογματική ιδιαιτερότητά του επικύρωνε και επιβεβαίωνε την κρατική αυτοτέλεια του αρμενικού λαού.

Ανάλογη είναι και η περίπτωση της γειτονικής αρχαίας Γεωργίας, η οποία εκχριστιανίστηκε πολύ νωρίς και ανέπτυξε έναν δικό της πολιτισμό.

Όπως η Αρμενία, έτσι και η Γεωργία, γνώρισε πολλές εναλλαγές στο θέμα της ελευθερίας της χώρας με πολέμους και τουρκική και περσική κατοχή αλλά παρά ταύτα ανέπτυξε μια σθεναρή εθνική αντίδραση, την οποία σε μεγάλο βαθμό, αν όχι απόλυτο, χρωστούσε στο πνεύμα της αυτοτελούς εθνικής οντότητας, που είχε δημιουργηθεί στη συνείδηση του Γεωργιανού λαού.

Η παράδοση της Ορθόδοξης Πίστεως και η με βάση αυτήν πνευματική καλλιέργεια ήταν εκείνη, που επί αιώνες διατήρησε στη συνείδηση της Γεωργιανικής κοινωνίας το ιδεώδες μιας ελεύθερης χώρας, γεγονός που είδαμε να πραγματοποιείται στις ημέρες μας.

Οι επί αιώνες διάφορες ξενικές επιδράσεις δεν κατόρθωσαν να απαλείψουν τα εθνικά στοιχεία από το φρόνημα του λαού, γιατί αυτά τα συντηρούσε η Ορθόδοξη εκκλησιαστική παράδοση. Έτσι,

σε τελική ανάλυση, η εθνική ανεξαρτησία εκκολάφθηκε και στην Γεωργία χάρη στην άσβεστη εθνική συνείδηση, που διέσωζε η Γεωργιανική Ορθόδοξη Παράδοση.

Θα πρέπει να επιστρέψουμε στο θέμα της Αυτοκεφαλίας των Εκκλησιών της Ανατολικής Ορθόδοξης Παράδοσης, ώστε να δούμε τι ρόλο διαδραμάτισε στη διαμόρφωση της κρατικής υπόστασης. Ως βάση και αρχή παραμένει το Βυζάντιο, διότι από αυτό εκπήγαζε η ανατολική ορθόδοξη αντίληψη περί κράτους, αυτή που ενέπνευσε τα μεταγενέστερα διαμορφωθέντα κράτη. Η πρώτη χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης, η οποία έλαβε το χριστιανισμό από το Βυζάντιο ήταν η Βουλγαρία, η οποία, όμως, ήταν και η πρώτη που διεκδίκησε την χειραφέτησή της από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως. Ο ηγεμόνας της Βόρης τον 9^ο αιώνα, επειδή έβλεπε την εκκλησιαστική εξάρτηση της χώρας του από την Κωνσταντινούπολη ως τρόπο επιρροής επ' αυτής του Βυζαντίου, απαίτησε την χειραφέτηση της Εκκλησίας του.

Ο κύριος παράγοντας που διαδραμάτιζε ενεργό ρόλο στη διεκδίκηση του αυτοκεφάλου, υπήρξε η κοσμική εξουσία, την οποία ενσάρκωνε ο ηγεμόνας της χώρας. Σε πρώτο στάδιο η Αρχή που αποφάσιζε την εκχώρηση του αυτοκεφάλου ήταν η Σύνοδος των Επισκόπων. Αργότερα, δε, το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Από την στιγμή, όμως, που ο Χριστιανισμός έγινε επίσημη θρησκεία του Βυζαντινού Κράτους, η Εκκλησία συνδέθηκε αναπόσπαστα με αυτό, και ο ρόλος του Αυτοκράτορα στα εκκλησιαστικά πράγματα άρχισε να γίνεται αποφασιστικός.

Βεβαίως, η αυτοκρατορική παρέμβαση στα εκκλησιαστικά πράγματα, δεν άφηνε ασυγκίνητη την Εκκλησία, η οποία προσπαθούσε πάντοτε να κατοχυρώσει τη δική της εξουσία είτε εγκρίνοντας εκ των υστέρων την αυτοκρατορική παρέμβαση, εμφανιζόμενη ότι συμφωνεί με αυτήν, είτε με την υποχώρηση του Αυτοκράτορα μπροστά στις αντίθετες προς τις δικές του αποφάσεις της Εκκλησίας.

Με μια ανάλυση των σχετικών πηγών, κυρίως του 9^{ου} αιώνα, καταφαίνεται σαφώς αυτή η εξέλιξη, η οποία μάλιστα επικεντρώνεται στη διατύπωση του μεγάλου Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Φωτίου, ότι τα εκκλησιαστικά πράγματα μεταβάλλονται σύμφωνα με τις μεταβολές που επέρχονται στην κοσμική Επικράτεια και Διοίκηση.

Επιστέγασμα μιας παρόμοιας αντίληψης ήταν και η αναγνώριση της απόλυτης εξουσίας του Αυτοκράτορα στο να κελεύει σύμφωνα με την κρίση του και τη μεταβολή των εκκλησιαστικών πραγμάτων, η δε Εκκλησία να αποδέχεται αυτά τα οποία αυτός αποφάσιζε.

Ενώ για την Εκκλησία της Κωνσταντινουπόλεως η προαγωγή της σε αυτοκέφαλη οφειλόταν στην πνευματική της αυτάρκεια και στην σπουδαιότητα της Πόλης, αρχή που είχε ήδη ισχύσει στη χριστιανική αρχαιότητα, στην περίπτωση των Σλαβικών Εκκλησιών και στη χειραφέτησή τους από το Οικουμενικό Πατριαρχείο ίσχυσε η εθνικο-πολιτική διεκδίκηση.

Οι Εκκλησίες Βουλγαρίας, Σερβίας και Ρωσίας προήλθαν από την ιεραποστολική δραστηριότητα του Βυζαντίου, και ενώ αρχικώς υπάγονταν σε αυτό, στη συνέχεια ζήτησαν και απέκτησαν την ανεξαρτησία τους.

Η Κωνσταντινούπολη είχε διδάξει στους Σλάβους τη θεωρία των σχέσεων κράτους και εκκλησίας, προπαντός δε των σχέσεων Αυτοκράτορα και Εκκλησιαστικής Κεφαλής. Ερχόταν, λοιπόν, η στιγμή να εφαρμόσουν κι αυτοί την ίδια πολιτικο-εκκλησιαστική θεωρία.

Εδώ πρέπει να γίνει μια παρένθεση, η οποία ενέχει ιδιαίτερη σημασία. Όταν οι Θεσσαλονικείς αδελφοί Κύριλλος και Μεθόδιος ανέλαβαν το ιεραποστολικό και εκπολιτιστικό έργο τους μεταξύ των Σλάβων της Μεγάλης Μοραβίας έδωσαν σε αυτούς όχι μόνο σλαβικό αλφάβητο και γραπτό λόγο αλλά και νομοθεσία και οδηγίες προς τον ηγεμόνα για τον τρόπο που πρέπει να κυβερνά τη χώρα του. Με αυτόν τον τρόπο, μέσα από μια καθαρώς εκκλησιαστική διαδικασία και δραστηριότητα, οι δύο Έλληνες ιεραπόστολοι συνέβαλαν στην οργάνωση εθνικού κράτους και στην οριστική αποδέσμευση αυτού από την λατινική γλώσσα, όπως και στην εθνική αυτοτέλειά του και την απελευθέρωση από την ηγεμονία των Φράγκων. Έτσι, όταν στη συνέχεια, εκχριστιανίστηκαν η Βουλγαρία και η Ρωσία, η Βυζαντινή Νομοθεσία που είχαν μεταφέρει στους Σλάβους της Μοραβίας ο Κύριλλος και Μεθόδιος, το “Zakon sudnyj ljndem”, πέρασε και σε αυτές

τις δύο χώρες. Ήταν, λοιπόν, το εκκλησιαστικό καθεστώς εκείνο που οικοδομούσε την εσωτερική οργάνωση του κράτους της Μεγάλης Μοραβίας επάνω σε πρότυπα που έρχονταν από μια από αιώνες συγκροτημένη Αυτοκρατορία. Ανατρέχοντας στα γεγονότα της ιστορίας, οφείλουμε να έρθουμε και στις επιβιώσασες σλαβικές χώρες και να δούμε πώς λειτούργησε αυτή η ορθόδοξη συμβολή στην ανάπτυξη κρατικής υπόστασης.

Είπαμε ότι η πρώτη χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης που εκχριστιανίστηκε ήταν η Βουλγαρία. Οι Βούλγαροι ήταν λαός με σωστή αντίληψη της κρατικής οργάνωσης, γεγονός το οποίο τους οδήγησε αμέσως στην υιοθέτηση βυζαντινών προτύπων, πριν ακόμα εκχριστιανιστεί η χώρα. Όπως ήδη σημειώθηκε, μετά τον εκχριστιανισμό της τον 9^ο αιώνα, η Βουλγαρία απέκτησε την εκκλησιαστική ανεξαρτησία της, καθώς και την αποδέσμευσή της από τη δικαιοδοσία της Κωνσταντινουπόλεως, ανοίγοντας έτσι μια νέα προοπτική ανανέωσης της κρατικής της οντότητας.

Ύστερα από αυτή την ενέργεια, βλέπουμε, λοιπόν, την Εκκλησία να ενισχύει την αυτοτέλεια του κράτους με την εξασφάλιση και της δικής της ανεξαρτησίας. Τα βυζαντινά πρότυπα Οργάνωσης και Διοίκησης μεταφέρθηκαν στην Βουλγαρία αυτούσια. Η εκκλησιαστική κεφαλή βρισκόταν στο πλευρό του ηγεμόνα, ο οποίος ονομάστηκε «Τσάρος». Το κράτος έλαβε καθαρά εθνικό χαρακτήρα και η Εκκλησία συνέβαλε ουσιαστικά στην εμπέδωσή του. Η Εκκλησία ενήργησε ως ο θεματοφύλακας των εθνικών ιδεωδών του κράτους. Η Βουλγαρία ήταν η πρώτη χώρα της νοτιοανατολικής Ευρώπης που υπέστη την Τουρκική κατάκτηση το 1393, γεγονός που είχε ως συνέπεια να χαθούν πολλά στοιχεία της εθνικής της ταυτότητας, καθώς και η γνώση για το ένδοξο κρατικό παρελθόν της. Αυτός, όμως, που το έτος 1762 αφύπνισε τη Βουλγαρική συνείδηση και υπήρξε ο εθνεγέρτης του Βουλγαρικού λαού, ήταν ένας ομοεθνής μοναχός του Αγίου Όρους ο Παΐσιος Χιλανδαρινός, το εθνικό σάλπισμα του οποίου εγκοιλώθηκε αμέσως ο βουλγαρικός κλήρος, ο οποίος στη συνέχεια διαδραμάτισε πολύ ενεργό ρόλο στην αφύπνιση της ιδέας του εθνικού κράτους.

Αν, τώρα, περάσουμε στη Σερβία θα βρούμε κι εκεί πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία, που μαρτυρούν τη συμβολή της Χριστιανικής Εκκλησίας στη διαμόρφωση του εθνικού κράτους. Ο πρώτος οργανωτής της Σερβικής Εκκλησίας, ο Άγιος Σάββας, που έζησε τον 12^ο αιώνα, ήταν γιος του Βασιλέα της Σερβίας Συμεών. Και οι δύο εγκαταβίωσαν στη συνέχεια ως μοναχοί στο Άγιον Όρος. Στη συνέχεια ο Σάββας ανακηρύχθηκε Αρχιεπίσκοπος Σερβίας από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και μετέφερε στο Σερβικό κράτος πρότυπα βυζαντινά. Αξιοσημείωτο γεγονός στη Σερβική μεσαιωνική λογοτεχνία είναι η συγγραφή από τον Σέρβο Αρχιεπίσκοπο Δανιήλ το 13^ο αιώνα των βιογραφιών Σέρβων βασιλέων και αρχιεπισκόπων, ένα έργο που γνώρισε μεγάλη διάδοση και το οποίο ενσαρκώνει την ιδέα του εθνικού κράτους και του ηγεμόνα ως προστάτη της θρησκείας του.

Εδώ έχουμε την ταύτιση της χριστιανικής, της θρησκευτικής και της κρατικής οντότητας μέσα σε καθαρά εθνικό κλίμα. Η ηρωική μάχη του Σέρβου Βασιλέα Λαζάρου στο Κόσσοβο το 1389 και η θυσία του για την υπεράσπιση του Σερβικού έθνους δημιουργεί ένα νέο αξιολογικό τίτλο συγγραφών από εκκλησιαστικά πρόσωπα, στις οποίες κυριαρχεί και πάλι η έννοια του εθνικού κράτους.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι τόσο στη Βουλγαρία όσο και στη Σερβία η Εκκλησία ήταν εκείνη που συνέβαλε στην επιβίωση της ιδέας του εθνικού κράτους.

Στο Ρωσικό χώρο, οι πραγματικότητες που αναφέρουμε έχουν μια δική τους ιδιοτυπία. Η Ρωσία από τον εκχριστιανισμό της το 988 και μέχρι το 1589 παρέμεινε εκκλησιαστικώς υποταγμένη στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως ως μια απλή Μητρόπολη, αποτελούμενη αρχικώς από ηγεμονίες. Βαθμηδόν, η Ρωσία διαμορφώθηκε σε ένα συγκροτημένο κράτος με κέντρο την ηγεμονία της Μόσχας, στην οποία υποτάχθηκαν όλες οι υπόλοιπες ηγεμονίες. Παρά την αρχική κατάταξή της σε ηγεμονίες, η Ρωσία εκκλησιαστικώς ηγείτο από έναν και μόνο Μητροπολίτη.

Από το 988 ως 1439, διοίκησαν τη Ρωσία συνολικώς 31 Μητροπολίτες από τους οποίους οι 25 ήταν Έλληνες και ένας Βούλγαρος, αλλά και αυτός απεσταλμένος από την Κωνσταντινούπολη.

Μέχρι το έτος 1237, ο Μητροπολίτης Ρωσίας είχε έδρα το Κίεβο αλλά μετά την κατάληψη της πόλης από τους Μογγόλους, εγκαταστάθηκε στη Μόσχα. Οι Ρώσοι ηγεμόνες εξαρχής υιοθέτησαν

όλα τα πρότυπα οργάνωσης κράτους και εκκλησίας που παρείχε το Βυζάντιο, και με βάση αυτά συγκρότησαν τις δικές τους κρατικές και εκκλησιαστικές δομές, οι οποίες βέβαια λάμβαναν τις αποχρώσεις του Ρωσικού εθνικού χαρακτήρα.

Οι Μητροπολίτες βρίσκονταν παρά τω πλευρώ των ηγεμόνων στην πρωτεύουσα της ηγεμονίας. Στο Κίεβο χτίστηκε μεγαλοπρεπής ναός της Αγίας Σοφίας, σε απομίμηση αυτού της Κωνσταντινουπόλεως.

Οι Ρώσοι δεν έσπευσαν να ζητήσουν την εκκλησιαστική αποδέσμευση από τη δικαιοδοσία της Κωνσταντινουπόλεως. Ζώντας υπό την σκέπη της Βυζαντινής πρωτεύουσας, ένιωθαν έναν δεσμό με την Αυτοκρατορία. Αργότερα, οικοδόμησαν τη δική τους Αυτοκρατορία. Οι δε Μητροπολίτες συνέβαλαν σε αυτή τη διαδικασία. Ζώντας δίπλα στους ηγεμόνες, ήταν πολλές φορές πολύτιμοι σύμβουλοι και ενίσχυαν την εξουσία τους. Οι Έλληνες Μητροπολίτες Ρωσίας δεν έκαναν ποτέ προσπάθεια να επιβάλουν την ελληνική γλώσσα στη Ρωσία. Αντιθέτως, μάλιστα, οι συγγραφείς τους που έχουν διασωθεί είναι όλες γραμμένες στη ρωσική γλώσσα, γεγονός που αποδεικνύει ότι όχι μόνο δεν αντιστρατεύονταν τον εθνικό χαρακτήρα του κράτους αλλά αντιθέτως τον ενίσχυαν και τον υπέθαλπαν.

Μέσα στον Καθεδρικό Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου στη Μόσχα υπάρχει συγχρόνως ο θρόνος του Μητροπολίτη και ο θρόνος του Ηγεμόνα, αργότερα δε του Τσάρου, κάτι που δήλωνε μια σαφή απομίμηση της βυζαντινής πρακτικής. Ο θρησκευτικός παράγοντας λειτούργησε και στη Ρωσία ως δύναμη οικοδομής του εθνικού κράτους.

Μια από τις αρχαιότερες ορθόδοξες εκκλησίες είναι και αυτή της Κύπρου. Το νησί αυτό πέρασε επί αιώνες, περνάει μάλιστα και σήμερα, ξενική κατοχή. Εάν τη στιγμή αυτή διασώζει το σαφέστατο στίγμα ενός ελληνικού κράτους, αυτό το οφείλει απόλυτα στην Εκκλησία. Ο Κυπριακός λαός, γερά προσκολλημένος στις αρχές της Ορθοδοξίας, γεγονός που μαρτυρείται από τον πολύ μεγάλο αριθμό μοναστηρίων και χριστιανικών μνημείων στο νησί, κατόρθωσε να διατηρήσει μέσα του ζωντανό το ιδεώδες ενός ανεξάρτητου κράτους με σαφή εθνικό χαρακτήρα, πράγμα που σήμερα το βλέπουμε πολύ καθαρά.

Το Ρουμανικό κράτος, το οποίο προέκυψε από τη συνένωση ηγεμονιών, παρά τις διάφορες εξωτερικές επιδράσεις, δυτικές, ελληνικές και σλαβικές, που δέχθηκε στη διάρκεια των αιώνων, τελικώς κατέληξε σε ένα ενιαίο εθνικό μόρφωμα για τη δημιουργία του οποίου σε μεγάλο βαθμό συνέβαλε η ορθόδοξη παράδοση του ρουμανικού λαού, δοθέντος ότι η Εκκλησία διατήρησε τη γλώσσα αυτού του λαού και καλλιέργησε την ιδέα του ενιαίου ισχυρού κράτους.

Από τις νεώτερες αυτοκέφαλες εκκλησίες είναι και αυτή της Ελλάδας, που δημιουργήθηκε μετά τη σύσταση του ελληνικού κράτους το 1830. Κι εδώ έχουμε την ενεργό ανάμειξη του εκκλησιαστικού παράγοντα για τη δημιουργία του ανεξάρτητου κράτους.

Χρειάστηκε να γίνει αυτή η ιστορική ανασκόπηση, διότι κρίθηκε αναγκαίο προκειμένου να φανεί πόσο μέσα στον κόσμο του Ορθόδοξου Ανατολικού Χριστιανισμού, η εκκλησιαστική πραγματικότητα συμβαδίζει με την κρατική.

Τίθεται το ερώτημα: αποτελεί αυτή η πραγματικότητα μια λανθασμένη αντίληψη του Χριστιανισμού, μια εκτροπή από την ρήση του Χριστού ότι η Βασιλεία του δεν προέρχεται από τον κόσμο αυτό; Νομίζω όχι. Η κοσμική εξουσία υπάρχει ως πραγματικότητα από αρχαιοτάτων χρόνων. Ο Ανατολικός Ορθόδοξος Χριστιανισμός εκπροσωπούμενος από την οργανωμένη εκκλησία προσπάθησε να συμβιώσει με την κοσμική εξουσία, την οποία εκπροσωπούσε το οργανωμένο εθνικό κράτος, σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις, εφόσον μπορούσε, προσπαθούσε η Εκκλησία να το καθοδηγήσει στο να ακολουθήσει αυτό τις αρχές της χριστιανικής πίστης.

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η οποία είχε ως επίσημη γλώσσα την ελληνική και υπήρξε κληρονόμος της αρχαίας ελληνικής παράδοσης, είχε χαρακτήρα πολυεθνικό, περιλαμβάνοντας μέσα της διάφορες φυλές και λαούς, ενώ τα κράτη που έλαβαν από αυτήν το Χριστιανισμό είχαν συγκεκριμένο εθνικό χαρακτήρα.

Η Ορθοδοξία διέσωσε στα κράτη αυτά την εθνική συνείδηση, διατήρησε τη γλώσσα τους, η

ποία ήταν μια επιβεβαίωση της αυτοτελούς εθνικής υπόστασης. Δημιούργησε σχολεία, βοήθησε στην ανάπτυξη κρατικής υπόστασης και εξασφάλισε την ιστορική του συνέχεια. Έτσι, επήλθε μια ταύτιση εκκλησίας και έθνους, γεγονός το οποίο, εκτός από λίγες εξαιρέσεις, δεν ίσχυσε στον δυτικό κόσμο και γι' αυτό του έμεινε άγνωστη και ακατανόητη αυτή η ιδιαιτερότητα της Ορθοδοξίας.

Συμπερασματικώς, μπορούμε να πούμε ότι οι χώρες της Ανατολικής Ορθόδοξης Παράδοσης, παρά τις κάποιες κατά καιρούς πολιτικές διαφορές μεταξύ τους, αποτελούν ένα ενιαίο σύνολο το οποίο με βάση την κοινή πίστη που τους κληροδότησε η Ορθοδοξία, τις κοινές πνευματικές και πολιτιστικές αρχές και αξίες, τους αγώνες για τη διατήρηση αλώβητης της πίστης, κατέχουν πολύ κοινούς ισχυρούς δεσμούς. Αυτοί οι δεσμοί θα μπορούσαν ίσως υπό προοπτική να αποτελέσουν βασική προϋπόθεση και για μια κοινή πολιτική προσέγγιση. Ευχαριστώ.

S. ΡΟΡΟV: Με όλη μας την ψυχή σας ευχαριστούμε αξιότιμε κύριε Καθηγητά. Τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στον καθηγητή της Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου της Μόσχας, στο Σύμβουλο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, στον κύριο Valery Alexeev, ο οποίος θα μιλήσει με θέμα: Κράτος και Εκκλησία.

V. ALEXEEV: Παναγιώτατε, Αξιότιμοι Συνάδελφοι, Αξιότιμοι Κύριοι Βουλευτές, Αδελφοί και Αδελφές. Θα έχουμε μια πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση, η οποία ξεκίνησε χθες. Χθες δεν είχαμε μόνο χαιρετιστήριες απευθύνσεις αλλά και εννοιολογικές προσεγγίσεις. Σήμερα είδαμε ότι υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις στο ζήτημα αυτό. Ο κύριος Harutyunyan, συνάδελφός μας, ανέφερε την αντίληψή του περί προσαρτήσεως της θρησκείας στο κράτος, υπάρχουν κι άλλες απόψεις. Εν πάση περιπτώσει υπάρχει μια ενδιαφέρουσα βάση για συζήτηση. Επιτρέψτε μου να αναφερθώ στο θέμα της Εισηγήσεως.

Το Κράτος και η Εκκλησία είναι ένα θέμα, το οποίο υφίσταται από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, γι' αυτό είναι τόσο πολύπλευρο κι έχει διερευνηθεί ενδελεχώς από ορθοδόξους διανοητές. Εκ πρώτης όψεως δεν φαίνεται επίκαιρο να επανεξετάσουμε αυτό το ζήτημα για να βρούμε κάτι το νέο, το οποίο είναι άγνωστο στο παρελθόν. Προ πολλού έχει διερευνηθεί η φύση της Εκκλησίας εκκλησιολογικώς και μέσω άλλων επιστημών.

Παρόλα αυτά, σε κάθε νέα ιστορική βαθμίδα της ανάπτυξης της κοινωνίας, επικαιροποιείται εκ νέου αυτό το θέμα και καθίσταται σαφές το ανεξάντλητό του. Σ' αυτή τη διακριτή ζεύξη Εκκλησία – Κράτος, η δεύτερη έννοια καθαγιάζεται εν μέρει από την πρώτη, και οι δύο αυτές τόσο αρχαίες πλευρές, θεσμοί, του ανθρωπίνου είναι, είτε σε ρήξη είτε σε αλληλο-ενίσχυση, συνεχίζουν να κινούνται στην ιστορική διαδικασία. Κάποιοι προέβλεπαν την ταχεία «απάλειψη» της κοινής ιστορικής πορείας της Χριστιανικής Εκκλησίας και Κράτους.

Ιδιαίτερη επίθεση είχαμε τον 20^ο αιώνα από την Κομμουνιστική Διεθνή και τον Φιλελευθερισμό, που έβλεπαν την ύπαρξη όχι μόνο του Εθνικού Κράτους αλλά και της Εκκλησίας με άλλο πρίσμα. Εξακολουθούν να υφίστανται, όμως, αυτοί οι θεσμοί και να αναπτύσσονται.

Η Ιστορία, ιδιαίτερα, της Παλαιάς Διαθήκης δεν γνωρίζει πλήρη μορφή της Εκκλησίας ως ανεπτυγμένου θεσμού που υφίστατο προ της κρατικής υποστάσεως. Βάσει της Αγίας Γραφής, το κράτος προϋπάρχει της μορφοποίησεως της Εκκλησίας. Τα ψήγματα κρατικής υποστάσεως βρίσκονται προ της εμφανίσεως των εκκλησιαστικών θεσμών. Εξ αυτού όμως δεν συνάγεται ότι το Κράτος είναι πρωτεύον έναντι της εκκλησιαστικότητας. Η ιδεώδης πολιτεία μπορεί να υφίσταται και χωρίς κρατική υπόσταση. Υπήρχε εποχή στην οποία, όπως στον Αδάμ και στην Εύα, είχαν απευθείας επικοινωνία με το Θεό και καθοδήγηση σε όλα τα έργα της Δημιουργίας. Ήταν ιδεώδεις θα λέγαμε οικογενειακές σχέσεις. Ήταν ένα πρότυπο για την Ανθρωπότητα του απολεσθέντος Χρυσού Αιώνας. Η ανθρωπότητα τότε αναπτυσσόταν πατριαρχικώς προ της εμφανίσεως της κρατικής υποστάσεως.

Η Κρατική υπόσταση εμφανίζεται με την έκπτωση και την απομάκρυνση του ανθρώπου από τον Θεό.

Η θρησκεία εμφανίζεται στην κοινωνία ως ισχυρή αντίδραση της ανθρώπινης ψυχής, η οποία αναπολεί την παρουσία του Θεού και επιθυμεί την επανένωση με τον Δημιουργό.

Η ίδια η λέξη «religio» λατινιστί σημαίνει «επανένωση». Επανένωση με ποιον; Η απάντηση είναι πασιφανής: με τον Θεό.

Μετά την Πτώση και το Προπατορικό Αμάρτημα και ιδιαίτερα μετά την επάνοδο στη Γη της Επαγγελίας δεν παρέχεται ο θεσμός των Βασιλέων ως βασικό συστατικό στοιχείο της κρατικής υποστάσεως. Για να μην αλληλοεξοντώνονται οι άνθρωποι και για να μην παρεκκλίνουν από τον ορθό δρόμο, ο Θεός τους έδωσε τις συμβουλές των Προφητών. Λόγω, όμως, του εγωισμού, της ιδιοτέλειας και των συρράξεων απαίτησε ο λαός της Παλαιάς Διαθήκης έναν Βασιλέα. Ο Θεός απέστειλε τον Σαούλ μαζί με τον οποίο διαμορφώνεται η πρώτη κρατική υπόσταση με τα συνακόλουθα άγη: τους φόρους, τις φυλακές, το στρατό.

Η Εκκλησία με την ανεπτυγμένη, σύγχρονη αντίληψη του θεσμού δεν υφίσταται τότε. Παρόλα αυτά, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να έχουμε υπόψη μας ότι ο Σαμουήλ διαδραμάτισε τεράστιο ρόλο, διότι μέσω αυτού ο Θεός έδωσε την κατεύθυνσή του και τα ψήγματα κρατικής υποστάσεως. Κατά αυτόν τον τρόπο, η πρώτη κρατική υπόσταση, αν και εμφανίζεται τυπικώς προ του θεσμού της εκκλησιαστικότητας, συνδέεται με την θρησκευτική στιγμή.

Στη συνέχεια είχαμε τον Αυτοκράτορα, στο Βυζάντιο, με τον Κωνσταντίνο ή στην Αρχαία Ρως του Κιέβου με τον Βλαδίμηρο. Οι ιστορικοί δεσμοί υφίστανται μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας, αυτών των δύο τόσο σημαντικών θεσμών.

Ταυτοχρόνως, ιστορικά, από ορισμένες εποχές το Κράτος άρχισε να επιβαρύνεται από το ρόλο της Εκκλησίας και να επιχειρεί την απαλλαγή. Ως αποτέλεσμα επαναστάσεων και εμφυλίων πολέμων, σε διάφορα νομοθετικά Σώματα υπάρχει η ανεξαρτησία από την Εκκλησία. Εμφανίζεται ο ειδικός όρος «κοσμικό κράτος», όταν η Εκκλησία διαιρείται, αποχωρίζεται από το Κράτος.

Στην αρχή της τρίτης χιλιετίας μετά Χριστόν, η Εκκλησία ουδόξως μπορεί να διαχωριστεί πλήρως από την κοινωνία και από το λαό, παρά την ανεξαρτησία από το Κράτος. Αυτοί οι δύο θεσμοί – το Κράτος και η Εκκλησία - ανταγωνίζονται αλλήλους για την επίδραση στο λαό, στα πλαίσια ενός ενιαίου ιστορικού, πολιτισμικού χώρου. Αυτό υφίσταται και δεν υφίσταται. Αν εξετάσουμε το θέμα από την άποψη της κοσμικής προσεγγίσεως, εδώ μπορούμε να δούμε μια αντίφαση. Αν, όμως, το προσεγγίσουμε από θρησκευτικής απόψεως, τα πορίσματα είναι διαφορετικά.

Από ορθόδοξου απόψεως, στην ιδεατή εκδοχή το κράτος και η εκκλησία δεν ανταγωνίζονται αλλήλους αλλά λειτουργούν αλληλοσυμπληρωματικώς, παραπληρωματικώς, εναρμονίζουν την κοινωνική διάρθρωση μέσω της λαϊκής συναινέσεως που βασίζεται στις χριστιανικές αξίες και αποκαλείται με τον όρο «Συμφωνία». Το Κράτος και η Εκκλησία σε αυτή τη Συμφωνία έχουν διαφορετικούς ρόλους, πεδία και σκοπούς, αλλά συγκλίνουν κάπου: στο αγαθό, στον ενάρετο βίο και στον εν Χριστώ εθνικό βίο. Στο Βυζάντιο, η Εκκλησία προβάλλει ως «ψυχή του σώματος του κράτους». Η ψυχή δίνει ζωή και πνεύμα στον οργανισμό.

Παρόμοια ιστορία υπάρχει και στη Ρωσία που είναι διάδοχος της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τη Μόσχα ως τρίτη Ρώμη. Δεν υπήρχε, λοιπόν, μια ιδεατή κατάσταση πλήρους εφαρμογής στη ζωή αυτής της ιδέας της Συμφωνίας. Ήταν μια ιδέα ιδεατή, απόμακρη από την πραγματικότητα.

Ο Έλλην Αυτοκράτωρ – ο ‘εξωτερικός’ Επίσκοπος της Εκκλησίας – κρατούσε στα χέρια του τα ηνία της κρατικής επιρροής επί της Κωνσταντινούπολης και άλλα υπό την εξουσία του Πατριαρχείο. Την ίδια παράδοση κληρονόμησαν και στη Ρωσία οι Αυτοκράτορες.

Φυσικά, θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι η κοσμοθεώρηση των λαών και της ελίτ ήταν τότε θρησκευτική, ορθόδοξη, ως εκ τούτου η Συμφωνία υφίστατο τόσο στους Ρωμιούς όσο και στους Μοσχοβίτες. Αυτό έθεσε τη σφραγίδα του σε όλη την ιστορία των κρατικών εκκλησιαστικών σχέσεων. Ωστόσο μια απλουστευμένη αντίληψη αυτής της Συμφωνίας των δύο θεσμών σε κατοπινότερους καιρούς, στην περίοδο της ανάπτυξης των σοσιαλιστικών διδασκαλιών, οδήγησε στο πόρισμα ότι η Εκκλησία σε αυτό το φαινόμενο διαδραματίζει έναν ρόλο ιδεολογικού κοσμοθεωρητικού συστήματος, ενός εποικοδομήματος, με μαρξιστική ορολογία, ενώ το Κράτος συνιστά τη βάση. Υπήρχε μια διαλεκτική αυτού του φαινομένου. Δυστυχώς σήμερα ο Μαρξισμός έχει εκπέσει από την πολιτική της κρατικής διοικήσεως, παρόλα αυτά είναι γοητευτική αυτή η

αντίληψη της θρησκείας ως εποικοδομήματος, ως ιδεολογίας που διατηρείται στους νέες διαφόρων ανθρώπων. Ιδιαίτερα ελκυστική για ανθρώπους όχι μόνο αριστερής ιδεολογίας. Και μερικοί θεολόγοι αλλά και ιερείς αναλαμβάνουν πολιτικές, διοικητικές αρχές.

Στη Ρωσία υπάρχει ένα έλλειμμα νέας εθνικής ιδέας. Μιας κατανοητής ιδέας που θα ανταποκρίνεται στα συμφέροντα της πλειονότητας του πληθυσμού. Όλοι παραπονούνται για την απουσία μιας σφαιρικής ιδεολογίας του Κράτους. Η κυρίαρχη Κομμουνιστική Ιδεολογία κατέρρευσε μαζί με την κρατική υπόσταση του Κομμουνισμού. Η νέα, αστική, φιλελεύθερη, δημοκρατική, συντηρητική, παλιννορθωτική ιδεολογία είτε ποια άλλη – δεν ξέρω - απουσιάζει. Δηλαδή, το νέο κράτος υφίσταται αλλά η ιδεολογία η αντίστοιχη που ανταποκρίνεται στα συμφέροντα της σύγχρονης κοινωνίας δεν υφίσταται .

Διαμορφώνεται, λοιπόν, μια κατάσταση: η εντύπωση ότι έχουμε να κάνουμε με έναν Φρανκεστάιν: σώμα υπάρχει αλλά δεν υπάρχει ψυχή. Όλοι φροντίζουν να εμπνεύσουν ψυχή σε αυτό το σώμα. Όλοι! Από τους Προέδρους των χωρών μέχρι τους μικρούς παράγοντες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, θρηνούν για την απουσία Εθνικής Ιδέας και Κρατικής Ιδεολογίας. Μερικοί με σοβαρές αξιώσεις προϋποθέτουν την αναγκαιότητα της ανάληψης ρόλου ιδεολογικού θεσμού εκ μέρους της Εκκλησίας, ώστε να λειτουργήσει με βυζαντινό τρόπο αυτή η συμφωνία και να έχει πλέον αυτό το Σώμα και Ψυχή. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία ελπίδα σε αυτόν τον ψευδο-βυζαντινισμό, τόσο για την Εκκλησία όσο και για το Κράτος.

Η θρησκευτική αναγέννηση που συντελείται στη σύγχρονη Ορθοδοξία, υφίσταται και στον Ισλαμικό κόσμο. Βάσει του Γκέλνερ, βλέπουμε το χωριό να νικά την πόλη. Για την Ορθοδοξία αυτός ο δρόμος δεν είναι αποτελεσματικός. Η Εκκλησία και η Θρησκεία δεν μπορούν να είναι εποικοδομήματα έναντι κάποιας βάσεως στην Μαρξιστική αντίληψη. Δεν μπορούν να είναι ιδεολογία. Είναι κομματική πολιτική ή ιδεολογία κι αφορά τα πολιτικά κόμματα, τις πολιτικές δυνάμεις.

Η κάθε ιδεολογία έχει τους δικούς της προσωρινούς πόρους, που αντιστοιχούν στην συγκυρία και στις δυνάμεις που την γέννησαν. Δεν υπάρχουν αιώνιες ιδεολογίες υπεράνω χρόνου. Μπορεί να παραμένουν στην μνήμη, στην ιστορία αλλά στην καθημερινή ζωή δεν έχουν μεγάλη διάρκεια.

Η ιδεολογία εκφράζει τα συμφέροντα τάξεως, στρωμάτων, ομάδων του πληθυσμού, όπου κυρίαρχες δυνάμεις και κράτη προσπαθούν να παρουσιάσουν ως εθνικές ιδεολογίες πράγματα τα οποία τους επιτρέπουν να ομιλούν εξ ονόματος του συνόλου της κοινωνίας.

Οι θρησκευτικές αξίες έχουν πολύ βαθύτερη σημασία, βαθύτερη από κάθε ιδεολογία. Η θρησκεία περιλαμβάνει ορθολογικό και ανορθολογικό, Ανθρώπινο και Θείο. Η θρησκεία συνενώνει το λόγο και το αίσθημα, τη νόηση και την ψυχή, αυτά τα οποία δεν είναι εφικτά για την ιδεολογία, η οποία επιδιώκει να εξηγή με γήινες κατηγορίες. Οι θρησκείες επαγγέλλονται την ανάσταση των νεκρών, την μετά θάνατον ζωή.

Όπως λέει ο Απόστολος Παύλος, είναι η πραγμάτωση του προσδοκώμενου και η πίστη στο μη ορατό. Είναι έννοιες αιώνιες. Ο ίδιος ο Ιησούς μάς έπεισε γι' αυτό.

Η έννοια της Εκκλησίας, της Θρησκείας, της Πίστης είναι πολύ εγγύς. Στην καθημερινή αντίληψη είναι συνώνυμες, δεν ταυτίζονται όμως. Έχουν τα δικά τους νοήματα, θα πρέπει να τα διαφοροποιήσουμε αυτά, αλλά η προσέγγιση αυτών των ορισμών δεν είναι βασικός σκοπός αυτής της Εισηγήσεως. Πρέπει να επισημάνω ότι υπάρχει ποικιλία διαφόρων πολιτικών, ιδεολογικών δογμάτων.

Η Θρησκεία και η Εκκλησία είναι υπεράνω χρόνου, δεν υπάγονται στην τρέχουσα συγκυρία που αφορά μερικές δεκαετίες το πολύ. Ήδη αυτή η διαφορά δημιουργεί ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ Εκκλησίας, Θρησκείας και Ιδεολογίας, ακόμη και αν η τελευταία περιβληθεί τα ενδύματα της Εθνικής Ιδέας, της Κρατικής Στρατηγικής, είτε άλλων Μανιφέστων που διακηρύσσονται και από ιερείς και προσπαθούν να προσφέρουν κάποια αρωγή στην πολιτεία. Εξυπακούεται ότι αυτή η πολιτική δεν είναι επωφελής για την Εκκλησία. Έχει προ πολλού αποδειχθεί ότι η άμεση συμμετοχή της Εκκλησίας και των λειτουργών της στην τρέχουσα πολιτική ενέχει έναν τεράστιο κίνδυνο, τόσο για το κράτος όσο και για την Εκκλησία.

Είναι ιδιαίτερα λανθασμένη η αντίληψη βάσει της οποίας η Εκκλησία μπορεί να επιδράσει στην έκφραση μίας πολιτικής πάλης, εκλογικής διαδικασίας και λοιπά. Είναι ένας μύθος της ζωής μας ότι η Εκκλησία έστω και με έμμεσο τρόπο, με σαφή τρόπο μπορεί να συνεισφέρει στην εκλογή κάποιων πολιτικών και στην έκβαση διαφόρων πολιτικών ανταγωνισμών. Πολλές φορές υπήρξαν απογοητεύσεις σε αυτούς που επένδυσαν ακριβώς σε αυτή την αντίληψη. Η άμεση ανάμειξη στην Κρατική Δούμα της 3^{ης} και της 4^{ης} Συνόδου, όπου υπήρχαν διάφορα μορφώματα βουλευτών, δεν μπόρεσε να σώσει από την Επανάσταση. Αλλά και στη σύγχρονη περίοδο μπορούμε να δούμε άμεση παρέμβαση ιερέων, που δεν μας διέσωσε από καταστροφές. Τουναντίον! Η συμμετοχή στην πολιτική, στην πολιτική διαπάλη, κατέστησε την Εκκλησία μέρος αυτής της αντιπαράθεσης, γεγονός που δημιούργησε απώλειες. Δεν μπόρεσε να μείνει υπεράνω αυτών των συρράξεων. Η συμμετοχή στην πολιτική, ακόμα και υπό όρους που προβάλλουν ως παλλαϊκά κινήματα, ενώσεις, με το λαϊκό ένστικτο, τη διαίσθηση, εκφράζονται ως προσπάθειες αγώνα για την εξουσία, που έχει διάφορους πειρασμούς.

Για την Εκκλησία στο σύγχρονο αντιφατικό κόσμο υπάρχει ένα μεγάλο καλό. Το γεγονός ότι έχει διαχωριστεί από το Κράτος. Μπορεί αυτό να είναι δυσάρεστο για κάποιους αλλά η αντίληψη βάσει της οποίας η Θρησκεία είναι ατομική υπόθεση του κάθε πολίτη που έχει κατοχυρωθεί από το Ρωσικό Σύνταγμα αλλά και από άλλους Καταστατικούς Χάρτες σε πολλές χώρες, βοηθά την Εκκλησία. Ακριβώς, επιτρέπει την αντίστοιχη λειτουργία των ιδιοτήτων της Εκκλησίας. Όπως έλεγε ο Αλέξιος ο Β΄, εάν η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία είχε έναν πολιτικό γάμο με το Κράτος θα ήταν μια πολιτική χήρα στην εποχή μας.

Στις συνθήκες αυτές, λοιπόν, της απομάκρυνσης της Εκκλησίας από το Κράτος, βλέπουμε διάφορα προβλήματα στη Ρωσία και σε διάφορες μετακομμουνιστικές χώρες. Στο εγγύς μέλλον θα έχουμε νέο περιεχόμενο, που θα εμπλουτίσει και θα περιπλέξει περαιτέρω την κατάσταση. Είναι μια φυσική διαδικασία. Η κάθε πλευρά αυτών των σχέσεων έχει τα δικά της ενδιαφέροντα. Κάπου έχουν προβάλλει αυτά.

Η Εκκλησία απαιτεί την επαναφορά της εκκλησιαστικής παρουσίας και διαφόρων αντικειμένων εκκλησιαστικού χαρακτήρα, όπως Μουσείων κλπ., τη συνεισφορά του κρατικού προϋπολογισμού στις ανάγκες της Εκκλησίας. Συμμετοχή, επίσης, της Εκκλησίας στη μορφωτική διαδικασία, στο στρατό κλπ. Όλα αυτά δεν τελειώνουν.

Η Εκκλησία έχει έναν ρόλο πνευματικό. Η επάνοδος διαφόρων θρησκευτικού χαρακτήρα αντικειμένων και έργων τέχνης προκαλεί ιδιαίτερα έντονες συζητήσεις. Υπάρχουν πολλά αντικείμενα τα οποία είναι απαραίτητα στους Ναούς και στις Μονές, με τον όρο ότι θα τηρούνται εκεί οι όροι συντήρησής τους.

Η κοινωνία ανησυχεί σε ποια πολιτισμική βάση θα υπάρχει η Εθνική ενότητα, εάν αφαιρεθούν από τα Μουσεία όλα αυτά τα εκθέματα. Εάν όλα αυτά τα θρησκευτικά αντικείμενα, μήπως θα μετατραπεί σε μέρος μια υποκουλτούρας –με την κοινωνιολογική έννοια- η Εκκλησία; Υπάρχει, λοιπόν, ένα Νομοσχέδιο στην Κρατική Δούμα όπου υπάρχει ένας συμβιβασμός, που βολεύει τόσο το Κράτος όσο και την Εκκλησία.

Οι εκκλησιαστικές και κρατικές σχέσεις είναι αμοιβαίες. Εκείνο που δεν μπορεί να απαιτεί το Κράτος από τον εαυτό του είναι η φιλανθρωπία. Πάντοτε υπάγεται σε ιδιαίτερα συμφέροντα. Το βασικότερο είναι η διατήρηση της εξουσίας, χωρίς την οποία είναι ανέφικτη η οποιαδήποτε άσκηση εξουσίας, ανεξαρτήτως του ποιος βρίσκεται επικεφαλής: ένας τύραννος ηγεμών είτε κάποιος φιλελεύθερος, κάποιος Γενικός Γραμματέας ή ένας Πρόεδρος δημοκρατικών πεποιθήσεων. Το Κράτος δεν θα μπορέσει να λειτουργήσει, εάν υπαναχωρήσει από αυτή την άποψη η κοινωνία και ως υποκείμενο και ως αντικείμενο.

Γνωρίζετε την φιλοδοξία του Νίκωνος του Πατριάρχου που ήθελε να τεθεί επικεφαλής του κράτους της Μόσχας τον 17^ο αιώνα με Βασιλέα τον Αλεξέι Βασίλεβιτς. Η εξουσία ανθίστατο πάντοτε και πέτυχε να νικήσει. Η προσπάθεια του Πατριάρχη Νίκωνος οδήγησε σε καταστροφή και σε σχίσμα στην Εκκλησία, τις επιπτώσεις της οποίας βιώνουμε μέχρι σήμερα.

Το δίδαγμα είναι το εξής: η Θεοκρατία στη Ρωσία είναι ανέφικτη εξ ορισμού. Ασφαλώς, η Εκκλησία δεν έπαψε να συνεργάζεται και να μάχεται το Κράτος κατά περίπτωση. Όλοι οι Πατριάρχες της Μόσχας του 20^{ου} αιώνα από τον Τύχωνα μέχρι τον Αλέξιο τον Β΄ κατανοούσαν καλώς, ότι αυτά τα παίγνια με το Κράτος δεν έχουν τίποτα καλό να επιφέρουν.

Η Εκκλησία πρέπει να παρέχει δρόμο προσωπικής σωτηρίας, σωτηρίας της ψυχής ενώπιον του Θεού. Ο Θεός δεν σε ρωτάει σε ποια κόμματα και σε ποιες συνελεύσεις ανήκεις. Σε ρωτάει, αν έσωσες την ψυχή σου, αν βοήθησες τον πεινασμένο ή τον έχοντα ανάγκη, προσωπικά, με απάρνηση. Ασφαλώς, η οικουμενικότητα, η συνοδικότητα είναι απαραίτητη και για το Κράτος. Χωρίς τη συνοδικότητα δεν μπορεί να υπάρχει συναίνεση. Γνωρίζουμε ότι στο τέλος ο Θεός θα καταργήσει κάθε Αρχή και ενώπιον του Θεού κάθε Αρχή χάνει τη δύναμή της. Δεν εγγυάται το Κράτος τη σωτηρία της ψυχής. Σάς ευχαριστώ για την προσοχή σας.

Σ. ΡΟΡΟV: Σας ευχαριστούμε κύριε Valery Alexeen για την πολύ ενδιαφέρουσα ομιλία σας. Τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στον Διδάκτορα Θεολογίας, τον κύριο Κώστα Μυγδάλη, επίσης Σύμβουλο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Το θέμα επί του οποίου θα ομιλήσει είναι: Κράτος Εκκλησία και Κοινωνία σήμερα.

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Σεβασμιώτατοι, Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές, λοιποί προσκεκλημένοι.

«Η Χριστιανική Εκκλησία υπήρχε πριν από τον Κωνσταντίνο και συνεχίζει να υπάρχει και μετά τον Λένιν». Αυτή η φράση του πατρός Ιωάννη Μέγεντορφ κατορθώνει να καταγράψει κατά τρόπο λιτό, απέριττο, το σφυγμό της εκκλησιαστικής συνείδησης πάνω στο θέμα των σχέσεων κράτους και εκκλησίας. Προφανώς, μια τέτοια φράση και το δίπολο που σχηματίζουν οι προθέσεις «πριν» και «μετά», δεν παραπέμπουν πουθενά αλλού παρά μόνο στους κόπους της Εκκλησίας να παραμείνει αληθινή στα εύκολα και στα δύσκολα, σε νημείες και σε μπουρίνια, πάντα όμως μέσα στο ταξίδι που ξεκίνησε από την γέννηση του Ιησού.

Το Κράτος, αγαπητοί, είναι ο πολυδαίδαλος οργανισμός της κοινωνικής εξουσίας, και αυτή βρίσκεται στα χέρια του πολιτικού κατεστημένου. Μέσω της πολιτικής λειτουργίας του «εκλέγειν και εκλέγεσθαι» συγκροτούμαστε σε πολιτικό σώμα και γινόμαστε πολίτες. Η πολιτική λειτουργία, επιπλέον, διασφαλίζει ότι οι αντιθέσεις συμφερόντων ανάμεσα σε τάξεις, ομάδες και άτομα θα υπόκεινται σε θεσμική ρύθμιση.

Στο Δημοκρατικό Πολίτευμα, στο οποίο λειτουργεί η αρχή της πλειοψηφίας, ο πολιτικός εκπροσωπεί το λαό και κατέχει την εξουσία αποκλειστικά και μόνο για να υπηρετεί τα συμφέροντά του. Τα κρατικά συμφέροντα θεωρούνται ότι ταυτίζονται με αυτά των υπηκόων τους.

Στη Συνθήκη της Βεσφαλίας το 1648 τέθηκε το δόγμα των σχέσεων του Εθνικού Κράτους και της Θρησκείας με την παραδοχή «Cuius regio, eius religio», τουτέστιν «όπου η Βασιλεία εκεί είναι και η Θρησκεία». Η έννοια του κράτους είναι συνυφασμένη με εκείνη της δύναμης, της εξουσίας, της κυριαρχίας και επομένως της επιβολής του πειθαναγκασμού αλλά ακόμη και της βίας.

Όσον αφορά την Εκκλησία τώρα. Για πρώτη φορά ο όρος εμφανίζεται στην Ιερουσαλήμ αμέσως μετά την Ανάσταση του Κυρίου. Ενώ στην Καινή Διαθήκη απαντάται 114 φορές, πράγμα που φανερώνει την ιδιαίτερη σημασία και τα καινούργια δεδομένα της ανθρωπότητας μετά τον Χριστό.

Ο Καθηγητής Νίκος Ζαχαρόπουλος σε ανάλογα κείμενά του εύστοχα επισημαίνει: ο Απόστολος Παύλος στο βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων παρουσιάζεται να μιλάει εν μέσω των αδελφών, πράγμα που σημαίνει ότι αυτό που σχηματίστηκε τότε εκεί ήταν μια αδελφότητα, μια οικογένεια πιστών.

Επιπλέον, αξίζει να αναφέρουμε πως οι πολυγραφότατοι Πατέρες της Εκκλησίας δεν αισθάνθηκαν την ανάγκη να ορίσουν την έννοια της Εκκλησίας μια και η παρουσία της ήταν απλή και εμφανής στη ζωή των πιστών. Γι' αυτό άλλωστε και ο Παύλος Ευδοκίμοφ επισημαίνει πως η Εκκλησία έζησε επί 15 αιώνες χωρίς να αισθανθεί την ανάγκη να ορίσει τη φύση της. Με τη διάρκεια, όμως, των αιώνων, λόγω των ερίδων και των επεμβάσεων της κρατικής εξουσίας, της εκκοσμίκευσης στο χώρο της Εκκλησίας, τα πράγματα άλλαξαν και οι θεσμοί οι τόσο όντως συνυφασμένοι με τη ζωή των ανθρώπων έκαναν έντονα την εμφάνισή τους στο χώρο της

Εκκλησίας. Έτσι τα πράγματα στένεψαν και ενώ η αναφορά της Εκκλησίας ήταν και είναι η αρχή της Δημιουργίας του Κόσμου και περιλαμβάνει ορατό και άορατο κόσμο, και διαχέεται δυνάμει σε όλη την ανθρωπότητα και το σύμπαν, άρχισε να εμφανίζει εκπροσώπους, ηγουμένους, επισκόπους, εξουσιαστές, τοπικά όρια, δικαιοδοσίες, αυθεντικότητα, στηριγμένη σε πρόσωπα και εποχές, χάνοντας έτσι μεγάλο κομμάτι της πνευματικότητάς της, της παγκοσμιοτήτας και της οικουμενικότητάς της.

Ενδιαφέρον, στο σημείο αυτό, παρουσιάζει η άποψη του Καθηγητή Χρήστου Γιανναρά, ο οποίος, αναφερόμενος στις σχέσεις Εκκλησίας και Κράτους, υποστηρίζει ότι το Κράτος δέχεται την πίστη σαν ατομική πεποίθηση, που επικυρώνεται έμπρακτα από την ατομική, ηθική συνέπεια. Η πίστη-εμπιστοσύνη στην εκκλησιαστική κοινωνία των σχέσεων αλλοτριώνεται σε ιδεολογία με θεσμικές θωρακίσεις αυτοάμυνας. Οι σχέσεις κοινωνίας της ζωής που συγκροτούν το εκκλησιαστικό σώμα, υποκαθίστανται από την προτεραιότητα της τυπικής ορθότητας των ατομικών πεποιθήσεων και της πιστότητας στις κανονιστικές αρχές της συμπεριφοράς που επιβάλλουν αυτές οι πεποιθήσεις. Όπως επισημαίνει, η Εκκλησία έχει Πατέρες που γεννούν και χειραγωγούν τον άνθρωπο στον τρόπο της αθανασίας, ενώ η παράταξη έχει ηγέτες που δίνουν στο πλήθος ιδεολογική γραμμή και μπαίνουν μπροστά της στις συγκρούσεις της παράταξης με άλλες παρατάξεις.

Κυρίες και Κύριοι, το τελευταίο διάστημα ζούμε την επιστροφή του θρησκευτικού φαινομένου στις σύγχρονες κοινωνίες με πρωτοφανή βιαιότητα. Η Θρησκεία, ενώ φαινόταν ότι είχε απωθηθεί στο περιθώριο της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, επανέρχεται με ενάργεια στο προσκήνιο. Η αναζωπύρωση της θρησκευτικής πίστης είναι πια προφανής. Ζούμε την κορύφωση κάποιων γεγονότων, που συνδέονται με την επανεμφάνιση του θρησκευτικού φαινομένου, όπως διαπιστώνεται κατά την δεκαετία του '80, γεγονός που χαρακτηρίζεται από τη δημοσιογραφική γλώσσα ως «επιστροφή του Θεού». Αν θελήσουμε να προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το πρόβλημα της αναζωπύρωσης της θρησκευτικής πίστης, τότε θα διαπιστώσουμε ότι αυτή συνδέεται με το φαινόμενο της εκ νέου εισβολής της θρησκευτικής σφαίρας στο χώρο του δημόσιου και πολιτικού βίου των σύγχρονων κοινωνιών. Η θρησκευτική πίστη, ως προσωπική αναζήτηση και δημιουργία σχέσης με το Υπέρτατο Ον, έχει συλλογικές και κοινωνικές διαστάσεις. Παίρνει διάφορες μορφές, εντάσσεται σε κοινωνικούς κανόνες, επιτελεί συγκεκριμένες λειτουργίες, ικανοποιεί συγκεκριμένες ανάγκες είτε συλλογικές είτε ατομικές. Αν, επομένως, η αναζωπύρωση της θρησκευτικής πίστης είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται στην εποχή μας, θα πρέπει να αναρωτηθούμε πού οφείλεται αυτό. Ποιες μορφές παίρνει η επανεμφάνισή της; Ποιούς σκοπούς εξυπηρετεί ή ποιές λειτουργίες επιτελεί, εν τέλει, η επαναδραστηριοποίησή της; Μπορούμε να διακρίνουμε δύο περιόδους: την μία, την πρώτη και την δεύτερη, επίσης, της νεωτερικότητας. Η πρώτη νεωτερικότητα έρχεται σε σύγκρουση με την παράδοση και επικεντρώνεται στο έθνος – κράτος, που μετατρέπεται σε κράτος πρόνοιας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Στην περίοδο αυτή κυριαρχεί η πίστη στην πρόοδο και τον εκσυγχρονισμό. Θριαμβεύει η τεχνολογία και δημιουργεί αισιοδοξία στον άνθρωπο, είτε μέσω της κατανάλωσης στον κόσμο είτε μέσω της σοσιαλιστικής ουτοπίας στον υπαρκτό σοσιαλισμό. Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ιδιαίτερα, ο τομέας της Πολιτικής δείχνει πως έχει πια αποφασιστικά κερδίσει την αυτονομία του απέναντι στην Θρησκεία. Το Σύμπαν γίνεται αντιληπτό ως δομικά διαιρεμένο σε υλικό ή επίγειο, από το ένα μέρος, και σε πνευματικό ή ουράνιο κόσμο, από το άλλο. Η κοσμική σφαίρα διακρίνεται από την θρησκευτική και, ταυτόχρονα, παρατηρείται μια αυξανόμενη αυτονομία της κοσμικής σφαίρας. Στο τέλος της διαδρομής εμφανίζεται μια κοινωνία χωρίς την ανάγκη της θρησκείας. Αυτό δεν σημαίνει πάντα εξαφάνιση της θρησκείας αλλά περιορισμό στον χώρο του ιδιωτικού. Η Εκκλησία βλέπει το ρόλο της να περιορίζεται στον ατομικό και οικογενειακό τομέα. Αυτό το φαινόμενο της διάκρισης της κοσμικής από τη θρησκευτική σφαίρα ερμηνεύεται σύμφωνα με το πολυσυζητημένο ρόλο της εκκοσμίκευσης. Η εκκοσμίκευση αποτέλεσε αντικείμενο ευρυτάτων συζητήσεων, ιδιαίτερα κατά την δεκαετία του '60. Οι κοινωνιολόγοι μιλούν για «απομάγευση» του κόσμου, σύμφωνα με την γνωστή έκφραση του Webber, και οι φιλόσοφοι για «τον θάνατο

του Θεού». Μια άποψη η οποία, αν και είναι αρκετά απλοποιημένη, ήταν κυρίαρχη την εποχή εκείνη. Στο τέλος όμως του 20^{ου} αιώνα, στις δεκαετίες του '80 και του '90, η θρησκευτική πίστη παύει να αποτελεί ιδιωτική υπόθεση. Διεκδικεί πάλι ρόλο στα δημόσια πράγματα. Φαίνεται ότι καλύπτει αυξημένες πνευματικές ανάγκες σε προσωπικό επίπεδο, διαμορφώνει, όμως, και εθνικές ή πολιτικές ταυτότητες, παίζει ρόλο πολιτικό σε ακραίες περιπτώσεις. Με άλλα λόγια, παίζει πάλι το ρόλο συνεκτικού δεσμού της κοινωνίας σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Αυτό το φαινόμενο δεν είναι άσχετο με τις συνέπειες της νεωτερικότητας που ορίσαμε παραπάνω, και ορίζεται από τους κοινωνιολόγους ως «μετανεωτερικότητα» ή «δεύτερη νεωτερικότητα» ή «αντανακλαστική» ή ακόμα και «ριζοσπαστικοποιημένη νεωτερικότητα». Η μετανεωτερικότητα δεν εμφανίζεται ως συνέχεια της νεωτερικότητας αλλά ως ρήξη με αυτήν, ως κάτι καινούργιο για μια νέα εποχή. Αν η νεωτερικότητα ταυτίζεται με την εμφάνιση της κυριαρχίας των εθνικών κρατών ή συγκεκριμένων ιδεών, αντίθετα, η μετανεωτερικότητα συνδέεται με την κυριαρχία των γενικευμένων υπερεθνικών και παγκοσμιοποιημένων δομών μέσω της υπέρβασης του εθνικού κράτους. Έτσι, η μετανεωτερικότητα γίνεται αντιληπτή ως μια εποχή κατά την οποίαν οι νεωτεριστικές κοινωνίες έρχονται αντιμέτωπες με τις αυτονομούμενες, αθέλητες, αθέατες και δευτερογενείς συνέπειες του εκσυγχρονισμού και υποχρεώνονται έτσι να επανεξετάσουν σε βάθος τα θεμέλια, τα όρια αλλά και τις αντινομίες του ίδιου αυτού του μοντέλου.

Το κύριο όχημα μετάβασης από την πρώτη στη δεύτερη νεωτερικότητα, ή μετανεωτερικότητα, είναι η συγκλίνουσα διαδικασία εξατομίκευσης και παγκοσμιοποίησης, που αποδιαρθρώνει ατομικές και συλλογικές ταυτότητες και δημιουργεί διακινδύνευση και ανασφάλειες. Η παγκοσμιοποίηση νοείται ως ένα οικονομικό, κυρίως, φαινόμενο, που χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση και την επικράτηση της παγκόσμιας οικονομίας. Αποτελεί την κυρίαρχη τάση σήμερα και οδηγεί στη σταδιακή διεθνοποίηση των επικοινωνιακών, οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών διαδικασιών. Η μετακίνηση πληθυσμών, κυρίως λόγω της οικονομικής μετανάστευσης, υποσκάπτει κάθε είδος κοινής ταυτότητας και συγκεκριμένης συμπεριφοράς. Η μετανεωτερικότητα κινδυνεύει να δημιουργήσει άτομα χωρίς ιστορικό παρελθόν και με μια υποβαθμισμένη πολιτική ζωή. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα μητροπολιτικά κέντρα του καπιταλισμού. Ο απόηχος, όμως, της παγκοσμιοποίησης βιώνεται από την περιφέρεια ως κίνδυνος εκδυτικισμού και αφομοίωσης της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας από τον ισχυρότερο τρόπο ζωής. Επομένως, η πορεία μετάβασης προς την παγκοσμιοποίηση και κατ' επέκτασιν προς την μετανεωτερικότητα δεν είναι ομαλή. Η απειλή του κοινωνικού χάους οδηγεί στην αναζήτηση μιας θρησκευτικής ταυτότητας, στην ανεύρεση κάποιων ηθικών και κοινωνικών αξιών μέσω της θρησκευτικής πίστης. Η αναζωπύρωση της θρησκευτικής πίστης καλύπτει την ανασφάλεια που δημιουργεί στον άνθρωπο η παγκοσμιοποίηση, την ανάγκη του να ανήκει κάπου, να έχει κάποια ταυτότητα.

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές, προϋπόθεση για μια συζήτηση για τις σχέσεις Εκκλησίας και Κράτους είναι να συνυπάρξουν οι αντίθετες συνθήκες. Να θεθούν τα ζητήματα και να συζητηθούν με νηφαλιότητα σε ένα κλίμα γόνιμου διαλόγου και να οδηγηθούν, όπου είναι αναγκαίο, σε νομοθετικές παρεμβάσεις, σε λύσεις, οι οποίες θα είναι οριστικές και αποδεκτές από την κοινωνία. Θεμελιώδης προϋπόθεση ενός τέτοιου διαλόγου θα είναι να συμφωνηθεί πού συμπίπτουν και πού διαφέρουν πολιτεία και εκκλησία. Ας σημειωθεί, όμως, με ειλικρίνεια, ότι κοινό χαρακτηριστικό των δύο πόλων του ζεύγματος Εκκλησίας και Κράτους είναι, τελικά, η εξουσία, και κοινό πεδίο διεκδίκησης ο δημόσιος χώρος. Από τη στιγμή που ανετράπη η ενότητα εκκλησιαστικής και κρατικής εξουσίας, η αποσύνδεση του κράτους από την εκκλησία σε επίπεδο συνταγματικών προβλέψεων, αλλά και στο επίπεδο της εφαρμογής του στην πράξη, δεν υπήρξε ούτε απλή ούτε αναίμακτη. Πρώτος λόγος είναι η εξ' ορισμού διαφορετικότητα μεταξύ των δύο. Το Κράτος στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία από την οποία απορρέει η σχετικότητα της αλήθειας, ενώ οι θρησκείες στηρίζονται στην Αλήθεια της Θείας Αποκάλυψης. Παρατηρείται συνεπώς, αφενός υιοθέτηση διαφορετικών αξιών από τμήματα της κοινωνίας με τη στήριξη του κράτους, αφετέρου εκδηλώσεις μη σεβασμού της διαφορετικής άποψης με τη στήριξη της εκκλησιαστικής πλευράς.

Κλασικά παραδείγματα τέτοιων συγκρούσεων είναι η θεολογική ερμηνεία της εξέλιξης του κόσμου και του ανθρωπίνου γένους, καθώς και το ζήτημα των αμβλώσεων.

Δεύτερος λόγος είναι η διαφορά του σκοπού στη δράση των δύο. Κάθε θρησκεία στοχεύει στη διατήρηση και αύξηση των πιστών της και στην προστασία των δογμάτων της, ενώ το σύγχρονο κράτος έχει το σκοπό να εξασφαλίσει την ανεμπόδιστη άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας και της ελευθερίας συνείδησης των πολιτών, σε συνδυασμό με την ανοχή που υπαγορεύεται από τις νέες δομές των πολυπολιτισμικών ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Τόσο η Εκκλησία όσο και η Πολιτεία έχουν πρωτογενή κανονιστική εξουσία στην επιδίωξη του σκοπού τους, διαφέρουν όμως ουσιαδώς, αφενός ως προς τη φύση της εξουσίας αυτής και αφετέρου ως προς την έκτασή της. Η Πολιτεία δεσμεύει με τις κανονιστικές πράξεις της όλα τα υποκείμενα Δικαίου, που βρίσκονται μέσα στα εδαφικά της όρια. Η Εκκλησία, με τους κανόνες της και τις κανονιστικές της αποφάσεις, δεσμεύει μόνο τα μέλη και τους πιστούς της. Επομένως, το στοιχείο της καθολικότητας υπάρχει μόνο στην πλευρά της Πολιτείας κι αυτό είναι ειδοποιός διαφορά μεταξύ της κανονιστικής εξουσίας της Πολιτείας κι εκείνης της Εκκλησίας.

Συνέπεια αυτής της θεμελιώδους διαφοράς είναι ότι η Εκκλησία κατά την εγκόσμια και ορατή της πλευρά ως κοινωνικό μόρφωμα υπόκειται στην Πολιτεία. Θέσεις οι οποίες διακηρύσσουν πως κάθε νομοθετική πρωτοβουλία που αφορά την Εκκλησία είναι αντισυνταγματική, εφόσον δεν συμφωνεί με τους κανόνες της Εκκλησίας, είναι αβάσιμες και επικίνδυνες, επειδή ακριβώς θέτουν σε αμφισβήτηση το στοιχείο της καθολικότητας στην κανονιστική αρμοδιότητα της Πολιτείας και των δημοκρατικώς νομιμοποιούμενων οργάνων της.

Επιπλέον, προκύπτει ένα καίριο ερώτημα: τί σημαίνει ιδιαίτερες, στενότερες ή ειδικές σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας; Αλλά και από ποιον τίθεται ένα τέτοιο αίτημα; Αν πρόκειται για μια διαρκή παρουσία της Εκκλησίας στο δημόσιο χώρο, η παρουσία της αυτή θα πρέπει να κινείται στα πλαίσια των νόμων. Ο δημόσιος διάλογος της Δημοκρατίας είναι μια ανοιχτή διαδικασία, στην οποία συμμετέχει ο κάθε πολίτης, από τον πρώτο ως τον τελευταίο, χωρίς αποκλεισμούς, σεβόμενος, όμως, τους Νόμους του Κράτους. Ουδείς δύναται να επιζητεί ειδικές συμπεριφορές σε αυτόν τον διάλογο ή προνόμια. Στο δημόσιο δημοκρατικό διάλογο σαφώς μπορεί να συμμετέχει και η Εκκλησία. Δεν μένει όμως κανείς στο απυρόβλητο. Εάν ο λόγος της θίγει πρόσωπα ή ομάδες πολιτών, όσο περιθωριακές κι αν εμφανίζονται αυτές, σε τυχόν προσφυγή τους στη Δικαιοσύνη, εκεί κρίνονται επί ίσοις όροις και με βάση του Νόμους τους οποίους εσείς ψηφίζετε.

Εάν πρόκειται για το λεγόμενο «θρησκευτικό μάθημα» στην εκπαίδευση, νομίζω πως εκεί υπάρχει μια κοινή θέση όσων ασχολούνται με το θέμα και μάλιστα αυτή διατυπώθηκε πριν από μερικά χρόνια σε ειδική ημερίδα που κάναμε στο Βόλο. Το σχολείο προσφέρει γνώσεις και παιδεία, δεν είναι κατάλληλος χώρος για την προσφορά θρησκευτικής κατήχησης. Οι μαθητές πρέπει να διδάσκονται τη θρησκευτική τους παράδοση χωρίς κατηχητική ή προσηλυτιστική διάθεση, όπως πρέπει να διδάσκονται και «Στοιχεία Θρησκευολογίας» άλλων θρησκειών και δογμάτων. Οφείλει να προσφέρει βασικές γνώσεις για τα ζητήματα που εντάσσονται στο πλαίσιο της ηθικής με την ευρεία έννοια.

Το Κράτος πρέπει να επιζητεί στενότερες σχέσεις με την Εκκλησία; Προκειμένου να πετύχει τί με αυτό; Να συμβάλει στην ανύψωση της ηθικής ταυτότητας των πολιτών του; Εξηγήσαμε πιο πάνω περί του στοιχείου της καθολικότητας του Κράτους. Μόνον μέσα σε αυτά τα πλαίσια μπορεί να συμβεί κάτι τέτοιο.

Τι μπορεί να επιζητεί η Εκκλησία μέσα από μια προνομιακή σχέση με το Κράτος; Τίποτα περισσότερο ή λιγότερο από την επιβεβαίωση των στελεχών της ότι είναι και οι ίδιοι φορείς εξουσίας.

Κυρίες και Κύριοι, τελειώνοντας θα ήθελα να καταθέσω κάποιες επισημάνσεις βοηθητικές, ελπίζω, προς το λειτουργήμα και το έργο σας, ως Κοινοβουλευτικών που νομοθετείτε και που ελέγχετε τις Κυβερνήσεις.

Οι επισημάνσεις αυτές έχουν να κάνουν με το ότι στα χρόνια που πέρασαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ζήσαμε διαφορετικές εμπειρίες.

Εμείς στην Ελλάδα σαν χώρα μιας δυτικής Δημοκρατίας και οι περισσότεροι από εσάς σε χώρες κομμουνιστικές ή ελεγχόμενης Δημοκρατίας.

Ξεκινώντας λοιπόν από διαφορετικές αφετηρίες, βρισκόμαστε σήμερα μπροστά στο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου και των νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων.

Πολλές χώρες, μόλις πριν από λίγα χρόνια καθόρισαν τα σύνορά τους, δηλαδή το χώρο ελέγχου του κράτους, και διάφορες τριβές εμφανίζονται μεταξύ όμορων κρατών. Όλα αυτά, όμως, δεν αποτελούν λόγο που θα μας οδηγήσουν σε ακραίες σκέψεις και αποφάσεις, και που θα ανατρέψουν κατακτήσεις της ανθρωπότητας.

Εσάς σας εκλέγουν οι λαοί προκειμένου να τους κυβερνήσετε, να νομοθετήσετε υπέρ των συμφερόντων τους και στο έργο σας αυτό έχετε ως υπέρτατο κριτή τον ίδιο τον λαό.

Τα όποια προβλήματα ενδυνάμωσης της κρατικής οντότητας και της εθνικής ταυτότητας είναι απολύτως λάθος να τα βλέπουμε μέσα από το πρίσμα ειδικών σχέσεων Πολιτείας και Εκκλησίας.

Εμείς ως πολίτες της Ελλάδος έχουμε συμπυκνωμένη εμπειρία πάνω στο θέμα των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας και μπορώ να σας φέρω ένα πλήθος από παραδείγματα.

Στην προβληματική αυτή, που φαίνεται ότι εξελίσσεται σήμερα, πρέπει να κάνουμε διάκριση ανάμεσα στη σχέση Θρησκείας και Πολιτικής και στη σχέση Θρησκευτικού και Πολιτικού κατεστημένου.

Πρέπει, επίσης, να λάβουμε υπ' όψιν την αλλοτρίωση αυτών των σχέσεων από τα αγοραία διαφιλονικούμενα στα οποία η αλλοτρίωση αυτή μετατοπίζει το κέντρο βάρους της μεταξύ τους αντίθεσης.

Πρέπει να αναχθούμε στη σχέση των νοηματοδοτικών παραδόσεων του πολιτισμικού μας σώματος, τη σχέση της νεώτερης και της Ορθόδοξης παράδοσης, να επισημάνουμε την αλλοτρίωση της Ορθόδοξης και την ηγεμονία της νεωτερικής, αλλά και το μεταπρατικό χαρακτήρα αυτής της τελευταίας, καθώς και τη φάση γενικευμένου εκφυλισμού στην οποία αυτή βρίσκεται σήμερα. Κι όλα αυτά για να φτάσουμε εκεί που είναι η ουσία: στη σχέση Πολιτικής και Αξιών.

Όποιοι νομίζουν ότι άμα εξαλείψουμε τις αναφορές στην θρησκευτική παράδοση και κάνουμε την Εκκλησία Ιδιωτικό Σωματείο θα αποκτήσουμε επιτέλους πραγματικό κράτος δικαίου, κάνουν προφανώς μεγάλο λάθος.

Όποιοι πάλι πιστεύουν στην αναβάθμιση των σχέσεων Εκκλησίας και Πολιτείας ως λύση των προβλημάτων, κάνουν, επίσης, λάθος μια και στο επιχειρημά τους η Παράδοση μετατρέπεται σε έναν ανιστορικό αχταρμά, όπου οι εθνικιστικές ιδεοληψίες εκστομίζονται και δυστυχώς περνάνε ως αυτονόητες.

Το θέμα δεν είναι σήμερα, στην εποχή της μεταμοντέρνας αποσάθρωσης των αξιών, αν θα κυριαρχήσει το φάντασμα των νεωτερικών ή των θρησκευτικών αξιών. Το θέμα είναι, αν θα υπάρχουν τελικά αξίες. Αξίες που θα λειτουργήσουν ως εξωπολιτικό χαλινάρι της ραγδαία αυτονομούμενης διαπλοκής, πολιτικής τάξης, μεγάλων οικονομικών συμφερόντων και μέσων μαζικής χειραγώγησης.

Σάς ευχαριστώ πολύ.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε κύριε Μυγδάλη. Και τώρα, όπως είχαμε προγραμματίσει, θα έχουμε ένα διάλειμμα δεκαπέντε λεπτών για καφέ.

Διάλειμμα για καφέ

S. POPOV: Αγαπητοί φίλοι, συνεχίζουμε τις εργασίες μας. Θα ήθελα να επιστήσω την προσοχή όλων των βουλευτών στην αναγκαιότητα να συμπληρωθούν εγκαίρως τα έντυπα που έχετε λάβει κατά την εγγραφή σας, ειδάλλως δεν θα μπορέσουμε να συγκροτήσουμε τη νέα σύνθεση των Επιτροπών. Παρακαλώ να συμπληρώσετε τα έντυπα που έχετε λάβει και να τα παραδώσετε στη Γραμματεία. Δεν αποτελεί αυτό κριτική προς οποιονδήποτε, απλώς επισημαίνουμε μια αναγκαιότητα για την ολοκλήρωση του έργου μας. Να τα δώσετε στην κυρία Βαρντανιάν, την γνωρίζετε όλοι. Να συμπληρώσετε και να της δώσετε τα σχετικά έντυπα.

V. ALEXEEV: Θα πρέπει να γίνει αυτό οπωσδήποτε, διότι, επαναλαμβάνω, είναι αναγκαίο άρριο να είμαστε σε θέση να συγκροτήσουμε τα διοικητικά όργανα των οποίων η θητεία έχει λήξει. Έτσι, λοιπόν, για να μην επαναληφθούν τα σφάλματα του παρελθόντος, παρακαλούμε όλους να το πράξουν αυτό. Γι' αυτό θα πρέπει να λάβουν όλοι εγκαίρως τα σχετικά έντυπα και να διατυπώσετε εκεί την επιθυμία σας να συμμετάσχετε στην οποιαδήποτε Επιτροπή. Ευχαριστώ.

S. POPOV: Συνεχίζουμε, λοιπόν, τη συζήτηση και δίνουμε το λόγο στο Γενικό Γραμματέα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, στον κύριο Νεράντζη, Βουλευτή του Ελληνικού Κοινοβουλίου.

A. NEPANTZHΣ: Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Συνάδελφοι, Εκλεκτοί προσκεκλημένοι.

Με την άδειά σας, θα ψαύσω λίγο την εκκοσμίκευση, παράμετρο του κυρίως θέματος το οποίο αντιμετωπίζουμε σήμερα. Την εκκοσμίκευση, ως πρόκληση έναντι των παραδοσιακών ορθοδόξων αξιών.

Μετά τη λήξη των διωγμών και την αναγνώρισή της από το κράτος, η Εκκλησία βρέθηκε αντιμετώπι με τον άλλο, τον πολύ μεγαλύτερο εχθρό της, την εκκοσμίκευση. Ο ακαταμάχητος αυτός δαίμονας έχει πληγώσει καιρία πολλούς χριστιανούς, αλλά και πολλές δοξασίες, ιδιαίτερα κατά τους τελευταίους αιώνες. Δεν θα αφιστάμεθα της πραγματικότητας, εάν ισχυριζόμεθα ότι, κατά την διάρκεια της μακραίωνης όδευσης του Χριστιανισμού, σχεδόν καμία άλλη απειλή δεν ήταν πιο κινδυνώδης από εκείνη της εκκοσμίκευσης. Ακόμη και η ρήξη με την Εκκλησία της Ρώμης και το Σχίσμα βαθύτερο αίτιο φαίνεται ότι είχαν ιστορικά την εκκοσμίκευση, στην οποία οφείλεται άλλωστε και το Filioque, που η Ρώμη, μόλις τα τελευταία χρόνια, φάνηκε να αμβλύνει κάπως. Η εκκοσμίκευση, νοούμενη ως υποταγή της πίστης μας στο πνεύμα του κόσμου, καταδιώκει τον καθένα μας και επιπολάζει στα ενεργήματά του. Έτσι, κάθε φορά που οι Αρχιερείς λειτουργούν, με σκοπό να προσδώσουν αίγλη κοσμική στην Εκκλησία, υποτάσσονται στην εκκοσμίκευση. Κάθε φορά που ένας απλός Λευίτης φέρεται με νοοτροπία και συμπεριφορά δημοσίου υπαλλήλου, υποτάσσεται και αυτός στην εκκοσμίκευση. Αλλά και οσάκις ο κάθε λαϊκός αποκρύπτει την πίστη του ή προσαρμόζει κάποιο μέρος της διδασκαλίας της, προκειμένου να νιώθει άνετα και βολικά με το φρόνημα του κόσμου, και αυτός υποτάσσεται στην εκκοσμίκευση. Είναι βέβαιο ότι η δύναμη της εκκοσμίκευσης εκτρέφεται αλλά και ευ-τρέφεται από τις τεχνολογικές εξελίξεις, που βέβαια δεν είναι εχθρός μας, αλλά χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στην ενσωμάτωσή τους. Εξάλλου, και η παγκοσμιοποίηση ενισχύει την εκκοσμίκευση. Η εκκοσμίκευση, λοιπόν, της Θρησκείας είναι φαινόμενο που συγγενεύει, πάντως σχετίζεται με την παγκοσμιοποίηση. Εάν και όταν ο πιστός προσκολληθεί στα κτιστά, αποπνευματοποιείται. Θύει στα είδωλα. Η πίστη του λιγοστεύει. Χάνει τη βεβαιότητά της και συχνά εξαφανίζεται. Εγκαταλείπεται από τη συνείδηση της Χάριτος του Πνεύματος, όπως επισημαίνει ο Άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος. Η εκκοσμίκευση, λοιπόν, της Θρησκείας αλλά και της Εκκλησίας δεν είναι τίποτε άλλο παρά η αλλοίωση, η μετάλλαξη ή ορθότερα η έκπτωση του πνευματικού ρόλου της Θρησκείας σε κοσμικό, με τα ίδια ακριβώς εκείνα κριτήρια που προκάλεσαν την παγκοσμιοποίηση. Είναι μέγας και αυτόχρονα απειλητικός ο κίνδυνος μεταβολής της Θρησκείας ή της Εκκλησίας σε κοσμική και εξουσιαστική δύναμη με τα κριτήρια της δομής και της συναρμογής της κοσμικής εξουσίας.

Στοιχεία της εκκοσμίκευσης της Εκκλησίας βρίσκονται παντού, ακόμη και στις πιο απλές παραμέτρους. Παραδείγματος χάριν στο χαρακτήρα της Εκκλησίας της Ελλαδικής, ως Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου. Σε δυτικές χώρες, όπως η Ελλάδα, δίχως ισχυρή και ενεργό παράδοση κοινωνίας πολιτών, αλλά και περιορισμένη εκκοσμίκευση, η Θρησκεία απετέλεσε ανέκαθεν ένα ζήτημα δημόσιο, ελκυστικό δε για την κοινή γνώμη. Δεν στερείται άλλωστε αξίας και σημασίας ότι πολλά από τα εκκλησιαστικά ενεργήματα καταχωρούνται αξιωματικά σε υψηλή θέση στον πίνακα του δημοσίου ενδιαφέροντος. Με άλλα λόγια, στις χώρες αυτές, η Εκκλησία αναλαμβάνει το ρόλο υποκατάστατου της εθνικής συνοχής και φιλοδοξεί να θεωρείται η φωνή του έθνους, μια που έντονη είναι εκεί η κρίση, ή έστω η (περί της υπάρξεως της εντάσεως και της εκτάσεως αυτής) συζήτηση και έριδα. Έντονη, λοιπόν, είναι η κρίση ταυτότητας και η κρίση πολιτικής αντιπροσώ-

πευσης που συνοδεύουν τις ρωγμές και τη στατική ανεπάρκεια του κοινωνικού οικοδομήματος που προκαλείται πολυ-επίπεδα από την παγκοσμιοποίηση.

Εδώ, μάς συνοδεύουν οι οξείες παρατηρήσεις ενός από τους εγκυρότερους μελετητές του Εθνικισμού, του Smith, που μάς φέρνουν κοντά στο βασικό τίτλο του θέματος που πραγματεύεται η Ημερίδα μας. Καταφάσκει, λοιπόν, ο Smith, ότι η Θρησκεία παρέχει συχνά το κοινωνιολογικό υλικό πάνω στο οποίο εργάζεται ο εθνικισμός. Δεν μπορεί, όμως, να εξηγήσει ούτε την εμφάνιση αλλά ούτε και το χαρακτήρα του τελευταίου. Δεν είναι, λοιπόν, η Θρησκεία που όρισε την εθνική ταυτότητα, αλλά το αντίστροφο φαίνεται, κατά πολλούς, ότι συμβαίνει. Ο Εθνικισμός, δηλαδή, οικειοποιήθηκε τη Θρησκεία προκειμένου να συγκροτήσει εθνική ταυτότητα. Η άποψις αυτή, ευρέως διαδεδομένη δεν είναι βέβαια η μόνη και δεν είναι ακατάρριπτη. Είναι όμως αξιόμαχη. Στο νέο, λοιπόν, περιβάλλον της Παγκοσμιοποίησης, η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία οφείλει ασφαλώς να εκσυγχρονιστεί. Τούτο, όμως, διόλου δεν σημαίνει αναπαλαίωση και αδιάκριτη επιστροφή στο χθες. Με πλήρη τη βεβαιότητα ότι **«ουδέν το νέο κομίζω»** επιλέγω με την παράθεση μιας συγκλονιστικής απόψεως που περιγράφει ο Άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης στο τέλος του βιβλίου του **«Εις τον Βίον Μωϋσέως»**. Ας μου επιτρέψουν οι πολλοί και έγκυροι Θεολόγοι της αιθούσης, ακαδημαϊκοί και μη, να υπεισέλθω εγώ (ασεβής και αγράμματος) εις τα του οίκου των και εις τα του γνωστικού των αντικειμένου. Στο αρχικό, λοιπόν, ερώτημά του, για το τι είναι τελειότης, απαντά ο Άγιος Γρηγόριος ο Νύσσης: **«της υψηλής πολιτείας του βίου τέλος το κληθῆναι οικέτην Θεού»**. Για τους ελληνόφωνους και ελληνομαθείς, αυτό το **«οικέτην»** γράφεται με όμικρον γιώτα, δεν έχει καμία σχέση με το **«ικέτης»** με γιώτα που σημαίνει αυτός που παρακαλεί, αλλά είναι οικέτης με όμικρον γιώτα που σημαίνει οικείος προς τον Θεόν, που σημαίνει άνθρωπος του περιβάλλοντος του Θεού, που προδίδει μια ιδιαίτερα έντονη αγαπητική σχέση μεταξύ ανθρώπου και Θεού.

Ο Μωυσής, λοιπόν, κατά τον Άγιο Γρηγόριο, αποτελεί πρότυπον βίου, γιατί ανέβηκε, όπως παρατηρεί, **«προς τον ακρότατον της τελειότητος όρον»**. Συνεπώς, η τελειότητα της ενάρετης πολιτείας είναι να γνωσθεί ο άνθρωπος από τον Θεό και να γίνει φίλος του Θεού. Τελειότητα είναι να μην αποφεύγουμε την αμαρτία από το φόβο της τιμωρίας, ούτε να πράττουμε το αγαθό με την προσδοκία της ανταμοιβής, αλλά να θεωρούμε ολέθρια την έκπτωσή μας από αυτήν ακριβώς την φιλία του Θεού. Ένας τέτοιος φίλος του Θεού αποδείχτηκε, κατά τον Άγιο Γρηγόριο Νύσσης, και ο Μωυσής. Ως φίλος δε του Θεού απέκτησε και την γνώση του Θεού, αφού έγινε **«θεόπτης»**. Ιδού, λοιπόν, τι είναι η Ορθόδοξη Θεολογία κατά την ταπεινή μου άποψη και σε τι συνίσταται η εκκοσμίκευση. Ο κανόνας δηλαδή, όπως ορθά παρατηρείται, είναι να μην εισωθούνται όλοι στην κατανόηση των μυστηρίων του Θεού, αλλά να κάνουν υπακοή σε αυτόν που μνήθηκε στα θεία, στον οικέτη του Θεού, στον θεόπτη. Ένας τέτοιος οικέτης (με όμικρον γιώτα) του Θεού και θεόπτης υπήρξε ο Μωυσής. Ο λόγος του Γρηγορίου, αιώνιος, βαθύς, μυστικός, ηχεί με μια διαχρονική επικαιρότητα μέχρι και σήμερα. **«Επιλέξαντας εξ εαυτών τον χωρίσαι τα θεία δυνάμενον, εκείνω την ακοή ευγνωμόνως υπέχειν, πιστόν ηγουμένους άπαν ό,τιπερ αν παρά σου τα θεία μνηθέντος ακούσωσι»**.

Κι επειδή είναι λίγο κουραστική η παράθεσις χωρίων, και δεν είναι πάντοτε εύκολα αντιληπτή από όλους μας, και μάλιστα τέτοιες στιγμές που είμαστε όλοι κουρασμένοι, επιτρέψτε μου να κλείσω - η παρέμβασή μου έχει λιγότερο χρόνο από την Εισήγηση, και δικαίως - με ένα ιστόρημα βραχύτατο, το οποίον όμως έχει τεκμηριωθεί: στην περίοδο της Τουρκοκρατίας ήταν πολύ διαδεδομένο το φαινόμενο των πλανοδίων αγιογράφων. Περιόδευαν ανά την επαρχία με τα σύνεργά τους, κάτι πρωτότυπες παλέτες και κάτι ατελή χρώματα, και επί παραγγελία, **«εν τη παλάμη και ούτω βοήσομεν»** Σεβασμιώτατε, σκιαγραφούσαν, αγιογραφούσαν τους Αγίους του παραγγέλοντος, τις επιθυμίες του παραγγέλοντος.

Κάποτε λοιπόν κάποιος τέτοιος πλανοδίου απευθύνθηκε σε έναν αγαθό άνθρωπο και τού είπε: **«Θέλεις να σου αγιογραφήσω κάτι;»** Κι εκείνος απαντά: **«Ναι, θέλω τον Άγιο Γιάννη τον Πρόδρομο»**. Πολύ ωραία! Επί το έργον ο αυτοσχέδιος ζωγράφος. Τελείωσε τον πίνακα πάνω σε έναν αυτοσχέδιο καμβά, του τον παρέδωσε και του είπε θέλω τα χρήματα. **«Μα»**, του λέει, **«τι είναι αυτό που μου ετοίμασες; Εγώ, σε αυτόν τον πίνακα σου παρήγγειλα τον Άγιο Γιάννη τον Πρό-**

δρομο κι εσύ μου παραδίδεις μια τεράστια κεφαλή, η οποία καταλαμβάνει περίπου τα τριάντισι τέταρτα του πίνακος, και τα άλλα είναι γαρνιτούρες». Και του απαντάει ο ζωγράφος, ο αυτοσχέδιος: «Εκ της κεφαλής γνωρίζομεν το πρόσωπο. Δεν κατάλαβες ότι πρόκειται περί του Ιωάννου του Προδρόμου, έστω και ασωματού»; Συνεφώνησε ο παραγγείλας και είπε «Ναι, πράγματι είναι ο Άγιος Γιάννης, αλλά το σώμα του;» «Εμένα, ο προορισμός μου ήταν να σου φτιάξω ένα έργο που να μπορείς να γνωρίζεις ότι πρόκειται περί του Ιωάννου του Προδρόμου».

Ο δικός μου προορισμός (στα πέντε – δέκα λεπτά που είχα) ήταν απλώς να θέσω το θέμα, γιατί, ούτε να το λύσω μπορώ, ούτε καν να το περιγράψω - και όλα αυτά τα λέω όχι από σεμνότητα, αλλά για λόγους εξασφάλισης αλλοθι. Ευχαριστώ για την ανοχή σας και εύχομαι καλή επιτυχία στο υπόλοιπο κομμάτι.

S. POPOV: Ευχαριστούμε Κύριε Νεράντζη. Και τώρα επιτρέψτε μου να δώσω το λόγο στον κύριο Savidi ως εκπρόσωπο της Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως Ρωσίας – Λευκορωσίας για έναν χαιρετισμό. Να ετοιμαστεί ο κύριος Ignat Miron.

I. SAVIDI: Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε, Αξιότιμε Κύριε Γενικό Γραμματέα, Αξιότιμοι Αδελφοί και Αδελφές.

Επιτρέψτε μου εγκαρδώς να χαιρετίσω άπαντες τους παριστάμενους συμμετέχοντες στην 17^η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας. Σήμερα, σε αυτό το φιλόξενο Ερεβάν έχουν συγκεντρωθεί βουλευτές από πάνω από 20 χώρες και αυτό είναι συμβολικό γεγονός. Όλοι είμεθα μάρτυρες και συμμετοχοί της παγκοσμιοποίησεως. Τα σύνορα και οι διαφορές μεταξύ των λαών αμβλύνονται. Παγκόσμιος είναι κυρίως ο άνθρωπος, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι πρέπει να λησμονήσουμε τον εαυτό μας την εθνική μας ταυτότητα, την ορθόδοξο προέλευσή μας.

Σήμερα η αναγέννηση και η ανάπτυξη των θρησκευτικών ιδεών είναι καθήκον κάθε ορθόδοξου χριστιανού. Σε έναν κόσμο που αλλάζει ραγδαία, η πίστη είναι εκείνη η ζωτική βάση επί της οποίας μπορεί ο άνθρωπος να οικοδομήσει την προσωπικότητά του.

Το υψηλό ανθρώπινο ήθος είναι ιδιαίτερα σημαντικό και για τον ισλαμικό και για τον χριστιανικό κόσμο. Δόξα τω Θεώ ο καιρός των θρησκευτικών πολέμων έχει παρέλθει, ήρθε ο χρόνος του διαλόγου, της αναζητήσεως του ανθρώπου. Οι εκπρόσωποι όλων των ομολογιών οφείλουμε να βρούμε έναν κοινό τύπο συσπειρώσεως. Υπόδειγμα αυτού του τύπου μπορεί να είναι η από κοινού δραστηριότητα ευρέως φάσματος ανθρώπων όλων των ομολογιών για την παραχώρηση άδειας και τέλεσης της λειτουργίας σε μια Μονή, στην Παναγία Σουμελά, που βρίσκεται στη σύγχρονη Τουρκία. Εξ ονόματος όλων των απογόνων των Ποντίων Ελλήνων θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους έδωσαν τη δυνατότητα γι' αυτό το ιστορικό γεγονός. Είναι η ηγεσία της ΡΑΒΣΕΚ, η κυβέρνηση της Τουρκίας, της Ελλάδος, της Ρωσίας, η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, το Πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως. Στις 15 Αυγούστου, την ημέρα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στην Παναγία Σουμελά θα διεξαχθεί Θεία Λειτουργία, όπου ο Παναγιώτατος Πατριάρχης Βαρθολομαίος, με συμμετοχή πολλών εκπροσώπων των Εκκλησιών θα τεθεί επικεφαλής αυτού του γεγονότος. Δεν είναι μόνο μια Ορθόδοξος Θεία Λειτουργία, διανοίγεται μια νέα σελίδα στην ιστορία των ορθόδοξων λαών και πρωτίστως στον πολύ βαθιά ορθόδοξο ελληνικό λαό. Θα είναι η έναρξη μιας νέας εποχής ανθρωπιστικών αξιών. Ενδεχομένως, αυτή η Λειτουργία να καταστεί το πρώτο βήμα στο δρόμο προς τον ανοιχτό διάλογο των Θρησκειών. Θα έχουμε αναγέννηση του βασικού συμβόλου του ποντιακού ελληνισμού και θα εκτελεσθεί αυτό που μάς έχει ανατεθεί από τον ίδιο τον Θεό. Από αυτό λοιπόν το υψηλό βήμα, θεωρώ τιμή μου να σας προσκαλέσω, όλους τους συμμετέχοντες στη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση, να μοιραστούμε αυτή τη χαρά και ως προσκυνητές να πάμε σε αυτή τη λειτουργία, που θα γίνει στη Μονή της Παναγίας Σουμελά. Παρακαλώ λοιπόν να λάβετε, ει δυνατόν, μια απόφαση και να λάβετε μέρος σε αυτό το προσκύνημα.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να πω το εξής: δεν πρέπει φοβούμαστε τους πιστούς ανθρώπους, ανεξαρτήτως πίστεως, θα πρέπει να φοβούμαστε αυτούς που δεν έχουν πίστη, διότι τα βασικά δεινά από αυτούς προέρχονται στη γη.

Ευχαριστώ.

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε κύριε Savidi για την πολύ ενδιαφέρουσα παρέμβασή σας. Νομίζω ότι όλοι οι συνάδελφοι και συμμετέχοντες θα το σκεφτούν και σήμερα στο τέλος της ημέρας θα επανέλθουμε στο θέμα που θέσατε. Όποιοι θα μπορούσαν, όσοι θα έχουν τη δυνατότητα να παρευρεθούν παρά το γεγονός ότι μιλάμε για θερινή περίοδο, περίοδο αδειών, διακοπών. Το ίδιο, όμως, το γεγονός είναι ιστορικό, ως εκ τούτου πιστεύω ότι θα το σκεφτούμε και στο τέλος της ημέρας θα λάβουμε κάποια απόφαση επ' αυτού του ζητήματος. Επιτρέψτε μου τώρα να δώσω το λόγο τώρα στον Βουλευτή κ. Ignat Miron από τη Ρουμανία. Και να ετοιμάζεται η κυρία Misulina.

M. IGNAT: Καλημέρα σας. Αξιότιμα μέλη του Προεδρείου, Αξιότιμα μέλη της Δ.Σ.Ο., Πνευματικοί Πατέρες μας, Αξιότιμοι συνάδελφοι βουλευτές.

Θα επιθυμούσα να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη μου στους διοργανωτές αυτής της συνελεύσεως, και ιδιαίτερα στις Αρμενικές Αρχές, για αυτή την άρτια διοργάνωση και για το γεγονός ότι μάς έχουν προσκαλέσει εδώ στον ιερό, θα έλεγα, τόπο της Αρμενίας, όπου η Ορθοδοξία έχει κάνει την εμφάνισή της από αρχαιοτάτων χρόνων και όπου γινόμαστε μάρτυρες της φιλοξενίας του αρμενικού λαού.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, οι Ορθόδοξες Ανατολικές Εκκλησίες συνενούμενες και συνενώνοντας σημαντικό μέρος των πιστών χριστιανών, από ιστορικής – πολιτισμικής απόψεως είναι φορείς μιας πλούσιας παράδοσης, η οποία ανεπτύσσετο σε μια ευρεία γεωγραφική περιοχή κατά τη διάρκεια δύο χιλιετιών, των δύο χιλιετιών της χριστιανικής ζωής. Οι βάσεις της Θεολογίας και της Ορθόδοξης Χριστιανοσύνης είχαν τεθεί από τις επτά πρώτες Οικουμενικές Συνόδους μεταξύ 4^{ου} και 13^{ου} αιώνας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία δεσπόζει σε ζώνες όπως του Ρωσικού και του Βυζαντινού Πολιτισμού, ευρίσκεται, όμως, και σε άλλες χώρες, όπως στη Βόρειο Αμερική, στη Δυτική Ευρώπη, στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδιαίτερα σε τόπους όπου έχουν συγκροτηθεί μεγάλες κοινότητες ανατολικοευρωπαίων μεταναστών.

Η πνευματικότητα των Αγίων Πατέρων ήταν ο καθοριστικός παράγων της Ορθοδοξίας, ιδιαίτερα του Μοναχισμού, ο οποίος οδήγησε στην έκδοση του πλούτου αυτού των ορθοδόξων χειρογράφων και των βιβλίων αυτών της Ορθόδοξης παραδόσεως. Η πνευματικότητα των Αγίων Πατέρων οδήγησε στο εξής γεγονός: σε διάφορες Εκκλησίες, και στη Ρουμανική Θεολογία επίσης, να διατηρηθούν αυτές οι Πατερικές Παραδόσεις όπως της Βεσσαραβίας, του Δημητρίου Καντεμίρ.

Ο Ρουμανικός λαός εισήχθη στην ιστορία ως ένας χριστιανικός λαός. Και εάν προσπαθήσουμε να αποκαταστήσουμε την εικόνα της ρουμανικής πνευματικότητας, οφείλουμε να εκκινήσουμε από το γεγονός ότι στη βάση του τίθεται ο Σωτήρ Ιησούς Χριστός, ο αληθής Θεός, ο αληθής Άνθρωπος. «Και γνώσεσθε την αλήθειαν, και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς», κατά Ιωάννην Ευαγγέλιο, κεφάλαιο η', στίχος 32^{ος}. «Εγώ ειμί η οδός και η αλήθεια και η ζωή», πάλι από το κατά Ιωάννην.

Λόγω του δυναμικού δεσμού του Χριστού και της Εκκλησίας, η Ανατολική ιδεολογία δεν αναφέρεται στη θρησκεία και στην Ανάσταση του Χριστού, καθότι επετεύχθη ο διαχωρισμός της θυσίας και της Αναστάσεως ως σωτήριες πράξεις του Χριστού. Εκκινώντας από τη θεμελιώδη αρχή της πίστεως, από το Μάξιμο τον Ομολογητή, κατά τον οποίο η πίστις είναι εκείνη που μάς διασυνδέει μετά του Θεού, επιτυγχάνοντας την αγιότητα υπεράνω λογικού, ο πιστός καθαγιάζει με την παρουσία του Θεού την πραγματικότητα. Η παρουσία του Χριστού προσδίδει δύναμη στο λαό μας, ούτως ώστε να καταπολεμήσει την ιστορική σκαιότητα και να αντέξει στις δοκιμασίες των προαιώνιων εγχειρημάτων εκκοσμίκευσης. Υπό το Φως της Αναστάσεως του Χριστού, θέτει την ιδιότητα του πιστού ως φωτός στον κόσμο. Σε αυτά τα συγκείμενα, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η ρουμανική νοοτροπία επιφυλάσσει πολύ σημαντικό ρόλο στο νόμο των προγόνων. Είναι ένας νόμος ο οποίος αποδίδει στον πληθυσμό της χώρας τη βάση για όλους τους νόμους της ζωής, οι οποίοι υφίστανται ως βάση προς επιβίωση και Σωτηρία. Ο νόμος των προγόνων κατά τον λαό είναι αυτό το στοιχείο το οποίο παρέχει έρεισμα σε μια ύπαρξη η οποία αποκτά διαφορετικό νόημα μέσω του Χριστιανισμού, μέσω του λόγου του Αποστόλου Ανδρέα.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, Αξιότιμε καθηγητά Valery Alexeev. Ο αξιότιμος καθηγητής Valery

Alexeen υπογράμμισε στην Εισήγησή του ότι στη Ρωσία έλαβαν χώρα ποικίλα γεγονότα μεταξύ των οποίων και ένα Σχίσμα επί του Τσάρου Αλεξέι Μιχαήλοβιτς και του Πατριάρχου Νίκωνος.

Υπό αυτή την έννοια εμφανίστηκαν οι λεγόμενοι οπαδοί της Παλαιάς Πίστεως, οι οποίοι ζουν στην επικράτεια της Ρωσίας, της Ουκρανίας, της Ρουμανίας, της Μολδαβίας, και άλλων χωρών. Να, λοιπόν, τι γράφει ο φιλόσοφος Vasily Rozanov, περί των εκπροσώπων της Παλαιάς Πίστεως: εάν σε ένα παγκόσμιο Δικαστήριο θα ερωτηθούν οι Ρώσοι κάποτε «σε τι πιστεύατε, τι δεν θα απαρνηθείτε ποτέ, τι θα θυσιάζατε, για τι πράγμα θα θυσιάζατε τα πάντα;», εν κατακλείδι θα υποχρεωθούν να αναφερθούν σε αυτό το Σχίσμα. Λοιπόν, ένα μέρος ημών πίστεψε, δεν πρόδωσε, θυσίασε.

Στα τέλη αυτού του αιώνας, όταν ετέθη η ίδια η ύπαρξη του Ρωσικού Πολιτισμού στο χάρτη, ο Valery Rasputin επέσυρε την προσοχή μας στους εκπροσώπους της Παλαιάς Λατρείας ως πνευματικότητα του ρώσικου ορθόδοξου κόσμου, υπογραμμίζοντας: «σε χαλεπούς καιρούς, μέρος του λαού, δείχνοντας ισχύ και εγκράτεια της οποίας προηγούμενο δεν υπήρχε, επέδειξε ικανότητα οργανωτική, πνευματική υγεία και ηθική υγεία, που του επιτρέπει να οδηγηθεί στη φρίκη αλλά και στην ανάταση. Μπορεί να αναβαθμίσει τον άνθρωπο σε τέτοια ύψη, τα οποία δεν θα μπορούσε να διανοηθεί καν ο ίδιος».

Αναφερόμενος λοιπόν στο θέμα, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι το τελευταίο διάστημα στη Ρουμανία υπήρξαν μεγάλες συζητήσεις περί Θρησκείας, περί Λατρευτικού που υφίσταται στη Ρουμανία. Το θέμα αυτό δεν εθίγη μόνο σε υψηλό πολιτειακό επίπεδο, ούτε μόνο στο πνευματικό επίπεδο, αλλά και σε όλα τα πεδία, ακόμα και τα Μέσα Μαζικής Ενημερώσεως. Τα τελευταία τρία χρόνια στη Ρουμανία ενεφανίσθη νόμος περί θρησκείας όπου η αρχή που διατυπώνεται στην 6^η θέση του: η Εκκλησία ως Ρώσικη του Παλαιού μας χαροποίησε ιδιαιτέρως.

Θα ήθελα να απευθυνθώ στη Γραμματεία. Αξιότιμα μέλη της Γραμματείας, Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε, προέκυψε για εμένα ένα πρόβλημα και θα ήθελα να συζητήσω αυτό το πρόβλημα μαζί σας.

Στη Ρουμανία διώκεται η Ρωσική γλώσσα Εικάζω και σε άλλες χώρες παρόμοιες διαδικασίες λαμβάνουν χώρα. Είμαι πεπεισμένος ότι η ΔΣΟ θα στηρίξει τη διάδοση και την εδραίωση της Ρωσικής Γλώσσας.

Εξεπλάγην λίγο όταν είδα ότι σε αυτήν εδώ τη συνεδρίαση πήραμε αυτά τα σήματα τα οποία δεν είναι στη Ρωσική αλλά στην Αγγλική γλώσσα. Εξ όσων γνωρίζω, στη Μεγάλη Βρετανία δεν είναι πολλοί οι Ορθόδοξοι. Βλέπω εδώ δύο πλακάτ. Ό,τι είναι καταγεγραμμένο στην Αρμενική Γλώσσα είναι πάρα πολύ καλό, διότι η Αρμενία είναι η φιλοξενούσα και η διοργανώτρια χώρα.

Εδώ ξεκινούμε στην Αγγλική πάλι, πού είναι η Ρωσική;

Φρονώ ότι στις επόμενες συνεδριάσεις η Ρωσική γλώσσα θα καταλάβει τη δέουσα θέση.

Είμαι μέλος του Οργανισμού για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη και στις συνεδριάσεις του ΟΑΣΕ πρώτη θέση έχει η Αγγλική, δεύτερη θέση η χώρα που είναι η διοργανώτρια και τρίτη θέση η Ρωσική γλώσσα.

Σας ευχαριστώ.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε. Θεωρώ ότι η Γραμματεία θα μας δώσει τις απαραίτητες διευκρινίσεις αναφορικά με τις διακρίσεις που υφίσταται η ρωσική γλώσσα. Τώρα δίνεται ο λόγος στην Καθηγήτρια Κυρία Mizulina, που είναι μέλος της Κρατικής Δούμα του Ρωσικού Κοινοβουλίου.

E. MIZULINA: Αξιότιμε κύριε Πρόεδρε, Αξιότιμα μέλη της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Ήθελα να διακρίνω δύο στιγμές, δύο πτυχές αναφορικά με τη σχέση μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας.

Πρώτα από όλα, η Ορθόδοξη Εκκλησία ποτέ δεν διεκδίκησε έναν ρόλο κοσμικής εξουσίας, πολύ περισσότερο αν λάβουμε υπ' όψιν το λόγο του Γρηγορίου του Θεολόγου: η Εκκλησία αποσκοπεί στην μεταμόρφωση των ανθρώπων, δεν επιδιώκει την επίγεια εξουσία με κάθε τίμημα. Και όπως δηλώνει ο Ivan Ilyin, ο συμπατριώτης μας, ο οποίος πολύ λεπτομερώς, ενδελεχώς είχε αναστοχαστεί το ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη ζωή της κοινωνίας, κατά την άποψή μου έκανε μια πολύτιμη παρατήρηση. Η παραδοσιακή ρωσική ορθόδοξη αντίληψη της σχέσης μεταξύ Κρά-

τους και Εκκλησίας έχει ως εξής: Εκκλησία και Κράτος, ο κάθε θεσμός ξεχωριστά, έχουν το δικό του προορισμό, τους δικούς του στόχους, βοηθούν αλλήλους στον αγώνα για το καλό. Το Κράτος διοικεί αλλά δεν ασχολείται με ιεραποστολικό έργο. Το όπλο της Εκκλησίας δεν είναι το ξίφος, δεν είναι η κομματική πολιτική, δεν είναι οι διάφορες ίντριγκες, αλλά είναι η δια της συνειδήσεως δραστηριότητά της.

Εδώ έγινε λόγος για το γεγονός ότι η Ορθοδοξία θα πρέπει να θεωρείται ως πνευματικό θεμέλιο της σύγχρονης κοινωνίας, ιδιαιτέρως εκείνων των κοινωνιών που συγκαταλέγονται στην ανατολική χριστιανική παράδοση. Είναι ένα πνευματικό θεμέλιο στο σύγχρονο κόσμο. Στις κοινωνίες που προσφάτως απελευθερώθηκαν από το καθεστώς του αθεϊσμού, θεωρώ ότι δεν μπορεί να βρεθεί άλλο θεμέλιο εκτός από το θεμέλιο αυτό της Ορθόδοξης Πίστεως.

Ένα άλλο ζήτημα, μια άλλη πτυχή των σχέσεων μεταξύ Εκκλησίας και Κράτους: βεβαίως, για κανέναν ορθόδοξο δεν υπάρχει ζήτημα επιλογής μεταξύ κράτους ή εκκλησίας. Για κάθε ορθόδοξο η Εκκλησία ως μέλος της κοινωνίας, ως μέρος της κοινωνίας, είναι ανώτερη από το Κράτος. Για μένα είναι επίσης πολύ σημαντικό το γεγονός ότι για την Ορθοδοξία, για το Χριστιανισμό, η οικογένεια είναι το κύτταρο της κοινωνίας, η ισχυρή οικογένεια που έχει θεμελιωθεί στα δεσμά του γάμου, οι καλές σχέσεις μεταξύ των συζύγων, οι καλές σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών. Όλα αυτά εγγράφονται στην ορθόδοξη παράδοση. Και είναι αυτές, ακριβώς, οι συντηρητικές αξίες, ιδιαίτερα αυτές που αφορούν στο θεσμό της οικογένειας, που επέτρεψαν τη διατήρηση, στη διάρκεια των αιώνων, της ορθοδοξίας και της χριστιανικής θρησκείας.

Η Ορθόδοξη κοινωνία είναι μια κοινωνία με ισχυρή οικογένεια. Το Κράτος μας λοιπόν, το Κράτος που προσφάτως έχει βγει από τον Μπολσεβικισμό, αντιμετωπίζει την οικογένεια όχι ως ένα πνευματικό ηθικό δεσμό, όχι ως κύτταρο της κοινωνίας, αλλά δυστυχώς το σημερινό κράτος μας αντιλαμβάνεται την κοινωνία ως κοινωνία των πολιτών, ανεξαρτήτως του αν έχουν ή δεν έχουν παιδιά. Είναι μια κοινωνία πολιτικών κομμάτων, πολιτικών μορφωμάτων. Η οικογένεια δεν θεωρείται ως κύτταρο της κοινωνίας από το σύγχρονο κράτος.

Και το λέω αυτό έχοντας αναλύσει τη νομοθεσία περί οικογένειας του Μπολσεβίκικου κράτους. Και δεν θα μπορούσα να μην θυμηθώ εδώ το λόγο του Ivan Pyin, ο οποίος αναστοχαζόμενος το φαινόμενο της οικογένειας λέει κάτι πολύ σημαντικό, που θα μπορούσε να μας βοηθήσει στις σκέψεις και αναζητήσεις μας: η οικογένεια είναι το θεμέλιο της πατρίδας.

Γίνεται πολύς λόγος για τον πατριωτισμό, για την πνευματική αναγέννηση των κοινωνιών μας, για την υπέρβαση της ηθικής κρίσεως. Και σε πάρα πολλά ψηφίσματα, και μάλιστα σε ψηφίσματα της 16^{ης} Συνόδου δεν γίνεται καμία αναφορά στην οικογένεια. Πώς μπορούμε να εκπαιδεύσουμε, να μορφώσουμε έναν πατριώτη όταν αυτός δεν έχει βιώσει την αγάπη εντός της οικογένειας, το σεβασμό εντός της οικογένειας, όταν δεν έχει βιώσει την αναγκαιότητα του σεβασμού προς τους γονείς, όταν δεν έχει βιώσει αγαθές σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών; Το παιδί που δεν έχει αγαπήσει την οικογένειά του, δεν θα αγαπήσει ποτέ την πατρίδα του, δεν θα γίνει ποτέ πατριώτης. Έτσι, λοιπόν, πολύ μεγάλοι στοχαστές θεωρούν ότι αυτή η πνευματική κρίση που βιώνουμε σήμερα απορρέει από την κρίση, από την παρακμή της οικογένειας.

Πρωτίστως, η διάλυση της οικογένειας κλονίζει τις ηθικές πνευματικές βάσεις της κοινωνίας μας. Όταν αυτό συμβαίνει, ό,τι και να κάνουμε, όποιους θεσμούς κι αν δημιουργήσουμε, αν δεν ενισχύσουμε την οικογένεια, αν δεν επενδύσουμε προσπάθειες στην ενίσχυση της οικογένειας, δεν θα μπορέσουμε να υπερβούμε την πνευματική και ηθική κρίση του παρόντος.

Πρόσφατα, ασχολούμενη με το ζήτημα της σχετικής νομοθεσίας, με έκπληξή μου διαπίστωσα ότι τα πρώτα μέτρα που έλαβαν οι Μπολσεβίκοι ήταν βεβαίως η προσπάθεια να καταστρέψουν τη θρησκεία και το δεύτερο διάταγμά τους του 1918 ήταν κατά της οικογένειας αναφορικά με το γάμο.

Το πρώτο διάταγμά τους ήταν η υπονόμευση του θρησκευτικού γάμου και το δεύτερο ήταν η ελευθερία του διαζυγίου. Το δεύτερο ψηφίσμα επέτρεπε την ελευθερία του διαζυγίου. Από αυτό προέκυψε η καταστροφή της οικογένειας. Και το επόμενο διάταγμά τους το 1918 ήταν η εξίσωση του θρησκευτικού γάμου με τον πολιτικό γάμο.

Το 1925, είχαμε τεράστιο αριθμό εγκαταλελειμμένων παιδιών. Με βάση την επίσημη στατιστική, βλέπουμε ότι τα εγκαταλελειμμένα παιδιά είναι και σήμερα τεράστιο πρόβλημα, όπως και οι συγκρούσεις εντός της οικογένειας. Όλα αυτά ήταν απόρροια αυτών των νομοθετημάτων των Μπολσεβίκων. Και στη σύγχρονη δική μας νομοθεσία λαμβάνονται μέτρα που επιδιώκουν να αντικαταστήσουν την οικογένεια με άλλους θεσμούς, δηλώνοντας ότι δεν είναι η οικογένεια αλλά διάφοροι κρατικοί θεσμοί αυτοί που εκπαιδεύουν και διαπαιδαγωγούν τα παιδιά. Αυτά είναι κατάλοιπα της ιδεολογίας του παρελθόντος.

Θα ήθελα, επίσης, αξιότιμοι συνάδελφοι να επιστήσω την προσοχή σας σε ένα άλλο ζήτημα. Όλοι είμαστε μάρτυρες του ριζοσπαστικού Φιλελευθερισμού, του επιθετικού Φιλελευθερισμού, που εξαπλώνεται στην Ευρώπη. Είμαστε μάρτυρες της επιθετικότητας των καινοφανών αιρέσεων, του πόσο επιθετικά προωθούν τη δραστηριότητά τους με κυνικό τρόπο, προσπαθώντας να εξισωθούν με τις παραδοσιακές θρησκείες, με την Ορθοδοξία κι άλλες παραδοσιακές θρησκείες που υπάρχουν στη Ρωσία. Βεβαίως, προς το παρόν δεν υπάρχει στη ρωσική νομοθεσία πλήρης εξίσωση.

Ωστόσο, εμείς οι ορθόδοξοι δεν είμαστε επιθετικοί, η Ορθοδοξία δεν μπορεί να ανεχτεί την επιθετικότητα, δεν είναι επιθετική εξ ορισμού. Ωστόσο, ο Πατριάρχης μάς κάλεσε πρόσφατα να είμαστε ενεργητικοί, να είμαστε δραστήριοι στην υπεράσπιση των παραδοσιακών μας αξιών, μεταξύ των οποίων είναι η οικογένεια, το καθήκον των γονέων και μια σειρά άλλες αξίες.

Το καθήκον τού κάθε χριστιανού πολιτικού - θεωρώ ότι σε αυτό συνίσταται η αποστολή μας και ο ρόλος μας στην αλληλεπίδραση μεταξύ Κράτους και Κοινωνιών - είναι η προώθηση των παραδοσιακών ορθόδοξων αξιών με αυτές τις μεθόδους, τις νόμιμες μεθόδους που διαθέτουμε.

Είμαστε Κοινοβουλευτικοί και έχουμε πολύ ισχυρούς μοχλούς, έχουμε το νόμο. Στο περσινό έτος είχαμε μια συνάντηση στρογγυλής τραπέζης, όπου συζητήσαμε το ρόλο του νόμου στην προώθηση των ηθικών αξιών στη Ρωσική κοινωνία και στα πλαίσια αυτών των συζητήσεων στρογγυλής τραπέζης θέσαμε το ζήτημα, ποιος θα μπορούσε να πει ότι ένας νόμος δεν καταστρέφει τις παραδοσιακές ηθικές αξίες. Κανένας δεν θα το πει αυτό. Όπως είναι φυσικό, λοιπόν, αυτή η αλληλεπίδραση των κοινοβουλευτικών με τη ρώσικη ορθόδοξη εκκλησία, με τους εκπροσώπους της ρωσικής κοινότητας, τους πιστούς, τους εμπειρογνώμονες, είναι πολύ σημαντική, ούτως ώστε αυτοί που εκπροσωπούν στο Κοινοβούλιο τις Ρωσικές αξίες να μην επιτρέψουν να γίνουν επικίνδυνα λάθη στην ψήφιση νόμων.

Και χάρη σε αυτό συζητήσαμε το ζήτημα της Δικαιοσύνης αναφορικά με τους νέους και εδώ ανακαλύψαμε πολύ σημαντικά ζητήματα, χάρη στα οποία μπορούμε να πούμε σήμερα ότι χρειάζεται να υπάρξουν σοβαροί φραγμοί.

Έχουμε δημιουργήσει μια ομάδα εργασίας για την εκπόνηση σχεδίου νόμου που θα αποτρέψει την διάδοση των εκτρώσεων, διότι οι εκτρώσεις είναι αντίθετες προς τις Ορθόδοξες αξίες. Θα προτείνουμε, θα φέρουμε στο Κοινοβούλιο ένα τέτοιο Σχέδιο Νόμου αναφορικά με τις εκτρώσεις. Είχαμε ήδη εκπονήσει και φέραμε στο Κοινοβούλιο ένα Σχέδιο Νόμου. Βέβαια εδώ και δύο χρόνια συνεχίζεται η εξέταση αυτού του θέματος, φρονούμε ότι θα επιταχυνθεί η διαδικασία, έναν νόμο που είναι κατά της παιδοφιλίας, κατά αυτών που ασχολούνται, που επιδιώκουν σεξουαλικές διαστροφές σε βάρος των παιδιών.

Θα μπορούσαμε άραγε να προτάξουμε, να προωθήσουμε τέτοιου είδους νόμους αν δεν είχαμε καλή συνεργασία με την ορθόδοξη κοινωνία, με τους ορθόδοξους πιστούς; Δεν έχουμε άλλη επιλογή. Μόνο χάρη σε μια τέτοια συνεργασία μπορούμε αυτά τα θέματα να τα φέρουμε στο Κοινοβούλιο. Διότι, όπως καταλαβαίνετε σήμερα τα ζητήματα προσεγγίζονται από τη σκοπιά των ευρωπαϊκών αξιών, του ελεύθερου γάμου, των ελεύθερων σχέσεων μεταξύ ανδρών και γυναικών, της υπάρξεως ψευδών ανεπαρκών θεσμών που προστατεύουν τα παιδιά αλλά κατ' ουσίαν υπονομεύουν τις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών, εκ μέρους αυτών των δυνάμεων οι δικές μας απόψεις δεν είναι και τόσο δημοφιλείς. Θα πρέπει, λοιπόν, να ενισχύσουμε τη συνεργασία μεταξύ των

κοινοβουλευτικών και των ορθοδόξων πιστών, ούτως ώστε να συζητήσουμε ζητήματα φλέγοντα αναφορικά με την προστασία των ορθοδόξων αξιών.

Ένα δεύτερο σημαντικό θέμα είναι η προώθηση των ορθοδόξων αξιών διά μέσου των κανονιστικών εγγράφων των κομμάτων και των κοινωνικών-πολιτικών οργανώσεων στις οποίες δραστηριοποιούμαστε. Αν είμαστε μέλη κομμάτων, και τα κόμματα, οι πολιτικοί θεσμοί και οργανισμοί είναι χώροι για την προώθηση τέτοιων αξιών. Το κόμμα που εκπροσωπώ, «η Ρωσία της Δικαιοσύνης», είναι ευαίσθητο προς αυτά τα θέματα.

Πολλοί θεωρούν ότι η Δικαιοσύνη που αναφέρεται στα Δικαιώματα των Παιδιών είναι κάτι θετικό, κατ' ουσίαν όμως αυτού του είδους η δικαιοσύνη είναι ένας μύθος, και έχουμε αναδείξει τα θέματα αυτά στα πλαίσια της συνεργασίας με άλλους ορθόδοξους στα πλαίσια του κόμματός μας.

Επίσης, θα πρέπει να αξιοποιήσουμε και το βήμα που μάς προσφέρει η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας, να δημιουργήσουμε ίσως μια Επιτροπή Ορθοδόξων Γυναικών, η οποία να δίνει προτεραιότητα σε όλα αυτά τα ζητήματα που αφορούν στις παραδοσιακές ρωσικές αξίες, οι οποίες δυστυχώς πολύ συχνά ξεετάζονται κάπου στο τέλος των δραστηριοτήτων μας. Αναφέρομαι σε θέματα όπως η οικογένεια, η προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική βία, η αποτροπή των εκτρώσεων, το γονεϊκό καθήκον, η καταπολέμηση της ηθικής διαφθοράς των παιδιών και της οικογένειας. Όλα αυτά συνδέονται με τις παραδοσιακές μας ορθόδοξες αξίες. Θα μπορούσαμε, λοιπόν, να συζητήσουμε και να προτείνουμε ένα επιπλέον πεδίο, μέρος για τα ψηφίσματά μας αναφορικά με τα παγκόσμια θέματα.

Θα ήθελα τώρα να αναφέρω ένα μέρος από μια φράση του Πατριάρχη μας Κυρίλλου, ο οποίος είπε ότι είναι πολύ σημαντικό για την Ορθόδοξη Εκκλησία να δημιουργηθούν κοινωνικοί θεσμοί, κοινωνικές οργανώσεις, οι οποίες δεν θα αντικαταστήσουν βεβαίως την Εκκλησία, δεν θα ομιλούν εξ ονόματος της Εκκλησίας, αλλά στις οποίες οργανώσεις θα δραστηριοποιηθούν άνθρωποι που εμφορούνται από τις ορθόδοξες αξίες και οι οποίοι θα έχουν τη δυνατότητα - που δεν τη διαθέτει η Ορθόδοξη Εκκλησία - να δραστηριοποιηθούν σε τέτοιους χώρους που αδυνατεί να δραστηριοποιηθεί η Ορθόδοξη Εκκλησία και να προωθήσουν τις ορθόδοξες αξίες.

Στη Ρωσία σήμερα έχουμε μια οργανωτική επιτροπή για τη δημιουργία μιας Διεθνούς Ένωσης Ορθοδόξων Γυναικών και θα θέλαμε μία τέτοιου είδους οργάνωση, ένας τέτοιος θεσμός να εμφανιστεί και στον Ορθόδοξο κόσμο. Είναι κατανοητός ο μεγάλος, ο τεράστιος ρόλος της γυναίκας, της γυναίκας βοηθού, της γυναίκας που είναι φορέας των πνευματικών ηθικών αξιών μέσα στην οικογένεια. Όσο πιο αγνή είναι η γυναίκα, τόσο πιο ισχυρή είναι η οικογένεια και τόσο πιο ισχυρό θα είναι το κράτος μας.

Θα πρότεινα, λοιπόν, στα πλαίσια των ψηφισμάτων και αποφάσεων που θα λάβει σήμερα η Συνέλευσή μας, να υποστηρίξει αυτές τις δύο προτάσεις: να υπάρξει η ιδέα δημιουργίας μιας Παγκόσμιας Ένωσης Ορθοδόξων Γυναικών και μια δεύτερη πρόταση: στα πλαίσια των δομών της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας να υπάρχει μια ειδική Επιτροπή, που θα συνενώσει τις Ορθόδοξες Κοινοβουλευτικούς στις χώρες μας. Αν δημιουργηθεί κάτι τέτοιο, τότε ίσως όλες οι Επιτροπές θα θεωρήσουν σκόπιμο να συμπεριλάβουν στη σύνθεσή τους και γυναίκες Ορθόδοξους Κοινοβουλευτικούς. Σάς ευχαριστώ για την προσοχή σας.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε πολύ Έλενα Μπαρίσοβνα. Οπωσδήποτε, θα δούμε με τη δέουσα προσοχή την πρότασή σας. Εάν είναι εύκολο, θα σάς παρακαλούσαμε να διατυπώσετε τις προτάσεις σας, ούτως ώστε στις αποφάσεις να τις εξετάσουμε. Εν πάση περιπτώσει, οι προτάσεις σας χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής. Βλέπω από τα μάτια των κοινοβουλευτικών συναδέλφων ότι θα τύχουν της δέουσας προσοχής. Νομίζω ότι και ο αντρικός πληθυσμός της αίθουσας συμφωνεί.

Αξιότιμοι φίλοι έχουμε παραβιάσει λιγάκι το χρόνο μας, θα έχουμε ένα διάλειμμα για το γεύμα. Σάς ευχαριστώ για τη συνεδρίαση αυτή.

Διάλειμμα για γεύμα

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ κ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ: Ευχαριστώ Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε. Σάς ευχαριστώ που μού δώσατε την ευκαιρία αυτή σήμερα το απόγευμα να πω λίγα λόγια. Θα ήθελα κατ' αρχήν να σάς συγχαρώ και να σας εκφράσω την ευγνωμοσύνη και τις ευχαριστίες μου για την ηγεσία σας ως Προέδρου της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας όλα αυτά τα χρόνια, καθώς και για το δύσκολο έργο σας, και τις σκληρές προσπάθειες που καταβάλλετε όλα αυτά τα χρόνια μαζί με την ομάδα της Γενικής Γραμματείας.

Εκ μέρους της Αυτού Θειοτάτης Παναγιόττος του Οικουμενικού Πατριάρχη, θα ήθελα για μια ακόμη φορά να σάς μεταφέρω τους χαιρετισμούς του και επίσης τα ενθαρρυντικά του λόγια για όλη την εργασία που έχετε κάνει μέχρι τώρα. Παρακολουθούμε πολύ προσεκτικά όλα όσα κάνει η Συνέλευση τα τελευταία χρόνια, και βλέπω, και μπορώ κι εγώ να μαρτυρήσω ότι το επίπεδο της συμμετοχής στις συζητήσεις σε αυτή την Συνέλευση, είναι υψηλότατο. Επίσης, η χρονική στιγμή κατά την οποία διεξάγονται αυτές οι συζητήσεις, μέσα στον 21^ο αιώνα δηλαδή, όπου η Ορθοδοξία καλείται να επιτελέσει ηγετικό ρόλο από πολλές πλευρές όχι μόνο στην Ευρώπη αλλά και σε ολόκληρο τον κόσμο, μάς παρέχει μια ακόμα ευκαιρία μέσω της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης να έχουμε κι εμείς λόγο στον κόσμο της πολιτικής. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει ότι παρεμβαίνουμε στο δικό σας χώρο, αλλά σάς ενθαρρύνουμε να συνεργαστείτε και μαζί να μεταφέρετε το μήνυμα το οποίο βασίζεται στην κοινή μας πίστη.

Χαίρομαι πάρα πολύ που συναντιόμαστε σε αυτή την φιλόξενη χώρα της Αρμενίας. Και επιθυμώ να τονίσω ότι πρόκειται για εξαιρετική ευκαιρία, διότι και η Αυτού Αγιότης ο Καθολικός Πατριάρχης των Αρμενίων Καρέκιν ήταν μαζί μας εχθές και βρίσκονται εδώ και οι άνθρωποι της Αρμενικής Εκκλησίας. Πρόκειται για μια άλλη οικογένεια που είναι πολύ κοντά σε μάς και να σάς πω εδώ πόσο χαίρομαι ως Συμπρόεδρος από την Ορθόδοξη πλευρά για τον διάλογο που έχουμε με τις Αρχαίες Ανατολικές Ορθόδοξες Εκκλησίες.

Θα ήθελα να υπογραμμίσω, επίσης, ότι επιστρέψαμε με τον Παναγιώτατο από την ιστορική επίσκεψη που έκανε ο Οικουμενικός Πατριάρχης στην Εκκλησία της Ρωσίας με τις καλύτερες αναμνήσεις. Είδαμε με τα ίδια μας τα μάτια στην επίσκεψη αυτή όλα όσα έχουν γίνει στην διάρκεια αυτών των ετών στη Ρωσία και, επίσης, μπορούμε να επαινέσουμε την ηγεσία, την εμπνευσμένη ηγεσία του Μακαριώτατου Πατριάρχη Κυρίλλου όλο αυτό το διάστημα. Μπορώ, επίσης, να σάς πω ότι κατά τη διάρκεια της επίσκεψής μας αυτής στην Εκκλησία της Ρωσίας νιώσαμε σαν να ήμασταν στο σπίτι μας. Είδαμε, δηλαδή, τη ζεστασιά των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίο μάς ενθάρρυναν να συνεργαζόμαστε και να συνυπάρχουμε ως αδελφοί και να καθοδηγούμε την Ορθόδοξη Εκκλησία προς τη σύγκληση της Μεγάλης Συνόδου. Όπως ξέρετε, η Ορθόδοξη Εκκλησία σε λίγα χρόνια, εάν καταφέρουμε να ολοκληρώσουμε το προπαρασκευαστικό μας έργο, θα διεξαγάγει τη Μεγάλη Σύνοδο, η οποία θα κληθεί να δώσει απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα τα οποία παραμένουν ανοιχτά.

Θα μου πείτε βέβαια ότι μεταξύ της Κωνσταντινούπολης και της Μόσχας δεν έχουν επιλυθεί όλα τα ζητήματα. Αυτό εν μέρει αληθεύει αλλά βεβαίως όλα εξαρτώνται από τις καλές σχέσεις με όλα τα άλλα Πατριαρχεία και όλες τις αυτοκέφαλες Εκκλησίες. Έχουμε, όντως, πολύ καλές σχέσεις με όλους και αυτό για μια ακόμα φορά φάνηκε στην 4^η Προσυνοδική Πανορθόδοξη Διάσκεψη που έγινε στο Σαμπεζύ της Γενεύης πέρυσι και ευελπιστούμε ότι θα μπορέσουμε να συνεχίσουμε στο ίδιο πνεύμα, έτσι ώστε να μπορούμε να συνεργαζόμαστε μεταξύ μας όλοι οι εκπρόσωποι των Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Θα ήθελα στο σημείο αυτό να σάς απευθύνω δύο προσκλήσεις. Η μία είναι να γίνει πιθανόν μια συνάντηση της Γραμματείας στην έδρα του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Φανάρι και η άλλη πρόσκληση είναι η εξής: Αν νομίζετε ότι είναι κατάλληλη η στιγμή, βεβαίως, αν το επιτρέπουν οι συγκυρίες, θα ήθελα να σάς προσκαλέσω του χρόνου να συνέλθετε ως Κοινοβουλευτική Συνέλευση στη Γαλλία. Και δεν το λέω επειδή ζω εγώ εκεί αλλά, όπως ακούσατε και εχθές στο μήνυμα του Παναγιωτάτου, οι Επισκοπικές Συνελεύσεις οι οποίες αποτελούνται από Ορθοδόξους Επισκόπους διαφόρων χωρών της διασποράς, συνεργάζονται και νομίζω ότι η Γαλλία, η οποία

συμπληρώνει σαράντα χρόνια συνεργασίας μεταξύ των Επισκόπων που βρίσκονται εκεί, είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα και θα μπορέσει να αποτελέσει ένα καλό παράδειγμα και για σας, έτσι ώστε να μπορέσετε να δείτε το έργο το οποίο γίνεται σε μια χώρα η οποία δεν είναι ορθόδοξης πίστης αλλά όπου υπάρχουν περίπου τετρακόσιες χιλιάδες ορθόδοξοι οι οποίοι ζουν εκεί, συνεργάζονται και συνυπάρχουν. Θα χαρούμε, λοιπόν, πάρα πολύ να σάς φιλοξενήσουμε εκεί, να έχουμε την ευκαιρία να συναντηθούμε, θα έχετε την ευκαιρία κι εσείς να δείτε το Ινστιτούτο Ορθόδοξης Θεολογίας, το οποίο έχει ιδρυθεί εκεί και υπάρχει εδώ και περισσότερα από ογδόντα χρόνια και θα μπορέσετε να δείτε και όλο το έργο που έχει γίνει εκεί.

Επίσης, με τις Πολιτικές Αρχές και τις Δημοτικές Αρχές της χώρας πρέπει να σάς διαβεβαιώσω ότι επίσης έχουμε πολύ καλή συνεργασία, όπως θα έχουμε πολύ καλή συνεργασία και με την Γερουσία της Γαλλικής Δημοκρατίας. Θα μπορέσουμε ίσως να κάνουμε και την συνάντηση εκεί εάν υπάρξει συμφωνία.

Για μια ακόμη φορά, λοιπόν, σας ευχαριστώ πολύ και σας εύχομαι το καλύτερο για την εκπλήρωση των στόχων της Συνέλευσής σας. Σας ευχαριστώ.

A. NEPANTZH: Ευχαριστούμε τον Άγιο Γαλλίας για τα όσα μας είπε. Καταχωρίσαμε τις δύο προτάσεις – προσκλήσεις του κι αυτές θα τύχουν της ανάλογης επεξεργασίας από τη Γραμματεία της νέας σύνθεσης. Τώρα παρακαλώ από τον Λίβανο τον κύριο Ghassan Moukheiber.

V. ALEXEEV: Πριν ομιλήσει ο φίλος μας, θα ήθελα να σας διαβεβαιώσω ότι θα διαβιβάσουμε την πρόταση του Σεβασμιωτάτου Εμμανουήλ. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ.

G. MOUKHEIBER: Κύριε Πρόεδρε, Σεβασμιώτατοι, Αγαπητοί Συνάδελφοι, Κυρίες και Κύριοι.

Είναι μεγάλη τιμή για μένα που είμαι Ορθόδοξος του Λιβάνου και μιλώ στην Αρμενία, που είμαι μέλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αντιοχείας όπου για πρώτη φορά οι πιστοί ονομάστηκαν χριστιανοί, και που ομιλώ εδώ στην πρωτεύουσα της Αρμενίας, η οποία ήταν η πρώτη χώρα που υιοθέτησε το Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία του κράτους.

Και ο Λίβανος και η Αραβική Χριστιανική Ανατολή και η Αρμενία μου εμπνέουν πολλές σκέψεις σχετικές με το θέμα που επέλεξε η ΔΣΟ για τη 17^η Ετήσια Γενική της Συνέλευση. Θα επικεντρωθώ κυρίως στο Χριστιανισμό, τη Θρησκεία και το Κράτος σε ένα πολυπολιτισμικό και πολυθρησκευτικό πλαίσιο.

Ο Χριστιανισμός γενικότερα και η Ορθοδοξία ειδικότερα έχει βιώσει μια μακρά ιστορία κρίσης στην Αραβική Ανατολή, μετά την άνοδο του Ισλάμ και αργότερα, μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης. Θα τονίσω τα βασικά χαρακτηριστικά που ορίζουν αυτή την κρίση, και τα οποία είδαμε ήδη στις σκέψεις τις οποίες διατύπωσαν πολλοί από εσάς σχετικά με την σχέση μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας μέσα στις χώρες σας.

Κατ' αρχήν, η Αραβική περιοχή χαρακτηρίζεται από μία εδραιωμένη θεσμική και νομική σύγκρουση μεταξύ του Ισλάμ ως θρησκείας και ως Κράτους, της οποίας οι συνέπειες πλήττουν όλους τους πολίτες, ακόμα και τους Χριστιανούς της Ανατολής. Επομένως, το Ισλάμ ορίζεται ως η επίσημη κρατική θρησκεία σε πολλές ανατολικές αραβικές χώρες, και αυτό συμβαίνει κατά πολλούς διαφορετικούς τρόπους. Επί παραδείγματι, το Ισλάμ θα μπορούσε να θεωρηθεί ως θρησκεία του κράτους, ή ως η πηγή του δικαίου, ή ως η βασική πηγή του δικαίου, ή ως η θρησκεία του επικεφαλής του Κράτους.

Η Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε θεσμοθετήσει την οργάνωση και τα δικαιώματα των μη μουσουλμανικών κοινοτήτων μέσω του συστήματος των Μιλέτ, που ήταν μια δήθεν αυτόνομη διαχείριση των θρησκευτικών συμφερόντων, συμπεριλαμβανομένων και όλων των θεμάτων οικογενειακού δικαίου και των σχετικών δικαστηρίων, από τις ίδιες τις Εκκλησίες. Ένα τέτοιο σύστημα υφίσταται ακόμα σε κάποιες αραβικές χώρες, κυρίως στο Λίβανο και στη Συρία επί παραδείγματι, όπου υπάρχει πλήρης σύγκρουση μεταξύ θρησκευτικού δικαίου και ισχύουσας νομοθεσίας του κράτους σε θέματα οικογενειακού δικαίου, όπως είναι τα θέματα του γάμου, του διαζυγίου, τα θέματα των τέκνων, της υιοθέτησης και τα λοιπά.

Εν τούτοις, για όλα τα άλλα θέματα, ακόμα και για την πολιτική συμμετοχή στη Διοίκηση

του Κράτους, ο ρόλος που κατά καιρούς επιτέλεσαν οι χριστιανικές αρχές, τόσο οι θρησκευτικές όσο και οι κοσμικές χριστιανικές αρχές, κυμάνθηκε σε πολλά διαφορετικά επίπεδα, από τον πλήρη αποκλεισμό μέχρι τη μερική συμμετοχή.

Ο Λίβανος, από την αρχή της δημιουργίας του, αποτελεί σημαντική εξαίρεση στον καταγιγιστικό ρόλο και τη σύγκυση μεταξύ Κράτους και Θρησκείας σε θέματα άλλα εκτός οικογενειακού δικαίου. Υπάρχει υψηλό επίπεδο ελευθερίας έκφρασης και ανεξιθρησκίας, δεν προσδιορίζεται καμία θρησκεία ως επίσημη θρησκεία του κράτους, και οι πολιτικές θέσεις κατανέμονται εξίσου μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων. Μάλιστα οι σημαντικότερες πολιτικές θέσεις κατανέμονται και μεταξύ των διαφόρων βασικών θρησκευτικών κοινοτήτων, δηλαδή ο επικεφαλής του Κράτους είναι Μαρωνίτης, Χριστιανός Καθολικός, ο Πρωθυπουργός είναι Μουσουλμάνος Σούνι, ο Πρόεδρος του Κοινοβουλίου είναι Μουσουλμάνος Σία, και οι Αντιπρόεδροι του Κοινοβουλίου και της Κυβέρνησης είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Όπως βλέπετε, υπάρχουν τομείς όπου επικρατεί πλήρης σύγκυση μεταξύ Κράτους και Νομοθεσίας, χριστιανικών αξιών και χριστιανικών αρχών και άλλοι τομείς όπου υπάρχει πλήρης διαχωρισμός αλλά και φόβος υπερβολικής επιρροής του Ισλάμ αντί της Χριστιανικής θρησκείας επί αυτών των νόμων.

Δεύτερον, η περιοχή χαρακτηρίζεται και από παλαιούς και σημερινούς έντονους φόβους των Χριστιανών για διακρίσεις και διώξεις, διατηρώντας όμως σταθερή την ορθόδοξη πίστη και παράδοση. Ο φόβος ξεκίνησε από την ίδρυση ακόμη της Εκκλησίας, με διωγμούς και αφορισμούς μεταξύ χριστιανών, καθώς η Ανατολή βίωσε και υπέστη όλες τις διαφορετικές διαιρέσεις της αρχικής Εκκλησίας, εκ των οποίων πολλές θεωρούσαν το Ορθόδοξο Βυζάντιο ως καταπιεστικό ηγεμόνα. Στη συνέχεια οι φόβοι συνεχίστηκαν, μαζί με μία ανάμεικτη στάση προς το Ισλάμ, το οποίο αντιμετώπισε τους Χριστιανούς με διάφορες πολιτικές, που άλλαζαν κατά καιρούς, από την ανεκτικότητα μέχρι τον εξαναγκασμό αλλαγής θρησκείας από το Χριστιανισμό στο Ισλάμ, έως και ακραίους διωγμούς και γενοκτονίες, που οδήγησαν σε αναγκαστικές μαζικές εξορίες και προβλήματα των προσφύγων.

Οι πιο πρόσφατες τέτοιες περιπτώσεις είναι οι εξής: μια είναι το 1915, η Γενοκτονία από την Οθωμανική Αυτοκρατορία των Αρμενίων και άλλων χριστιανών της Ανατολής, όπως είδαμε σήμερα και στο Μουσείο το οποίο είναι αφιερωμένο σε αυτή τη Γενοκτονία. Δεύτερον, η σύγχρονη μαζική δολοφονία και επίθεση κατά των χριστιανών στο Ιράκ από το 2006. Τώρα αρχίζουμε να έχουμε σύγχρονα προβλήματα, που δεν ανάγονται στο 1915 ή στα τέλη του 20^{ου} αιώνα.

Τρίτον, η μαζική δολοφονία και οι σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους Ισραηλινούς εναντίον του λαού των Παλαιστινίων, κάτι που οδηγεί σε μαζικά κύματα προσφύγων και σε προβλήματα απέλασης, αφήνοντας έτσι τους Αγίους Τόπους με ελάχιστους χριστιανούς και ελπίζω να μην έρθει κάποτε η μέρα που εσείς, όλοι οι άνθρωποι του χριστιανικού κόσμου, θα επισκέπτεστε τους χριστιανούς σε μουσείο στους Αγίους Τόπους.

Τέταρτον, οι πολλές επιθέσεις εναντίον των Κοπτών στην Αίγυπτο.

Πέμπτον, οι περιφερειακές παρεμβάσεις στο Λίβανο χρησιμοποιώντας τοπικούς παράγοντες, ακόμα και επί τη βάση της σύγκρουσης θρησκειών.

Στην πραγματικότητα, οι αιτίες όλων αυτών των συγκρούσεων δεν είναι αποκλειστικά ή αμιγώς θρησκευτικές αλλά έχουν και πολλά άλλα πολιτικά και οικονομικά αίτια.

Εν τούτοις, η θρησκεία, και κυρίως η εμφανής και ιστορική σύγκρουση μεταξύ Ισλάμ και Χριστιανισμού, πάντοτε χρησιμοποιούνταν και χρησιμοποιείται ως σταθερό και εύκολο καύσιμο για την πυροδότηση μίσους και πολέμων.

Τώρα, στο δεύτερο μέρος της ομιλίας μου θα μιλήσω λίγο για τις θεσμικές λύσεις και τις ανάγκες των Ορθόδοξων Χριστιανικών κοινοτήτων και άλλων χριστιανικών κοινοτήτων στην Αραβική Ανατολή, σχετικά με το θέμα το οποίο συζητάμε εδώ, δηλαδή την σχέση Κράτους και Θρησκείας.

Για να επιλυθεί αυτή η κρίση, οι φόβοι και οι διώξεις ή για να προληφθούν, οι χριστιανοί υιοθέτησαν κάποιες θέσεις και δράσεις οι οποίες κυμαίνονταν από το μαρτύριο μέχρι και την αλλαγή

θρησκείας ή μέχρι την εκούσια ή εξαναγκαστική εξορία. Όμως καμία από αυτές τις συμπεριφορές ή δράσεις δεν θα πρέπει να είναι αποδεκτή ως επιλογή. Γι' αυτό, αναζητήθηκαν διάφορες βιώσιμες λύσεις, με σεβασμό των αρχών που προστατεύουν την ελευθερία της διατήρησης της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης και την τήρηση των σχετικών θεμελιωδών πολιτικών δικαιωμάτων, αυτών που απολαμβάνουν οι πολίτες σε κάθε σύγχρονο κράτος.

Τρεις ανάγκες υπάρχουν αυτή τη στιγμή, και τρία θεμελιώδη εργαλεία απαιτούνται, έτσι ώστε να προστατευθούν αυτά τα δικαιώματα των χριστιανικών κοινοτήτων. Το πρώτο είναι η ανάγκη για κρατική υπόσταση και η ανάγκη να ενισχυθεί η δημοκρατία και η ανεξίτηρησσία στην εκπαίδευση. Σε αυτή την περίπτωση, το θέμα της Θρησκείας είναι από τις βασικότερες αιτίες για το σχηματισμό Κράτους και υπάρχουν δύο μοντέλα τα οποία θα μπορούσα να σας υπενθυμίσω εδώ ως παραδείγματα.

Κατ' αρχήν, το παράδειγμα της Αρμενίας, όπου η ανεξαρτησία της Δημοκρατίας της Αρμενίας, σχεδόν εξ ολοκλήρου χριστιανικής, επιδιώχθηκε ως βασικός παράγων για την προστασία της πίστης και των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Αρμενικής Εκκλησίας και του Αρμενικού λαού, την προστασία τους και την αποτροπή οποιασδήποτε μελλοντικής γενοκτονίας ή επίθεσης. Σε αυτό το πλαίσιο, αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία για το δικό μας Οργανισμό, την Διακοινοβουλευτική της Ορθοδοξίας, να αντιμετωπίσουμε σωστά τα θέματα της σύγκρουσης του Ναγκόρνο Καραμπάχ, ως μιας σύγκρουσης η οποία εξασθενεί το δικαίωμα αυτοδιάθεσης αυτού του λαού, όπως και κάθε λαού που μοιράζεται την ίδια γη, την ίδια γλώσσα, την ίδια θρησκεία, τον ίδιο πολιτισμό και ιστορία και θέλει να διατηρήσει την ελευθερία της σε ένα βιώσιμο, ανεξάρτητο, διεθνώς αναγνωρισμένο κράτος, το Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Η δεύτερη περίπτωση είναι η περίπτωση του Λιβάνου, του οποίου η ίδρυση ως σύγχρονου κράτους είχε επίσης σκοπό να προστατεύσει τις διάφορες χριστιανικές κοινότητες, οι οποίες επί χρόνια φοβούνταν την καταπίεση, φοβούνταν για τα πολιτικά τους δικαιώματα. Όμως στο Λίβανο υπήρχε και πολύ μεγάλη μουσουλμανική κοινότητα, όταν αυτή διαμορφώθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1920, και τώρα η τότε μουσουλμανική μειονότητα έχει γίνει σήμερα πλειοψηφία. Καμία από τις χριστιανικές θρησκευτικές ομάδες στην Αραβική Ανατολή, ούτε καν οι Χριστιανοί του Λιβάνου δεν μπορούσαν να έχουν ρεαλιστικές φιλοδοξίες για δική τους χώρα, όπως έγινε με την Αρμενία. Οι περισσότεροι Χριστιανοί στις αραβικές χώρες της Μέσης Ανατολής, και κυρίως οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί που ζουν στις χώρες του Λιβάνου, της Συρίας, της Ιορδανίας, της Παλαιστίνης, του Ιράκ, της Αιγύπτου ή του Σουδάν, αυτοί οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί ζουν ως μέρος των πολυπολιτισμικών και πολυθρησκευτικών κρατών. Οι Χριστιανοί αυτοί και άλλες μειονότητες σε αυτές τις χώρες φιλοδοξούν και έχουν ανάγκη να γίνει σεβαστή η ελευθερία της θρησκείας τους αλλά και η ελευθερία της θρησκευτικής τους παιδείας, έχουν ανάγκη να αναπτυχθεί η δημοκρατία, και να αποκτήσουν ισότιμη συμμετοχή ως πολίτες σε όλα τα θέματα του Κράτους. Γι' αυτό και έχει τόσο μεγάλη σημασία το εκλογικό σύστημα και η ανάπτυξη της αρχής της μη-διάκρισης. Αυτά τα θεσμικά πολιτικά εργαλεία δεν μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς μία νοοτροπία πλουραλισμού, ανεκτικότητας και σεβασμού, και θα πρέπει να διέπουν όλες τις θρησκευτικές και πολιτισμικές κοινότητες και να καταστούν πολιτική του Κράτους αλλά και πολιτική της ίδιας της Εκκλησίας. Και επομένως, η Εκκλησία σε αυτές τις Αραβικές Χώρες έχει αναπτύξει ένα δικό της ανοιχτό πνεύμα και την ικανότητα να ενσωματώνει και να συμπεριλαμβάνει άλλες ομολογίες, ουσιαστικά να αποτελεί τη γέφυρα που συνδέει με άλλες ομολογίες.

Δεύτερον, στις χώρες μας υπάρχει η ανάγκη διαχωρισμού μεταξύ Θρησκείας και Κράτους και όχι το αντίθετο, όχι μεγαλύτερη συμμετοχή της Εκκλησίας και της Θρησκείας στο Κράτος ως μέσο προστασίας. Στις δικές μας χώρες επιζητούμε έναν πιο σαφή διαχωρισμό μεταξύ Κράτους και Θρησκείας. Αυτός ο διαχωρισμός μεταξύ Κράτους και Θρησκείας είναι ένα θέμα θεμελιώδους σημασίας, το οποίο ανέπτυξαν όλες οι Εκκλησίες του Λιβάνου, συμπεριλαμβανομένης και της Ορθόδοξης Εκκλησίας, σε ένα πολύ σημαντικό κείμενο το οποίο συνέταξαν το Μάρτιο του 2009 με τίτλο «Χάρτα πολιτικής δράσης υπό το φως της διδασκαλίας της Εκκλησίας και της ιδιαιτερό-

τητας του Λιβάνου». Σε αυτό το κείμενο, όλες οι Εκκλησίες του Λιβάνου ανέπτυξαν την αναγκαιότητα διαχωρισμού Εκκλησίας και Κράτους, ως μέσου προστασίας ουσιαστικά, προκειμένου να αποφευχθεί η ηγεμονική κυριαρχία του Ισλάμ επί του Κράτους και να επανέλθουμε στις ρίζες του Χριστιανισμού και την πνευματικότητα του Χριστιανισμού, που μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η κοινωνία.

Τρίτον και τελευταίο, αλλά σημαντικό, είναι η ανάγκη Δικαιοσύνης. Το πρόβλημα των φόβων και των σφαλμάτων του παρελθόντος και οι θεμελιώδεις παραβιάσεις, ακόμα και οι σημερινές παραβιάσεις, πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω της κατάλληλης δικαιοσύνης, έτσι ώστε να τιμωρηθούν οι παραβιάσεις και να βεβαιωθούμε ότι δεν θα επαναληφθούν ποτέ στο μέλλον. Και για όλα αυτά βεβαίως πρέπει η Διεθνής Κοινότητα να καταγγείλει με σθένος ότι οι γενοκτονίες και οι παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι απαράδεκτες.

Σ' αυτό το πλαίσιο, λοιπόν, θα πρέπει να επαινέσουμε τη θέσπιση του Μόνιμου Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου (ΔΠΔ) από με τη Συνθήκη της Ρώμης του 2000, καθώς και όλες τις προσπάθειες που καταβάλλει η κοινότητα για τα ανθρώπινα δικαιώματα προκειμένου όλες οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που σχετίζονται με τη θρησκεία να αναγνωρίζονται και να επιβάλλονται οι δέουσες κυρώσεις. Παροτρύνω λοιπόν τον οργανισμό μας, τη Διακοινοβουλευτική της Ορθοδοξίας, να αναλάβει δράση και να υιοθετήσει ψηφίσματα στα ακόλουθα θέματα:

Κατ' αρχήν, την ταλαιπωρία των Παλαιστινίων, ιδιαιτέρως των ορθοδόξων χριστιανών που ζουν στους Αγίους Τόπους. Οι Ισραηλινές Αρχές Κατοχής θα πρέπει να πάψουν τον παράνομο και απάνθρωπο αποκλεισμό της λωρίδας της Γάζας, να σταματήσουν όλες τις παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου και να παράσχουν δικαιοσύνη μέσα από τα κατάλληλα κανάλια, ώστε να τιμωρηθούν οι υπεύθυνοι, να προσπαθήσουν να βρουν μία μόνιμη και δίκαιη λύση για την αραβο-ισραηλινή σύγκρουση, και να αγωνιστούν για ένα διεθνώς προστατευόμενο status της Ιερουσαλήμ, ως ενιαίας πρωτεύουσας δύο λαών και τριών θρησκειών.

Δεύτερον: για την ταλαιπωρία όλων των Χριστιανών του Ιράκ, πρέπει να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, έτσι ώστε να διατηρηθούν και να προστατευθούν όλοι αυτοί οι χριστιανοί και η ιστορική τους γη.

Τρίτον: για τα όσα υπέφερε ο λαός των Αρμενίων, πρέπει ιδιαιτέρως να αναγνωριστεί η Γενοκτονία του 1915, η οποία διαπράχθηκε από την Οθωμανική Αυτοκρατορία, τονίζοντας ταυτόχρονα ότι τα αραβικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων και των χριστιανών, εκτιμούν τις νέες θέσεις που έχουν υιοθετήσει οι Τουρκικές Αρχές σχετικά με την αραβο-ισραηλινή σύγκρουση. Η Τουρκική Κυβέρνηση όμως παραμένει ο νόμιμος διάδοχος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, άρα θα πρέπει να αναγνωρίσει το ιστορικό γεγονός της Γενοκτονίας του 1915, να ζητήσει συγγνώμη για την ταλαιπωρία του Αρμενικού Λαού και να παράσχει τη δέουσα υλική και ηθική ικανοποίηση και επανόρθωση στους απογόνους των θυμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, η Κυβέρνηση της Αρμενίας, ως εκπρόσωπος και μόνος διάδοχος και του λαού της Αρμενίας, πρέπει να εξετάσει σοβαρά το ρόλο του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Μόνο έτσι μπορεί να αναπτυχθεί συμφιλίωση μεταξύ Αρμενικού και Τουρκικού λαού και να εδραιωθεί η ειρήνη και ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας σε όλο τον κόσμο. Ως εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, τα εγκλήματα των γενοκτονιών λόγω θρησκείας, είτε τα θύματα είναι οι Αρμένιοι, είτε ο λαός των Παλαιστινίων, είτε οι Άραβες Χριστιανοί, είτε οποιοσδήποτε άλλος, είναι θέμα το οποίο πρέπει να αφορά τους ανθρώπους όλου του κόσμου. Σε αυτό το πλαίσιο, τα κράτη και η Διακοινοβουλευτική της Ορθοδοξίας θα πρέπει να ασπαστούν το σεβασμό για την ελευθερία της θρησκείας και όλα τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, ανεξάρτητα από τη θέση τους ως προς τις σχέσεις μεταξύ Κράτους και Θρησκείας. Και εδώ προτείνω αυτό να αποτελέσει πολιτική, η οποία να δηλωθεί από αυτή την 17^η Ετήσια Γενική Συνέλευση. Ευχαριστώ.

A. NEPANTZHS: Ευχαριστώ κι εγώ τον συνάδελφό μας τον κύριο Ghassan Moukheiber. Κάνω μια έκκληση, επειδή υπάρχουν αρκετοί ομιλητές, να τηρούμε το χρόνο και να μην τον υπερβαίνουμε. Καλώ τώρα στο βήμα το Σεβασμιώτατο Αρχιεπίσκοπο κύριο Mark. Ορίστε παρακαλώ.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ YEGORYEVSK κ. MARK: Αγαπητοί φίλοι, θα επιθυμούσα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στους διοργανωτές αυτού του Συνεδρίου για το θέμα που επέλεξαν, δεδομένου ότι το θέμα αυτό της συνεισφοράς της Ορθοδοξίας στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως είναι εξαιρετικά σημαντικό και επίκαιρο. Όλοι ενθυμούμεθα ότι πριν από λίγα χρόνια υπήρχαν συζητήσεις, οι οποίες αφορούσαν το θέμα του Ευρωσυντάγματος, όπου στο προοίμιο αυτού του Ευρωσυντάγματος δεν ήθελαν να υπομνήσουν καν το ρόλο του Χριστιανισμού στον Ευρωπαϊκό πολιτισμό. Θα έλεγε κανείς ότι για οποιονδήποτε αμερόληπτο ερευνητή πρόκειται για μια εξόφθαλμη παράλειψη. Η ίδια η Ευρώπη ανεδείχθη από το Χριστιανισμό, αναπτύχθηκε βάσει του Χριστιανισμού. Εάν αναφερόμαστε στο συμβολισμό της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, η σημαία φέρει τη σφραγίδα της εικονογραφίας. Πολλοί γνωρίζουν, ενδεχομένως όχι όλοι, ότι η σημαία αυτή συνδέεται με χριστιανικά σύμβολα. Αν παρακολουθήσετε καθολικές εικόνες του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνας, θα δείτε την Θεομήτορα σε γαλάζιο φόντο και πέριξ της κεφαλής της αστέρες, κυκλικά. Η σημαία, λοιπόν, της σύγχρονης Ευρώπης έλκει την καταγωγή της από τη χριστιανική Ευρώπη. Είναι μια εικόνα που συνδέεται με την Παρθένο Μαρία.

Παρά το γεγονός λοιπόν ότι υπήρχαν συζητήσεις, υπήρχε απεύθυνση του Πάπα της Ρώμης, άλλων χριστιανικών Εκκλησιών επίσης, δεν κατέστη δυνατόν, ωστόσο, να υπάρξει στο προοίμιο έστω μια υπόμνηση περί του Χριστιανισμού. Αποδεικνύεται ότι κάποια προφανή απλά πράγματα χρειάζεται να αποδεικνύονται, χρειάζεται να ομιλούμε διαρκώς περί αυτών.

Και το ίδιο το γεγονός ότι συγκαλείται ένα Συνέδριο της Ολομέλειάς σας επ' αυτού του θέματος, είναι ένα γεγονός πάρα πολύ σημαντικό, γιατί το θέμα αυτό είναι περίπλοκο, είναι ιστορικό, επίκαιρο και συνδέεται άμεσα με τη ζωή ενός εκάστου ημών και με το μέλλον μας.

Θα επιθυμούσα να σας καλέσω όλους τους Βουλευτές να έχετε στενότερη συνεργασία.

Σήμερα ακούσαμε από την κυρία Μιζουλίνα ενδιαφέρουσες ιδέες περί του τρόπου με τον οποίο εκτυλίσσεται ο αγώνας υπέρ των χριστιανικών αξιών. Φρονώ λοιπόν ότι χρειάζεται περισσότερο να υπάρχει ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των Κοινοβουλίων των χωρών μας, θα πρέπει να διερευνούμε τη συγκυρία σε διάφορες χώρες, να ανταλλάσσουμε εμπειρίες. Να ανταλλάσσουμε εμπειρίες και ως προς την θέσπιση νόμων που αφορούν την εδραίωση χριστιανικών αξιών. Δεν είναι πάντοτε εφικτό να διακηρύσσεται αυτό το έργο, εκείνο το οποίον όμως έχει σημασία είναι να εδραιώνεται η ευαγγελική επιταγή του Χριστιανισμού και δια των νόμων.

Άκουσα σήμερα την Εισήγηση του κυρίου Γενικού Γραμματέως. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό θέμα, της εκκοσμίκευσης. Εκπρόσωποι του Χριστιανισμού, εκπρόσωποι της Εκκλησίας, χρησιμοποιούμε μεθόδους Public Relations, δημοσίων σχέσεων. Θα έλεγε κανείς ότι είναι οι κανόνες του παιχνιδιού, δεν τους ορίζουμε εμείς. Ωστόσο, εάν σταθούμε μόνο σε αυτό, τότε δείχνουμε μια κακή πτυχή του Χριστιανισμού, που παύει να ενδιαφέρει τους συγχρόνους μας ανθρώπους.

Προσφάτως είδα στο internet μια επισήμανση περί του γεγονότος ότι στην Πετρούπολη, στο Πανεπιστήμιο, οι φοιτητές διοργάνωσαν μια μικρή προβοκάτσια σε συνδυασμό με ένα συνέδριο που διεξαγόταν εκεί με θέμα «Πολιτική και Εκκλησία», αν δεν κάνω λάθος. Είδα λοιπόν εκεί μια σημείωση περί του γεγονότος ότι οι άνθρωποι ενίοτε δεν αποδέχονται με την καρδιά τους το Χριστιανισμό, όταν αυτός περιορίζεται σε διακηρύξεις, όταν απλώς διακοινώνουμε στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κάποια συνθήματα, κάποιες ιδέες, κάποιες σκέψεις. Ο κόσμος, οι άνθρωποι, ο λαός, η Εκκλησία περιμένουν από εμάς συγκεκριμένα έργα, τα οποία συνδέονται και με το ποιμαντικό μας έργο και με τη νομοθετική δραστηριότητα και με τη δραστηριότητα διαφόρων συλλόγων, συνδέσμων, κοινωνικών οργανώσεων. Πρόκειται για ένα παραγωγικό έργο, το οποίο δεν περιορίζεται σε κάποια λόγια τα οποία διατυπώνονται σε βολικές αίθουσες. Σάς ευχαριστώ για αυτή την εξαιρετική πρωτοβουλία και είτε ο Θεός να δώσει επιτυχία σε όλα τα έργα σας.

A. NEPANTZH: Ευχαριστούμε Σεβασμιώτατε και για τα όσα μάς είπατε και για την παρουσία σας. Και τώρα τον λόγο έχει ο συνάδελφός μας από την Πολωνία ο κύριος Eugeniusz Czykwin.

E. CZYKWIN: Σεβασμιώτατε, Κύριε Πρόεδρε, Κύριε Γενικέ, Αδέλφια. Παρά το γεγονός ότι

υπάρχει περιορισμός, θα ήθελα να αναφερθώ στη συνεισφορά της Ορθοδοξίας στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως, και ιδιαίτερα του δικαιικού μοντέλου των σχέσεων με την Πολωνία.

Ως Βουλευτής του Πολωνικού Κοινοβουλίου συμμετείχα στην εκπόνηση διαφόρων νομοθετικών πράξεων, πρωτίστως νόμων, οι οποίοι διευθετούν την δικαιική, τη νομική θέση της Εκκλησίας και των θρησκευτικών ενώσεων εντός του κράτους, και μάλιστα σε ένα κράτος το οποίο είναι μονολιθικό θα έλεγα, δεδομένου ότι στην Πολωνία όπου έχουμε 40 εκατομμύρια περίπου πληθυσμό. Το 95% είναι ρωμαιοκαθολικοί, και έχουμε περίπου μισό εκατομμύριο ορθόδοξους, λίγο πάνω από το 1% είναι δηλαδή οι ορθόδοξοι.

Θα πω δύο λόγια, κυριολεκτικά, όσον αφορά την Ιστορία, ξεκινώντας από τον 17^ο αιώνα, τον 16^ο αιώνα, από τον Βασιλέα τον Σίγκμουντ τον Γ' που βρισκόταν υπό την επιρροή της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και συμμετείχε ενεργώς στην ανατολική πολιτική του Βατικανού, που αποσκοπούσε στην καταστροφή της Ορθόδοξου Εκκλησίας και στην υποταγή των Ορθόδοξων πληθυσμών στο Βατικανό. Οι προσπάθειες προς επίτευξη αυτών των σκοπών επέφεραν πολλές συμφορές, π.χ. το 1506, μεταξύ του Α' και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, καθώς επίσης και στη Λαϊκή λεγόμενη Πολωνία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι ορθόδοξοι που βιώσαμε τέτοιες συνθήκες - μιλάμε για περιόδους όπου είχαμε και καταστροφές εκκλησιών και δικαστικές διώξεις και ποικίλες προσπάθειες καταστροφής των λαών μας - πάντοτε προσπαθήσαμε να βασιζόμαστε σε κάποιους θεσμούς, σε κάποιο θεσμικό νομικό πλαίσιο, που θα προστάτευε την Εκκλησία από τις κατά τόπους Αρχές και την αυθαιρεσία τους.

Έχοντας μακράιωνη εμπειρία, έλκοντας την καταγωγή μας από την εποχή των Αγίων Αδελφών Μεθοδίου και Κυρίλλου, επιθυμούμε να έχουμε και ένα status θεσμικό. Χρησιμοποιήσαμε, λοιπόν, τη συγκυρία που διαμορφώθηκε στην δεκαετία του '80 και του '90, αν κάποιος συνάδελφος κοινοβουλευτικός ενδιαφέρονται θα μπορούσα να αναφερθώ και περαιτέρω σε αυτό το ανεπανάληπτο μοντέλο. Ένα μοντέλο το οποίο λαμβάνει υπ' όψιν φυσικά τις ανάγκες που συνδέονται με την ύπαρξη μιας δεσπόμενης εκκλησίας.

Κατανοούμε φυσικά ότι η Εκκλησία αυτή έχει την τεράστια πλειοψηφία και διαμορφώθηκε ιστορικά, όπως και η Ορθοδοξία στη Ρωσία, στη Λευκορωσία, στην Ουκρανία. Έχοντας όμως αυτή τη θέση σε ένα δημοκρατικό κράτος, υπάρχει η ανάγκη επιπλέον του προσδιορισμού των δικαιωμάτων των θρησκευτικών μειονοτήτων. Το μοντέλο αυτό εθεσπίσθη στην Πολωνία και η εκπόνησή του κάθε άλλο παρά εύκολη ήταν: υπάρχουν δέκα νόμοι οι οποίοι διευθετούν επιμέρους πτυχές, σχέσεις και θέσεις του κράτους, ιδιαίτερα όσον αφορά την Ορθόδοξη Εκκλησία. Έχει διεκπεραιωθεί αυτό το έργο, θα μπορούσα φυσικά να ενημερώσω όποιον ενδιαφέρεται.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να πω κάτι επιπλέον. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεών μας ομιλούμε συχνά περί του ρόλου και της συνεισφοράς του Χριστιανισμού στην Ιστορία, ιδιαίτερα των Ευρωπαϊκών χωρών. Ωστόσο, σήμερα - και νομίζω ότι θα συμφωνήσουμε σε αυτό - ο χρόνος τελειώνει για την ενασχόληση με το Χριστιανισμό στην Ευρώπη. Σήμερα οι εκκλησίες δεν δραματίζουν κάποιον σημαίνοντα ρόλο στις οικονομικές και πολιτικές αποφάσεις, η δε πολυπολιτισμικότητα εδραιώνεται στην ζωή των ευρωπαίων. Οι Ορθόδοξοι ηγέτες μας και οι θεολόγοι μας έχουν προσδιορίσει τους όρους της επανόδου του Χριστιανισμού και του υπεύθυνου ρόλου για τις τύχες της σύγχρονης ανθρωπότητας. Μεταξύ αυτών των λόγων είναι και η ανάγκη συμψηφισμού της αγιότητας και υπέρβασης της αντιπαράθεσης μεταξύ Χριστιανών της Ανατολής και της Δύσης.

Οι αντιλήψεις του μοραλισμού και οι περί Δικαιωμάτων του Ανθρώπου περιορίζονται στην αντίληψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που αφορούν τα δικαιώματα του περίγυρου ως καθολικό μοντέλο και δεν συνάδουν με τις παραδοσιακές αρχές του Χριστιανισμού.

Μάθαμε για την αποκαθήλωση των Εικόνων του Εσταυρωμένου από τις Εκκλησίες της Ιταλίας. Βλέπουμε, λοιπόν, προσπάθειες εισαγωγής στο νομικό σύστημα των χωρών μας και άλλων πτυχών, οι οποίες πτυχές αφορούν φερ' ειπείν του γάμους ομοφυλοφίλων και τις σεξουαλικές μειονότητες, τη θεσμική διευθέτηση τέτοιων ζητημάτων. Νομίζω ότι η Ολομέλειά μας θα πρέπει να ασχολείται και με αυτά τα εγχειρήματα, και με τις προσπάθειες εισαγωγής τέτοιων κανόνων, οι

οποίοι, υπονομεύουν τις παραδοσιακές ορθόδοξες αξίες. Θα πρέπει να αποδίδουμε όλο και περισσότερη προσοχή. Η καθηγήτρια Μιζουλίνα μάς έδωσε κάποιο υλικό για σκέψη. Ενδεχομένως, θα είχε νόημα να δημιουργήσουμε μια Επιτροπή, η οποία θα παρακολουθούσε τέτοια φαινόμενα και κατά τη διάρκεια των Ολομελειών μας θα προέβαινε σε συστάσεις κάποιων διακηρύξεων ή κάποιων διαμαρτυριών ή δεν ξέρω σε ποια μορφή θα μπορούσαμε να διατυπώσουμε τη διαφωνία μας με αυτούς τους χειρισμούς. Αυτό θα ήταν συγκεκριμένη δραστηριότητα, συγκεκριμένη συνεισφορά επί συγκεκριμένων ζητημάτων, όπως έχουμε διάφορα ψηφίσματα επί διαφόρων ζητημάτων. Θα ήθελα να υπομνήσω εδώ το Κόσσοβο και άλλα θέματα, άλλα προβλήματα πολύ σημαντικά για τον Ορθόδοξο κόσμο. Νομίζω ότι μια Επιτροπή τέτοιου είδους - εάν υπάρχουν νομικοί μεταξύ μας - θα μπορούσε να είναι εξαιρετικά επωφελής. Με αυτή την πρόταση θα ήθελα να τελειώσω την ομιλία μου. Σάς ευχαριστώ για την προσοχή σας και ευχαριστώ την Αρμενική Εκκλησία και το Αρμενικό Κοινοβούλιο για αυτή την θερμή φιλοξενία. Σάς ευχαριστώ.

A. NEPANTZH: Ήταν πράγματι ενδιαφέρουσες οι προτάσεις σας. Τις καταγράψαμε και σας ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει τώρα η συνάδελφός μας από την Λευκορωσία κυρία Galina Polyanskaya.

G. POLYANSKAYA: Αξιότιμοι συμμετέχοντες της Γενικής Συνελεύσεως, στην Δημοκρατία της Λευκορωσίας στην παρούσα στιγμή έχουμε ένα πολύ ισχυρό ενδιαφέρον αναφορικά με τα ζητήματα των μεταρρυθμίσεων στην κοινωνία της Λευκορωσίας. Ο θρησκευτικός παράγοντας είναι πολύ σημαντικός σε αυτές τις διαδικασίες. Πρόκειται για πολιτικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις, που μάς επιτρέπουν να επανεξετάσουμε τη στάση μας απέναντι στον πολιτισμό, στην πολιτική και στη θρησκεία.

Η θρησκεία γίνεται αντιληπτή ως ένας παράγοντας ηθικής αναγέννησης, και πράγματι η κυβερνητική πολιτική που αποσκοπεί στην ευημερία των πολιτών, θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν το σταθεροποιητικό ρόλο του θρησκευτικού παράγοντα.

Την παρούσα στιγμή έχουμε μια επανεκτίμηση των αρχών αλληλεπίδρασης μεταξύ του Κράτους και των θρησκευτικών οργανώσεων. Οι θρησκευτικές αλλαγές και τάσεις που παρατηρούνται, επηρεάζουν, οπωσδήποτε, τους κοινωνικούς και πολιτισμικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τη σύγχρονη κοινωνία της Λευκορωσίας.

Στη Λευκορωσία έχει αλλάξει η σχέση μεταξύ του Κράτους και της Θρησκείας, παρατηρείται μια ενεργοποίηση των θρησκευτικών θεσμών και οργανώσεων σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στην εξέταση ποικίλων κοινωνικών προβλημάτων.

Στις 12 Ιουνίου του 2003 υπεγράφη μια Συμφωνία μεταξύ της Κυβερνήσεως και της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Λευκορωσίας, που αναφέρεται στα πλαίσια της συνεργασίας, γίνεται αναφορά στον παιδαγωγικό, ηθικό και κοινωνικό ρόλο της Ορθοδοξίας στα ζητήματα που αφορούν στην κοινωνική πρόνοια, στην φιλανθρωπία, στην υποστήριξη της οικογένειας, στην υποστήριξη της μητρότητας, καθώς επίσης και στη φροντίδα των ανθρώπων που είναι έγκλειστοι ή αποκλεισμένοι, ποικίλες δραστηριότητες με τη συμμετοχή του κλήρου. Στα πλαίσια αυτής της Συμφωνίας, μέχρι το Μάρτιο του 2004 υπεγράφησαν μεταξύ διαφόρων Υπουργείων και της Εκκλησίας 14 συγκεκριμένες Συμφωνίες-Προγράμματα, που εμπλέκουν και τις Αρχές της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Τοιουτοτρόπως, έχει δημιουργηθεί η θεσμική βάση για τη συνεργασία μεταξύ των πολιτικών, κοινωνικών και θρησκευτικών θεσμών στη Λευκορωσία.

Για την υλοποίηση αυτών των Συμφωνιών έχει δημιουργηθεί μια Συντονιστική Επιτροπή, η οποία καταπιάνεται με την εκπόνηση συγκεκριμένων προγραμμάτων συνεργασίας μεταξύ της Δημόσιας Διοίκησης και της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Λευκορωσίας, υπό την αιγίδα της Επιτροπής Θρησκευμάτων του Υπουργικού Συμβουλίου.

Σε αυτή την Επιτροπή συμμετέχουν εκπρόσωποι διαφόρων Υπουργείων, καθώς και εκπρόσωποι της Εκκλησίας. Υλοποιείται δραστήρια συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας με το Υπουργείο Άμυνας, με το Υπουργείο Εσωτερικών της Λευκορωσίας, καθώς επίσης ποικίλα προγράμματα που αφορούν στις Δημοτικές Αρχές του Μίνσκ και άλλων πόλεων της Λευκορωσίας. Σε αυτή τη

συνεργασία μεταξύ των διαφόρων οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης και της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Λευκορωσίας έχουμε συχνές επαφές και, βεβαίως, έχουμε έναν εποπτικό ρόλο της σχετικής Επιτροπής του Υπουργικού Συμβουλίου.

Ο Μητροπολίτης Μινσκ και Σλουτσκ, κ. Φιλάρετος, πολύ συχνά συμμετέχει στις συνεδριάσεις αυτού του συντονιστικού οργάνου, της Συντονιστικής Επιτροπής, στην οποία συζητούνται θέματα όπως η συνεργασία μεταξύ του Κράτους και της Ορθόδοξης Εκκλησίας σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη του Τουρισμού, η συνεργασία μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας σε ζητήματα Υγείας, σε ζητήματα διάδοσης του Αθλητισμού και σε ζητήματα που αφορούν στη νομική ρύθμιση της λειτουργίας διαφόρων οργανώσεων, που σχετίζονται με διάφορες καινοφανείς αιρέσεις. Επίσης, ζητήματα που αφορούν στην καταπολέμηση του AIDS, ζητήματα που αφορούν στο ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στη σύγχρονη κοινωνική ζωή με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών. Θέματα όπως η προστασία των ιστορικών πολιτισμικών μνημείων ή θέματα ασφάλειας, προστασίας των πολιτών, συντήρησης των νεκροταφείων, ζητήματα που αφορούν στην πατριωτική διαπαιδαγώγηση του πληθυσμού, καθώς επίσης και δραστηριότητες που αφορούσαν στις εορταστικές εκδηλώσεις επί τη ευκαιρία της 65^{ης} επετείου από την αντιφασιστική νίκη.

Στις συνεδριάσεις αυτού του συντονιστικού συμβουλίου, της Συντονιστικής Επιτροπής, ελήφθησαν συγκεκριμένες αποφάσεις, όπως για παράδειγμα να υπάρξουν νέα μέτρα αναφορικά με την προβολή στο διαδίκτυο διαφόρων επικίνδυνων μηνυμάτων. Υλοποιείται συγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας μεταξύ του Κράτους και της Εκκλησίας για το 2006 - 2010. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος και οι δύο πλευρές συνεργάζονται με στόχο την υλοποίηση συγκεκριμένων σχεδίων στα πεδία της Εκπαίδευσης, της Κοινωνικής Πρόνοιας, της Φιλανθρωπικής Δραστηριότητας και της Πατριωτικής Διαπαιδαγώγησης των νέων. Έχουμε συστηματική συνεργασία και εξέταση – αξιολόγηση ποικίλων δραστηριοτήτων. Έχουμε πολλές κοινές δράσεις και πολλούς συγκεκριμένους θεσμούς στο χώρο της Εκπαίδευσης: το Διεθνές Φεστιβάλ Ορθόδοξων Νέων και πολλές άλλες εκδηλώσεις, που έχουν αποκτήσει θεσμικό χαρακτήρα. Στις υποδομές των Θρησκευτικών Ιδρυμάτων του Μινσκ, σε συνεργασία με την Ακαδημία Επιστημών της Λευκορωσίας, διοργανώθηκαν συνέδρια που αναφέρθηκαν στην Ορθόδοξη Παράδοση στη Λευκορωσία. Με τη συμμετοχή του Υπουργείου Τύπου, του Υπουργείου Πολιτισμού και άλλων Ιδρυμάτων διοργανώθηκε η Ημέρα της Γραφής της Λευκορωσίας.

Ένα άλλο πρόγραμμα με τίτλο «Οικογένεια, Ενότητα και Πατρίδα», με τη συμμετοχή της Ορθόδοξης Εκκλησίας, υλοποιείται σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας μας.

Υπό την αιγίδα της Ορθόδοξης Εκκλησίας έχει δημιουργηθεί μια Επιτροπή επί θεμάτων ηθικής, στην οποία συμμετέχουν όλες οι παραδοσιακές ομολογίες της Λευκορωσίας, καθώς επίσης εκπρόσωποι της διανόησης με τη συμμετοχή και της Ένωσης Συγγραφέων της Λευκορωσίας. Η ίδρυση αυτής της Επιτροπής έλαβε την απαραίτητη υποστήριξη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ασχολείται με ζητήματα ενίσχυσης των ηθικών, πνευματικών θεμελίων της κοινωνικής ζωής της Λευκορωσίας. Το Κράτος παρέχει την απαραίτητη οικονομική υποστήριξη για την υλοποίηση συγκεκριμένων εκδοτικών σχεδίων με χρηματοδότηση από το Ειδικό Αποθεματικό Ταμείο της Προεδρίας της Δημοκρατίας, όπως π.χ. εκδοτική δραστηριότητα που αφορά στην προβολή των Ορθόδοξων Μνημείων της Λευκορωσίας.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Λευκορωσίας αξιοποιεί νέες μεθόδους κοινωνικής διακονίας. Υπάρχει ένας Σύλλογος Ορθόδοξων Ιατρών, οι οποίοι παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους στους ασθενείς. Σε αρκετές περιοχές λειτουργούν Ενώσεις Ορθόδοξων Επιστημόνων, που παρέχουν συγκεκριμένες υπηρεσίες σε φυλακισμένους και άλλους ανθρώπους, που έχουν ανάγκη ψυχολογικής υποστήριξης. Επίσης, λαμβάνονται μέτρα για την κοινωνική επανένταξη τέτοιων ανθρώπων.

Σε αυτά τα προγράμματα συμμετέχει το γυναικείο Μοναστήρι του Μινσκ. Να αναφέρω, επίσης, τη δημιουργία του Οίκου Φιλανθρωπίας που έχει δημιουργηθεί στο Μινσκ. Σε πάρα πολλές περιοχές υπάρχουν σταθμοί που παρέχουν βοήθεια σε όλους όσους την έχουν ανάγκη και αναπτύσσεται συνεργασία με κέντρα ψυχιατρικής υποστήριξης.

Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Τύπου, καθώς και οι άλλες Υπηρεσίες και Ιδρύματα, στο χρονικό διάστημα 2009 - 2010 έχουν υλοποιήσει ποικίλα προγράμματα που αναφέρονται στον εορτασμό της Απελευθέρωσης της Λευκορωσίας από τους Γερμανούς.

Παρατηρείται μια εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας σε ένα πολύ υψηλό επίπεδο. Μπορούμε να πούμε ότι στη Λευκορωσία λειτουργεί ένα σύστημα δραστηριοτήτων στις οποίες εμπλέκονται το Κράτος και η Εκκλησία. Η συνεργασία αυτή έχει αξιολογηθεί δεόντως από τον Πρόεδρο της Λευκορωσίας, καθώς επίσης και από τον προηγούμενο Πατριάρχη της Μόσχας, τον Αλέξιο, αλλά και τον τωρινό Πατριάρχη κ. Κύριλλο.

Σάς ευχαριστώ για την προσοχή σας.

A. NEPANTZHIS: Ευχαριστούμε κι εμείς. Και τώρα καλώ το συνάδελφό μας από την Λετονία, τον κύριο Sergejs Mirskis.

S. MIRSKIS: Αξιότιμοι συμμετέχοντες των εργασιών της 17^{ης} Συνόδου, Σεβασμιώτατε.

Εξετάζοντας το ζήτημα της εκκοσμίκευσης και των κλίσεων προς τις παραδοσιακές ορθόδοξες αξίες, θα ήθελα να πω τα εξής:

Ο ορθόδοξος άνθρωπος συνδέει πάντα την επίγεια δραστηριότητά του με τους ύψιστους στόχους και ιδεώδη του. Αυτό του επιτρέπει να εξετάζει από άλλη οπτική αυτά που συντελούνται στον κόσμο. Ο Κύριος ημών μάς είπε στο Ευαγγέλιο ότι «το Βασίλειό μου δεν είναι αυτού του κόσμου». Εμείς οι ορθόδοξοι θα πρέπει να προετοιμαζόμαστε διαρκώς για τη Βασιλεία των Ουρανών. Σε αυτή την Βασιλεία προσβλέπουμε και είμαστε έτοιμοι να μαρτυρήσουμε. Ωστόσο, από την στιγμή που βρισκόμαστε σε αυτόν εδώ τον κόσμο, θα πρέπει να ασχοληθούμε σοβαρά με τον τρόπο ζωής μας στη γη, ακολουθώντας τον λόγο του Κυρίου ημών.

Ο Κύριος μάς έδωσε την Κιβωτό της Σωτηρίας, την Εκκλησία, και ο Άδης δεν μπορεί να υπερνικήσει αυτό το πολύ ισχυρό όπλο που έχουμε στα χέρια μας.

Θα ήθελα να επαναλάβω ότι η Εκκλησία του Χριστού έχει τρεις υποστάσεις: είναι ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός, ο οποίος είναι παρών σε κάθε λειτουργία στο ναό. Δεύτερον, είναι οι μαθητές του Κυρίου, οι Απόστολοι, όσοι ακολουθούν το δρόμο του και η τρίτη υπόσταση είμαστε όλοι εμείς, το ποίμνιο. Η ενότητα αυτών των τριών πτυχών, των υποστάσεων, είναι η πληρότητα της Εκκλησίας.

Κατανοώντας αυτή τη σημασία της αποστολής της Εκκλησίας στον κόσμο, θα πρέπει να πούμε ότι η συνεργασία της Εκκλησίας με το Κράτος είναι αναγκαίο να πραγματοποιείται στα πλαίσια της παράδοσης, της σχέσης που είχαν οι Απόστολοι με τις επίγειες εξουσίες και αφορά και στη σχέση του λαού, του ποιμνίου προς την Κυβέρνηση και το Κράτος του. Θα πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι, παρά το γεγονός ότι η Εκκλησία είναι αυτόνομη από το Κράτος, θα πρέπει οπωσδήποτε να φροντίζει για ο,τιδήποτε συμβαίνει στον κόσμο και στην κοινωνία, να έχει τον δικό της λόγο.

Αυτό αφορά στη ζωή του έθνους, στα ζητήματα ηθικής, στα ζητήματα πολιτικής, στα ζητήματα δικαίου. Μεγάλης σημασίας για μας είναι το ζήτημα της οικογένειας, το ζήτημα της εγκληματικότητας. Όχι μόνο η πνευματική αλλά και η φυσική αναγέννηση των ανθρώπων είναι θέματα που απασχολούν την Εκκλησία, προβλήματα Βιοηθικής και προστασίας του περιβάλλοντος. Η Εκκλησία δεν μπορεί να παραγνωρίζει τα θέματα του πολιτισμού και της μόρφωσης σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης.

Πολύ συχνά άνθρωποι που βρίσκονται εκτός της Εκκλησίας προσπαθούν ορθολογικά να κατανοήσουν αυτά που συμβαίνουν γύρω τους, ούτως ώστε να διαμορφώσουν μια συγκεκριμένη στάση απέναντί τους. Αυτό, όμως, που προκύπτει από τέτοιες προσπάθειες είναι οι τραγικές εμπειρίες της ανθρωπότητας, οι πόλεμοι, οι συγκρούσεις, οι προστριβές, η εχθρότητα.

Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο εμείς οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί θεωρούμε ότι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα που αναφέρεται στη δραστηριότητα του Κράτους, κάθε πολιτική δραστηριότητα θα πρέπει να βρίσκεται σε συμφωνία με τον ύψιστο νόμο των ανθρώπων, με το Νόμο του Θεού.

Δυστυχώς, όμως, ο σύγχρονος κόσμος έχει καταστεί υλικός, απολύτως υλικός, κυριαρχείται

από οικονομικές ολιγαρχίες, οι οποίες χρησιμοποιούν τα τεράστια αποθέματα πλούτου που έχουν και τους σύγχρονους ηλεκτρονικούς τρόπους μεταφοράς – μετακίνησης των κεφαλαίων, κυριαρχούν σε όλο τον κόσμο και είναι σε θέση σε ένα λεπτό να καταστρέψουν ολόκληρες χώρες, ολόκληρες κοινωνίες. Αυτό το φαινόμενο δεν είναι μόνο ευθύνη των τραπεζιτών αλλά αποτελεί ευθύνη του καθενός, του κάθε ανθρώπου που διαθέτει νου και καρδιά.

Η οικονομική κρίση δεν είναι μόνο οικονομικό φαινόμενο, είναι μια εσωτερική κρίση του «εγώ». «Κανείς δεν μπορεί», όπως λένε οι Γραφές, «να υπηρετεί δύο κυρίους», δύο αφέντες. Δεν μπορεί να υπηρετεί κανείς ταυτόχρονα το Μαμωνά και τον Θεό. Εμείς στη Λετονία έχουμε έναν πολύ καλό Ύμνο, που αναφέρεται στο Θεό. Πολύ λίγοι είναι, όμως, αυτοί που είναι σε θέση να υπηρετήσουν την αξία και την αρχή της αγάπης. Ο κάθε πολίτης, ο κάθε κάτοικος της χώρας μας, ο κάθε υπάλληλος, ο κάθε κοινοβουλευτικός θα πρέπει να ενεργεί στο πνεύμα του Θεϊκού Νόμου, του Νόμου του Θεού.

Το μεγαλύτερο μέρος της κοινωνίας είναι έτοιμο αυτή τη στιγμή να παραιτηθεί από τις χριστιανικές αρχές υιοθετώντας του κανόνες των χρηματιστηρίων. Μάς επιβάλλουν μια νέα ιδεολογία, της κατανάλωσης.

Στην Εισήγηση του Valery Alexeen έγινε λόγος για το γεγονός ότι πολλές χώρες δεν έχουν σήμερα κάποια ιδεολογία και δεν έχουν κανένα προσανατολισμό στην κοινωνική τους ανάπτυξη. Σήμερα θα έλεγα ότι είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αυτά που διαμορφώνουν την κρατική ιδεολογία και το κάνουν αυτό σε συνθήκες απόλυτης ελευθερίας.

Αν το βλέμμα μας είναι καθαρό, τότε και το σώμα μας θα είναι καθαρό. Σήμερα η τηλεόραση έχει μπει σε κάθε σπίτι, σε κάθε οικογένεια, και προβάλλει τη βία. Η τηλεόραση μπορεί να υπηρετήσει γνωστικούς, διαφωτιστικούς σκοπούς, πολιτιστικούς σκοπούς, μπορεί να διαδώσει τον πολιτισμό, τις ανθρώπινες αξίες. Δυστυχώς, όμως, η εμπορευματοποίηση του Τύπου και της Τηλεόρασης έχει μετατρέψει την τηλεόραση σε μέσο διάδοσης της επιθετικότητας, σε όργανο χειραγώγησης της κοινωνικής συνείδησης.

Ο διαχωρισμός της Εκκλησίας από το Κράτος είναι καλό για την Εκκλησία, γιατί της επιτρέπει να δραστηριοποιείται ελεύθερα. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι το Κράτος και οι πολίτες πρέπει να αποστασιοποιηθούν από την Εκκλησία. Μπορεί ένα κράτος να θεωρείται χριστιανικό, αν οι πολίτες δεν είναι χριστιανοί; Οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, οι κοινωνικές σχέσεις, ανεξαρτήτως θρησκευτικών πεποιθήσεων, αφορά όχι μόνο την επίγεια ζωή αλλά και την επουράνια ζωή.

Εν κατακλείδι, θα ήθελα να πω τα εξής. Τα σύγχρονα φαινόμενα εκκοσμίκευσης και παγκοσμιοποίησης δεν αποτελούν μόνο πρόκληση για τις παραδοσιακές ορθόδοξες αρχές και αξίες, είναι πρόκληση προς την ανθρωπότητα, προς το μέλλον της ανθρωπότητας σε αυτήν εδώ τη γη. Και τα αρνητικά αυτά φαινόμενα δεν απορρέουν μόνο από τη δραστηριότητα των Κυβερνήσεων, των τρομοκρατών, των χρηματιστών. Ευθύνη έχει ο καθένας μας. Είμαστε άραγε έτοιμοι να παραιτηθούμε από τα επίγεια αγαθά; Είμαστε έτοιμοι να συγχωρήσουμε τον εχθρό μας; Είμαστε έτοιμοι να τείνουμε χείρα βοήθειας προς τον συνάνθρωπο; Ας επιστρέψουμε στην Αλήθεια, γιατί η Αλήθεια μάς ωθεί στο να αναζητήσουμε το Βασίλειο των Ουρανών. Ευχαριστώ.

S. POPOV: Σάς ευχαριστούμε για την ομιλία σας. Τώρα με ιδιαίτερη χαρά θα ήθελα να δώσω το λόγο στο συνάδελφό μας από την Εσθονία Vladimir Velman.

V. VELMAN: Αξιότιμο Προεδρείο, Άγιοι Πατέρες, Συνάδελφοι.

Εκπροσωπώ μια χώρα η οποία βρίσκεται σε ένα ιστορικό γεωγραφικό και πολιτισμικό σταυροδρόμι.

Η Εσθονία βρίσκεται μεταξύ εκείνων των χωρών οι οποίες καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας τους άλλαζαν τις μορφές τους, τις σχέσεις τους προς διάφορες χώρες, προς τους εγγύς και πιο απόμακρους γείτονες.

Η Εσθονία είναι μια χώρα όπου ο Χριστιανισμός και η Ορθοδοξία δεν είναι επίσημη θρησκεία, δεδομένου ότι ο σύγχρονος τρόπος ζωής συνίσταται στο γεγονός ότι εμείς ψάλλουμε «Ωσαννά» στον επιθετικό Φιλελευθερισμό.

340 χιλιάδες εργαζόμενοι, πάνω από 100 χιλιάδες άνεργοι και πάνω από 100 χιλιάδες πολίτες έχουν εγκαταλείψει την Εσθονία προς αναζήτηση εργασίας. Το 1/3 του συνολικού εργατικού δυναμικού της χώρας τελεί άνευ απασχόλησης. Οι Φιλελεύθεροι λένε «δεν θέλουμε να σάς δώσουμε ψάρι αλλά να σάς μάθουμε να ψαρεύετε». Το λένε αυτό, όταν όχι μόνο ψάρι δεν υπάρχει αλλά και η θάλασσα και οι λίμνες έχουν ξεραθεί.

Η φιλελεύθερη ιδεολογία θριαμβεύει και στη χώρα μας. Πριν από ένα μήνα η Έλενα Μπαρίσεβνα Καμτζόν απεβίωσε στην Εσθονία. Ήταν αδελφή του Πατριάρχη Αλεξίου του Β'. Θα ήθελα να αναφερθώ στο πώς αυτή η οικογένεια διαμόρφωσε εκείνες τις βάσεις του Κράτους, περί των οποίων δεν είθισται σήμερα να ομιλούμε. Ακριβώς, οι γυναίκες προβάλλουν ως προστάτιδες της οικογένειας, ενώ οι άντρες σαν να ντρέπονται την προστασία της οικογένειας. Η Έλενα Καμτζόν αποτελεί ένα τυπικό παράδειγμα Ρώσου ανθρώπου, που έζησαν στην Εσθονία. Είναι μια οικογένεια η οποία υπέστη διώξεις. Ο πατέρας της εκτελέστηκε το '40. Σε αυτή την οικογένεια ανατράφηκαν και αναδείχθηκαν πολλοί αληθινοί ιερείς. Θα ήθελα να αναφερθώ στον Πατέρα Μιχαήλ, τον άνθρωπο ο οποίος με βάπτισε και ήταν πατέρας του Πατριάρχη του Αλέξιου του Β'. Είναι μια οικογένεια στην οποία γεννήθηκαν τρία εγγόνια και αυτά τα εγγόνια είναι περισσότερο Εσθονοί παρά Ρώσοι αλλά είναι ορθόδοξοι, έτσι γαλουχήθηκαν. Αυτή η αγωγή στον πυρήνα αυτόν της οικογένειας, αυτό το κύτταρο επί αυτής της ηθικής βάσεως ευελπιστούμε, έστω σε μικρό βαθμό, να επιδράσει στη χώρα στο σύνολό της.

Το παράδοξο της δημόσιας πολιτικής μας, ιδιαίτερα όσον αφορά τους εξωτερικούς παράγοντες, έγκειται στο γεγονός ότι το Κοινοβούλιο της Εσθονικής Δημοκρατίας βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το Ναό του Αλεξάνδρου Νέφσκι. Όταν έρχονται οι τουρίστες, γυρίζουν τα νώτα τους στο Κοινοβούλιο και φωτογραφίζουν το ναό. Είμαι μάρτυρας της εξής σκηνής: όταν βγήκε μία από τις συναδέλφους μου, από τη διασπορά της Αμερικής, απευθύνθηκε στους Αμερικανούς και τους είπε: «Τι φωτογραφίζετε αυτή την Εκκλησία; Εδώ είναι το Κοινοβούλιό μας. Γιατί δεν το φωτογραφίζετε;». Και ένας Αμερικανός τουρίστας είπε, «εσείς στο Κοινοβούλιο είσαστε προσωρινοί, αυτό είναι μόνιμο. Αυτό, λοιπόν, μας ενδιαφέρει», είπε ο Αμερικανός τουρίστας.

Φυσικά, οι σχέσεις προς τη θρησκεία, οι σχέσεις Πολιτείας και Θρησκείας έχουν αναπτυχθεί με ιδιότυπο τρόπο και λαμβάνονται υπόψη, μόνο όταν στις Αρχές χρειάζεται κάποιο έρεισμα για κάποιες κατά κανόνα εσφαλμένες δράσεις, οπότε απευθύνονται τότε στους υπάκουους θρησκευτικούς παράγοντες, μη ορθοδόξους προφανώς, και αναζητούν έρεισμα σε αυτούς. Εν γένει για την Ορθοδοξία στην Εσθονία, θα έπρεπε να επισημάνω ότι υπάρχουν και του παλαιού τελετουργικού οπαδοί. Πολλοί από αυτούς κατά τη διάρκεια του ιστορικού Σχίσματος βρέθηκαν στην Εσθονία και έκτοτε αναζητούν σημεία, τομείς, ούτως ώστε - απύσης της ιδεολογίας του κράτους - να διαμορφώσουν ηθικές αξίες του λαού.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα να επισημάνω μια παρατήρηση προς την αξιότιμη ηγεσία της Ολομέλειάς μας. Γνωρίζετε ότι μας έχουν κατανείμει ερωτηματολόγια, έντυπα και μας λένε σε ποια Επιτροπή θέλουμε να είμαστε. Δεν θυμάμαι τόσα χρόνια έστω και τυπικά, έστω και κατά τη διάρκεια των ετήσιων συνελεύσεών μας να μιλήσαμε επί αυτών των ζητημάτων επί των οποίων ενυπόγραφα δηλώσαμε την επιθυμία μας. Ευελπιστώ, λοιπόν, να ενισχύσουν το έργο μας αυτές οι Επιτροπές. Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

A. NEPANTZHΣ: Ευχαριστούμε κι εμείς. Η παρατήρησή σας είναι σωστή αλλά αυτό εξαρτάται από όλους μας. Εμείς θα καταβάλουμε προσπάθεια, ούτως ώστε να ενεργοποιηθούν όσες Επιτροπές παρέμειναν μέχρι τώρα εν ελαφρά αδρανεία, για να μην χρησιμοποιήσω άλλη φράση. Καλούμε τώρα τη συνάδελφό μας από την Ουκρανία, την κυρία Katerina Samoilyk.

V. ALEXEEV: Μέχρι να πάρει το μικρόφωνο η Katerina Samoilyk, θα ήθελα να πω ότι μερικές Επιτροπές δούλεψαν καλά. Μερικές Επιτροπές συγκεντρώθηκαν στα διαλείμματα μεταξύ των Ολομελειών μας: η Διεθνής Επιτροπή, η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και κάποιες άλλες. Όσον αφορά άλλες Επιτροπές η κριτική είναι απολύτως ακριβής. Σας ευχαριστώ.

K. SAMOILYK: Συνεχίζοντας λοιπόν την παρατήρηση του συναδέλφου, θα ήθελα να πω ότι

θα πρέπει να υπάρχει ανεκτικότητα προς τέτοιες παρατηρήσεις, διότι, αν είχε προβλέψει η Γραμματεία δύο ώρες για την δουλειά των Επιτροπών, θα μπορούσαν να συζητηθούν μερικά ζητήματα όπως φερ' ειπείν το επίπεδο το νομοθετικό επί των διαφόρων ζητημάτων στα διάφορα κράτη τα οποία εκπροσωπούνται εδώ.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε, Αξιότιμε Κύριε Γενικό και αγαπητοί συμμετέχοντες θα πρέπει να εκφράσουμε τις πλέον θερμές ευχαριστίες μας στη φιλοξενούσα χώρα, στους συναδέλφους μας από το Αρμενικό Κοινοβούλιο για τη θαλπωρή με την οποίαν μας περιβάλλουν, για την προσοχή που βλέπουμε να αποδίδουν στην επίσκεψή μας εδώ.

Το θέμα το οποίο συζητούμε πράγματι αξίζει να συζητηθεί μερικές ημέρες, τουλάχιστον, διότι η σχέση μεταξύ Πολιτείας και Εκκλησίας είναι βασική συνιστώσα της ζωής οποιουδήποτε Κράτους και επιδρά στην εξωτερική και στην εσωτερική πολιτική, στη δραστηριότητα των θεσμών και της κοινωνίας των πολιτών.

Φρονώ, λοιπόν, ότι σε αυτή την αίθουσα δεν υπάρχει κανένας άνθρωπος ο οποίος θα αμφέβαλλε επί του γεγονότος ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία διαδραμάτισε ιδιαίτερο, ανεκτίμητο ρόλο στο γίνεσθαι τόσο της ηθικής υποστάσεως όσο και της Γραφής και της Γραμματείας και του Πολιτισμού εν γένει όλων των ορθοδόξων λαών. Αυτό, εν πάση περιπτώσει αφορά τουλάχιστον το δικό μας κράτος, μπορώ μετ' επιτάσεως να το επιβεβαιώσω.

Το Κράτος είναι ένας οργανισμός, ένα μέσο περιστολής των εξωτερικών εκφάνσεων του κακού, είναι ένα όργανο το οποίο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της ήρεμης ζωής και της δημιουργίας. Ακριβώς αυτό έχει υπόψη του ο Απόστολος Παύλος στη γνωστή προς Ρωμαίους επιστολή του, αυτό αναφέρουν και οι Πατέρες της Εκκλησίας, διότι στο επίγειο Βασίλειο χρειάζεται η Αρχή, η Εξουσία, ούτως ώστε να μην αλληλοσπαράσσονται οι άνθρωποι από τις ιδιοτελείς τους. Από αυτό, όμως, δεν απορρέει ότι χρειάζεται μια υποταγή σε οποιαδήποτε ανώτερη, κυρίαρχη δύναμη στη γη και μόνον εκ του γεγονότος ότι διαθέτει ισχύ. Δεν συνιστά η ισχύς δικαίωση και θα σταθώ επ' αυτού.

Με ιδιαίτερη χαρά άκουσα την ομιλία του συναδέλφου από τη Λευκορωσία. Δεν βαίνουν όλα τόσο καλώς παντού, θα ήθελα, όμως, να θέσω το εξής παράδειγμα. Γνωρίζουμε ότι η Εκκλησία από τη φύση της είναι αρωγός της Αρχής, των Αρχών, των όποιων Αρχών, σε όλες τις περιόδους, σε όλα τα πολιτικά καθεστάτα. Ας θέσω, λοιπόν, ένα παράδειγμα από την ιστορική εμπειρία της Ουκρανίας περί των αμοιβαίων σχέσεων Εκκλησίας και Κράτους, εξαρτάται βέβαια και ποιος είναι επικεφαλής της πολιτικής εξουσίας. Οι φορείς της «Πορτοκαλί» λεγομένης Πολιτειακής Εξουσίας προέβαλαν τις Ευρω-ατλαντικές αξίες. Σαν να μην έχουμε αρχαιότατες αξίες ορθοδοξίας, λες και θα έπρεπε να γυρίσουμε τα νώτα μας σε αυτή την παράδοση και να στραφούμε ακρίτως και αδιαλείπτως στο ΝΑΤΟ, σε όλες αυτές τις αντιλήψεις και να στραφούμε εναντίον των ορθοδόξων αδελφών γειτόνων μας. Και μάλιστα έχοντας και εδαφικές εκχωρήσεις γι' αυτούς τους όρους. Προφανώς, αυτό οδήγησε σε διαμαρτυρίες, μαζικές διαμαρτυρίες, σε αντιδράσεις εκ μέρους της κοινωνίας, εκ μέρους της ορθοδόξου κοινής γνώμης. Πώς κατέληξε, λοιπόν, αυτή η αγνόηση των συμφερόντων και των ενδιαφερόντων της Ορθοδόξου Εκκλησίας, των Ορθοδόξων Αρχών; Η απουσία, αυτής της συμφωνίας με τους φορείς της ανώτατης εξουσίας και του λαού, του Κράτους και της Εκκλησίας, οδήγησε σε οικτρή αποτυχία, κατάπτωση και έκπτωση τελικά, σαν να είναι μια σελίδα που δεν θέλουμε να την θυμόμαστε στην ιστορία μας. Πράγματι, στην Ιστορία απαντώνται διαρκώς στρεβλώσεις και υπαναχωρήσεις του Κράτους από τον προορισμό του.

Εδώ, όπως και σε όλες τις χώρες, σε κάθε ιστορική συγκυρία περιπλέκονται αρχές θετικές και αρνητικές, αλήθεια και πλάνη, ανώτερες και κατώτερες δυνάμεις, οι οποίες αλληλοσυγκρούονται στη διαπάλη τους εντός του ανθρώπου, ωστόσο είναι φυσιολογική η ηθική επιδίωξη της μη καταστροφής. Συχνά συνδέεται, περιπλέκεται, υποβαθμίζεται, αλλά ποτέ δεν μπορεί να αποσβεστεί αυτή η φύση του ανθρώπου.

Η ευλογία του Κράτους από την Εκκλησία είναι και ένας προορισμός, θα έλεγα. Είναι η βάση της κοινωνικής αντιλήψεως της Εκκλησίας. Αυτή η αντίληψη έχει γίνει δεκτή από τη Ρω-

σική Ορθόδοξη Εκκλησία και από την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία, και αυτό είναι ένα μακροχρόνιο πρόγραμμα συνεργασίας Εκκλησίας και Κράτους. Θα ήθελα να επισύρω την προσοχή σας στο γεγονός ότι στο Κράτος μας, στην Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία, η Εκκλησία αυτή είχε την πρωτοβουλία για τέτοιου είδους διάλογο, πρόγραμμα μακροχρόνιας συνεργασίας μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας. Και αυτό παρά το γεγονός ότι η Ορθοδοξία βρίσκεται σε πολύ δύσκολη κατάσταση, έχει περιέλθει σε δεινή θέση. Η Ουκρανική Κανονική Εκκλησία είχε την πρωτοβουλία για την εκπόνηση αυτής της αντιλήψεως, γεγονός που μάς επέτρεψε να διευθετήσουμε μια ολόκληρη σειρά ζητημάτων. Δεν θα σάς κουράσω με λεπτομέρειες. Θέλω να πω μόνο ότι σε όλη τη Μέση Εκπαίδευση υπάρχει ένα μάθημα Χριστιανικής Ηθικής στη βάση αυτής της αντίληψης, η οποία έγινε δεκτή και η οποία ήταν απαίτηση από ολόκληρη την κοινωνία μας, από τον ορθόδοξο κόσμο της χώρας.

Όντας οικουμενική εκ φύσεως η Εκκλησία μας, είναι ένας ενιαίος οργανισμός, ένα σώμα, η ενότητα του οποίου δεν περιορίζεται στην Εθνική Κοινότητα αλλά στην Πίστη. Ο οικουμενικός χαρακτήρας της Εκκλησίας δεν σημαίνει ότι οι χριστιανοί δεν έχουν το δικαίωμα της εθνικής τους αυτοεκφράσεως. Πολλοί από τους προλαλήσαντες αναφέρθηκαν σε αυτό. Ο χριστιανικός πατριωτισμός ταυτόχρονα εκφάνεται και στο Έθνος ως Εθνοτική Κοινότητα. Ο Ορθόδοξος Χριστιανός καλείται να αγαπά την πατρίδα του και τους αδελφούς του, που εγκαταβιούν σε όλα τα μέρη του κόσμου. Δεν υπάρχει στην Ορθόδοξη ηθική διάκριση μεταξύ ανωτέρων και κατωτέρων λαών και εθνών. Πολλώ μάλλον δε δεν συνάδει με την Ορθοδοξία μια αντίληψη η οποία θέτει το Έθνος στη θέση του Θεού, είτε υποβαθμίζει την Πίστη σε μια από τις πλευρές της εθνικής αυτοσυνειδησίας.

Γιατί τα αναφέρω αυτά; Στην Ουκρανία, στην προηγούμενη εξουσία – ο Valery Alexeev το γνωρίζει αυτό καλά - υπήρχε μια αναζήτηση της Εθνικής Ιδέας, όπου προέβλεπαν δύο εντελώς διαφορετικές Ουκρανίες. Ο τέως Πρόεδρος, ο Γιουσένκο, καλούσε τη δημιουργία μιας Εθνικής Εκκλησίας. Όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έλεγαν ότι πρέπει να έχουμε μια Εθνική Εκκλησία. Δεν ήταν απαραίτητο να είναι Ορθοδοξία, έπρεπε να φτιάξουμε μια Ορθοδοξία στα μέτρα μας, και διάφορα τέτοια έλεγαν οι Αρχές μας. Αυτή ήταν, λοιπόν, η Πορτοκαλί Εξουσία.

Παρά το γεγονός ότι η Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει νομική κάλυψη, βρέθηκε ένας Πατριάρχης, ο οποίος όλως τυχαίως ήταν ο αδελφός του προηγούμενου Προέδρου. Έτσι, λοιπόν, είχαμε μια κατά παραγγελία Εθνική Ιδέα και τα αντίστοιχα θεσμικά σύμβολά της. Έχουμε, λοιπόν, την Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία. Η Ορθόδοξη Εκκλησία ενισχύθηκε από όλα αυτά, ενοποιήσε ακόμα μεγαλύτερο αριθμό πιστών γύρω από τον εαυτό της. Ολοκληρώθηκαν, λοιπόν, όλα αυτά με μια πλήρη χρεοκοπία. Η μη κατανόηση αυτής της θέσης και το γεγονός της καταδίκης αυτών των χειρισμών από την παγκόσμια κοινότητα της Ορθοδοξίας καταδεικνύει ότι κάθε άλλο παρά πάντοτε οι κρατικοί πολιτειακοί άνδρες κατανοούν τη λεπτότητα και το βάθος των Ορθοδόξων αξιών. Αυτό συνδέεται και με το γεγονός ότι δεν γνωρίζουν ποια πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας. Ευελπιστούμε ότι η κακή αυτή εμπειρία θα συνεισφέρει στην άντληση διδαγμάτων για να οδηγηθούμε προς τα εμπρός, ούτως ώστε η Εκκλησία και το Κράτος να ενωθούν για τη διευθέτηση πολύ σημαντικών ζητημάτων των χωρών μας.

Άλλο ένα σημαντικό ζήτημα αφορά τις συρράξεις μεταξύ ορθοδόξων και άλλων κοινοτήτων. Εάν υπάρχει ένας κίνδυνος επιβολής μια ξένης πίστες, το αντιπάλεμα αυτής της τάσης είναι ιδιαίτερα σημαντικό. Να, λοιπόν, γιατί η Ορθόδοξη Εκκλησία ευλογεί την προστασία της Πίστες και της Πατρίδας.

Δεν ξέρω, αν γνωρίζουμε πολλά τέτοια παραδείγματα. Τα γεγονότα στο Κόσσοβο το 1999, όπου είχαμε μια σύγκρουση δύο κοσμοθεωριών, για κάποιους ήταν η προστασία των ιερών, των πατρίων εδαφών με κόστος ακόμα και την ίδια τη ζωή τους. Για άλλους σημασία είχε η Εθνική Μειονότητα, ακόμα κι αν αυτή γινόταν με αντίτιμο τη διάλυση μιας χώρας. Πρόκειται για αξίες. Κάποιες αξίες λοιπόν επικράτησαν, μόνο, όμως, μέσω της ωμής στρατιωτικής βίας, γεγονός το οποίο δεν διευθέτησε ούτε την θεσμική δικαιοσύνη, ούτε τη φιλοσοφική βάση της συρράξεως. Είτε αυτές ήταν οι συρράξεις στο Αφγανιστάν. Είχαμε σύγκρουση του Φιλελεύθερου δυτικού με το

Ισλαμικό φονταμενταλισμό. Ο καθένας επεδίωκε τη διευθέτηση, την επίλυση του ζητήματος, δια του ανταγωνισμού. Ο ανταγωνισμός αυτών των σχεδίων έχει νόημα μόνο εφόσον γίνεται με ειρηνικούς τρόπους. Όταν, όμως, μετατρέπεται σε εμπόλεμη, ένοπλη σύρραξη, τότε γίνεται δομική βία και εμείς στην Ουκρανία επί 20 χρόνια είδαμε πώς γίνεται αυτό. Αυτό, λοιπόν, οδηγεί μόνο σε κλιμάκωση των συρράξεων.

Ολοκληρώνοντας θα ήθελα για άλλη μια φορά, περικόπτοντας την ομιλία μου, να ευχαριστήσω τους διοργανωτές της Ολομέλειάς μας και για το θέμα που επέλεξαν και για το δημοκρατικό τρόπο με τον οποίο συζητούμε όλα τα ζητήματα. Ακόμα και όταν δεν συμφωνούμε, ερχόμαστε όμως σε ορισμένα κοινά πορίσματα. Είναι απαραίτητο για όλους μας η Εκκλησία και η Πολιτεία να δρουν σε μια κατεύθυνση, ούτως ώστε να εδραιωθούν στην κοινωνία ηθικές αξίες. Ευχαριστώ.

A. NEPANTZHS: Ευχαριστούμε τη συνάδελφό μας. Υπενθυμίζω την καταληκτική ώρα: οκτώ και μισή έχουμε ήδη ορίσει για τόπο και χρόνο συνάντησης, έχουμε μια δεξίωση. Πρέπει, λοιπόν, οι επόμενοι ομιλητές να είναι όσο το δυνατόν συντομότεροι. Καλώ τώρα τον Πατέρα Andrei Kuraev. Ελάτε παρακαλώ.

A. KURAEV: Θα ήθελα να σας χαιρετήσω κύριοι Βουλευτές, Αδελφοί και Αδελφές. Θα ήθελα να αναφερθώ στο βασικό θέμα της σημερινής συζήτησης λέγοντας ότι η Εκκλησία συμβάλλει στην ανάπτυξη του κράτους όχι με την μετατροπή του ιερέα σε δημόσιο υπάλληλο, αλλά συμβάλλοντας στη βελτίωση, στην εξυγίανση της ζωής των πιστών.

Τα προβλήματα των κρατών προκύπτουν όχι όταν έχουμε πολλές εκκλησίες, αλλά όταν έχουμε, αντιθέτως, πολύ λίγες εκκλησίες.

Οι Εκκλησίες πολλές φορές γίνονται λίγες ως συνέπεια των έργων των ίδιων των Αρχών. Πολλές φορές οι Εκκλησίες γίνονται καταθλιπτικά όμοιες με τους άλλους θεσμούς της εποχής τους. Πολύ συχνά εμείς οι ίδιοι μόνο μερικώς είμαστε στην Εκκλησία, και εν πολλοίς εκτός Εκκλησίας. Πολύ συχνά απομακρυνόμαστε από την Εκκλησία και μετά σκεπτόμαστε το πώς θα επανενωθούμε με αυτήν.

Έχουμε, λοιπόν, μια διάσταση μεταξύ του θεολογικού οράματος της Εκκλησίας αφενός και των πραγματικοτήτων, της πραγματικής Ιστορίας της Εκκλησίας αφετέρου.

Σε ένα παράθεμα, ο Λακτάνιος είπε απευθυνόμενος στους ειδωλολάτρες: «οι άνθρωποι είναι κακοί, είναι άδικοι επειδή λατρεύουν πολλούς θεούς. Αν λάτρευαν, όμως, έναν Θεό, τότε δεν θα υπήρχε πόλεμος, γιατί όλοι οι άνθρωποι θα γνώριζαν ότι είναι τέκνα ενός Θεού, δεν θα υπήρχανε ίντριγκες διότι όλοι οι άνθρωποι θα γνώριζαν τι τιμωρίες προβλέπει ο Θεός για τους δολοφόνους, δεν θα υπήρχε διαφθορά διότι θα γνώριζαν ότι ο Ένας Θεός καταδικάζει κάθε αρρωστημένο πάθος. Έτσι, λοιπόν, σε όλη τη γη δεν θα υπήρχαν όλες αυτές οι εκδηλώσεις του κακού, αν όλοι συμπεριφερόμασταν σαν Χριστιανοί. Σε αυτές τις συνθήκες δεν θα είχαμε ανάγκη και από πολλούς νόμους. Θα είχαμε ανάγκη μόνο από ένα Νόμο, το Νόμο του Θεού. Δεν θα είχαμε ανάγκη από φυλακές, δεν θα είχαμε ανάγκη από το φόβο της τιμωρίας». Αυτά τα λόγια γράφτηκαν περίπου το 310.

Ένα δεύτερο παράθεμα, το οποίο με πόνο ψυχής θα ήθελα να αναφέρω, είναι ο λόγος του Γρηγορίου του Θεολόγου. Όταν ήταν ο Ιουλιανός ο Αποστάτης στην εξουσία, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος απευθυνόμενος σε αυτόν του είπε: «Ειδωλολάτρες, κοιτάζτε τι συμβαίνει. Υπήρξε μια εποχή με τον Κωνσταντίνο όπου εμείς ήμασταν στην εξουσία, υπήρξαν εποχές που εσείς ήσασταν στην εξουσία. Όταν εμείς, οι Χριστιανοί, ήμασταν στην εξουσία δεν θα σας είχαμε υποβάλει σε διωγμούς, δεν είχαμε τιμωρήσει κανέναν, δεν είχαμε εξοντώσει κανέναν, δεν του είχαμε στερήσει τα δικαιώματα και την εξουσία».

Με πίκρα διαβάζω αυτά τα λόγια, διότι στους αιώνες που ακολούθησαν οι Χριστιανοί απώλεσαν το δικαίωμα να ομιλούν με τέτοιο πάθος με το οποίο ομιλούσε ο Γρηγόριος ο Θεολόγος. Γι' αυτό και είναι εξαιρετικά περίπλοκη η κατάσταση στην οποία βρισκόμαστε.

Το Κράτος και η Εκκλησία διείσδυσαν προς αλλήλους. Η Εκκλησία θα πρέπει διαρκώς να επιλέγει. Να επιλέγει όχι την πολιτική αλλά το ποιμαντικό της έργο, για και να αποφύγει να μετατραπεί σε μια πολύ μικρή ομάδα καθαρών, να μετατραπεί σε μια σέκτα επαγγελματιών μοναχών

έχοντας απολέσει κάθε επαφή με τη ζωή και τους ανθρώπους. Ίσως θα πρέπει να ακολουθήσει τις εντολές του Κυρίου «σας απέστειλα να είστε οι αμνοί μεταξύ των λύκων, να είστε ο σπόρος που θα φυτρώσει μέσα στη βρωμιά, μέσα στη λάσπη». Όπως λέει ο Βλαδίμηρος Βισότσκι, ένας πολύ δημοφιλής τραγουδιστής «να είστε το φως στο σκοτάδι». Ιστορικά, η Εκκλησία έχει επιλέξει να είναι με τους ανθρώπους, να είναι με το λαό.

Επανειλημμένως σήμερα έγινε λόγος για τη σχέση μεταξύ του Πατριάρχη Νίκωνα και του τσάρου Αλεξίου. Αυτή η σύγκρουση δεν θα πρέπει να ενεργοποιεί τέτοια παραδείγματα στη σημερινή εποχή. Στη σύγχρονη πραγματικότητα, στη σύγχρονη κοινωνική συνείδηση, υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων του Κράτους και των αρμοδιοτήτων της Εκκλησίας.

Υπάρχει, όμως, μια εκπληκτική ιδιοτυπία της Ορθόδοξης συνείδησης εν σχέσει προς τη Ρωμαιοκαθολική Συνείδηση. Εάν ο Ρωμαιοκαθολικός δεν σχολιάζει τις εκπομπές και τα προγράμματα της τηλεόρασης, τότε οι δημοσιογράφοι θεωρούν ότι αυτός ο Επίσκοπος δεν έχει γνώσεις. Όταν ο Ορθόδοξος ιερέας σχολιάζει τις εκπομπές της τηλεόρασης, τότε του λένε «γιατί αφήνεις την προσευχή και ασχολείσαι με ξένα για σένα πράγματα;».

Ποτέ δεν θα πρέπει να υπάρξει σύγχυση των αρμοδιοτήτων. Ο Πατριάρχης ποτέ δεν θα πρέπει να αναλάβει ένα πολιτικό ρόλο. Θεωρώ ότι η εμπειρία του 20^{ου} αιώνα δίδαξε τους ανθρώπους, ιδιαίτερα τους Ρώσους, να φοβούνται το κράτος. Και γι' αυτό το λόγο οι πολίτες θεωρώ ότι είναι πολύ σημαντικό να αναφερθούμε σε πεδία της ανθρώπινης ζωής, όπου οι άνθρωποι δεν θα πρέπει να βρίσκονται κατά μόνας απέναντι στο κράτος τους. Ιδιαίτερα το ζήτημα του σχολείου. Το παιδί δεν έχει την εμπειρία εναλλακτικών πηγών γνώσης. Όπως, επίσης, η θητεία στο στρατεύμα. Ο στρατιώτης δεν έχει τη δυνατότητα να αφήσει όποτε θέλει το στρατόνα του και να πάει στην εκκλησία. Σε αυτούς τους χώρους της ανθρώπινης ζωής η Εκκλησία θα πρέπει να είναι παρούσα, όχι για να διεκδικήσει κάποιες ξένες αρμοδιότητες αλλά για να είναι κοντά στους ανθρώπους. Εν κατακλείδι, θα ήθελα να πω ότι δεν μου αρέσει αυτό που βλέπω ή δεν βλέπω πίσω από την πλάτη μου.

Όταν βρεθήκαμε μαζί σε αυτό το καθαρτήριο μέρος, το Μουσείο της Γενοκτονίας του Αρμενικού λαού, η ξεναγός η οποία μας έκανε την ξενάγηση στο Μουσείο, βιώνοντας αυτόν τον πόνο κάθε φορά μας είπε: δείτε σήμερα τι γίνεται στην Τουρκία, πώς αναστηλώνονται στην Τουρκία τα μνημεία, τα αρχαία μνημεία του Αρμενικού Πολιτισμού. Και μας έδειξε το τείχος ενός κάστρου πριν την αναστήλωση και μετά την αναστήλωση, λέγοντάς μας ότι πριν την αναστήλωση το τείχος αυτό είχε το σύμβολο του λέοντα πίσω από τον οποίο υπήρχε ένας σταυρός. Μετά την αναστήλωση έχει εξαφανιστεί ο σταυρός από το σύμβολο. Και βλέπω τώρα και εδώ τον λέοντα αυτό, ίσως να είναι το έμβλημα του ξενοδοχείου, όπου δεν υπάρχει το παραδοσιακό στοιχείο του σταυρού μαζί με το λέοντα. Να μην παραιτηθούμε, λοιπόν, από το σταυρό. Ευχαριστώ πολύ αγαπητοί φίλοι.

A. NEPANTZH: Ευχαριστούμε κι εμείς τον Πατέρα Αντρέι για την ενδιαφέρουσα εισήγησή του. Τώρα θέλουμε να καλέσουμε τον κύριο Minasyan Mkrtych από την Αρμενία.

M. MINASYAN: Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε, Αξιότιμε Κύριε Γενικό Γραμματέα, Κύριοι Σύμβουλοι, Συνάδελφοι, Κυρίες και Κύριοι.

Επιτρέψτε μου εξ ονόματος της Αντιπροσωπείας μας να σας χαιρετίσω σε αυτή τη μαρτυρική αλλά και συνάμα αρχαία γη, στη γη του Νώε, στη γη όπου το 301 οι πρόγονοί μας ασπάστηκαν το Χριστιανισμό, υιοθέτησαν το Χριστιανισμό ως κρατική θρησκεία.

Σήμερα ειπώθηκαν πολλά, είπε πολλά ο αγαπητός μας φίλος ο καθηγητής κύριος Harutyunyan. Δεν είναι δική μου πρόθεση να εμπλακώ σε φιλοσοφικές αναζητήσεις. Ο καθηγητής σήμερα μας παρουσίασε τη σχέση μεταξύ του Αρμενικού Κράτους και της Θρησκείας, το ρόλο της Θρησκείας στο γίνεσθαι της κρατικής οντότητας της Αρμενίας.

Θα ήθελα να διατυπώσω ένα συμπέρασμα: Αξιότιμοι συνάδελφοι, έγινε επανειλημμένως αναφορά στην Ευρώπη αλλά δεν κατανοώ τι είναι αυτό που αντιπροσωπεύει σήμερα η Ευρώπη. Η Ευρώπη είναι άραγε μόνο το δυτικό της μέρος; Ο πολιτισμός της Δυτικής Ευρώπης; Θεωρώ ότι και η Ανατολική Ευρώπη έχει το δικό της πολιτισμό, έχει το δικό της τρόπο σκέψης, το δικό της τρόπο ζωής. Αν θεωρήσουμε ύψιστες αξίες την καλοσύνη και την ανεκτικότητα, τότε θα πρέπει να

θεωρήσουμε ότι αυτές οι αρχές υφίστανται, είναι θεμελιώδεις και στην Ανατολική Ευρώπη. Είμαστε ανεκτικοί άνθρωποι, αγωνιζόμαστε για τη διατήρηση της ταυτότητάς μας. Δεν επιθυμούμε οι άνθρωποι να ασχολούνται μόνο με το εμπόριο, αλλά να έρχονται σε επαφή και με τον πολιτισμό.

Η Αντιπροσωπεία μας θα συνεχίσει και στο μέλλον να εργάζεται, θα προσπαθήσει αύριο και μεθαύριο να κάνει κάθε τι δυνατό ώστε να έχετε την ευκαιρία να γνωρίσετε τα πολιτιστικά μνημεία και τις αξίες του λαού μας. Αύριο θα έχετε συνάντηση με τον Καθολικό των Αρμενίων στην κωμόπολη του Ετςμιατζίν. Και θα επισκεφτείτε μεθαύριο μερικούς από τους αρχαίους ναούς της Αρμενίας, και επίσης θα επισκεφτείτε τη λίμνη του Σεβάν.

Θα ήθελα να σας ευχηθώ ευχάριστη διαμονή, να αισθάνεστε όπως στο σπίτι σας, στην πατρίδα σας και επίσης ορισμένες σκέψεις μου θα τις υποβάλω γραπτώς ούτως ώστε να ενταχθούν στα πρακτικά. Εύχομαι κάθε επιτυχία στο έργο σας και σας ευχαριστώ.

Αγαπητοί φίλοι πρώτα από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συναδέλφους μου, οι οποίοι έθεσαν το θέμα της Γενοκτονίας των Αρμενίων. Χωρίς τιμιότητα, χωρίς δικαιοσύνη, οι λαοί και τα κράτη δεν μπορούν να υπάρξουν αρμονικά και ειρηνικά. Εγώ ως πολιτικός το γνωρίζω πολύ καλά αυτό. Θα έρθει κάποια στιγμή που οι απόγονοι αυτών που οργάνωσαν την Γενοκτονία θα το αναγνωρίσουν. Θα αναγνωρίσουν αυτό το γεγονός. Θα αναγνωρίσουν αυτό που έκαναν οι πρόγονοί τους. Και τότε θα υπάρξει δικαιοσύνη, τότε θα υπάρξει ανεκτικότητα, τότε θα υπάρξει αμοιβαία κατανόηση, τότε θα υπάρξει αυθεντική ανθρώπινη επαφή, επικοινωνία. Αλλιώς σε άλλες συνθήκες δεν μπορούμε να συμβιώσουμε όταν έχουμε στην ψυχή μας αυτό το φρικτό γεγονός στην ψυχή του λαού, δεν μπορούμε να λειτουργήσουμε αλλιώς, δεν μπορούμε να υπάρξουμε αλλιώς.

Σήμερα είδατε τι έγινε προ 95 ετών. Εμείς, η Αντιπροσωπεία μας υπέβαλε ένα Σχέδιο Ψηφίσματος, ελπίζω να το έχετε διαβάσει. Θα ήμουν ευγνώμων εάν θα το υποστηρίζατε. Ευχαριστώ.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Για πολλά πρέπει να ευχαριστήσουμε τον κύριο Μινασιάν. Πρώτα από όλα για τη συντομία του, δεύτερον για την οικονομία να περιληφθούν οι σκέψεις του στα πρακτικά και τρίτον για την πολύτιμη, την εξαιρετικά πολύτιμη συμβολή του στην πραγματοποίηση και την επιτυχία των εργασιών της παρούσας συνέλευσης. Ειλικρινά, χωρίς τη δική του συμμετοχή θα είχαμε πάρα πολλές δυσκολίες και οι πιθανότητες επιτυχίας μας θα ήταν μειωμένες. Όσον αφορά για το ψήφισμα, θα μας απασχολήσει ειδικά αύριο κατά το πρόγραμμά μας.

Υπάρχει και ένας τελευταίος ομιλητής, ο πατήρ Σέργιος. Ελάτε πάτερ.

π. SERGEI ZVONAREV: Αξιότιμοι συμμετέχοντες στην Ολομέλεια, η δική μου παρέμβαση είναι η τελευταία. Δράττομαι λοιπόν της ευκαιρίας και λόγω της έμπνευσης που μου προκάλεσαν μερικές προτάσεις προλαλησάντων, θα ήθελα να αναφέρω τα εξής. Οι προτάσεις αυτές αφορούν το μέλλον των εργασιών της Δ.Σ.Ο. και όπως είπε και ο Άγιος Μάρκος δεν αρκεί να δουλεύουμε αλλά πρέπει να θέτουμε τη δική μας συνεισφορά στην Ευρώπη και σε άλλες περιοχές του κόσμου για το μέλλον του Ορθοδόξου κόσμου.

Θα επιθυμούσα θερμώς να υποστηρίξω την πρόταση του Eugeniusz Czykwin από τη Γερουσία της Πολωνίας για τη σύσταση μιας Επιτροπής περί των νέων προκλήσεων και απειλών.

Σήμερα ζούμε σε έναν δυναμικώς και ραγδαίως μεταβαλλόμενο κόσμο, όπου οι παραδοσιακές αξίες τίθενται υπό δοκιμασία με αυτές τις προκλήσεις και τις απειλές. Τα τελευταία χρόνια έχουμε προσκρούσει με τέτοιες προκλήσεις έναντι των παραδοσιακών αξιών που επιτάσσουν να μην στεκόμαστε με σταυρωμένα τα χέρια αλλά να ενεργοποιηθούμε.

Αυτό αφορά και το Νοέμβριο του 2009, όταν ελήφθη η απόφαση στην Ιταλία και η αντίστοιχη απόφαση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Ως τρίτη χώρα επί αυτής της υποθέσεως εμφανίστηκαν εννέα χώρες, μεταξύ των οποίων η Ελλάδα, η Ρωσία, η Κύπρος, η Ρουμανία, το Μονακό και άλλες χώρες. Άλλες χώρες όμως δεν εξέφρασαν τη θέση τους. Είναι γνωστό ότι τα Κοινοβούλια της Πολωνίας και της Σλοβενίας υποστήριξαν αυτή την απόφαση, την επανεξέταση της υπόθεσης, δεν μίλησαν όμως ως τρίτη χώρα, ως τρίτο μέρος σε αυτή την αντιδικία. Γεννάται το ερώτημα: πού είναι οι άλλες χώρες της ορθοδόξου παραδόσεως, όταν τέλη Ιουλίου θα εξεταστεί αυτή η υπόθεση. Και η υπόθεση αυτή αφορά το εξής: εάν η απόφαση αυτή τεθεί εν ισχύ, θα δημιουργή-

σει ένα προηγούμενο ως απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, και από την Παιδεία, από τα Πανεπιστήμια, θα αφαιρεθούν όλα τα χριστιανικά σύμβολα, μεταξύ των οποίων και οι σταυροί. Και όπως είπε ο Andrei Kuraev, εάν ξεχάσαμε σήμερα να κρεμάσουμε το σταυρό εδώ, σε περίπτωση ατυχούς εκβάσεως θα υπάρχει και απαγόρευση σε δημόσιους χώρους να υπάρχουν τα χριστιανικά σύμβολα.

Όσον αφορά αυτή την Επιτροπή, θα επιθυμούσα να προτείνω το εξής: η Επιτροπή αυτή θα μπορούσε να έχει περιοδικώς συνεδριάσεις στις χώρες εκείνες όπου υπάρχουν διεθνείς θεσμοί, παραδείγματος χάριν στο Στρασβούργο, στο Παρίσι, στη Γαλλία όπου υπάρχουν Διεθνείς Οργανισμοί, στις Βρυξέλλες, στο Βέλγιο. Στη συνέχεια η Επιτροπή αυτή θα μπορούσε να ασχολείται με την κατάρτιση προτάσεων και μέτρων αντιδράσεων σε διάφορες προκλήσεις, με τον προσδιορισμό συγκεκριμένων βημάτων εκ μέρους της Ορθοδοξίας. Αυτό θα μπορούσε να είναι έργο στα πλαίσια του κόμματος, της Κοινοβουλευτικής Ομάδος, ενός λόμπυ ιδιότυπου επί διαφόρων προβλημάτων. Ενδεχομένως να υπάρχει συζήτηση και στα πλαίσια ειδικών Διασκέψεων, Συνεδρίων της Δ.Σ.Ο.

Φαίνεται ότι η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας θα πρέπει να διαδραματίζει σημαντικότατο ρόλο στην ενίσχυση των χριστιανικών παραδοσιακών αξιών σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Είναι μια κατεύθυνση που αφορά τον προσανατολισμό στο μέλλον του Οργανισμού μας. Πολύ συχνά στις Συνεδριάσεις αναφερόμαστε στην Ιστορία, όταν αναφερόμαστε σε μακρά-ωνη Ιστορία, ωστόσο η Δ.Σ.Ο. θα πρέπει να είναι οργανισμός που διαμορφώνει στρατηγική για τους Ορθόδοξους Βουλευτές, στρατηγική η οποία επιτρέπει τη διαπάλη για τις ορθόδοξες αξίες στον κόσμο. Αυτό το πεδίο είναι κενό σήμερα και κανένας Οργανισμός δεν θα μπορούσε να προασπιστεί αυτές τις αξίες.

Οι Ορθόδοξες Εκκλησίες μοναχικά είτε συνασπιζόμενες, προσπαθούν να προασπιστούν τις Ορθόδοξες αξίες, τις οικογενειακές αξίες, τις ηθικές αξίες. Μια Οργάνωση όμως που να είναι διακοινοβουλευτικού χαρακτήρα, διακρατικού χαρακτήρα, που να συνενώνει ανθρώπους Ορθόδοξου Παραδόσεως, εκτός της Δ.Σ.Ο. δεν υφίσταται.

Επιπλέον, δεν έχει ενεργοποιηθεί το δυναμικό που περικλείει το Ευρωκοινοβούλιο. Στο Ευρωκοινοβούλιο υπάρχουν Ορθόδοξοι Βουλευτές από διάφορες χώρες. Σήμερα στο Ευρωκοινοβούλιο συζητούνται πολλά επίκαιρα ζητήματα και γνωρίζουμε από την εμπειρία μας ότι υπάρχουν Ορθόδοξοι Βουλευτές από τη Βουλγαρία και από τις Βαλτικές χώρες. Ευελπιστούμε ότι το δυναμικό τους θα μπορούσε να αξιοποιηθεί με μια εταιρική σχέση με τη Δ.Σ.Ο. Ίσως, θα έπρεπε να προσελκύσουμε στις δραστηριότητες της Δ.Σ.Ο. αυτούς τους Ευρωβουλευτές, θα είχε θετικά αποτελέσματα ούτως ή άλλως. Θα πρέπει να σκεφτούμε, λοιπόν, ποια θα πρέπει να είναι τα περαιτέρω βήματα, ούτως ώστε η Οργάνωσή μας να καταστεί πραγματική δύναμη συσπείρωσης, μια δύναμη η οποία θα μπορούσε σε διεθνές πεδίο να προασπίζεται τις παραδόσεις, οι οποίες συγκέντρωσαν σε αυτή την αίθουσα ανθρώπους διαφόρων εθνών, διαφόρων χωρών της Ορθοδοξίας. Ευχαριστώ.

A. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Ευχαριστούμε κι εμείς για τις γόνιμες και πρακτικές υποδείξεις και προτάσεις. Ο κατάλογος των ομιλητών έχει εξαντληθεί. Πριν κηρύξω περαιωμένη τη συνεδρίαση, έχει ζητήσει να κάνει μερικές σύντομες παρατηρήσεις ο Σύμβουλος κύριος Μυγδάλης.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Άκουσα με πολύ ενδιαφέρον τις παρατηρήσεις και τις προτροπές του Πατρός, και μπαίνω στον πειρασμό να σάς απασχολήσω για πέντε λεπτά. Πολλά από αυτά έχουν γίνει. Έχουμε δεκαεπτά χρόνια μια πορεία, έχουμε βγάλει θέσεις για διάφορα ζητήματα, έχουμε κάνει ειδικό τριήμερο συνέδριο για το μάθημα των Θρησκευτικών στα σχολεία, έχουμε κάνει συνέδριο ειδικό με συμμετοχή ευρωβουλευτών για την έννοια του έθνους και πώς κινείται στη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα σε σχέση με την ορθοδοξία, έχουμε βγάλει θέσεις για την βιοηθική, έχουμε βγάλει θέσεις για διάφορα άλλα ζητήματα. Και μάλιστα θέλω να σάς πω το εξής: ότι λάβαμε μέρος με ένα σταντ στο Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, στην Γενική του Συνέλευση, όπου είχαμε επάνω όλο αυτό το υλικό και το οποίο είχε γίνει, ομολογουμένως, ανάρπαστο θα έλεγα. Είχαμε ένα κουτί με διευθύνσεις όπου μας ρίχνανε διάφοροι τις κάρτες τους, και επικοινωνούμε μαζί τους όσο είναι δυνατόν να επικοινωνήσουμε με e-mail.

Μπορούν να γίνουν πάρα πολλά. Ένα είναι βασικό το οποίο καλούμαστε να καταλάβουμε: ότι η Οργάνωση αυτή έχει και μια εθελοντική βάση. Είναι οι βουλευτές, ουδείς αμείβεται επιπλέον για το ότι συμμετέχει εδώ. Οι δύο σύμβουλοι επίσης δεν αμείβονται. Η Ελληνική Βουλή, εκτελώντας την υποχρέωσή της μας έχει παραχωρήσει έναν πολύ ωραίο χώρο για γραφεία, και αμείβονται μόνο οι δύο κυρίες: η κυρία Βαρντανιάν και η κυρία Μπακάλη. Δεν ξέρω αν αρχίζουμε να διευρυνόμαστε, τι μορφή θα λάβει αυτή η διεύρυνση; Δηλαδή η γραμματειακή μας υποστήριξη είναι οριστική. Δεν ξέρω αν αρχίσουμε να το μεγαλώνουμε, πώς μπορεί να γίνει μετά. Μπορεί να γίνει κάτι το οποίο θα μπορούμε δύσκολα ίσως και να το ελέγξουμε κατά κάποια έννοια, να το ελέγξουμε το λέω με την καλή έννοια, μη φανταστείτε κανέναν έλεγχο.

Επιπλέον, θέλω να σας πω το εξής, που είναι πολύ σημαντικό να το έχουμε όλοι υπ' όψιν μας: εδώ εκπροσωπούνται διάφορα κοινοβούλια, κοινοβούλια χωρών. Η κάθε μια χώρα έχει τα δικά της κρατικά συμφέροντα. Οι Βουλευτές κατά πρώτο λόγο είναι εκφραστές κατά μια έννοια αυτών των κρατικών συμφερόντων. Οι Βουλευτές ανήκουν σε διαφορετικές πολιτικές ομάδες. Είναι σοσιαλιστές, είναι φιλελεύθεροι, είναι πράσινοι, είναι διάφοροι. Το ίδιο συμβαίνει και με την Ευρωβουλή. Πρωτευόντως, ανήκουν στις δικές τους ομάδες και υπερασπίζονται και μέσα στο Ευρωκοινοβούλιο τα κρατικά συμφέροντά τους, τις κρατικές τους υποθέσεις. Εμείς τί μπορούμε να κάνουμε; Μπορούμε να κρατάμε μια επαφή μαζί τους, να τους λέμε, να τους διαβιβάζουμε τις απόψεις μας και τις ανησυχίες μας. Σε αυτό ομολογουμένως υστερούμε, και πρέπει να δώσουμε περισσότερη προσοχή.

Αλλά θα σάς πω τούτο: πήγαμε 3-4 φορές στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παλαιότερα και στο Ευρωκοινοβούλιο. Να ορίστε τώρα, προγραμματίσαμε στην Κέρκυρα τη δραστηριότητα του νέου έτους. Πόσο φαντάζεστε μπορεί ο κύριος Νεράντζης ή ο κύριος Ρορον ή ο οιοσδήποτε άλλος, έχοντας ήδη ένα πολύ βεβαρυμένο πρόγραμμα δικό τους από το κοινοβούλιό τους, πόσο χρόνο επιπλέον μπορούν να αφιερώσουν σε αυτό; Μπορεί δηλαδή; Και μετά θέλουμε να έχουμε προσωπικότητες εδώ μέσα, δεν θέλουμε να έχουμε βουλευτές οι οποίοι να είναι νέοι και δεν τους ξέρει κανείς. Όταν θέλεις να έχεις μια προσωπικότητα να ηγείται αυτών των δραστηριοτήτων, αυτές οι προσωπικότητες είναι πολυάσχολες. Να, σήμερα δεν ήρθε η Κύπρος. Ποια, η Κύπρος;! Τρεις βουλευτές, έτοιμα τα εισιτήρια όλα, τους λέει το Κοινοβούλιο αλλάζει η κατεύθυνση θα πάτε αλλού. Τί μπορείς να πεις γι' αυτό; Δεν μπορεί παρά αυτό το έργο να είναι συμπληρωματικό του δικού μας έργου στην δραστηριότητα. Πάτερ, να ξέρετε κάτι: Περάσαμε δύσκολα χρόνια. Κατορθώσαμε και οσμώσαμε τις απόψεις μας. Είμαστε πολύ καλά τώρα. Συνεννοούμαστε με τα μάτια, δεν χάνουμε χρόνο. Ξέρουμε ο ένας τον άλλον. Ξέρουμε μέχρι πού μπορεί να φτάσει ο καθένας. Ξέρουμε τις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Σεβόμαστε τον άλλον. Δεν είναι εύκολα αυτά τα φόρα των κοινοβουλευτικών, κρύβονται από πίσω διάφορα πράγματα. Κατορθώνουμε και τα ισορροπούμε τα πράγματα επί ξυρού ακμής, τα πηγαίνουμε όπως μπορούμε να τα πάμε. Μακάρι ο Θεός να δώσει αύριο να μπορούμε να τα πηγαίνουμε καλύτερα. Ευχαριστώ.

S. POPOV: Αξιότιμοι φίλοι ολοκληρώνουμε, υπάρχουν δύο σύντομες ανακοινώσεις. Ο συνάδελφος Ivan Savidi μισό λεπτό θέλει να μας ανακοινώσει κάτι.

I. SAVIDI: Ζητώ συγγνώμη, απλώς πετάω για τη Μόσχα. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω που μου δώσατε τη δυνατότητα να σας απευθυνθώ. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι στην αίθουσα αυτή βρίσκονται πρωτίστως ορθόδοξοι βουλευτές είκοσι χωρών θα ήθελα να επισύρω την προσοχή σας στο γεγονός ότι σήμερα τον 21^ο αιώνα ίσως ήλθε ο καιρός να αναφερθούμε και στην έννοια των κρυπτοχριστιανών, και το γεγονός ότι αποσιωπάται αυτό σήμερα, τη στιγμή που μερικές εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι θεωρούν εαυτούς χριστιανούς, πλην όμως η έννοια αυτή, παρά το γεγονός ότι έχει εδραιωθεί, δεν χαίρει της δέουσας προσοχής. Απευθύνομαι, λοιπόν, σε σας ως ορθοδόξους χριστιανούς και βουλευτές, ίσως ήλθε ο καιρός να ασχοληθούμε με τους κρυπτοχριστιανούς. Σας ευχαριστώ.

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε κι εμείς. Ο καθηγητής Valery Alexeev.

V. ALEXEEV: Ευχαριστώ Κύριε Γενικό και Κύριε Πρόεδρε.

Μερικά τεχνικά ζητήματα. Δυστυχώς, κάθε άλλο παρά όλοι οι βουλευτές, όλοι οι φίλοι και συνάδελφοί σας ανταποκρίθηκαν στην έκκλησή μας και δεν μας έδωσαν μαρτυρίες για την Επιτροπή στην οποία θα επιθυμούσαν να ενταχθούν. Λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι αύριο θα είναι εξαιρετικά περίπλοκη από οργανωτικής πλευράς η ημέρα, πρέπει να εγκρίνουμε μια σειρά ψηφίσματα, να διευθετήσουμε οργανωτικά ζητήματα. Μια τεράστια θερμή παράκληση: παρακαλώ εγκαίρως να υποβάλετε αυτές τις ενυπόγραφες δηλώσεις ούτως ώστε να συμπληρώσουμε τα στοιχεία αυτά που μας χρειάζονται. Θερμή παράκληση λοιπόν όσοι από τους συναδέλφους σας δεν συμπλήρωσαν αυτό το έντυπο, παρακαλούμε να το πράξουν αυτό σύντομα.

Όσον αφορά τα αποτελέσματα: όλοι οι βουλευτές, οι ομιλητές συνολικά δεν αναφέρθηκαν σε συγκεκριμένες εκφάνσεις των σχεδίων ψηφισμάτων επί του βασικού ζητήματος και επί άλλων προβλημάτων τα οποία υπάρχουν στην Ημερήσια Διάταξη. Το έργο επί του βασικού ψηφίσματος πρακτικώς ολοκληρώνεται και βλέπετε δυστυχώς έπρεπε να αφήσουμε τις θέσεις εργασίας μας και να έρθουμε εδώ ούτως ώστε να επιτύχουμε μια συμφωνία.

Το έργο αυτό ολοκληρώνεται πρακτικά, εάν υπάρχουν, λοιπόν, παρατηρήσεις επί των βασικών κειμένων, των βασικών ψηφισμάτων μας, θερμή παράκληση, επίσης, αυτές τις προτάσεις να τις έχουμε όσο γίνεται σύντομα σε γραπτή μορφή. Ευχαριστώ.

S. POPOV: Αξιότιμοι φίλοι, ολοκληρώνουμε τη σημερινή ημέρα των εργασιών μας. Θα ήθελα να επισημάνω ότι ήταν αρκετά πλούσια η ημέρα, γόνιμη κατά την άποψή μου, από την άποψη των ιδεών που διατυπώθηκαν, των προτάσεων, ποικίλων ιδεών και προτάσεων διαφόρων επιπέδων. Θα ήθελα, όμως, να επισημάνω ότι εν συνόλω η συζήτηση η οποία διεξήχθη σήμερα ήταν αρκούτσως βαθειά και σοβαρή.

Θα ήθελα να εκφράσω κάποιες αντιρρήσεις στο φίλο μου το Μυγδάλη. Νομίζω ότι το κύρος της Δ.Σ.Ο έχει αναπτυχθεί, έχει αναβαθμιστεί. Γι' αυτό, λοιπόν, ο Πατήρ Σέργιος μου δίνει νέες ελπίδες για τις δυνατότητες, για τις ικανότητές μας. Υπάρχουν προσδοκίες, διότι δεν υπάρχουν κάποια πράγματα τα οποία διακηρύσσουμε απλώς αλλά μπορούμε πλέον και ενεργώς να προβάλλουμε και να διεκδικούμε ζητήματα. Γι' αυτό λοιπόν αυτές οι προτροπές έχουν δικαίωμα υπάρξεως, διότι σήμερα με όλη την οξύτητα των προβλημάτων στα οποία προσκρούουμε, προσκρούουν οι χώρες μας, προσκρούει η πίστη μας, πράγματι πολλά εξαρτώνται από τη συσπείρωση, από την αλληλεγγύη μας, από την ενότητά μας αν θέλετε. Και οφείλουμε να έχουμε σαφή αντίληψη του γεγονότος ότι μπορούμε να καταστούμε εκείνη τη δύναμη, η οποία μπορεί να ορθώσει το ανάστημά της, να υψώσει τη φωνή της ενεργώς στο Ευρωπαϊκό και στο διεθνές πεδίο.

Η ελλιπής αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας, αυτών των πόρων που διαθέτουμε θα έλεγα ότι είναι επιεικώς εγκληματική, διότι αν όχι εμείς τότε ποιος; Και από αυτή την άποψη θα ήθελα να εκφράσω κάποιες διαφωνίες με το συνάδελφο το Μυγδάλη. Ναι, σωστά όλα αυτά, έχουμε πολλές κομματικές, πολιτικές, πολιτειακές υποχρεώσεις και λοιπά. Αυτό όμως είναι καθήκον μας, αποστολή και εκ μέρους των Κοινοβουλίων μας σε αυτή τη συμμετοχή μας σε αυτούς τους σκοπούς, σε αυτά τα καθήκοντα που διακηρύσσουμε.

Λέμε πολλά για το ότι πρέπει να έχουμε διέξοδο σε ένα άλλο επίπεδο λαμβάνοντας υπ' όψιν τις νέες δυνατότητες. Νομίζω, λοιπόν, ότι έχουμε φτάσει σε αυτό το επίπεδο. Αδιαμφισβήτητα η συμμετοχή στη Δ.Σ.Ο. είναι σε εθελοντική βάση. Κανέναν δεν μπορούμε να υποχρεώσουμε. Ο διάλογός μας, η από κοινού συμμετοχή μας δημιουργούν αυτή την αρμονία, αυτή τη συμφωνία, αυτή την εξαιρετική ατμόσφαιρα η οποία μας δίνει φτερά. Αν θέλετε, δεν μας δείχνει απλώς τις δυνατότητές μας αλλά και το γεγονός ότι έχουμε πίσω μας δυνάμεις. Εάν γνωρίζουμε ότι στο πλευρό μας έχουμε δικούς μας ανθρώπους, τότε γινόμαστε πιο ενεργητικοί, πιο μαχητικοί, και μπορούμε να ενεργήσουμε στα Κοινοβούλια και σε άλλα πεδία που καλούμαστε να αναπτύξουμε δραστηριότητα. Εδώ δεν υπάρχει, λοιπόν, αντίφαση κατά τη γνώμη μου.

Πολλοί, και πολιτικοί παράγοντες και εκπρόσωποι διαφόρων κοινωνικών οργανώσεων, κάθε φορά γνωρίζοντας για την ύπαρξη και τη δραστηριότητά μας, τη δραστηριότητα της Δ.Σ.Ο. μας λένε «δεν ξέρουμε πολλά, κάνετε τόσα πολλά πράγματα, έχετε τόσες ενδιαφέρουσες αποφάσεις,

συζητάτε τόσο ενδιαφέροντα προβλήματα». Ως εκ τούτου θα θέλαμε να έχουμε καλύτερη πληροφόρηση. Νομίζω ότι θα το συζητήσουμε και αυτό αύριο στην πορεία των οργανωτικών ζητημάτων μας, στη διάρκεια των απολογισμών μας, του Προέδρου, του Γενικού Γραμματέως, και από κοινού θα ανταλλάξουμε απόψεις για το πώς μπορούμε να τελειοποιήσουμε το έργο μας.

Έχουμε, λοιπόν, υλικό για αναστοχασμό. Νομίζω ότι οι αξιότιμοι Σύμβουλοί μας θα συμφωνήσουν σε αυτή την κατεύθυνση. Θα ήθελα, λοιπόν, αυτό το μέρος της Ολομέλειάς μας να το κλείσω σε αυτό το σημείο. Αν υπάρχουν ερωτήσεις, παρακαλώ, ή παρατηρήσεις επί της σημερινής ημέρας. Αξιότιμοι συνάδελφοι υπάρχουν παρατηρήσεις ή ερωτήσεις; Τότε ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους. Σας καλούμε στη δεξίωση εξ ονόματος της ηγεσίας της Δ.Σ.Ο.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2010

Προεδρεύει ο S. POPOV: Ο συνάδελφος από τη Σερβία εχθές ζήτησε το λόγο αλλά ως συνέπεια ορισμένων δυσκολιών υποχρεωθήκαμε να μεταφέρουμε την ομιλία του στην πρωινή συνεδρία. Θεωρώ ότι θα πρέπει να του δώσουμε τώρα το λόγο, δεδομένου ότι αυτό θα έχει και συμβολική αξία αλλά πολύ περισσότερο θα λειτουργήσει ως επίλογος προς τις χθεσινές μας εργασίες δεδομένου ότι είχαμε την προηγούμενη Γενική μας Συνέλευση στο Βελιγράδι. Δίνουμε το λόγο στον καλό μας φίλο βουλευτή του Κοινοβουλίου της Σερβίας τον κύριο Mihajlovic για να ομιλήσει. Παρακαλώ έχετε το λόγο.

Ο. ΜΙHAJLOVIC: Χαίρετε κυρίες και κύριοι, θα σας μιλήσω στη Σερβική γλώσσα και η συνάδελφος από εδώ θα σας μεταφράσει.

Αγαπητοί αδελφοί και αδελφές, ορθόδοξοι αδελφοί και αδελφές, χαίρομαι που σας βλέπω απόψε εδώ. Χαίρομαι που βλέπω σχεδόν τον ίδιο αριθμό αδελφών όπως και στο Βελιγράδι πέρυσι.

Θα πρέπει να σας ενημερώσω ότι το ψήφισμα το οποίο υιοθετήθηκε στο Βελιγράδι είχε τεράστια επιρροή, και η παρουσία σας στο Βελιγράδι επίσης έγινε ευρύτατα αποδεκτή και πολύ θετικά από τους πολίτες του Βελιγραδίου. Η υποδοχή της οποίας τύχαμε λοιπόν στο Βελιγράδι θα μπορούσε να συγκριθεί και με την υποδοχή της οποίας τυγχάνουμε και εδώ στην Αρμενία, στο Ερεβάν.

Επίσης, ελπίζω τα ψηφίσματα τα οποία θα εγκρίνουμε σήμερα να είναι εξίσου χρήσιμα για τους Αρμενίους όσο ήταν για μας τα ψηφίσματα που υιοθετήθηκαν στο Βελιγράδι.

Όπως γνωρίζετε, το ψήφισμα που υιοθετήθηκε στο Βελιγράδι για το Κοσσυφοπέδιο και τα Μετόχια εστάλη στο Διεθνές Δικαστήριο για τις πρώην Γιουγκοσλαβικές χώρες, εστάλη δηλαδή στο Δικαστήριο της Χάγης, το οποίο πρόκειται να εκδώσει μια απόφαση, μια κρίση, σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στο Κοσσυφοπέδιο. Και μάλιστα θα εκδώσει μια απόφαση και σχετικά με τις τρομοκρατικές αρχές στο Κοσσυφοπέδιο.

Το ψήφισμα το οποίο εγκρίθηκε στο Βελιγράδι υπεγράφη από 23 Ορθοδόξους Βουλευτές, οι οποίοι βρίσκονταν στο Βελιγράδι, και από τις χώρες που είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Φυσικά είναι πολύ περισσότερες οι χώρες που υπέγραψαν αυτό το ψήφισμα, αλλά δεν είναι όλες οι χώρες αυτές μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, λοιπόν, όλοι μας στη Σερβία, ανεξαρτήτως του αν είμαστε στο Κυβερνητικό Κόμμα ή στην Αντιπολίτευση, όλοι είμαστε πεπεισμένοι ότι το ψήφισμα αυτό θα αποβεί εξαιρετικά επωφελές, εξαιρετικά χρήσιμο, και θα επιτελέσει σημαντικό ρόλο για την απόφαση την οποία θα εκδώσει το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης.

Στη Σερβία λέμε, μην εμπιστεύεσαι ποτέ ανθρώπους λατινικής προέλευσης, τους Ρωμαιοκαθολικούς, διότι μπορούν να βγάλουν αποφάσεις και κρίσεις ανάλογα με τις επιθυμίες τους, ανεξαρτήτως του τι είναι δίκαιο και του τι είναι αληθινό.

Τώρα θα ήθελα να απευθυνθώ στους οικοδεσπότες μας τους Αρμενίους.

Δεν μπορώ καν να τους δω ως οικοδεσπότες, γιατί κατά κάποιον τρόπο αισθάνομαι ότι ανήκουμε στον ίδιο λαό. Στη Σερβία πάντοτε υπήρχε μεγάλη διασπορά, μεγάλη ομάδα Αρμενίων που ζουν στη χώρα μας. Οι Αρμένιοι λοιπόν που ζουν στη Σερβία είναι φίλοι μας, είναι γείτονές μας ή και

ξαδέλφια μας ακόμα, διότι συνήθως οι Αρμένιοι που ζουν στη Σερβία παντρεύονται με τους γιούς ή τις κόρες μας. Στη Σερβία μάλιστα υπάρχει ένα μνημείο, το οποίο είναι αφιερωμένο στα θύματα της Αρμενίας τα οποία υπέφεραν εξαιτίας των Τούρκων.

Φυσικά, ο πληθυσμός της Αρμενίας ενσωματώθηκε με την πλειονότητα των Σέρβων στη Σερβία, διότι δεν υπήρχαν ποτέ σημαντικές διαφορές μεταξύ μας. Και πώς είναι δυνατόν να υπάρξουν διαφορές μεταξύ λαών οι οποίοι ήταν θύματα γενοκτονίας για ολόκληρους αιώνες; Γιατί οι άνθρωποι αυτοί, οι Αρμένιοι, ήταν θύματα της Γενοκτονίας αποκλειστικά και μόνο λόγω της θρησκείας τους, διώχθηκαν ακριβώς λόγω των θρησκευτικών τους πεποιθήσεων. Πώς μπορεί λοιπόν να έχει κανείς διαφορές με αυτούς τους ανθρώπους;

Οι Σέρβοι υπέφεραν και από την Τουρκία, υπέστησαν διωγμούς και από την Τουρκία αλλά και από τους Ρωμαιοκαθολικούς. Είδαμε εχθές το Μουσείο για τη Γενοκτονία των Αρμενίων και μάλιστα είχαμε κι εμείς παρόμοια Μουσεία αφιερωμένα στους Σέρβους θύματα. Δυστυχώς, σήμερα δεν έχουμε πλέον Μουσεία, διότι τα περισσότερα από τα Μουσεία αυτά σήμερα βρίσκονται στην στο έδαφος της Δημοκρατίας της Κροατίας, και έχουν μετατραπεί ουσιαστικά σε κέντρα αναψυχής, ψυχαγωγίας. Και μάλιστα έχουν αναλάβει το στόχο της εκπαίδευσης των νέων Καθολικών στην πραγματικότητα.

Φυσικά, βεβαίως, γνωρίζουμε κάποια από τα πιο πρόσφατα δεινά που υπέστησαν οι αδελφοί μας οι Αρμένιοι. Ο γιος μου που είναι δέκα ετών μπορεί να προφέρει πάρα πολύ καλά τη λέξη «Ναγκόρνο Καραμπάχ», χωρίς να έχει κανένα πρόβλημα. Μπορεί, λοιπόν, να μας χωρίζει μια απόσταση πολλών χιλιομέτρων, αλλά μέσα στην καρδιά μας, μέσα στην ψυχή μας είμαστε κοντά σας, είμαστε δίπλα σας κάθε στιγμή και κάθε ημέρα.

Όπως κι εσείς, είμαστε κι εμείς περιτριγυρισμένοι από άγριες φυλές, οι οποίες λεηλατούν τα μνημεία μας, τα κοιμητήριά μας, όλα όσα βρίσκονται στο δρόμο τους, όπως ακριβώς συνέβαινε και στην εποχή του Βυζαντίου. Εσείς δηλαδή υπερασπιστήκατε στη Βυζαντινή εποχή, και εμείς και εσείς με το Ιππικό μας, χρησιμοποιούσαμε διαφορετική λέξη στη Σερβία για το Ιππικό. Όταν όμως ο δικός μας λαός σκοτώθηκε στην επικράτεια της Κροατίας, στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως τους σκότωναν αποκαλώντας τους «Βυζαντινούς», το οποίο θεωρείτο υποτιμητικός όρος και κακό όνομα στις Καθολικές περιοχές. Δε νομίζω, λοιπόν, ότι χρειάζεστε άλλη απόδειξη λοιπόν για το πόσο σας καταλαβαίνουμε, πόσο αμοιβαία κατανόηση υπάρχει μεταξύ μας και πόσο κοινός είναι ο πόνος που έχουμε υποστεί.

Οι Αρμένιοι, λοιπόν, μπορούν να αναμένουν όλη τη δυνατή βοήθεια και υποστήριξη από πλευράς της Σερβίας, και βεβαίως το ίδιο ισχύει και για τους αδελφούς μας στην Κύπρο και σε οποιοδήποτε άλλο μέρος υπάρχουν ορθόδοξοι άνθρωποι, υπάρχει ορθόδοξος πληθυσμός, ο οποίος υποφέρει. Όσον αφορά αυτό το σημείο είμαστε απόλυτα σαφείς και ξεκάθαροι.

Γνωρίζουμε τι είναι η πολιτική. Ουσιαστικά είναι απλώς ένας πόλεμος, και γι' αυτό θα πρέπει να υπογράψουμε όλα τα ψηφίσματα τα οποία μπορούν να σας βοηθήσουν.

Και για να είμαστε ειλικρινείς, θέλω να κλείσω την ομιλία μου με τα λόγια ενός μεγάλου ποιητή, του Μάγκοτς. Ήταν ο κυβερνήτης του Μαυροβουνίου, το οποίο είναι μια ειδική Σερβική χώρα, είναι σαν τη Σπάρτη αν θέλετε της Σερβίας. Το Μαυροβούνιο είναι σαν την Σπάρτη της Σερβίας. Όταν ήταν νέος, λοιπόν, ανέλαβε την εξουσία από τον θείο του τον Ντάνιλο και ρώτησε τον θείο του: θείε τί πρέπει να κάνω τώρα που αναλαμβάνω την εξουσία; Είμαι πολύ νέος δεν ξέρω τίποτε, δεν τα πηγαίνω καλά με τις γλώσσες. Και ο θείος του τού έδωσε μια πολύ απλή απάντηση: να προσευχηθείς στο Θεό, του είπε, και να παραμείνεις κοντά στη Ρωσία. Σας ευχαριστώ.

Σ. ΡΟΠΟΒ: Σας ευχαριστούμε. Θυμούμαστε πολύ καλά όσοι βρεθήκαμε στο Βελιγράδι την πολύ καλή διοργάνωση των εργασιών της Συνέλευσης. Και πράγματι κάθε Γενική μας Συνέλευση, κάθε Γενική Συνέλευση της Δ.Σ.Ο. έχει μεγάλη συμβολική αξία. Έτσι, λοιπόν, αξιότιμοι συνάδελφοι, ολοκληρώσαμε τον κύκλο των ομιλιών επί του βασικού θέματος. Εγώ ως προεδρεύων θα πρέπει να ρωτήσω για άλλη μια φορά: υπάρχουν άλλοι που θα ήθελαν να λάβουν το λόγο επί του βασικού θέματος; Αν δεν υπάρχουν, τότε περνάμε στη σημερινή Ημερήσια Διάταξη.

Σήμερα θα πρέπει να εξετάσουμε μια σειρά σημαντικών θεμάτων. Πρώτα από όλα θα πρέπει να ακούσουμε την παρουσίαση των απολογιστικών εκθέσεων του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέα. Κατόπιν θα έχουμε την έκθεση επί των οικονομικών, ένα πολύ σημαντικό κείμενο, και όπως θα γνωρίζετε είμαστε πολύ ευαίσθητοι απέναντι στα οικονομικά θέματα.

Κατόπιν θα έχουμε την εκλογή των νέων μελών των Επιτροπών και μετά την έγκριση ψηφισμάτων.

Έτσι, λοιπόν, παρακαλώ όλους αξιότιμοι συνάδελφοι να εργαστούμε στα πλαίσια αυτής της Ημερήσιας Διάταξης. Αν υπάρχουν κάποιοι οι οποίοι θα ήθελαν να λάβουν το λόγο επί των ψηφισμάτων, αν έχουν τροπολογίες, παρατηρήσεις να τις υποβάλουν εγγράφως. Έτσι αν υπάρχουν κάποιοι που θα ήθελαν να τοποθετηθούν επί των ψηφισμάτων να το δηλώσουν εγκαίρως ώστε να λάβουν το λόγο. Αυτή θα είναι και η διαδικασία των εργασιών.

Τώρα, λοιπόν, ας ξεκινήσουμε με τις Εκθέσεις. Αν μου επιτρέπετε, από τη θέση αυτή στην οποία βρίσκομαι τώρα να μοιραστώ μαζί σας μερικές σκέψεις για το έργο μας στην τελευταία διετία, μια και η Έκθεση αφορά την περίοδο των τελευταίων δύο χρόνων.

Στο τελευταίο αυτό, λοιπόν, διάστημα, αξιότιμοι συνάδελφοι, στη ζωή της Διακοινοβουλευτικής μας Συνελεύσεως και στις Εθνικές μας Αντιπροσωπείες έχουν συμβεί πολύ σημαντικά γεγονότα. Είχαμε εκλογές σε πολλά Κοινοβούλια, άλλαξε η σύνθεση των Αντιπροσωπειών. Χαιρόμαστε πάντα να συναντούμε εδώ νέους συναδέλφους. Είμαι πεπεισμένος ότι πολύ γρήγορα θα προσαρμοστούν και θα ενταχθούν αρμονικά στις δομές και στις δραστηριότητες της Δ.Σ.Ο. Στο διάστημα, λοιπόν, αυτών των δύο ετών είχαμε πολύ ενδιαφέροντα γεγονότα.

Υλοποιήσαμε μια σειρά εκδηλώσεων που αφορούσαν στην αντιμετώπιση κρίσιμων ζητημάτων με τα οποία καταπιάνεται η Δ.Σ.Ο. Είχαμε τη Συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας της Δ.Σ.Ο. το Δεκέμβριο του 2008 στη Λευκωσία στην Κύπρο, τον Μάρτιο του 2009 στη Σόφια, το Δεκέμβριο του 2009 στην Αθήνα, το Μάιο του 2010 στην Κέρκυρα. Σε αυτές τις Συνεδριάσεις της Γραμματείας συμμετείχαν οι Πρόεδροι πολλών Επιτροπών της Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως της Ορθοδοξίας. Κατά τη διάρκεια των Συνεδριάσεων είχαμε εκπονήσει το σχέδιο και το γενικότερο πρόγραμμα ανάπτυξης της Δ.Σ.Ο. Λάβαμε σημαντικές αποφάσεις οργανωτικού και πολιτικού περιεχομένου.

Θα ήθελα, επίσης, να αναφέρω ότι με βάση τα σχέδιά μας, και ο κύριος Ογνjen μας το υπενθύμισε αυτό, τον Ιούνιο του προηγούμενου έτους στο Βελιγράδι είχαμε την 16^η Σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο., και όπως θα θυμάστε το βασικό θέμα της συζητήσεως εκεί ήταν «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι συνέπειές της στις κοινωνικές και πολιτισμικές παραδόσεις της Ευρώπης». Συμμετείχαν σε αυτή τη Σύνοδο Αντιπροσωπείες 16 χωρών και εκπρόσωποι της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Παρευξείνιου Οικονομικής Συνεργασίας, Παρατηρητές από την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών.

Στο διάστημα αυτό των δύο ετών εγκρίναμε ψηφίσματα επί πολλών σοβαρών προβλημάτων του ορθόδοξου κόσμου: ψήφισμα για την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Βουλγαρία, ψήφισμα για την Κύπρο, για την Παλαιστίνη, για το Κόσσοβο. Ο κύριος Ογνjen αναφέρθηκε σε αυτό το ψήφισμα, αναφέρθηκε στη σημασία του. Όπως θα θυμάστε δεν ήταν εύκολη η έγκριση του εν λόγω ψηφίσματος, υπήρχαν διαφορετικές προσεγγίσεις και ερμηνείες. Τελικώς επιλέξαμε τη βέλτιστη εκδοχή, ίσως την περισσότερο συναινετική. Ωστόσο, όμως, αυτό που έχει σημασία είναι το ίδιο το γεγονός της ομόφωνης έγκρισης του εν λόγω ψηφίσματος. Αυτή άλλωστε είναι και η παράδοσή μας, όταν εργαζόμαστε επί συγκεκριμένων κειμένων και ντοκουμέντων, να τα εγκρίνουμε ομόφωνα.

Αυτά τα ψηφίσματα που είναι και απευθύνσεις στη Διεθνή Κοινότητα αφορούσαν σε πολύ σοβαρά προβλήματα της περιοχής, προτάσσοντας τις ιδέες του εποικοδομητικού διαλόγου για την άρση των συγκρούσεων.

Επίσης, είναι παράδοσή μας, παράδοση της Δ.Σ.Ο., να επεξεργάζεται προτάσεις που αφορούν στην ανάπτυξη, στην αναβάθμιση του διεθνούς διαλόγου. Είναι μια συνεπής πολιτική, την οποία υλοποιούμε εδώ και δεκαεπτά χρόνια.

Θα ήθελα, επίσης, να επισημάνω ότι σε αυτό το διάστημα είχαμε επίσημες εκδηλώσεις, συναντήσεις. Το Μάιο του τρέχοντος έτους είχαμε ένα πολύ σημαντικό Συνέδριο με θέμα «Την αντίληψη του «άλλου» στην ορθόδοξη παράδοση». Ένα άλλο Συνέδριο στο Γιοχάνεσμπουργκ αναφορικά με τις μονοθεϊστικές θρησκείες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Ο φίλος μας από το Γιοχάνεσμπουργκ στη συζήτηση που θα ακολουθήσει θα μπορούσε να αναφερθεί διεξοδικότερα σε αυτό το επιστημονικό Συνέδριο.

Επίσης, να αναφερθώ στο Συνέδριο που είχαμε το Μάρτιο του προηγούμενου έτους κατόπιν πρωτοβουλίας της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών. Είχαμε διοργανώσει ένα πολύ σημαντικό Διεθνές Συνέδριο που αναφερόταν στην ιδέα της Ορθοδοξίας εν σχέσει με το έργο του Κύριλλο και του Μεθόδιου, και στο τέλος του Συνεδρίου είχαμε ένα ψήφισμα που αφορούσε στην κατάσταση που επικρατεί στους κόλπους της Βουλγαρικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Αυτό το συνέδριο αποτέλεσε τον πρόλογο τρόπον τινά στη διοργάνωση μιας σειράς επετειακών εκδηλώσεων που αναφέρονται στις μεγάλες μορφές της Ορθοδοξίας, στον Κύριλλο και τον Μεθόδιο.

Κατόπιν πρωτοβουλίας του Προέδρου της Επιτροπής της Δ.Σ.Ο., του κυρίου Ζατούλιν, το Μάιο του 2009 στην Εύβοια στην Ελλάδα, είχαμε ένα συνέδριο που αφορούσε στην αντιμετώπιση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης εκ μέρους των ορθόδοξων κοινωνιών.

Εχθές υπήρξαν κάποιες παρατηρήσεις αναφορικά με το ότι πολλές Επιτροπές δεν εργάστηκαν αποτελεσματικά. Η Επιτροπή Διεθνών Θεμάτων, θα ήθελα να το υπογραμμίσω αυτό, η Επιτροπή Διεθνών Υποθέσεων εργάστηκε, και τα κείμενα που προέκυψαν από το έργο της αποτέλεσαν το θεμέλιο ενός μεγάλου Συνεδρίου.

Επίσης, στις συναντήσεις μας εξετάσαμε θέματα που αφορούν στην αναβάθμιση της παρουσίας της Ορθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο, σε πολιτιστικές ανταλλαγές στον ευρύτερο ευρωπαϊκό χώρο, στα ζητήματα ασφάλειας και συνεργασίας στην Ευρώπη.

Είχαμε πάντα μια ανοιχτή και δυναμική συζήτηση αναφορικά με την κατάσταση στην Κύπρο, στο Κόσσοβο και στην Παλαιστίνη. Τα ντοκουμέντα μας και η δραστηριότητά μας έχει αξιολογηθεί θετικά από τις ηγεσίες πολλών ορθόδοξων χωρών.

Είχαμε πολύ σημαντικές συναντήσεις με θρησκευτικούς και πολιτικούς ηγέτες των χωρών μας. Συνάντηση με τον Πρόεδρο της Κύπρου τον κύριο Χριστόφια, με τον Πρόεδρο του Κοινοβουλίου της Κύπρου, με τον Αρχιεπίσκοπο της Κύπρου κύριο Χρυσόστομο, με τον Πατριάρχη της Βουλγαρίας κ. Μάξιμο, συνάντηση με τον Πρόεδρο του Βουλγαρικού Κοινοβουλίου τον κύριο Πιρίνσκι, με την Πρόεδρο του Κοινοβουλίου της Σερβίας την κυρία Ντεγιάνοβιτς, με τον Πρόεδρο του Ελληνικού Κοινοβουλίου τον κύριο Πετσάλνικο, με τον Αρχιεπίσκοπο της Ελλάδος, με το Δήμαρχο της Κέρκυρας, συνάντηση με τον Μητροπολίτη Κερκύρας Παξών και Διαποντίων Νήσων κ. Νεκτάριο. Αυτός ο κατάλογος είναι μακρύς, δεν θα ήθελα αυτή τη στιγμή να συνεχίσω την παράθεση των συναντήσεών μας.

Συνεχίζουμε τη συνεργασία μας με πολλούς Διεθνείς Οργανισμούς. Σήμερα στις εργασίες μας συμμετέχουν Παρατηρητές από πολλές διεθνείς κοινοβουλευτικές οργανώσεις. Ορισμένοι έλαβαν το λόγο. Θα ήθελα πάλι να επισημάνω ότι σήμερα εξετάζουμε όλες τις δυνατότητες διεύρυνσης αυτής της συνεργασίας. Από κοινού με το Γενικό Γραμματέα, έχουμε εκπονήσει ένα Σχέδιο Συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας και της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Παρευξινίου Οικονομικής Συνεργασίας, καθώς επίσης και Σχέδιο Συνεργασίας με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών και με την αντίστοιχη Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης Ρωσίας – Λευκορωσίας.

Φρονώ ότι στο προσεχές μέλλον, το πιθανότερο μέχρι το τέλος αυτού του έτους, του τρέχοντος έτους, θα είμαστε σε θέση να υπογράψουμε αυτές τις Συμφωνίες, ούτως ώστε η περαιτέρω συνεργασία μας με αυτούς τους θεσμούς να είναι περισσότερο κατευθυνόμενη, σχεδιασμένη και θεμελιωμένη.

Η απόφαση να συναντηθούμε με το Γραμματέα του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου είναι επίσης ενδεικτική των δραστηριοτήτων μας. Προσβλέπουμε στην περαιτέρω ανάπτυξη της συνεργασίας με πολύ σημαντικούς διεθνείς οργανισμούς.

Επίσης, να πω ότι στις εργασίες μας συμμετείχε ο Πρόεδρος του Διεθνούς Ιδρύματος του «Ανδρέα του Πρωτόκλητου», ένα Ίδρυμα που προ έξι ετών διοργάνωσε ένα πολύ σημαντικό διεθνές συνέδριο με θέμα «Ο διάλογος των Πολιτισμών», και ετησίως κάθε Σεπτέμβριο αυτό το Ίδρυμα διοργανώνει ένα τέτοιο συνέδριο στη Ρόδο με θέμα το διάλογο μεταξύ πολιτισμών. Συμμετέχουν στο συνέδριο αυτό εκπρόσωποι εξήντα περίπου χωρών του κόσμου. Είναι πολύ σημαντικοί πολιτικοί παράγοντες των Κοινοβουλίων και των Κυβερνήσεων. Και εμείς συμμετείχαμε αρκετές φορές σε αυτές τις συναντήσεις. Νομίζω ότι και σε αυτή την κατεύθυνση υπάρχουν δυνατότητες εποικοδομητικής συνεργασίας.

Ενώπιόν μας τώρα έχουμε νέους στόχους. Και θα ήθελα εδώ να σταματήσω και όταν θα περάσουμε στην εξέταση των σχεδίων μας και των στόχων μας φρονώ ότι θα έχω τη δυνατότητα να διατυπώσω εκ νέου κάποιες σκέψεις και προτάσεις σχετικά με τη στρατηγική ανάπτυξη της Διακοινοβουλευτικής της Ορθοδοξίας.

Τώρα θα ήθελα να δώσω το λόγο στο συνάδελφό μας τον Γενικό Γραμματέα κύριο Νεράντζη.

A. NEPANTZHΣ : Ευχαριστώ Κύριε Πρόεδρε. Καλημερίζω όλους τους συνέδρους και επισημαίνω κι εγώ την αυτονόητη άλλωστε αξία και σημασία αυτής της ημέρας στην προοπτική της Συνελεύσεώς μας.

Για να κατατοπίσω όποιους νέους συναδέλφους βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην αίθουσα, κατά το Καταστατικό μας, την μεν θέση Προέδρου την ορίζει η Ρωσία, έχουμε δε την εξαιρετική τιμή να έχουμε Πρόεδρο τον Ρώσο κύριο Ρορον, τη δε θέση του Γραμματέα την υποδεικνύει η Ελλάδα. Εξάλλου, αποτελεί κοινοβουλευτικό κανόνα να προέρχεται ο Γραμματέας από το εκάστοτε πλειοψηφούν κόμμα, και σε αυτή τη συγκυρία πλειοψηφούν κόμμα στην Ελλάδα είναι το κόμμα, στο οποίο εγώ δεν ανήκω. Κατά συνέπεια, θα έπρεπε και πρέπει να παραχωρήσω τη θέση μου στον συμπατριώτη μου, αλλά από άλλο κόμμα προερχόμενο, ούτως ώστε να τηρηθεί η τάξη. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, εγώ πρέπει να αποχωρήσω από τη Γενική Γραμματεία, όχι όμως βέβαια και από την Συνέλευση. Και τα όποια συναισθήματά μου αμβλύνουν τα στοιχεία τα οποία συνθέτουν την προσωπικότητα του διαδόχου μου, του κυρίου Τηλέμαχου Χυτήρη, ο οποίος έχει πολιτικό αλλά και κοινωνικό ήθος γνωστό, μακρά διαδρομή και πολύπλευρη καταξίωση.

Από πολλούς χαρακτηρίζεται σημαντικό το έργο που επιτελέστηκε από τη Γραμματεία κατά τη διάρκεια του τελευταίου αυτού έτους. Θεμελιώνουν αυτή την κρίση τους σε δύο βάσεις.

Η πρώτη βάση είναι ότι ανεπτύχθη μια πολύπλευρη δραστηριότητα και διοργανώθηκαν σημαντικότερες εκδηλώσεις, και από την άλλη πλευρά είναι ότι αυτό το έτος διεδέχθη μια περίοδο, θα έλεγα, ελαφράς κάμψης που προηγήθηκε, και αυτή η μεταβολή έγινε χάρη στη συμπαράσταση και τη βοήθεια όλων μας, κατ' εξοχήν δε του Προέδρου κυρίου Ρορον, αλλά και των Συμβούλων, χωρίς κανένα μα κανέναν κλυδωνισμό.

Η πρώτη προτεραιότητα την οποία θέσαμε, από πέρυσι τον Ιούνιο, όταν συνήλθε η Συνέλευση στη Σερβία, ήταν η ενεργοποίηση μελών που είχαν αδρανήσει και η επέκταση, διεύρυνση θα έλεγα καλύτερα των μελών της Συνελεύσεώς μας. Έτσι, λοιπόν, πραγματοποιήσαμε, προς την κατεύθυνση αυτή, επίσκεψη στη Φινλανδία, από τις 2 μέχρι 4 Μαρτίου. Εκεί είχαμε συνάντηση με τον Πρόεδρο της Βουλής, τον Αρχιεπίσκοπο Καρελίας και πάσης Φινλανδίας κύριο Λέοντα και έναν εκ των τριών ορθοδόξων Φιλανδών βουλευτών. Δυστυχώς, παρά το ότι είχαμε τη διαβεβαίωση των Φιλανδών ότι θα μετάσχουν στη σημερινή Συνέλευση και παρά το ότι έγιναν αλληπάλληλες κρούσεις από τη Γραμματεία προς υπενθύμιση αυτής της διαβεβαίωσης, εντούτοις δεν κατέστη δυνατό στους Φιλανδούς για λόγους δικούς τους να παραστούν. Όμως, βρισκόμαστε σε καλό δρόμο, όσον αφορά στη σχέση μας με τη Φινλανδία και πιστεύω ότι σε αμέσως προσεχή εκδήλωση θα μετάσχουν και εκείνοι, κάτι που θα μας χαροποιήσει ιδιαίτερα.

Λίγο μετά – η επίσκεψη στη Φινλανδία έγινε στις 2 Μαρτίου - στις 15 Μαρτίου, οργανώσαμε από κοινού με την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, (να λοιπόν που οι Επιτροπές, παρόλο που δεν έχουν πλήρη ανάπτυξη του έργου τους, εντούτοις - εκτός από την Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων

που σωστά επεσήμανε ο Πρόεδρος - και η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων συνήργησε στο να γίνει μια πετυχημένη εκδήλωση).

Έτσι, λοιπόν, σε ένα μεγαλοπρεπές νεόδμητο αμφιθέατρο, το οποίον βρίσκεται στη Νίκαια του Πειραιά, στην Ελλάδα, διοργανώσαμε μια Ημερίδα, η οποία είχε ως θέμα «**Η έννοια του ξένου στην Ορθόδοξη Θεολογία**». Το «ξένο» το εννοούμε, όχι ως αλλοδαπό, αλλά ως αλλότριο, aliud. Και οι εισηγητές της διημερίδας τοποθετήθηκαν, εκτός από αυτήν την έννοια που έθεσα προηγουμένως και στα εξής δύο θέματα-ενότητες: Το ξένο στον καιρό της παγκοσμιοποίησης και των νέων τεχνολογιών και στο άλλο θέμα: Η Ευρώπη της ετερότητας. Ανεκτικότητα ή πολυπολιτισμικότητα. Την έναρξη αυτής της διημερίδας παρακολούθησαν 300 άτομα, (το αμφιθέατρο δεν είχε ούτε θέση) μεταξύ των οποίων σημαίνοντα στελέχη της ελληνικής κοινωνίας από την Εκκλησία, από το Κοινοβούλιο και από την ελεύθερη διανοήση και το στοχασμό.

Στη συνέχεια αναλάβαμε μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία, αναφέρθηκε σε αυτήν προηγουμένως ακροθιγώς ο Πρόεδρος, να επισκεφτούμε το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο στην έδρα του στο Γιοχάνεσμπουργκ και να προτείνουμε τη σύναψη ενός Μνημονίου Συνεργασίας, μεταξύ του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου και της Συνελεύσεώς μας. Καταλαβαίνετε, χωρίς να χρειάζεται να αναλύσω ειδικότερα, ότι εν όψει του καθημερινώς αυξανόμενου κύρους του Οργάνου αυτού και της διευρύνσεις της συμμετοχής της Αφρικής στα παγκόσμια κοινά, το εγχείρημα υπήρξε σοβαρό και καθοριστικό. Έτσι, λοιπόν, στις 11 μέχρι 15 του περασμένου Απρίλη, αντιπροσωπεία της Συνελεύσεώς μας, στην οποία μετείχαν και Κύπριοι βουλευτές, μεταβήκαμε στο Γιοχάνεσμπουργκ και συναντηθήκαμε με τον Πρόεδρο του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου Δρα Μούσα Ντέλε, καθώς και με το Προεδρείο του. Το Προεδρείο του αποτελείτο από δύο Αντιπροέδρους, ο ένας Αλγερινός και ο άλλος από την Ουγκάντα και μετείχαν επίσης και οι Πρόεδροι των δέκα Μονίμων Επιτροπών του, Βουλευτές δηλαδή από το Ζιμπάμπουε, Νιγηρία, Αλγερία, Ρουάντα, Ουγκάντα, Μπενίν. Ένας ολόκληρος κόσμος μαύρου μεν δέρματος, λευκής όμως προοπτικής.

Κατά τις συνομιλίες αυτές, παρουσιάστηκαν οι σκοποί από εμένα και οι δραστηριότητες της Συνελεύσεώς μας, οι οποίες οφείλω να πω -και αυτό δεν βαρύνει βέβαια τους συνομιλητές μας- ήταν άγνωστες σε αυτούς, και διευρύνθηκαν οι δυνατότητες μόνιμης συνεργασίας, μεταξύ των δύο Σωμάτων και κρίσιμο και χρήσιμο εργαλείο γι' αυτή την προσέγγιση κρίθηκε η διοργάνωση κοινών εκδηλώσεων.

Στη συνέχεια, τους υποβάλαμε το Σχέδιο του Μνημονίου. Επεφυλάχθησαν να το μελετήσουν και είμαι στην εξαιρετικά ευχάριστη θέση να σας αναγγείλω ότι το Παναφρικανικό Συμβούλιο μονόγραψε αυτούσιο το κείμενο το οποίον εμείς τους υποβάλαμε και ήδη βρίσκεται στα χέρια μου το μονογραφημένο αυτό κείμενο το οποίον θα κατατεθεί εδώ στα βιβλία της Γραμματείας μας ούτως ώστε να προωθηθεί προς υλοποίησιν.

Εδώ, το καθήκον της αληθείας μου επιβάλλει να επισημάνω ότι ολόκληρη αυτή η επιτυχής “εκστρατεία”, ας μου επιτραπεί η χρήση του όρου, θα ήταν αδύνατο να τελεσφορήσει, εάν δεν μετείχε ενεργά και αποτελεσματικά ο παριστάμενος στην αίθουσα αυτή πατήρ Ιωάννης Τσαφταρίδης, ο οποίος είναι κληρικός του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και είναι εφημέριος σε έναν από τους ναούς της Νότιας Αφρικής, σε προάστιο μεγάλο του Γιοχάνεσμπουργκ.

Αυτός ο άξιος κληρικός, ο πατήρ Ιωάννης, είναι εκείνος που μας συνδέει ζωντανά με το Παναφρικανικό Συμβούλιο και προωθεί τις υποθέσεις και την υλοποίηση αυτής της συμφωνίας και του Μνημονίου που έχουμε ήδη μονογράψει.

Την ίδια εκείνη περίοδο και με αφορμή την επίσκεψή μας στο Γιοχάνεσμπουργκ, με δική μας επίνευση και συγκατάβαση, η έδρα Νεοελληνικών και Λατινικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Γιοχάνεσμπουργκ διοργάνωσε Ημερίδα με θέμα «Οι ακραίες εκφράσεις των μονοθεϊστικών θρησκειών, ως στοιχεία υπονόμησης της κοινωνικής συνοχής». Στην Ημερίδα αυτή, εκτός από εμάς τα μέλη της Συνελεύσεώς μας έλαβαν ενεργό μέρος και εκπρόσωποι του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου, αλλά και οι θρησκευτικοί ηγέτες της Ισλαμικής και της Εβραϊκής Κοινότητας της Νότιας Αφρικής, ο Ορθόδοξος Μητροπολίτης του Γιοχάνεσμπουργκ και της Πραιτόρια Κύριος

Σεραφεΐμ καθώς και εκπρόσωποι της Κυβέρνησης της Νότιας Αφρικής και του ακαδημαϊκού, πολιτικού, δημοσιογραφικού και διπλωματικού κόσμου.

Οι εργασίες της Ημερίδας επικεντρώθηκαν στην ανάδειξη του σημαντικού ρόλου των μεγάλων θρησκειών στην αντιμετώπιση των προβλημάτων της σύγχρονης κοινωνίας, καθώς και στην εξέταση των επιπτώσεων διαφόρων πτυχών θρησκευτικού φανατισμού και μισαλλοδοξίας για την εξυπηρέτηση πολιτικών, εθνικιστικών ή άλλων σκοπιμοτήτων.

Τέλος, η αντιπροσωπεία μας είχε σύντομη συνάντηση και με την Υπουργό Υγείας της Τοπικής Κυβέρνησης της επαρχίας του Γκότενγκ που είναι ευρύτερη περιοχή του Γιοχάνεσμπουργκ Πραιτορίας. Πρέπει να σας πω ότι η προβολή της οποίας έτυχε η όλη Ημερίδα από την τηλεόραση του Γιοχάνεσμπουργκ και από τον Τύπο ήταν εξαιρετική. Η δε εντύπωση η οποία παρασχέθηκε σε όλη την κοινωνία του Γιοχάνεσμπουργκ αλλά και επέκεινα στην Αφρική ήταν εξαιρετική και απέσπασε ευνοϊκά σχόλια.

Είχαμε, επίσης, προγραμματίσει μια συνεδρίαση της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων. Να και άλλη μια απόδειξη ότι οι Επιτροπές, αν όχι όλες πάντως αρκετές, δραστηριοποιούνται. Είναι και θέματα προσώπων ξέρετε και χρόνου. Η προγραμματισμένη, λοιπόν, συνεδρίαση της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων και η αντίστοιχη Ημερίδα στην Βαρσοβία της Πολωνίας, η οποία είχε προγραμματιστεί για τον Απρίλιο, αναβλήθηκε για το φεινό φθινόπωρο, ελπίζουμε ότι θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί.

Επίσης, δεν κατέστη δυνατό να πραγματοποιηθεί η προγραμματισθείσα συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας στη Δαμασκό της Συρίας. Επικοινωνήσαμε και με τους Βουλευτές της Ιορδανίας και ενημερωθήκαμε ότι έχουν προκηρυχθεί εκλογές εκεί. Άρα, δεν θα μπορούσαν να γίνουν οι εργασίες αυτές, ούτε και στην Ιορδανία. Έτσι, λοιπόν, προσγειωθήκαμε στην Κέρκυρα, αυτή την ωραία Κέρκυρα. Του Προέδρου μας του αρέσει πολύ η Κέρκυρα, άλλωστε είναι η πατρίδα του νέου, του επερχόμενου Γενικού Γραμματέα του Κυρίου Χυτήρη –θα έρθει και η σειρά της δικής σας πατρίδας κύριε Δριβελέγκα. Ο κύριος Δριβελέγκας είναι από τη Χαλκιδική, είναι από τα ωραιότερα μέρη της Ελλάδος και ο ίδιος από τους πιο ωραίους Έλληνες, να το πούμε κι αυτό. Και ώσπου φτάσαμε πλέον στην σημερινή Γενική Συνέλευση, στο Ερεβάν της Αρμενίας, το οποίο επιλέξαμε ομοφώνως όλοι, ακριβώς λόγω της Ιστορίας της Αρμενίας, λόγω της παλαιότητας υιοθετήσεως της Χριστιανικής Θρησκείας αλλά και λόγω των δεινών δοκιμασιών τις οποίες έχει υποστεί και έναντι των οποίων η Συνέλευση έκλινε ευλαβικά το γόνυ και εχθές κατά την επίσκεψή μας σ' αυτό το τόσο επιβλητικό μνημείο και το τόσο αξιοπρόσεκτο Μουσείο, μουσείο θηριωδίας και μένους ενάντια σε έναν αθώο και ανυπεράσπιστο λαό.

Σύμφωνα, περαιτέρω, με την απόφαση της Διεθνούς Γραμματείας, από το Δεκέμβριο του 2009 πραγματοποιήθηκαν επαφές με τις χώρες οι οποίες είχαν ατονήσει ως προς τη συμμετοχή τους κατά τα τελευταία χρόνια. Συγκεκριμένα: Γεωργία, Μαυροβούνιο, Τσεχία, Μολδαβία. Στο πλαίσιο της διερεύνησης της συνεργασίας της Συνελεύσεώς μας με την Κοπτική και τις Προχαλκηδόνιες Εκκλησίες, πραγματοποιήθηκαν επαφές με το Κοινοβούλιο της Αιθιοπίας και την Πρεσβεία της Αιγύπτου στην Αθήνα, και επιπλέον η Αντιπροσωπεία μας υπ' εμέ, πραγματοποίησε την επίσκεψη στο Ελσίνκι, για την οποία σας μίλησα προηγουμένως.

Να σας πω λοιπόν επί τροχάδην σε τι σημείο βρίσκεται οι συζητήσεις μας με τις χώρες αυτές: Με τη Γεωργία: λήφθηκε απάντηση από το Κοινοβούλιο και τα πράγματα βρίσκονται σε σωστό δρόμο και έχει σταλεί επιστολή για τη σύσταση της Αντιπροσωπείας προς τον Πρόεδρο της Βουλής.

Όσον αφορά την Τσεχία: το σχετικό μας αίτημα προς την Αρχιεπισκοπή της Τσεχίας έλαβε την απάντηση ότι υπάρχουν ορθόδοξοι βουλευτές αλλά επειδή υπήρχαν εκλογές εκεί το Μάιο, τέλος Μαΐου του 2010, δεν ήταν πρόσφορο το χρονικό έδαφος για να μπορούμε να έχουμε αποτελεσματικότερες επαφές.

Με την Αιθιοπία: συζητήσαμε το ενδεχόμενο επισκέψεώς μας εκεί, αλλά πολύ ορθά ο Πρόεδρος παρατήρησε ότι τον Μάιο εκεί θα γινόντουσαν - και έγιναν - βουλευτικές εκλογές και επομένως δεν θα ήταν ενδεδειγμένος ο χρόνος για να πραγματοποιηθεί η επίσκεψη. Συμφωνήσαμε με

την ορθή αυτή άποψη και απλώς μεταθέσαμε τον χρόνο επισκέψεως στην Αιθιοπία σε εύθετο αλλά πάντως εγγύς χρόνο.

Όσον αφορά την Αίγυπτο: ο Πρέσβης της Αιγύπτου στην Αθήνα, με τον οποίον αντιπροσωπεύει της Γραμματείας πραγματοποίησε συνάντηση τον Φεβρουάριο, μας διαβεβαίωσε ότι θα υπάρξει ανταπόκριση.

Για τη Φινλανδία σάς μίλησα ευθύς προηγουμένως.

Υπάρχουν μερικά προβλήματα με την Ιορδανία, όπου σάς είπα έχουν προκηρυχθεί εκλογές, και κρίναμε σκόπιμο, εν όψει και του καθεστώτος που επικρατεί εκεί, να κληθούν οι ίδιοι βουλευτές που έλαβαν μέρος και στην προηγούμενη Συνέλευση.

Σημαντικές ήταν οι επαφές μας με την Αργεντινή. Ο Σύμβουλός μας κύριος Μυγδάλης ήρθε σε επαφή με τους 4 Αρχιεπισκόπους της Λατινικής Αμερικής και με τους δύο ορθοδόξους βουλευτές ελληνικής μάλιστα καταγωγής, οι οποίοι δυστυχώς δεν μιλάνε καμία άλλη γλώσσα εκτός της ισπανικής. Ήδη, λοιπόν, αρχίζουμε να έχουμε αποκτήσει ένα σημαντικό σημείο επαφής και με την Αργεντινή.

Επίσης, υπάρχει πρόοδος στη σχέση της Συνελεύσεώς μας με την Αλβανία, τη Λιθουανία, τη Λετονία και την Εσθονία.

Τελικώς, θα συζητήσουμε βέβαια ευθύς μετά, για τον τόπο συγκλήσεως της επόμενης Γενικής Συνελεύσεως, υπάρχει το θέμα με τη Ρουμανία, και υπάρχουν και εκκρεμείς προσκλήσεις για συμμετοχή μας στη Γενική Συνέλευση της Οικονομικής Συνεργασίας Ευξείνου Πόντου που ήταν τον Ιούνιο, έγινε ήδη, και για τη διάσκεψη των Προέδρων των Κοινοβουλίων της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης στη Γενεύη.

Αυτά συνιστούν την δραστηριότητα για το τελευταίο κυρίως έτος, από την περσινή Γενική μας Συνέλευση στη Σερβία μέχρι σήμερα.

Θέλω προτού κλείσω να καταθέσω και δύο – τρεις σκέψεις τις οποίες έχω. Μη νομίζετε ότι είναι εύκολος ο προγραμματισμός και η διοργάνωση αυτών των εκδηλώσεων. Κάποιοι, καλοπίστως πάντοτε, είπαν ότι είναι πολλές οι εκδηλώσεις. Όταν, όμως, προέρχεται από μια περίοδο κάμψης, όπως εμείς περάσαμε, ήταν –έτσι κρίθηκε- απολύτως αναγκαίο να πυκνώσουμε γι' αυτό το διάστημα τις δραστηριότητές μας, ώστε να αναπληρώσουμε το χαμένο έδαφος.

Κάποιοι άλλοι είπαν ότι αυτές οι Ημερίδες που διοργανώνουμε δεν είναι πολύ χρήσιμες, γιατί δεν τις παρακολουθεί πολύς κόσμος. Η προσωπική μου άποψη είναι ότι και πολύς κόσμος τις παρακολουθεί –στο Γιοχάνεσμπουργκ ήταν περίπου εκατό- έτσι δεν είναι παπα-Γιάννη; Είς δε τη Νίκαια στην Ελλάδα ήτανε την πρώτη ημέρα 300 άτομα. Άλλωστε, εκείνο που έχει σημασία είναι ότι δι' αυτών των ημερίδων γίνεται γνωστή η Συνέλευσή μας. Μας μαθαίνουν. Πληροφορούνται, η κοινή γνώμη όλων των χωρών, ποιο είμαστε και τι επιδιώκουμε. Η προσωπική μου άποψη από αυτή την βραχεία εμπειρία που έχω, είναι ότι τουλάχιστον μια ημερίδα, για να μην πω και δύο το χρόνο, σε διαφορετικά μέρη, με διαφορετικό θέμα και με διαφορετικές συμμετοχές, είναι πολύ χρήσιμες και χρηστικές.

Κάποιοι άλλοι, επίσης, είπαν ότι ξοδεύουμε αρκετά χρήματα για τη διοργάνωση αυτών των ημερίδων. Και αυτό δεν είναι ακριβές. Η αίθουσα και στο Γιοχάνεσμπουργκ και στην Ελλάδα –στη Νίκαια- μας παραχωρήθηκε δωρεάν, δεν πληρώσαμε τίποτα. Οι ομιλητές οι οποίοι ήρθαν και μίλησαν δεν εισέπραξαν ούτε ένα σεντ. Και εν πάση περιπτώσει, η δική μου Γραμματεία έκανε τόση οικονομία μέχρι του σημείου, λείπει εδώ ο Ταμίας μας ένας εξαιρετικός Κέρβερους και αγαπημένος φίλος ο Μιχάλης ο Τιμοσίδης, κάναμε, λοιπόν, τόση οικονομία μέχρι που ο ελεγκτής μας ο κύριος Semenov, ο φίλος μας ο οποίος παρίσταται εδώ, εντυπωσιάστηκε από το ότι πενήντα τοις εκατό λιγότερα χρήματα ξοδέψαμε αυτό το διάστημα από τις αντίστοιχες εκδηλώσεις του προηγούμενου έτους. Επομένως και οικονομία κάνουμε και μεγάλη. Και προς τα έξω βγαίνουμε και υποδηλώνουμε την παρουσία και τη δραστηριότητά μας.

Η δική μου εμπειρία είναι ότι πρέπει να λέμε ναι σε αυτές τις ημερίδες.

Θα ήθελα, επίσης, να τονίσω εκ νέου την μεγάλη σημασία που έχει η σύνδεσή μας με το Πα-

ναφρικανικό Κοινοβούλιο. Αναβαθμίζεται το κύρος μας με αυτή τη σύνδεση. Ήδη βρισκόμαστε σε επαφή με τη Λευκορωσία ούτως ώστε να μπορούμε να έχουμε και με εκείνους, δηλαδή την Ένωση Ρωσίας – Λευκορωσίας, να έχουμε στενότερη επαφή και αμοιβαία συνεργασία. Οπότε η διεθνής υπόσταση της Συνελεύσεώς μας οικοδομείται, αναπτύσσεται κατ' ύψος αλλά και κατά πλάτος.

Δε νομίζω ότι πρέπει να σας κουράσω περισσότερο.

Εγώ θέλω να εκφράσω τη χαρά μου και τη συγκίνησή μου με την ευκαιρία της αποχωρήσεώς μου από τη θέση του Γενικού Γραμματέως, τη χαρά μου, τη συγκίνησή μου και τις θερμές ευχαριστίες μου στον Πρόεδρο τον κύριο Ρορον, ο οποίος διευθύνει άψογα, αντικειμενικά, με εγκαρδιότητα και με ειλικρίνεια τις εργασίες της Συνελεύσεως. Θέλω να ευχαριστήσω τους δύο Συμβούλους, οι οποίοι εν μέσω των κατά καιρούς διαφωνιών τους οδηγούνται τελικά σε μια χρυσή τομή η οποία αποβαίνει επωφελής για τους σκοπούς που υπηρετούμε.

Θέλω να ευχαριστήσω, επίσης, όλους εσάς για τη συνεργασία μας. Θέλω να σας παρακαλέσω να στηρίζετε το νέο Γενικό Γραμματέα τον κύριο Χυτήρη στο έργο που αναλαμβάνει, και θέλω να ευχηθώ στον ίδιο τον κύριο Χυτήρη με τον οποίον μάς συνδέει μια αμοιβαία και ειλικρινής αγάπη και φιλία, να πετύχει στο έργο του και να είναι βέβαιος ότι οι δικές μου μικρές δυνάμεις θα είναι οπωσδήποτε στη διάθεση και εκείνου αλλά και των σκοπών της Γενικής Συνελεύσεως της Ορθοδοξίας. Σας ευχαριστώ θερμά.

S. ΡΟΡΟΒ: Σας ευχαριστούμε κύριε Γενικό Γραμματέα. Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει επί των Εκθέσεων έχει εγγραφεί μόνο ο Πατήρ Ιωάννης για τη συζήτηση και του δίνω τώρα το λόγο.

ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ π. ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΣΑΦΤΑΡΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, Κύριε Γενικό Γραμματέα, κυρίες και κύριοι Βουλευτές.

Επιτρέψατέ μου πριν προχωρήσω - θα είμαι πολύ σύντομος γιατί με κάλυψε ο κύριος Γενικός - επειδή έρχομαι από το Γιοχάνεσμπουργκ κι αυτές τις ημέρες στη Νότια Αφρική συντελείται ένα μεγάλο πολιτιστικό γεγονός, το Παγκόσμιο Κύπελλο, στη Νότια Αφρική κυκλοφορεί αυτό που λέγεται «μουμουζέλα» και το σφυρίζουν όλοι όσοι παρακολουθούν τον αγώνα, και συμβολίζει την εγρήγορση από αυτούς που παρακολουθούν προς τους παίκτες: «να είστε έτοιμοι ανά πάσα στιγμή». Αυτός είναι ο συμβολισμός. Πριν εγχειρίσω και το έμβλημα που μου έδωσε ο Πρόεδρος του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου ο κύριος Ντέλε για τον Πρόεδρό μας, θα ήθελα να εγχειρίσω τη μουμουζέλα στον κύριο Πρόεδρο της Γενικής Συνέλευσης, να την έχει για να μας κρατάει όλους σε εγρήγορση, αυτός είναι ο συμβολισμός.

Αυτό λοιπόν το μεγάλο πολιτιστικό γεγονός - όντως ο Αθλητισμός είναι κομμάτι του πολιτισμού μας - κομμάτι του πολιτισμού είναι και η Θρησκεία. Στα στάδια γυμνάζει κανείς το σώμα του, ενώ στην Εκκλησία γυμνάζει το πνεύμα. Είμαστε μία οικογένεια, και έτσι σάς βλέπω όλους σαν μια οικογένεια, μικρή μεγάλη οικογένεια.

Με κάλυψε ο κύριος Γενικός. Αυτό που ήθελα να προσθέσω είναι ότι η ζεστασιά που μας δέχτηκε τόσο ο Πρόεδρος όσο και ο Αντιπρόεδρος και τα Μέλη του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου, νιώσαμε σπίτι μας. Νιώσαμε σπίτι μας διότι η Ελλάδα και η Ορθοδοξία δίνει ένα ζωντανό παρόν. Και στη Νότιο Αφρική η ιστορία του Γιώργου του Μπίζου, ο οποίος ήταν και Εισηγητής στο Συνέδριο, ο Γιώργος ο Μπίζος είναι ο Δικηγόρος του Νέλσον Μαντέλα, και στις εποχές που το απάνθρωπο καθεστώς του Απαρτχάιντ ή οι φυλακίσεις του Νέλσον Μαντέλα, ο Γιώργος ο Μπίζος ήταν μαζί του στη φυλακή και ήταν ο Δικηγόρος του και τον βοήθησε εκείνες τις δύσκολες εποχές να φτάσει εδώ που έφτασε. Υπάρχουν και σχετικά δημοσιεύματα σε όλον τον κόσμο, στο CNN και τα λοιπά. Είναι μια μεγάλη προσωπικότητα. Αυτή, λοιπόν, η μεγάλη προσωπικότητα ήταν και στο Συνέδριό μας. Και στα δύο Συνέδρια που έχουμε κάνει, ο Γιώργος ο Μπίζος είναι κοντά μας. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι αυτός ο παγκόσμιος οργανισμός, εσείς, πλησιάζουν μεγάλες προσωπικότητες.

Κύριε Πρόεδρε, όταν έφυγε η Αντιπροσωπεία από τη Νότιο Αφρική, διότι έχω την τιμή να είμαι υπεύθυνος του Γραφείου Ενημέρωσης της Δ.Σ.Ο. στη Νότιο Αφρική, ανάλαβα να τελειώσω αυτή την πρωτοβουλία που είχατε πάρει εσείς. Να σας εγχειρίσω το υπογραμμένο, μονογραμμένο από τον Πρόεδρο, Σύμφωνο Συνεργασίας, μαζί με το έμβλημα του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου.

ου, και μου είπε να σας πω ότι σας περιμένουν στη Νότια Αφρική, στο σπίτι σας Κύριε Πρόεδρε και Κύριε Γενικέ. Σάς ευχαριστώ. Ήμουν short and sweet. Καλή δύναμη και ο Χριστός της Αγάπης να μας φωτίζει όλους μας, πρώτα εμάς τους κληρικούς και ύστερα εσάς τους Πατέρες στα Κοινοβούλια σας, γιατί κι εσείς είσαστε Πατέρες στους Ναούς της Δημοκρατίας –Πατέρες και Μητέρες- να πράττετε έργα αγάπης. Καλή συνέχεια.

Σ. ΡΟΡΟΒ: Αξιότιμοι συνάδελφοι, τώρα περνάμε στο επόμενο θέμα της Ημερήσιας Διάταξης. Είναι θέμα όχι μόνο διαδικαστικό αλλά είναι ένα θέμα αρχών. Πρόκειται για τον Οικονομικό Απολογισμό. Δυστυχώς ο Ταμίας μας δεν μπόρεσε να έρθει λόγω υπηρεσιακών ανειλημμένων υποχρεώσεων στο Κοινοβούλιο της Ελλάδας. Έχουμε, λοιπόν, τον Οικονομικό Απολογισμό στα χέρια σας. Θα παρακαλούσα να τον βρείτε, και έχω την εξής πρόταση: λίγα λόγια θα πει τώρα ο κύριος Γενικός Γραμματέας, μετά θα μιλήσει ο κύριος Semenov από την Οικονομική Επιτροπή, και θα ανταλλάξουμε απόψεις. Υπάρχουν αντιρρήσεις; Ωραία.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Επειδή ο Ταμίας μας τελευταία ώρα δεν μπόρεσε να έρθει, ο κύριος Τιμοσίδης, θα διαβάσει την έκθεσή του ο συνάδελφός μας ο κύριος Δριβελέγκας.

Ι. ΔΡΙΒΕΛΕΓΚΑΣ: Ό, τι πει ο κύριος Γενικός. Στις εντολές του. Κύριε Πρόεδρε, μη νομίζετε ότι θα γλυτώσετε εύκολα από τον κύριο Νεράντζη, από τον κύριο Γενικό Γραμματέα. Εδώ δεν έχει γλυτώσει ο λαός του Πειραιά επί τριάντα χρόνια. Τον ψηφίζει τριάντα χρόνια. Κι αυτό δείχνει πόσο σημαντική πολιτική προσωπικότητα είναι ο κύριος Νεράντζης.

Βέβαια, και ο κύριος Χυτήρης που τον διαδέχεται δεν είναι μόνο σημαντική πολιτική προσωπικότητα, που έχει αναλάβει πάρα πολλές υπουργικές θέσεις κατά το παρελθόν, αλλά είναι και μια πνευματική προσωπικότητα στη χώρα, είναι ένας εξαιρετος ποιητής. Κι έτσι λοιπόν, και η πολιτική με την πνευματικότητα στο πρόσωπό του δένει.

Τώρα να σάς προσγειώσω εγώ σε λίγο πιο πεζά πράγματα αλλά άκρως σημαντικά, όπως είπε ο κύριος Πρόεδρος.

Επειδή ο συνάδελφός μου έχει κοινοβουλευτικές υποχρεώσεις, μού είπε να διαβάσω τον Απολογισμό.

Στις 21 Ιουνίου, η Επιτροπή Οικονομικών συνεδρίασε στην έδρα της Γραμματείας στην Αθήνα, προκειμένου να ελέγξει τον Οικονομικό Απολογισμό του προηγούμενου έτους, καθώς και τον Οικονομικό Προϋπολογισμό του επόμενου έτους. Σύμφωνα με την Έκθεση της Ορκωτού Ελεγκτή – Λογίστριας της κυρίας Σταυρούλας Μπουρικού και της καταγραφής των δραστηριοτήτων της Οργάνωσής μας, για το οικονομικό έτος 2009 -2010 το υπόλοιπο ποσό του Ταμείου ανέρχεται στο ποσό των 1.392.163,33 ευρώ (ένα εκατομμύριο τριακόσιες ενενήντα δύο χιλιάδες εκατόν εξήντα τρία ευρώ και τριάντα τρία λεπτά). Είναι ένα ικανό ποσό και είναι θετικό που υπάρχει. «Δει δηλημάτων και άνευ τούτων ουδέν εστί γενέσθαι των δεόντων», όπως υποστήριζε ο Δημοσθένης στην Αρχαία Αθήνα.

Θα ήθελα, όμως, να παρατηρήσω ότι όσο σημαντικό και να είναι το πλεόνασμα στο Ταμείο, μεγαλύτερη αξία έχουν οι επαφές και δραστηριότητες που έγιναν, όπως προαναφέρθηκαν από τον κύριο Πρόεδρο και από τον Κύριο Γενικό και πρέπει να συνεχιστούν.

Δεν θα αναφερθώ - λέει εδώ ο συνάδελφός μου για την αξιολογή και αθόρυβη, λέει, συμμετοχή στις εργασίες που είχε η Οργάνωσή μας με το Παναφρικανικό Συμβούλιο, –αναφέρεται στον Πατέρα Ιωάννη και λέει «όλα αυτά τα χρόνια με τρόπο αθόρυβο και ουσιαστικό». Μέχρι τώρα ήταν αθόρυβος ο τρόπος που είχε τις επαφές, τώρα με τη βουβουζέλα μάλλον είναι θορυβώδης η συμμετοχή του παπα-Γιάννη.

Έχετε μπροστά σας τον Οικονομικό Απολογισμό και σύμφωνα με αυτόν τα ποσά που δαπανήθηκαν για τις δραστηριότητες είναι πολύ μικρότερα από αυτά που είχαν προϋπολογισθεί.

Αναφέρεται ενδεικτικά ότι στις δύο συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας, εξοικονομήθηκαν τριάντα μια χιλιάδες εξακόσιες ενενήντα πέντε και δεκαοχτώ (31.695,18 €) ευρώ, ενώ για τη Γενική Συνέλευση στο Βελιγράδι ογδόντα επτά χιλιάδες οχτακόσια δεκαεπτά και ογδόντα τρία (87.817,83 €) ευρώ.

Παρόμοια εξοικονόμηση προέκυψε και από την μη πραγματοποίηση επισκέψεων και αποστολών Παρατηρητών σε Διεθνείς Οργανισμούς, η οποία ανέρχεται στο ποσό των ογδόντα πέντε κόμμα ογδόντα επτά κόμμα ενενήντα έξι ευρώ, ενώ από τη μη πραγματοποίηση συνεδριάσεων Επιτροπών εξοικονομήθηκε το ποσό των 36.447,72 (τριάντα έξι χιλιάδων τετρακοσίων σαράντα επτά και εβδομήντα δύο) ευρώ.

Για το νέο οικονομικό έτος 2010 – 2011 ο προϋπολογισμός ανέρχεται στο συνολικό ποσό των εξακοσίων πενήντα οκτώ χιλιάδων εκατό ευρώ (658.100) δηλαδή αυξήθηκε κατά εβδομήντα πέντε χιλιάδες εκατόν ενενήντα (75.190) ευρώ από πέρυσι.

Η δαπάνη για τους μισθούς των υπαλλήλων προτάθηκε από την Επιτροπή Οικονομικών να παραμείνει ίδια.

Η λειτουργία της Ιστοσελίδας και η έκδοση του bulletin προτάθηκε να μειωθούν.

Η αναλυτική κατάσταση είναι στη διάθεσή σας.

Τώρα δύο λόγια για τα Έσοδα.

Αναφορικά με τα Έσοδα που προέρχονται από τις ετήσιες συνδρομές των Κοινοβουλίων – Μελών της Οργάνωσης, σας ενημερώνουμε ότι για το τρέχον έτος έχουν ήδη καταβληθεί οι συνδρομές των Κοινοβουλίων Ρωσίας, Κύπρου, Βουλγαρίας καθώς και η ενίσχυση της Αρχι-επισκοπής της Κύπρου για την έκδοση του περιοδικού για 3^η συνεχή χρονιά. Από τη Βουλή των Ελλήνων έχει καταβληθεί ποσό των εκατό χιλιάδων ευρώ (100.000) και αναμένεται και επόμενη καταβολή.

Κλείνοντας, λέει ο συνάδελφός μου, θα ήθελα να ευχαριστήσω προσωπικά τον Πρόεδρο της Επιτροπής Οικονομικών κύριο Viktor Semenov, καθώς και το μέλος αυτής κύριο Γεώργιο Βαρνάβα.

Τέλος, θα ήταν παράλειψή μου να μην ευχαριστήσω τις υπαλλήλους της Γραμματείας κυρία Μαρία Μπακάλη και κυρία Λίλη Βαρντανιάν για την άψογη συνεργασία. Ευχαριστώ για την προσοχή σας. Ευχαριστώ πολύ.

S. ΡΟΠΟΥ: Υπάρχουν ερωτήσεις περί της πληροφορίας του Οικονομικού Απολογισμού; Επί του κειμένου, το οποίο έχετε ενώπιόν σας δηλαδή; Δεν έχουμε ερωτήσεις. Ευχαριστούμε.

Ο Κύριος Semenov έχει το λόγο, ο Πρόεδρος της Οικονομικής Επιτροπής.

V. SEMENOV: Αξιότιμε Κύριε Πρόεδρε, αξιότιμοι συνάδελφοι, ακούσατε εκτενή αναφορά επί της Εκθέσεως Ελέγχου εξ ονόματος του Ταμία μας. Θα ήθελα να σας πληροφορήσω για τις εργασίες της Επιτροπής Οικονομικών, η οποία εργάστηκε βάσει του Άρθρου 1 του Καταστατικού περί των Εργασιών της Επιτροπής. Θα ήθελα να αναφέρω ότι το έργο της Επιτροπής έγκειται στην κατάρτιση Απολογισμού για την Ολομέλεια και τα ζητήματα προτείνονται από την Ολομέλεια και τις Επιτροπές στα πλαίσια της Γενικής Συνελεύσεως. Η ίδια η Επιτροπή λαμβάνει αποφάσεις μετά την παρουσίαση από τον Πρόεδρο, με προκαταρκτική σύμφωνη γνώμη από τη Γραμματεία.

Ενεργήσαμε, επίσης, στα πλαίσια του Άρθρου 3 περί διαχείρισεως των Οικονομικών, παράγραφος 3^η, όπου καμία δαπάνη δεν λαμβάνει χώρα χωρίς την έγκριση της Γραμματείας, η οποία πληροφορεί επ' αυτού την Οικονομική Επιτροπή.

Στα πλαίσια λοιπόν αυτών των αρχών, 21-22 Ιουλίου είχαμε συνεδρίαση στην Αθήνα της Επιτροπής. Εκτός των μελών της Οικονομικής Επιτροπής, έλαβαν μέρος ο Κύριος Γενικός Γραμματεύς, Βουλευτής του Ελληνικού Κοινοβουλίου Κύριος Αναστάσιος Νεράντζης και ο επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας Κύριος Τηλέμαχος Χυτήρης.

Στη συνεδρίαση της Οικονομικής Επιτροπής παρουσιάστηκε από το Μιχαήλ Τιμοσίδη ο Οικονομικός Απολογισμός για την περίοδο από Ιούνιο του 2009 μέχρι Μάιο του 2010 και ο Προϋπολογισμός για το επόμενο Οικονομικό Έτος από τον Ιούνιο του 2010 μέχρι το Μάιο του 2011. Ο Προϋπολογισμός καταρτίστηκε βάσει του Προγράμματος Δράσης, το οποίο διατυπώθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδριάσεως το Μάιο στη νήσο Κέρκυρα.

Συμπληρωματικός, έχουμε την Έκθεση Ελέγχου από την κυρία Μπουρίκου, Ορκωτή Ελεγκτή–Λογίστρια. Εκεί υπάρχει ενδεδειγμένη πληροφορία επί ορισμένων δαπανών.

Η Οικονομική Επιτροπή ομοφώνως έλαβε απόφαση να εγκρίνει τον Απολογισμό του Ταμία.

Ενέκρινε επίσης και τον Προϋπολογισμό, τον οποίον θέτει προς έγκριση στο Σώμα, στη Διεθνή Γραμματεία και στην Ολομέλεια.

Εάν χρειαστούν κάποιες διευκρινίσεις επί των άρθρων των δαπανών ή των εσόδων, υπάρχουν και είμαστε στη διάθεσή σας, μπορούμε να σας παράσχουμε λεπτομερέστερη πληροφόρηση, εάν υπάρχει ενδιαφέρον. Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

S. ΡΟΡΟΝ: Ζητώ συγγνώμη, αξιότιμοι κύριοι συνάδελφοι, υπάρχουν ερωτήσεις προς τον κύριο Semenov;

Για το έργο της Επιτροπής ακούσατε. Η Επιτροπή με μεγάλη προσοχή μας έδωσε τα πορίσματά της. Συνήλθε στην Ελλάδα και μας προτείνει να εγκρίνουμε το Σχέδιο Προϋπολογισμού για το επόμενο Οικονομικό Έτος. Αν δεν υπάρχουν ερωτήσεις, επιτρέψτε μου, πρέπει να εγκρίνουμε τους Απολογισμούς του Προέδρου και του Γενικού Γραμματέως. Υπάρχει η πρόταση να εγκρίνουμε την πληροφορία την οποία σας κοινοποιήσαμε. Υπάρχουν παρατηρήσεις; Αξιότιμοι συνάδελφοι, έχει κάποιος παρατηρήσεις; Υπάρχει λόγος να ψηφίσουμε λοιπόν; Γίνεται δεκτή.

Πρέπει λοιπόν να εγκρίνουμε και τον Οικονομικό Απολογισμό και το Σχέδιο Προϋπολογισμού για το επόμενο Οικονομικό Έτος. Το ίδιο ερώτημα θέτω ενώπιον όλων των συναδέλφων. Υπάρχουν παρατηρήσεις, ερωτήσεις; Υπάρχει η πρόταση να εγκρίνουμε τον Οικονομικό Απολογισμό.

Όπως ακούσατε, μάθαμε να εξοικονομούμε πόρους. Αξίζουν συγχαρητηρίων οι Έλληνες και Κύπριοι φίλοι μας, έχουν οργανώσει πολύ καλά τον Προϋπολογισμό. Υπάρχει η πρόταση λοιπόν να εγκρίνουμε τον Οικονομικό Απολογισμό και το Σχέδιο Προϋπολογισμού για το επόμενο έτος; Υπάρχουν αντιρρήσεις συνάδελφοι; Υπάρχει λόγος να ψηφίσουμε; Γίνεται δεκτό ομοφώνως. Ωραία. Τότε έχουμε ένα διάλειμμα για δεκαπέντε λεπτά για καφέ. Ευχαριστώ.

Διάλειμμα για καφέ

S. ΡΟΡΟΝ: Συνεχίζουμε τις εργασίες μας. Περνάμε τώρα στο πλέον σημαντικό σημείο της συνάντησης αυτής. Στην εκλογή των νέων Διοικητικών Οργάνων της Συνελεύσεώς μας. Σύμφωνα με το Καταστατικό μας, τα Διοικητικά μας Όργανα εκλέγονται για θητεία δύο ετών. Θα έχουμε λοιπόν την εκλογή του Προέδρου, του Γενικού Γραμματέα, των μελών της Διεθνούς Γραμματείας, των Συμβούλων και των Προέδρων όλων των Επιτροπών. Έτσι, λοιπόν, παρακαλώ θερμά να παρακολουθήσουμε με μεγάλη προσοχή αυτή τη διαδικασία, και μετά τις εκλογές θα εξετάσουμε τα Σχέδια των Ψηφισμάτων.

Περνάμε, λοιπόν, τώρα στο επόμενο σημείο της Ημερήσιας Διάταξης, και δίνω το λόγο στο Γενικό Γραμματέα, στον κύριο Νεράντζη.

A. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Ευχαριστώ Κύριε Πρόεδρε. Θέλω να κάνω μια πρόταση. Νομίζω ότι η μέχρι τώρα πολιτεία και ο τρόπος με τον οποίον διευθύνει τη Γενική μας Συνέλευση ο φίλος μας ο κύριος Sergei Ρορον τον καθιστά ιδανικό γι' αυτή τη θέση. Είναι μια δικαίωση για τα όσα πολλά προσέφερε στη Συνέλευση της Ορθοδοξίας ο κύριος Ρορον. Προτείνω, λοιπόν, να διατηρήσουμε ως Πρόεδρο τον κύριο Sergei Ρορον και για την επόμενη διετία.

Υπάρχει αντίρρηση καμία; Ομοφώνως, λοιπόν, εκλέγεται ο κύριος Ρορον ως Πρόεδρος της Γενικής Συνελεύσεως και κατά την επόμενη διετία.

Καλή επιτυχία!

S. ΡΟΡΟΝ: Αξιότιμοι συνάδελφοι, θα ήθελα όλους να σας ευχαριστήσω από καρδιάς γι' αυτή την εμπιστοσύνη που μου δείχνετε. Σάς υπόσχομαι ότι θα κάνω κάθε τι που είναι δυνατό για να προωθήσουμε τη συνεργασία μας, και ελπίζω ότι όλοι από κοινού θα έχουμε νέες επιτυχίες στις δραστηριότητες της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους σας.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, το επόμενο θέμα της Ημερήσιας Διάταξης είναι η εκλογή του νέου Γενικού Γραμματέα. Σύμφωνα με το Καταστατικό μας, έγινε περί αυτού λόγος ήδη σήμερα, η θέση αυτή ανήκει σε εκπρόσωπο της Ελλάδος και, με βάση την παράδοση που έχουμε, προτείνεται για

τη θέση αυτή ο επικεφαλής της Αντιπροσωπείας του Ελληνικού Κοινοβουλίου στη Δ.Σ.Ο.. Και δεδομένου ότι επικεφαλής της Ελληνικής Αντιπροσωπείας είναι ο κύριος Χυτήρης, προτείνω την υποψηφιότητα του κυρίου Χυτήρη για τη θέση του Γενικού Γραμματέα. Ποιος είναι υπέρ;

Κύριε Χυτήρη σάς συγχαίρουμε και παρακαλούμε να καταλάβετε τη θέση σας.

S. ΡΟΡΟΝ: Αγαπητοί φίλοι, περνάμε τώρα στη συγκρότηση της νέας σύνθεσης της Διεθνούς Γραμματείας. Υπάρχει η πρόταση να δώσουμε το λόγο στους Συμβούλους. Αρχικώς στον κύριο Μυγδάλη ο οποίος θα πει μερικά λόγια, και κατόπιν θα δώσουμε το λόγο στον κύριο Alexeev.

Κύριε Μυγδάλη, έχετε τον λόγο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ζήτησα απλά το λόγο για να ενημερώσω τους κ.κ. Βουλευτές ότι η πρόταση την οποία θα διαβάσουμε αμέσως μετά πάντα γίνεται σε μια στενή συνεργασία της Ρώσικης και της Ελληνικής Αντιπροσωπείας. Εκείνο το οποίο προσπαθήσαμε να δούμε ήταν κατ' αρχήν να αξιολογήσουμε τις προθέσεις και, αν θέλετε, τα αιτήματα των κ.κ. Βουλευτών για να συμμετέχουν σε συγκεκριμένες επιτροπές, αλλά από κει και πέρα να καλύψουμε και διάφορα άλλα κριτήρια, κριτήρια γεωγραφικά, κριτήρια αντικειμενικών δυνατοτήτων, κριτήρια πολιτικά κτλ. Έτσι, δεν είναι μια πρόταση η οποία πέφτει σήμερα «εική και ως έτυχε», είναι μια πρόταση που προσπαθεί να συγκεράσει δυνατότητες και περιοχές. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

S. ΡΟΡΟΝ: Τώρα θα δώσουμε το λόγο στον κύριο Alexeev για να παρουσιάσει την πρόταση της νέας σύνθεσης.

V. ALEXEEV: Για μια ακόμη φορά θα ήθελα να συγχαρώ τη νέα ηγεσία της κινήσεώς μας, τον Πρόεδρο τον κύριο Ρορον και τον Γενικό Γραμματέα τον κύριο Χυτήρη.

Τώρα, αναφορικά με τα Όργανα της κινήσεώς μας, η πρόταση για τη σύνθεσή τους, η οποία έχει διατυπωθεί με βάση τα κριτήρια που ανέφερε ο κύριος Μυγδάλης:

- **Για τη Διεθνή Γραμματεία:** ο κ. Semenov από τη Ρωσία, ο κ. Χριστοφόρου από την Κύπρο, ο κ. Minasyan από την Αρμενία, η κα Samoilyk από την Ουκρανία, ο κ. Dule από την Αλβανία και ο κ. Moukheiber από το Λίβανο.
- **Ως πολιτικοί Σύμβουλοι της Δ.Σ.Ο.** προτείνονται: ο καθηγητής κ. Alexeev από τη Ρωσία και ο Dr. Μυγδάλης από την Ελλάδα.
- **Ως Ταμίας:** ο κύριος Μιχαήλ Τιμοσίδης από την Ελλάδα.
- **Αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας:** ο κύριος Αναστάσιος Νεράντζης.

Περνάω τώρα στη σύνθεση των Επιτροπών:

- **Επιτροπή Οικονομικών:** Ο Viktor Semenov για την θέση του Προέδρου, ο κύριος Τιμοσίδης μέλος Επιτροπής από την Ελλάδα και ο κύριος Βαρνάβας από την Κύπρο.
- **Επιτροπή Κανονισμού:** Ο κύριος Δριβελέγκας από την Ελλάδα ως Πρόεδρος της Επιτροπής, ο κ. Mihajlovic από τη Σερβία, ο κ. Burnosov από τη Ρωσία και ο κ. Χριστοφόρου από την Κύπρο.
- **Επιτροπή Ανθρωπίνων Διακαιωμάτων:** Ο κ. Βότσης από την Κύπρο Πρόεδρος, και μέλη της Επιτροπής ο κ. Miron Ignat από τη Ρουμανία, ο κ. Fuad Kokaly από την Παλαιστίνη, ο κ. Iskander από το Σουδάν και ο κ. Katsiantonis από τις Η.Π.Α.
- **Επιτροπή Πολιτισμού:** ο κύριος Eugeniusz Czykwin από την Πολωνία Πρόεδρος, μέλη της Επιτροπής: ο κ. Miliutin από το Καζακστάν, ο κ. Valeri Korb από την Εσθονία, η κα Ruzanna Arakelyan από την Αρμενία, η κα Podolyak από τη Λευκορωσία και ο κ. Viktor Taran από την Ουκρανία.
- **Επιτροπή Διεθνούς Πολιτικής:** Πρόεδρος ο κύριος Zatulin από τη Ρωσία, και ως μέλη ο κύριος Minasyan από την Αρμενία, ο κύριος Mihajlovic από τη Σερβία, ο κύριος Velman από την Εσθονία, ο κύριος Ignat από τη Ρουμανία, ο κύριος Dule από την Αλβανία και ο κ. Nazih Abboud από τη Συρία.
- **Επιτροπή Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης:** Για τη θέση του Προέδρου ο κύριος Κεδίκογλου από την Ελλάδα, και μέλη της Επιτροπής ο κύριος Klementiev από τη Λετονία, ο κύριος Velman από την Εσθονία, ο κύριος Nikolai Turetsky από το Καζακστάν, ο κύριος Miron Ignat από τη

Ρουμανία, ο κύριος Ognjen Mihajlovic από τη Σερβία, ο κύριος Sergeis Mirskis από τη Λετονία και ο κύριος Eugeniusz Czykwin από την Πολωνία.

- **Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, Μητρότητας και Οικογένειας:** Έχουμε μια νέα ονομασία της Επιτροπής αυτής, και με διαφορετικά κριτήρια θα αναπτυχθεί η δραστηριότητα της Επιτροπής, κατόπιν προτάσεως της κυρίας Mizulina και μιας σειράς Κοινοβουλευτικών που είχαν την άποψη ότι πρέπει να ενισχυθεί η παρουσία των γυναικών στην κίνησή μας. Και βεβαίως μετά από τις απαραίτητες διαπραγματεύσεις καταλήξαμε να μην δημιουργήσουμε μια νέα Επιτροπή, ίσως δεν είναι πάντα εποικοδομητική η δημιουργία Επιτροπών με βάση κριτήρια φύλου, αυτό δεν μάς ενώνει, μάς διαχωρίζει. Αν υποστηρίζετε λοιπόν μια τέτοια πρόταση, η άποψή μας είναι το ζήτημα της γυναικείας διακονίας στον σύγχρονο κόσμο να ενταχθεί στο έργο της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων. Έτσι, λοιπόν, για την Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων και ζητημάτων Οικογένειας και Μητρότητας η κυρία Mizulina είναι για τη θέση της Προέδρου, και μέλη της Επιτροπής ο κύριος Valeriy Kotovich από το Καζακστάν, ο κύριος Klementiev από τη Λετονία, ο κύριος Salama από την Παλαιστίνη, ο κύριος Burnosov από τη Ρωσία.
- **Επιτροπή Παιδείας:** Για τη θέση του Προέδρου η κυρία Polyanskaya από τη Λευκορωσία και ως μέλη της Επιτροπής ο κύριος Dumitresku από τη Ρουμανία, η κυρία Katerina Samoilyk από την Ουκρανία, ο κύριος Haddad από την Ιορδανία.

Σε συνάρτηση με την ενεργοποίηση της κινήσεώς μας σε μια σειρά νέων κατευθύνσεων, και δεδομένης της προσπάθειας να διευρύνουμε το έργο μας και να αναπτύξουμε δεσμούς με παρόμοιους διεθνείς θεσμούς, αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε μια νέα Επιτροπή Σχέσεων με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο. Όπως γνωρίζετε, έχουμε ήδη συνάψει Συμφωνία Συνεργασίας.

S. POPOV: Παρακαλώ ζητώ συγγνώμη αξιότιμοι συνάδελφοι, είναι το πλέον επίσημο σημείο του έργου μας. Αν δεν έχετε αντίρρηση, έχω ανά χείρας το κείμενο της Συμφωνίας.

K. ZATULIN: Ζητώ συγγνώμη, δεν έχω καμία αντίρρηση. Θα ήθελα απλά να επιστήσω την προσοχή σας στο σημείο 8. Εδώ προβλέπεται η δημιουργία μιας Συντονιστικής Επιτροπής, αλλά στη ρωσική μετάφραση υπάρχει μια περίεργη διατύπωση: στην Επιτροπή αυτή προβλέπεται η συμμετοχή 16 ατόμων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και δύο Σύμβουλοι. Δεν κατάλαβα καλά, αν θα είναι η σύνθεση: δεκαέξι Κοινοβουλευτικοί συν δύο συν άλλοι έξι. Ποια θα είναι ακριβώς η σύνθεση αυτής της Συντονιστικής Επιτροπής;

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Ναι, θα είναι 2 + 2 Σύμβουλοι, 2 από τη μία πλευρά και 2 από την άλλη, και 6 + 6. Ακριβώς, δώδεκα και τέσσερα δεκαέξι.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, είναι σαφής θεωρώ η ιδέα αυτή να δημιουργήσουμε μια Συντονιστική Επιτροπή με συμμετοχή της κάθε πλευράς με οκτώ άτομα. Στην Επιτροπή αυτή θα συμμετάσχουν έξι Κοινοβουλευτικοί από εμάς και δύο Σύμβουλοι. Το ίδιο ισχύει και για την άλλη πλευρά. Επιτρέψτε μου να αναγνώσω το κείμενο.

V. ALEXEEV: Θα ήθελα να αναγνώσω τα ονόματα των μελών της Αντιπροσωπείας μας σε αυτήν την Ενιαία Επιτροπή: ο κύριος Νεράντζης από την Ελλάδα, ο κύριος Semenov από τη Ρωσία, Σεσέγκουντ από την Ουγκάντα, ο κύριος Iskander από το Σουδάν, ο κύριος Katsiantonis από τις Η.Π.Α., ο κύριος Klementiev από τη Λετονία. Και βεβαίως, είναι αυτονόητο, οι δύο Σύμβουλοί μας: ο κύριος Μυγδάλης και ο κύριος Alexeen θα συμμετάσχουν σε αυτό το όργανο.

S. POPOV: Έτσι, λοιπόν, αξιότιμοι συνάδελφοι έχουμε εγκρίνει την σύνθεση της Αντιπροσωπείας μας σε αυτή την Επιτροπή. Υπάρχει πρόταση να ψηφίσουμε υπέρ της σύναψης αυτής της Συμφωνίας. Αν δεν έχετε αντίρρηση, θα υπογράψω κι εγώ παρουσία σας αυτό το κείμενο. Υπάρχει αντίρρηση; Υπεγράφη, λοιπόν, η εν λόγω Συμφωνία.

V. ALEXEEV: Ένα ανάλογο κείμενο ετοιμάζουμε και για τη συνεργασία μας και με έναν άλλο Διεθνή Κοινοβουλευτικό Οργανισμό, είναι η Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών. Όπως λένε οι διπλωμάτες έχει μονογραφεί προς το παρόν αυτό το κείμενο, ωστόσο συνεχίζουμε το έργο μας για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας. Ελπίζουμε το

κείμενο αυτό να υπογραφεί στο προσεχές μέλλον, οπωσδήποτε πριν διοργανώσουμε την επόμενη Γενική Συνέλευση.

Προτείνω να δημιουργήσουμε τώρα μια Επιτροπή που θα παρακολουθεί τη συνεργασία μας με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών και βεβαίως να αναθέσουμε στην ηγεσία της Δ.Σ.Ο. να υπογράψει το κείμενο αυτό όταν θα είναι έτοιμο. Ελπίζουμε να είναι έτοιμο το συντομότερο δυνατό.

Προτείνω, λοιπόν, μια Επιτροπή Συντονισμού της Συνεργασίας μας με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών. Η σύνθεση να είναι ως εξής: Δύο συν δύο, έξι συν έξι. Θα διαβάσω τα μέλη της δικής μας Αντιπροσωπείας και βεβαίως τα ονόματα των δύο Συμβούλων: η κυρία Katerina Samoilyk από την Ουκρανία, ο κύριος Δριβελέγκας από την Ελλάδα, ο κύριος Zatulin από τη Ρωσία, ο κύριος Mihajlovic από τη Σερβία, ο κύριος Velman από την Εσθονία και Salama από την Παλαιστίνη, και ως Σύμβουλοι ο κ. Alexeen από τη Ρωσία και ο κ. Μυγδάλης από την Ελλάδα.

– **Επιτροπή Διεθνούς Πολιτικής:** Για τη θέση του Προέδρου Zatulin, και για μέλη Minasyan από Αρμενία, Dule από την Αλβανία, Ναζίχ από τη Συρία, Mihajlovic από τη Σερβία, Velman από την Εσθονία και Ignat Miron από τη Ρουμανία.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, υπάρχουν ερωτήσεις αναφορικά με τη σύνθεση των Επιτροπών και της Γραμματείας; Υπάρχουν παρατηρήσεις; Είστε όλοι ικανοποιημένοι με την πρόταση αυτή;

V. ALEXEEV: Προσπαθήσαμε να ικανοποιήσουμε όλες τις επιθυμίες, να λάβουμε υπ' όψιν όλες τις προτάσεις, να ανταποκριθούμε σε όλα τα σημειώματα που πήραμε αναφορικά με την επιθυμία να εργαστούν οι Κοινοβουλευτικοί σε διάφορες Επιτροπές. Λάβαμε υπ' όψιν όλα αυτά τα δεδομένα και γι' αυτό το λόγο βλέπουμε ότι κάποιοι Κοινοβουλευτικοί είναι μέλη σε περισσότερες της μιας Επιτροπές. Χαιρετίζουμε το ενδιαφέρον αυτό, αν έχουν τις δυνάμεις, τους ευχόμαστε κάθε επιτυχία, είμαστε ευγνώμονες προς αυτούς για την επιθυμία τους να εργαστούν σε πολλές Επιτροπές.

S. POPOV: Valery Αρκάντιεβιτς διαβάστε πάλι την πρόταση για τον Ταμία, για τη θέση του Ταμία.

V. ALEXEEV: Ο κύριος Τιμοσίδης.

S. POPOV: Ευχαριστώ. Ο κύριος Τιμοσίδης για τη θέση του Ταμία.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, αν δεν υπάρχουν ερωτήσεις και παρατηρήσεις, θέτω σε ψηφοφορία την πρόταση εν συνόλω. Ποιοί είναι υπέρ της πρότασης για τη νέα σύνθεση της Γραμματείας, για τη θέση του Ταμία, για τη θέση των Προέδρων των Επιτροπών και των Μελών των Επιτροπών της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Ποιός είναι υπέρ; Ψηφίζουμε. Ευχαριστώ. Κατεβάστε τα χέρια σας. Ποιός είναι κατά; Ποιός ψηφίζει λευκό; Ομοφώνως λοιπόν εγκρίνεται η πρόταση. Θα ήθελα να συγχαρώ όλους τους συναδέλφους για την εκλογή τους στις νέες θέσεις.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, συνεχίζουμε τις εργασίες μας. Περνάμε τώρα σε ένα επίσης πολύ σημαντικό σημείο της Ημερήσιας Διάταξης. Είναι η εξέταση των Σχεδίων Ψηφισμάτων. Υπάρχει η πρόταση να ξεκινήσουμε από το ψηφίσμα επί του βασικού θέματος της Γενικής μας Συνέλευσης. Υπάρχει η πρόταση να δώσουμε το λόγο στον κύριο Alexeen, καθηγητή του Πανεπιστημίου Λομονόσοφ, ο οποίος θα παρουσιάσει το κείμενο του ψηφίσματος. Είχαμε δύο εκδοχές ψηφισμάτων, εμφανίστηκε και μια τρίτη εκδοχή κάποια στιγμή, υπήρξε πολύ καλή προετοιμασία και ελήφθησαν υπ' όψιν όλες οι παρατηρήσεις, ώστε να έχουμε ένα τελικό κείμενο. Ο κύριος Alexeen θα παρουσιάσει την τελική εκδοχή του ψηφίσματος επί του βασικού θέματος.

V. ALEXEEV: Αγαπητοί συνάδελφοι, πράγματι γνωρίζετε πολύ καλά - και ο Σεργκέι Αλεξάνδροβιτς το επιβεβαίωσε αυτό - ότι αρχικά είχαμε τρεις εκδοχές του ψηφίσματος. Ένα κείμενο πρότεινε ο κύριος Zatulin, ένα άλλο ο κύριος Alexeen και ένα ο κύριος Μυγδάλης. Βάσει αυτών των τριών εκδοχών του ψηφίσματος και με κάποιες τροπολογίες που προτάθηκαν - για παράδειγμα η κυρία Mizulina πρότεινε μια τροπολογία - καταλήξαμε σε μια τελική εκδοχή ψηφίσματος επί του

βασικού θέματος της Γενικής Συνέλευσης. Θα σας παρακαλέσω να έχετε ανά χείρας την εκδοχή του κειμένου του κ. Alexeen με τα υπογραμμισμένα σημεία. Αυτό ελήφθη ως βάση λαμβάνοντας υπ' όψιν όλες τις τροπολογίες που πήραμε από το Σχέδιο του κυρίου Zatulin, και κατόπιν συνεννόησεως μαζί τον κύριο Zatulin, εργαστήκαμε έως αργά εχθές το βράδυ ούτως ώστε να καταλήξουμε σε ένα ενιαίο κείμενο. Σάς παρουσιάζω την τελική εκδοχή.

Σ' αυτό το κοινό κείμενο του κυρίου Alexeen, όπου υπογραμμίζονται ορισμένα σημεία, η πρώτη παράγραφος που κάνει μια γενική διαπίστωση «εμείς οι βουλευτές κλπ», αυτή η παράγραφος διαγράφεται, και από το κείμενο του κυρίου Zatulin παίρνουμε την πρώτη παράγραφο. Έχουν ίδια αξία, ίσης αξίας είναι και οι δύο παράγραφοι απλά στο κείμενο του κυρίου Zatulin η πρώτη παράγραφος είναι περισσότερο λεπτομερής, θα έλεγα.

Θα το αναγνώσω για να έχετε σαφή εικόνα της νέας διατύπωσης με κάποιες μικρές αλλαγές συντακτικής φύσεως:

«Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας, που συνήλθε και συζήτησε στα πλαίσια της 17^{ης} Ετήσιας γενικής Συνέλευσής της στο Ερεβάν της Αρμενίας περί της ιστορίας και επίκαιρων προβλημάτων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ της Εκκλησίας και του Κράτους, θεωρεί αναγκαίο να υπογραμμίσει για άλλη μια φορά ως αδιαμφισβήτητο γεγονός, το ότι ακριβώς η Ορθοδοξία έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στο γίγνεσθαι της εθνικής συνείδησης και κρατικής οντότητας των χωρών μας. Η αναγνώριση του Χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του κράτους στην Αρμενία, στο Βυζάντιο και σε άλλες χώρες, επέτρεψε να τεθούν οι βάσεις της εθνικής ταυτότητας και συνέβαλε στη λειτουργία των θεσμών του κράτους σε κρίσιμες περιόδους της ανάπτυξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Χάρη στην Ορθοδοξία πολλοί λαοί της Ευρώπης και της Ασίας έγιναν κοινωνοί του προηγμένου πολιτισμού της εποχής τους και στη συνέχεια ανεδείχθησαν ως ανεξάρτητα κέντρα της Χριστιανικής Ορθοδοξίας και του πολιτισμού της».

Αυτή η παράγραφος καθίσταται πλέον πρώτη παράγραφος του τελικού κειμένου. Κατόπιν αίρεται η διατύπωση «θεσμός θέσφατος».

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Βαλέριε, Κύριε Πρόεδρε, έχω την εντύπωση ότι έτσι που το κάνουμε δεν μπορούμε να παρακολουθήσουμε. Γιατί δεν διαβάζει το τελευταίο κοινό να τελειώνουμε, να το κλείνουμε;

V. ALEXEEV: Έτσι, λοιπόν, μετά την πρώτη παράγραφο συνεχίζω. Συνεχίζω με το βασικό κείμενο:

«Η επιλογή του θέματος της Συνελεύσεως δεν είναι τυχαία. Βασίζεται στη διαπίστωση ότι η πολιτική αντίληψη των τελευταίων ετών σε πολλές χώρες του σύγχρονου κόσμου, απομακρύνεται ολοένα και περισσότερο από τις καθιερωμένες σχέσεις μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας, από τις παραδοσιακές πνευματικές και πολιτιστικές αξίες που διαμόρφωσαν τον πολιτισμό μας πάνω σε χριστιανικά θεμέλια.

Οι οπαδοί των παραδοσιακών, κατά κύριο λόγο, χριστιανικών αξιών θεωρούν το Κράτος ως έναν θεσμό, ο οποίος δεν φέρει μόνο την ευθύνη για την στρατιωτικο-πολιτική ασφάλεια και την κοινωνική ευημερία της κοινωνίας, αλλά και για την κυρίαρχη άποψη περί ηθικής, για την ευδαιμονία της οικογένειας και για την υψηλή πνευματικότητα του λαού. Εκκινώντας από αυτό θεωρούν την Εκκλησία συνεργό του Κράτους, αναπόσπαστο και σημαντικό μέρος της κοινωνίας που αποτελεί το πνευματικό και ηθικό της έρεισμα».

Επόμενη παράγραφος:

«Οι οπαδοί της άλλης άποψης, που φέρεται ως ριζοσπαστική και φιλελεύθερη, κατανοούν το Κράτος αποκλειστικά ως διαχειριστή μόνο των κοινών, χωρίς κοινωνική και ηθική ευθύνη, που δεν εμποδίζει οποιαδήποτε μορφή έκφρασης του ανθρώπου, μέχρι την πιο ακραία και αυθαίρετη, απαλλαγμένη από καθιερωμένες παραδόσεις και ηθικούς κανόνες».

Επόμενη παράγραφος:

«Είναι φυσικό ότι οι οπαδοί μιας τέτοιας αντίληψης του Κράτους επιδιώκουν να απαλλαγούν από κάθε είδους επιρροή της Εκκλησίας, να την εκτοπίσουν από το δημόσιο βίο, να μην της επι-

τρέψουν να εκφράζει δημόσια τις ηθικές της εκτιμήσεις και να κρίνει τις ενέργειες της υφιστάμενης εξουσίας.

Η προσπάθεια οικοδόμησης μιας κοινωνίας των πολιτών χωρίς την Εκκλησία οδηγεί ολοένα και περισσότερο σε έναν καινούργιο κοσμικό ολοκληρωτισμό. Ακόμη και μια απλή δημόσια τοποθέτηση υπέρ των κοινώς αποδεκτών παραδοσιακών αξιών ενίοτε εκλαμβάνεται ως αξιόποινη πράξη.

Παράδειγμα ενός νέου τέτοιου καινούργιου ολοκληρωτισμού αποτελούν ορισμένες τάσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κάποια επίσημα έγγραφα, όπως η δήλωση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τις σεξουαλικές ιδιαιτερότητες μερίδας των πολιτών, κατά την οποία η αναφορά σε αυτές τις ιδιαιτερότητες δεν μπορεί να συνοδεύεται με τον όρο «αμαρτία», ενώ καλούνται τα κράτη να μην θεωρούν αυτά τα φαινόμενα ως χρήζοντα μέριμνας και περιορισμού.

Στο μεταξύ σε καμιά χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι θέσεις που στρέφονται κατά της οικογένειας και του Χριστιανισμού δεν αποφασίστηκαν με γενική ψηφοφορία ή με δημοψήφισμα. Είναι άραγε δημοκρατικά ζητήματα που αφορούν στη διάκριση μεταξύ καλού και κακού με βάση τις παραδοσιακές αξίες της ζωής να επιλύονται διά ψηφοφορίας στο πλαίσιο της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, πράγμα που στην ουσία στερεί από τους λαούς και τα κράτη τη δυνατότητα να υπερασπιστούν τις καθιερωμένες θρησκευτικές τους αξίες;

Η πρακτική αυτή αντιφάσκει ευθέως των παραδοσιακών χριστιανικών αξιών και η υιοθέτηση της ισοδυναμεί με παραίτηση από την εθνική ταυτότητα των λαών. Τόσο ριζική επιβολή αλλαγών στη ζωή των ανθρώπων ελάμβανε χώρα μόνο σε συνθήκες σκληρής ξένης κατοχής.

Είναι προφανές ότι η ένταξη μιας σειράς παραδοσιακά ορθοδόξων χωρών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς δεν συνέβαλε στο να εισακούεται η φωνή της Ορθοδοξίας περισσότερο στο σύγχρονο κόσμο. Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση δεν κατέστησε την Ευρώπη περισσότερο χριστιανική, ενώ το είναι των ιδίων των ορθοδόξων λαών, ως αποτέλεσμα των παραπάνω, συν τω χρόνω, όλο και λιγότερο εναρμονίζεται με τους ευαγγελικούς προσανατολισμούς.

Είναι γνωστό ότι η Ορθοδοξία βρίσκεται στις ρίζες της διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της κρατικής οντότητας των χωρών μας, ενώ στις μέρες μας διάφορα γεωπολιτικά σχέδια απειλούν την ταυτότητα, την παραδοσιακή κρατική οντότητα και τις αξίες μας. Εναλλακτική λύση σε αυτά τα σχέδια δεν είναι η απομόνωσή μας από τη Δυτική Ευρώπη αλλά η συσπείρωση του Ανατολικού Χριστιανικού Κόσμου, η πραγμάτωση του δικού μας γεωπολιτικού οράματος, γεγονός που θα δώσει τη δυνατότητα στους εταίρους μας και να κατανοήσουν καλύτερα και να σεβαστούν τις αξίες μας.

Δεν είναι τυχαίο που η παρούσα σύνοδος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας συνήλθε στο Ερεβάν, την πρωτεύουσα της Αρμενίας, χώρας που πρώτη στον κόσμο ασπάστηκε το Χριστιανισμό ως κρατική θρησκεία και παραμένει μέχρι σήμερα πιστή στην ιστορική και πνευματική της επιλογή.

Οι σύγχρονες σχέσεις μεταξύ Εκκλησίας και Κράτους στην Αρμενία μαρτυρούν ότι η Ανατολική Χριστιανική εμπειρία τέτοιων σχέσεων αποτελεί ένα πολιτικά ζωτικά μοντέλο». Τελεία. Διαγράφονται οι επόμενες λέξεις από αυτή την πρόταση.

Συνεχίζουμε.

«Είμαστε βέβαιοι ότι η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας οφείλει να αναπτύξει πιο ενεργά το δυναμικό της ως πεδίο σύμπραξης των πολιτικών και πολιτιστικών συνιστωσών των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο ρόλος της Ορθοδοξίας στην ανάπτυξη της παραδοσιακής κρατικής οντότητας των χωρών της ανατολικής χριστιανικής περιοχής καθίσταται όλο και πιο επίκαιρος, εμείς τα μέλη της 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο. διακηρύσσουμε την ανάγκη:

- να εντείνουμε τις προσπάθειές μας μέσα στα Κοινοβούλια με σκοπό την ανάληψη των απαραίτητων πρωτοβουλιών οι οποίες θα καταστήσουν την υπεύθυνη πολιτική κανόνα του δημόσιου βίου.

- να συμμετάσχουμε πιο ενεργά στους Διεθνείς Οργανισμούς, ούτως ώστε να συνεχίσουμε το διάλογο με όλες τις χριστιανικές Εκκλησίες και άλλες θρησκείες στο όνομα της ειρήνευσης και της αειφόρου ανάπτυξης της ανθρωπότητας, της ενίσχυσης των παραδοσιακών κρατικών θεσμών και αξιών». Τελεία.

Τελειώνει η παράγραφος.

«Η Γενική Συνέλευση της Δ.Σ.Ο. καλεί και πάλι τον κάθε βουλευτή να ενισχύσει το έργο του στο πλαίσιο του πολιτικού κόμματος, μέλος του οποίου τυγχάνει, ούτως ώστε να εκπονηθούν οι απαραίτητες αποφάσεις και να ληφθούν οι απαραίτητες πρωτοβουλίες που θα ενδυναμώσουν περαιτέρω τη δημοκρατία, επιβεβαιώνοντας την αποστολή του βουλευτή ως εκφραστή αποκλειστικά των συμφερόντων του λαού».

Εδώ τελειώνει η εκδοχή του κειμένου που πρότεινε ο κύριος Alexeen και ο κύριος Μυγδάλης. Ωστόσο, θα προστεθεί το τελευταίο μέρος, η τελευταία παράγραφος της εκδοχής του κυρίου Zatulin, στην οποία αναφέρονται: «Στη μακραίωνη ιστορία τους οι χώρες και οι λαοί μας αναπτύσσονταν υπό τις ακτίνες του εξ Ανατολών φωτός, διατηρούμενοι στον κόσμο χάρη στην Ορθόδοξο επιλογή των προγόνων μας. Παρά τις ποικίλες προκλήσεις της εποχής που βιώνουμε, τίποτε δεν μπορεί να αλλάξει αυτή την επιλογή».

Εδώ τελειώνει το ψήφισμα. Νομίζω είναι μια λογική ολοκλήρωση του ψηφίσματος.

Ως προς την παρατήρηση της κυρίας Mizulina. Δυστυχώς έφυγε σήμερα, είχε σοβαρές υποθέσεις στο Κοινοβούλιο. Παρόλα αυτά, θα θυμάστε τις προτάσεις της, συνάδελφοι. Η κυρία Mizulina έθεσε θέμα για τη δημιουργία κάποιας δομής στα πλαίσια του κινήματός μας, βάσει του έμφυλου ζητήματος, μια γυναικεία, ας πούμε, δομή. Η αντίληψη αυτή έγινε δεκτή εν γένει, εντάχθηκε σε μια συζήτηση, στην οποία έλαβαν μέρος όχι μόνο βουλευτές αλλά και ανώτατοι κληρικοί οι οποίοι παρευρίσκοντο: ο Μητροπολίτης Εμμανουήλ, ο Αρχιεπίσκοπος Μάρκος και άλλοι. Ως αποτέλεσμα της συζητήσεως, αποφασίσαμε να απορρίψουμε τη δημιουργία μιας Επιτροπής με βάση το γνώρισμα του φύλου, και αποφασίσαμε να εντάξουμε ως συνιστώσα της δραστηριότητος αυτή τη θεματική στην Επιτροπή Κοινωνικών Ζητημάτων που ψηφίσαμε πριν από λίγο. Λαμβάνοντας υπ' όψιν όμως τη σημασία του γυναικείου ζητήματος, υπάρχει μια πρόταση να έχουμε μια σύντομη ξεχωριστή απόφαση όπου θα υπογραμμίσουμε τη σημασία της γυναικείας διακονίας, του ρόλου της γυναίκας στο σύγχρονο κόσμο. Πρότεινε η κυρία Mizulina ένα κείμενο να το λάβουμε ως βάση και με τη Γραμματεία μας - το έχουμε κάνει αυτό και στο παρελθόν, έχουμε κάνει χρήση αυτής της πρακτικής - να επεξεργαστούμε περαιτέρω αυτό το κείμενο, το οποίο θα πρέπει να έχει τις διατυπώσεις τις κατάλληλες, να έχει άλλη μορφή. Αν μας επιτρέψετε, θα επεξεργαστούμε αυτό το έγγραφο και θα το έχουμε ως ξεχωριστό ψήφισμα, αφού σας το στείλουμε προκαταρκτικά να το δείτε. Σας ευχαριστώ.

S. ΡΟΠΟV: Ο Κύριος Μυγδάλης έχει το λόγο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Εάν μου επιτρέπετε, ο κάθε συνάδελφός σας κύριος Βουλευτής, ασχολείται με κάποια θέματα ενδιαφέροντος. Η κυρία Μιζούλινα ασχολείται με θέματα οικογένειας. Ζητάμε να έρχονται τα ψηφίσματα 15 ημέρες πριν. Δεν ήρθαν. Εν πάση περιπτώσει, κατ' οικονομίαν τώρα να το δούμε μετά... Όχι επειδή είναι ενδιαφέρον ενός συγκεκριμένου βουλευτή να σπεύδουμε τώρα εμείς να βγάξουμε ψηφίσματα, γιατί θα μπορέσει να σηκωθεί ο κάθε συνάδελφός σας εδώ και να πει «το δικό μου ενδιαφέρον εντοπίζεται στο τάδε ζήτημα». Πρέπει να το προσέξουμε αυτό.

Θα ήθελα να παρακαλέσω το εξής: έχει γίνει ένα λάθος νομίζω εδώ. Στο κεντρικό κείμενο το οποίο παρακαλώ να διορθωθεί. Ας ακούει ο Βαλέριος. Μιλάμε για τη δεύτερη σελίδα, την προτελευταία παράγραφο: «Είναι γνωστό ότι η Ορθοδοξία βρίσκεται στις ρίζες της διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της κρατικής οντότητας των χωρών μας, ενώ στις ημέρες μας διάφορα κοσμικά, γεωπολιτικά σχέδια απειλούν την ταυτότητα, την παραδοσιακή κρατική οντότητα και τις αξίες μας». Κι εδώ τώρα είναι η λέξη που θέλω να αλλάξουμε: «Εναλλακτική λύση στα σχέδια αυτά δεν είναι η απομόνωσή μας από τη Δυτική Ευρώπη αλλά η συσπείρωση του Ανατολικού Χριστιανικού Κόσμου, η πραγμάτωση του δικού μας -όχι 'γεωπολιτικού οράματος', δεν έχουμε κοινό

γεωπολιτικό όραμα- του δικού μας πολιτισμικού οράματος». Η λέξη «γεωπολιτικό όραμα» νομίζω ότι δεν χωράει σε αυτό.

V. ALEXEEV: Για άλλη μια φορά: «Εναλλακτική λύση στα σχέδια αυτά δεν είναι η απομόνωσή μας από τη Δυτική Ευρώπη αλλά η συσπείρωση του Ανατολικού Χριστιανικού κόσμου, η πραγμάτωση του δικού μας πολιτισμικού και γεωπολιτικού οράματος».

K. ΜΥΓΔΑΛΛΗΣ: Το γεωπολιτικό δεν είναι κοινό Βαλέριε.

V. ALEXEEV: Τί άποψη έχουν οι συνάδελφοι; Συμφωνώ εδώ με τον Κώστα. Κι εγώ πιστεύω ότι δεν έχει θέση εδώ. Να θέσουμε πολιτισμικό. Αν μιλήσουμε για πολιτισμικό με την ευρεία έννοια, συμπεριλαμβάνονται βέβαια και τέτοιες πτυχές. Νομίζω όμως ότι καλύτερα να το αφήσουμε πολιτισμικό, πολιτισμικό όραμα. Μπορούμε κι έτσι.

Να βάλουμε πολιτισμικό εδώ. Έχει δύο όρους στη Ρωσική από το culture και το civilization, λατινικά. Στα ελληνικά είναι πολιτισμικό και τα δύο.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, τι παρατηρήσεις υπάρχουν επί του κειμένου αυτού του ψηφίσματος; Εσύ δεν είσαι βουλευτής. Ο συνάδελφος από το Λίβανο.

G. MOUKHEIBER: Σας ευχαριστώ Κύριε Πρόεδρε. Θα μιλήσω στα Αγγλικά. Φυσικά θα μιλήσω για το σχέδιο του ψηφίσματος που έχουμε στα χέρια μας, και θα ήθελα να προτείνω κι εγώ κάποιες τροποποιήσεις στο κείμενο. Στα κείμενα που λάβαμε στο φάκελό μας περιλαμβανόταν και ένα Σχέδιο Ψηφίσματος το οποίο παρουσίασε η Κύπρος και ένα άλλο Σχέδιο Ψηφίσματος το οποίο είχε υποβληθεί από την Αρμενική Αντιπροσωπεία, και νομίζω ότι θα πρέπει να τα συζητήσουμε όλα αυτά ταυτόχρονα.

S. POPOV: Όχι, όχι. Τώρα συζητούμε το βασικό μας ψήφισμα επί του θέματος. Όσον αφορά στην Αρμενία και την Κύπρο, θα είναι ξεχωριστό ζήτημα. Τώρα παρακαλώ να επικεντρωθούμε στο κείμενο στο οποίο αναφέρθηκε ο καθηγητής Alexeev.

G. MOUKHEIBER: Ναι, βεβαίως συμφωνώ. Εστιάζομαι σε αυτό το ψήφισμα φυσικά, απλώς θέλω να ζητήσω μια διευκρίνιση. Όταν λέτε «βασικό ψήφισμα», «κύριο ψήφισμα» εννοείτε ότι θα υπάρξει κι άλλο ψήφισμα; Α! δηλαδή θα υπάρξει το βασικό και θα υπάρξει κι άλλο;

K. ΜΥΓΔΑΛΛΗΣ: Βασικό ονομάζουμε αυτό που έχει να κάνει με το κύριο θέμα.

G. MOUKHEIBER: Ναι, αλλά αυτό σημαίνει ότι θα υπάρξει κι άλλο ψήφισμα;

K. ΜΥΓΔΑΛΛΗΣ: Των Αρμενίων και των Κυπρίων.

G. MOUKHEIBER: Καλώς! Άρα δηλαδή κάποια άλλη στιγμή θα συζητήσουμε τα άλλα ψηφίσματα;

K. ΜΥΓΔΑΛΛΗΣ: Αμέσως μετά.

G. MOUKHEIBER: Εντάξει. Επανερχόμενος λοιπόν στο βασικό αυτό Ψήφισμα, το βασικό αυτό Ψήφισμα είναι καλό, το μόνο πρόβλημα που έχω εγώ είναι ότι το βλέπω πολύ Ευρωπο-κεντρικό. Δηλαδή λαμβάνει υπ' όψιν ουσιαστικά καταστάσεις όπου η πλειοψηφία είναι χριστιανοί και που η πλειοψηφία αυτή είναι στην πηγή της χώρας για την οποία συζητάμε. Θα σας δώσω παραδείγματα από το κείμενο: π.χ. στη σελίδα 2, στην παράγραφο που αρχίζει με τις λέξεις «Είναι γνωστό», είναι η τρίτη παράγραφος στη δεύτερη σελίδα, τουλάχιστον στην Αγγλική μετάφραση που έχω εγώ, λέει «ενώ διάφορα κοσμικά, γεωπολιτικά σχέδια απειλούν την ταυτότητα, την παραδοσιακή κρατική οντότητα και τις αξίες μας. Εναλλακτική λύση στα σχέδια αυτά δεν είναι η απομόνωσή μας από τη Δυτική Ευρώπη». Αυτή είναι εναλλακτική μόνο για τα κράτη που είναι στην Ευρώπη. Και μιλάει για τους ορθόδοξους χριστιανούς οι οποίοι είναι στην πηγή των χωρών αυτών, ενώ σε πολλές άλλες χώρες όπου οι Χριστιανισμός είναι μειοψηφία, οι χριστιανοί δεν ήταν ουσιαστικά στην πηγή της διαμόρφωσης της χώρας αλλά αντιθέτως τις περισσότερες φορές είναι σε σύγκρουση με την πλειοψηφία, σε αντιπαράθεση με την πλειοψηφία. Αυτό ισχύει για όλες τις χώρες όπου γεννήθηκε ο Χριστός: Ιερουσαλήμ, Παλαιστίνη, Λίβανος, Συρία, Ιορδανία, δηλαδή για όλες τις χώρες, όπου αυτή τη στιγμή κινδυνεύουν να εξαφανιστούν οι χριστιανοί.

Γι' αυτό είπα και στην ομιλία μου εχθές ότι νομίζω πως υπάρχουν δύο μοντέλα τα οποία πρέπει να εξετάσουμε. Το πρώτο μοντέλο είναι η κατάσταση στην οποία ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός

είναι επίσημη θρησκεία στη χώρα και αποτελεί την πλειοψηφία. Στην περίπτωση αυτή, η Ορθοδοξία απειλείται από τις κυβερνήσεις του κοσμικού κράτους, οι οποίες είτε προέρχονται από μια ιστορία κομμουνισμού και αρνούνται στην Εκκλησία το δικαίωμά της να επιτελεί το ρόλο της, είτε ανήκουν στην παράδοση των νέων σύγχρονων δυτικών ευρωπαϊκών κρατών που αρνούνται να συμπεριλάβουν το Χριστιανισμό και την Ορθοδοξία στις βασικές αξίες που εισάγουν στην πολιτική. Αυτή είναι η μία περίπτωση.

Η άλλη περίπτωση είναι οι καταστάσεις στις οποίες ο Χριστιανισμός και κυρίως η Ορθοδοξία είναι σε μειοψηφία, όπως είναι επί παραδείγματι η κατάσταση στον Λίβανο. Και τα προβλήματα στις χώρες αυτές είναι παρόμοια με τα προβλήματα των πρώτων χωρών. Μπορεί να μην έχουν πρόβλημα εκκοσμίκευσης αλλά έχουν πρόβλημα άλλης μείζονος θρησκείας. Εδώ είναι λίγο διαφορετικό το παράδειγμα και θα πρέπει νομίζω να το αντικατοπτρίσουμε αυτό στο κείμενο.

Γι' αυτό έκανα την πρόταση να τροποποιηθούν μια σειρά προτάσεων και μπορώ να σας πω όλες τις τροποποιήσεις συγκεκριμένα, αν θέλετε, σε όλες τις προτάσεις που έχω τροπολογίες, έτσι ώστε το κείμενο αυτό να μην είναι μόνο Ευρωπο-κεντρικό, δηλαδή να μην μιλάει μόνο για τις χώρες αυτές όπου ο Χριστιανισμός, η Ορθοδοξία είναι πλειοψηφία, αλλά να μιλάει και για τις περιπτώσεις όπου ο Χριστιανισμός απειλείται. Και στο πλαίσιο αυτό νομίζω, πιστεύω ότι η κατάσταση της Αρμενίας επί παραδείγματι δεν αντικατοπτρίζεται στο κείμενο, διότι οι απειλές στην Δημοκρατία του Ναγκόρνο Καραμπάχ είναι ακριβώς μια περίπτωση όπου όλη η χώρα κινδυνεύει, όλος ο χριστιανικός πληθυσμός κινδυνεύει, απειλείται. Το ίδιο ισχύει και για τους Χριστιανούς του Ιράκ, όπου όλος ο Χριστιανικός πληθυσμός απειλείται. Και επομένως, μια θεμελιώδης έννοια που θέλω εγώ να εισαγάγω εδώ στο κείμενο είναι ότι η ευθύνη του Κράτους, η μέγιστη ευθύνη του Κράτους, είναι να προστατεύει την ελευθερία της θρησκείας, να προστατεύει τις θρησκευτικές μειονότητες.

Στο πλαίσιο αυτό, λοιπόν, θα ήθελα επίσης στο κείμενό μας να τονίσουμε, να αναδείξουμε την ιστορική αξία και τον κίνδυνο της γενοκτονίας, διότι οι πολιτικές αυτές μπορούν να οδηγήσουν στη διαμόρφωση μιας κατάστασης γενοκτονίας ακριβώς όπως η Γενοκτονία, η οποία διαπράχθηκε εναντίον του Αρμενικού λαού από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Αυτός νομίζω είναι ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να εισαγάγουμε στο κείμενο τις θέσεις της Διακοινοβουλευτικής της Ορθοδοξίας, δηλαδή για τις χειρότερες περιπτώσεις, στις οποίες η χριστιανική μειονότητα είναι υπό τον έλεγχο μίας πλειοψηφίας που δεν σέβεται τις αξίες της χριστιανικής μειονότητας, δεν αναγνωρίζει τη συμβολή του Χριστιανισμού στην διαμόρφωση της κρατικής υπόστασης και απειλείται ο χριστιανικός πληθυσμός με μια γενοκτονία παρόμοια με αυτή των Αρμενίων του 1915.

Άρα είναι ευθύνη της ανθρωπότητας, κι εδώ συμπεριλαμβάνεται και η ευθύνη της Διακοινοβουλευτικής της Ορθοδοξίας, να κάνει μια δήλωση για την Αρμενική Γενοκτονία, όχι ως ξεχωριστό επί μέρους θέμα, αλλά ως βασικό θέμα στο βασικό κείμενο του ψηφίσματός μας.

Εάν δέχεστε αυτή την γενική έννοια, έχω διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις για να συμπεριληφθούν στο βασικό ψήφισμα.

S. ΡΟΡΟΒ: Το λόγο έχει ο κος Μυγδάλης.

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε εκείνο το οποίο θέλω να πω είναι ότι αυτό το κείμενο προσαθεί να πει κάποια πράγματα σε σχέση με το κράτος και την Εκκλησία. Δηλαδή με άλλα λόγια, τι λέμε σε αυτό το κείμενο; Ότι υπάρχει, υφίσταται ένας τρόπος συνεργασίας, πρέπει να το δούμε, δεν πρέπει η Εκκλησία να είναι έξω από το δημόσιο χώρο. Αυτό λέμε χοντρικά. Έτσι;

Τώρα, γίνονται δύο αναφορές, δεν είναι καθόλου Ευρωπο-κεντρικό. Γίνονται δύο αναφορές σε θέματα Ευρώπης, διότι προέκυψε ένα ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας και διότι στην συζήτηση η οποία έγινε για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα - μας το ανέφερε προχθές ο ιερέας εδώ - δεν ήθελαν να μπου αναφορές περί χριστιανισμού. Αυτός είναι ο λόγος που φέρνουμε τα δύο παραδείγματα, κι επειδή επιπλέον κάποιες χώρες είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τώρα, εάν ο κύριος Βουλευτής θέλει να αναφερθούμε στην ανάγκη τα κράτη να σέβονται τις θρησκευτικές μειονότητες - που είναι προφανές, το έχουμε κάνει επανειλημμένα, σε κάθε μας Γενική Συνέλευση τα βάζουμε αυτά - μπορούμε κι εδώ να βάλουμε μια παράγραφο και να πούμε ότι

τα κράτη πρέπει να σέβονται τις θρησκευτικές μειονότητες. Δεν βλέπω ότι χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία.

S. POPOV: Ο κύριος Zatulin έχει το λόγο.

K. ZATULIN: Θα ήθελα να επισημάνω ότι υπάρχει ορθολογικός πυρήνας στα λεγόμενα του συναδέλφου από το Λίβανο. Θα ήθελα να επισημάνω στον κύριο Moukheiber ότι είχαμε ως θέμα στο συνέδριό μας «Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και στην ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης». Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το Κράτος στο οποίο ζείτε αποτελεί έδαφος που διαμορφώθηκε η Ανατολική Χριστιανική Παράδοση; Δεν μπορούμε να το πούμε αυτό.

Είμαι υπέρ του να εντάξουμε σε αυτό το κείμενο μια ξεχωριστή παράγραφο, όπως προτείνει και ο κύριος Κώστας Μυγδάλης, να αντανakλά την πρότασή σας. Να ληφθεί υπ' όψιν δηλαδή η αναγκαιότητα στο ίδιο το ψήφισμα ρητής αναφοράς στο σεβασμό, στα δικαιώματα των θρησκευτικών μειονοτήτων σε χώρες στις οποίες τίθενται υπό απειλή οι θρησκευτικές μειονότητες είτε ενδέχεται να προκύψει απειλή γι' αυτές, για να αρθούν τα προβλήματα τα οποία έχουν επισημανθεί από τον κύριο Moukheiber. Στην ίδια παράγραφο, «Είναι γνωστό ότι ακριβώς η Ορθοδοξία βρίσκεται στις ρίζες της διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνειδησίας», αυτό δεν αφορά φυσικά την Παλαιστίνη, τη Συρία ή το Λίβανο. Εδώ θα πρέπει να γίνει κάποια διόρθωση. Να γράψουμε «είναι γνωστό ότι ακριβώς ο Χριστιανισμός βρίσκεται στις ρίζες της διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνειδησίας κλπ των ευρωπαϊκών χωρών», αυτό θα ήταν σωστό, επειδή εδώ και στην επόμενη παράγραφο γίνεται λόγος για την Ευρώπη. Στην άλλη παράγραφο όμως που θα ακολουθεί, θα πρέπει να θέσουμε τα θέματα που έθεσε ο συνάδελφος από το Λίβανο.

Επί του κειμένου αυτού του ψηφίσματος, για να μην ξαναβγαίνω λοιπόν και ζητάω το λόγο, θα ήθελα να επισύρω την προσοχή σας στο ότι από φιλολογικής απόψεως δεν είναι ορθό να αναφέρεται δύο φορές μια θεωρητική θέση ότι «δεν είναι τυχαίο ότι συναντηθήκαμε στο Ερεβάν» και «δεν είναι τυχαίο ότι επιλέξαμε αυτό το θέμα». Δεν είναι σωστό αυτό.

Στη δεύτερη περίπτωση, θα πρέπει να αφαιρέσουμε αυτή τη διατύπωση, φυσικά και δεν είναι τυχαίο και δεν χρειάζεται να εμμένουμε σε αυτό. Το «δεν είναι τυχαίο» να φύγει από κει.

Και θα ήθελα να πείσω τον αξιότιμο καθηγητή κύριο Alexeen, αυτή η παράγραφος για το Ερεβάν να τεθεί ως δεύτερη παράγραφος. Σε αυτό το ψήφισμα τα είπαμε όλα, αλλά ξεχάσαμε ότι το κάναμε αυτό στο Ερεβάν.

Στην 3^η σελίδα, προτείνω την παράγραφο που αρχίζει με τα λόγια «η Σύνοδος αυτή» να τη θέσουμε δεύτερη.

S. POPOV: Κύριε Alexeen, συμφωνείτε με τις προτάσεις;

V. ALEXEEV: Για τις παρατηρήσεις του κυρίου Moukheiber. Είναι απολύτως ορθή η θέση του και έχει διατυπωθεί επανειλημμένα στις συνελεύσεις μας - τη θυμάμαι πολύ καλά αυτή την άποψη κι ό,τι ακούστηκε σήμερα επίσης.

Πράγματι, το θέμα είναι ιδιαίτερα επίκαιρο, αφορά την καθημερινότητά μας, την προστασία των Χριστιανικών μειονοτήτων στις χώρες της Εγγύς Ανατολής. Απολύτως, συμφωνώ επίσης και με τους συναδέλφους Μυγδάλη και Zatulin ότι το θέμα αφορά κάτι άλλο. Είναι ένα θέμα το οποίο αφορά ακριβώς τη συνεισφορά, τη συμβολή της Ορθοδοξίας στη διαμόρφωση της κρατικής οντότητας. Φυσικά, αυτό επικεντρώνεται εκ των πραγμάτων στο ευρωπαϊκό θέατρο των γεγονότων. Εδώ διαμορφώθηκαν αυτά τα κράτη, εδώ ετέθη αυτό το ζήτημα. Φυσικά και το Βυζάντιο περιλάμβανε εκτάσεις πολλών κρατών της νυν Εγγύς Ανατολής, αλλά υπάρχει και η Ευρωπαϊκή διάσταση του θέματος. Ενδεχομένως, υπάρχει μια ιδέα να θέσουμε και θέμα προστασίας. Εγώ θα έλεγα να έχουμε ένα ξεχωριστό ψήφισμα. Αυτό είναι βέβαια στη δική σας δικαιοδοσία, του Σώματος δικαιοδοσία, δεν έχω καμία αντίρρηση αν ο κύριος Moukheiber μας έδινε εν τάχει την διατύπωση που επιθυμεί, και να το θέσουμε εντός του κειμένου.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, η ιδέα είναι σαφής. Όλο το ψήφισμα, λοιπόν, είναι αφιερωμένο στη συμβολή στην κρατική οντότητα στα κράτη όπου ο Χριστιανισμός είναι η συνιστώσα.

Δεδομένου, όμως, ότι συμμετέχουν στη Συνέλευσή μας και συνάδελφοι από χώρες όπου είναι μειονότητες οι Ορθόδοξοι, πρέπει να το επισημάνουμε αυτό το θέμα, όπως πρότεινε και ο συνάδελφος από το Λίβανο. Παρακαλούμε, λοιπόν, το συνάδελφο από το Λίβανο να μας δώσει γραπτώς τις αλλαγές και να προσθέσουμε αυτή την παράγραφο γρήγορα. Νομίζω ότι όλοι οι συνάδελφοι θα συμφωνήσουν. Υπάρχουν αντιρρήσεις;

Χθες ήταν καλύτερα, το πρωί εχθές έλεγα να μας δώσετε τα κείμενα. Τι θέλετε να προσθέσετε παρακαλώ; Παρακαλώ. Έχετε το λόγο, στο μικρόφωνο παρακαλώ. Αν μπορείτε σύντομα.

G. ΜΟΥΚΗΙΒΕΡ: Ευχαριστώ Κύριε Πρόεδρε. Αυτό που λέω είναι ότι, συζητώντας ένα ψήφισμα, ένα κείμενο, η γραπτή διατύπωση μπορεί να γίνει μόνο όταν η Συνέλευση εγκρίνει τη γενική ιδέα. Και είμαι έτοιμος να σας δώσω συγκεκριμένο σχέδιο του κειμένου.

Επίσης, θα ήθελα να διευκρινίσω κάποια πράγματα που ειπώθηκαν από τους αγαπητούς Συμβούλους και από το Ρώσο συνάδελφο. Δεν είναι αλήθεια ότι στις χώρες μας της Χριστιανικής Μέσης Ανατολής η Ορθοδοξία δεν συνεισέφερε στη διαμόρφωση του Κράτους. Είναι απολύτως εντός του θέματος που συζητούμε ότι η Ορθοδοξία έπαιξε πράγματι πολύ σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των χωρών και στη διαμόρφωση της πολιτικής τους και στη διαμόρφωση των αξιών τους. Και μερικές φορές μάλιστα ακόμη περισσότερο, σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης. Και τις τόνισα εχθές αυτές τις έννοιες, δεν θέλω να επανέλθω.

Γι' αυτό σας παρακαλώ μην αφήνετε να σας παρασύρει η εσφαλμένη ιδέα ότι στην Ευρώπη η συμβολή του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας ήταν ιστορική ή θεμελιώδης, ενώ στην Ανατολή, στην Αραβική Χριστιανική ή Μέση Ανατολή δεν υπάρχει τέτοια συμβολή. Υπάρχει.

S. ΡΟΠΟΒ: Συζητούμε το κείμενο του ψηφίσματος. Εχθές στην ελεύθερη συζήτηση μπορούσαμε να μιλήσουμε και να επιχειρηματολογήσουμε όσο θέλαμε. Εδώ τώρα έχουμε το συγκεκριμένο κείμενο. Σας προτείνω, λοιπόν, επιχειρησιακά να έχετε εσείς στα χέρια σας τη διατύπωση αυτής της παραγράφου, και να προστεθεί στο τελικό ψήφισμα. Αυτό θα σας παρακαλούσαμε. Η Ολομέλειά μας συμφώνησε ότι θα πρέπει να προσθέσουμε βάσει του δικού σας κειμένου, της δικής σας προτάσεως. Άρα να μην συζητήσουμε κάτι άλλο, δώστε μας το τελικό κείμενο και συμφωνούμε πλήρως. Άρα, προτείνω να μην συνεχίσουμε τη συζήτηση.

G. ΜΟΥΚΗΙΒΕΡ: Πολύ ωραία. Θέλετε να το διαβάσω τώρα ή να το υποβάλω γραπτώς αργότερα;

S. ΡΟΠΟΒ: Θα το συζητήσετε με τους Συμβούλους και με τη διατύπωση που θα συμφωνήσετε εσείς με τους Συμβούλους θα το εγκρίνουμε ούτως ή άλλως. Γι' αυτό δεν χρειάζεται να αναγνώσετε τίποτε άλλο.

G. ΜΟΥΚΗΙΒΕΡ: Ωραία! Συμφωνώ. Εάν αυτό προτιμά ο Πρόεδρος και οι συνάδελφοι, προτείνω να συμφωνήσουμε επί της γενικής ιδέας, και εγώ θα το συζητήσω με τους Συμβούλους πώς θα το ενσωματώσουμε στο ψήφισμα, ώστε να αντικατοπτρίζει αυτά τα δύο, μείζονος σημασίας κατά την άποψή μου, παραδείγματα: το ένα είναι μία πλειοψηφία που έχει πρόβλημα με την εκκοσμίκευση, και το άλλο μία μειονότητα που έχει πρόβλημα με την περίπλοκη κατάσταση... Και θα διαμορφώσουμε το σχέδιο του κειμένου μαζί με τους Συμβούλους.

Ένα συγκεκριμένο ζήτημα ακόμα. Ήθελα να δημιουργήσω και μια γέφυρα μεταξύ αυτού και της γενοκτονίας. Δεν είναι συγκεκριμένο στο άλλο ψήφισμα που θα συζητήσουμε, αλλά αυτό που πάντοτε ανησυχεί τις μειονότητες είναι ότι, αν ζουν σε μια χώρα που δεν σέβεται τις αξίες τους, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε γενοκτονία. Και θέλω εδώ να συμπεριλάβουμε το παράδειγμα της γενοκτονίας των Αρμενίων το 1915, ως παράδειγμα του χειρότερου πιθανού σεναρίου για αυτές τις μειονότητες.

S. ΡΟΠΟΒ: Συμφωνήσαμε για το κείμενο συνολικά, και παρακαλέσαμε όλους τους συναδέλφους να μάς δώσουν χθες τις προτάσεις, γραπτώς. Γι' αυτό, σας ευχαριστούμε για την ιδέα σας, αλλά αυτό δεν είναι θέμα αυτού του βασικού ψηφίσματος. Γι' αυτό συμφωνήσαμε το κομμάτι αυτό το οποίο θα συμφωνήσετε εσείς με τους Συμβούλους θα το εντάξουμε με τη διατύπωση που θα συμφωνήσετε.

Έτσι, ακούγοντας προφορικά μόνο, να επεξεργαστούμε πλήρως το ψήφισμα, δεν μπορούμε. Χθες ίσως θα μπορούσαμε, ζητώ συγγνώμη γι' αυτό, θα μπορούσαμε να το είχαμε χθες. Γι' αυτό ως εντάξουμε αυτό που συμφωνήσαμε και θα σάς υποστηρίξει η Ολομέλεια. Κι εδώ να θέσουμε μια τελεία παρακαλώ. Σας ευχαριστώ.

G. MOUKHEIBER: Συμφωνώ να διατυπώσω κάτι από κοινού με τους Συμβούλους. Πιστεύω ότι η συζήτηση που κάνω είναι απολύτως μέσα στα πλαίσια του ψηφίσματος που συζητάμε. Διότι προτείνω τροποποιήσεις στο υπάρχον κείμενο. Και πιστεύω ότι σε συνεργασία με τους Συμβούλους, θα καταλήξουμε σε ένα καλό κείμενο, το οποίο θα αντικατοπτρίζει όλες εκείνες τις ιδέες που είναι απαραίτητες για να είναι πλήρες το κείμενο. Ευχαριστώ.

S. POPOV: Οι τροπολογίες, όμως, παρακαλώ συνάδελφοι να είναι γραπτές. Οι τροπολογίες να είναι γραπτές.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, το κείμενο το ακούσαμε, τις παρατηρήσεις τις ακούσαμε, τις προτάσεις τις ακούσαμε. Προτείνω, λοιπόν, να εγκρίνουμε το ψήφισμα αυτό με τις τροπολογίες, με τις παρατηρήσεις, με τις προτάσεις που έγιναν. Ποιοι είναι υπέρ παρακαλώ; Να ψηφίσουν. Ο Λίβανος είναι υπέρ; Είσαστε υπέρ ή κατά του ψηφίσματος;

G. MOUKHEIBER: Εγώ είπα ότι είμαι υπέρ του κειμένου υπό τον όρο ότι θα ενσωματωθούν οι συστάσεις και τροπολογίες που πρότεινα, μαζί με τους συναδέλφους εδώ. Αλλιώς, νομίζω ότι θα είναι ατελές, και περιμένω να συμπεριλάβουμε αυτά τα σημαντικά στοιχεία στο ψήφισμα. Ευχαριστώ. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, εγκρίνω το ψήφισμα, ναι.

Ναι, ναι. Το δικό μου κείμενο, και με τις δικές σας συζητήσεις, δηλ. τις τροπολογίες, ναι το εγκρίνω. Εάν δεν συμπεριληφθούν αυτά, δεν το εγκρίνω. Και νομίζω ότι ομιλώ και εκ μέρους των συναδέλφων από τα Κοινοβούλια της Παλαιστίνης, της Ιορδανίας και του Σουδάν.

V. ALEXEEV: Ποιος θα κάνει το κείμενο τότε; Εμείς σας προτείναμε να κάνετε το κείμενο, να δώσετε εσείς την παράγραφο.

G. MOUKHEIBER: Απ' ό,τι καταλαβαίνω, η συζήτηση θα πρέπει να οδηγήσει σε τροποποίηση του κειμένου. Και δεσμεύτηκα και δέχτηκα ότι θα συντάξω το κείμενο, θα το συζητήσω με τους Συμβούλους, και όταν αυτό θα εγκριθεί, θα εγκριθεί από όλους. Αλλά θα συμφωνείτε ότι δεν κάνω θαύματα. Είμαστε Ορθόδοξοι, αλλά δεν είμαστε όλοι άγιοι, και δεν κάνουμε θαύματα. Θα το κάνω λοιπόν αργότερα. Και αν τώρα εγκρίνετε τη γενική ιδέα, είμαι εντάξει.

S. POPOV: Την απόφαση την ψηφίζουμε τώρα, κι όχι μετά, όταν θα γράψετε αυτή την παράγραφο. Αυτή είναι η διαφορά αρχής. Το βασικό κείμενο του ψηφίσματος το ακούσαμε και το εγκρίναμε. Εγκρίναμε και τη δική σας ιδέα. Το μόνο που απομένει είναι να εγκρίνουμε το ψήφισμα με τις παρατηρήσεις και με τη δική σας προσθήκη. Και δεν θα επανέλθουμε στο θέμα αυτό. Αυτό είναι κατανοητό; Δεν θα επανέλθουμε. Ή μήπως δεν έχει κατανοηθεί;

G. MOUKHEIBER: Όχι, όχι, δεν θέλω να μου το εξηγήσετε περισσότερο. Αυτό που λέω απλώς είναι ότι χρειάζεται να υπάρξει μια επιπλέον παράγραφος. Η επιπλέον παράγραφος δεν έχει γραφτεί ακόμη. Χρειάζεται λίγη ώρα, ίσως δέκα λεπτά, και συζήτηση. Εάν δεν είναι ανάγκη να γίνει αυτό τώρα, θα πρέπει η Γενική Συνέλευση να το εγκρίνει με την τροποποίηση, υπό τον όρο ότι θα γίνει η τροποποίηση σε συνεργασία με τους Συμβούλους.

S. POPOV: Ωραία, έχετε το κείμενο έτοιμο; Εσείς δεν το έχετε το κείμενο έτοιμο;

G. MOUKHEIBER: Φυσικά δεν έχω έτοιμο κείμενο τώρα. Αυτό λέω. Αν είχα κείμενο, θα είχα δώσει τη σύσταση στη Γραμματεία. Πρέπει να τροποποιηθεί υπό το πρίσμα των συζητήσεών μας. Δε νομίζω ότι χρειάζεται να γίνουμε πολύ τυπικοί. Ή με περιμένετε να γράψω το κείμενο και να το μοιράσω, ή εγκρίνουμε τώρα την αρχή και στη συνέχεια εγώ με τους Συμβούλους συντάσσουμε το κείμενο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε! Αξιότιμε κύριε Βουλευτά, με όλο το σεβασμό προς το αξίωμα σας και προς την προσωπικότητα του καθενός, θέλω να πω ότι έχουμε κατακτήσει 17 χρόνια έναν τρόπο λειτουργίας. Είπατε την άποψή σας, η Συνέλευση συμφώνησε με βάση αυτή την άποψη να γραφεί μια παράγραφος και να συμπεριληφθεί αυτή η παράγραφος μέσα σε αυτό το κεντρι-

κό ψήφισμα. Περί αυτού πρόκειται. Τούτου δοθέντος, λοιπόν, καλείστε να ψηφίσετε το κείμενο, κι ας λήξει αυτή η λεπτομερειακή παρακολούθηση του πράγματος. Θα βάλουμε μια παράγραφο με βάση αυτά τα οποία είπατε και τα οποία αποδέχτηκε η Συνέλευση.

G. MOUKHEIBER: Συμφωνώ, και γι' αυτό ακριβώς είπα ότι συμφωνώ με όλο το κείμενο, με την επιπλέον παράγραφο που θα συνταχθεί.

S. POPOV: Καλώς. Σας ευχαριστούμε. Αξιότιμοι συνάδελφοι το ψήφισμα επί του βασικού θέματος της Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως ενεκρίθη ομοφώνως. Να συγχαρούμε αλλήλους γι' αυτό. Τέτοιες συζητήσεις έχουμε λοιπόν, φυσιολογικές συζητήσεις, εργασίες. Όλοι οι βουλευτές έχουν το δικαίωμα να έχουν την άποψή τους. Ας περάσουμε τώρα στο ψήφισμα που έχει ετοιμάσει η Αρμενική Αντιπροσωπεία για το Ναγκόρνο Καραμπάχ.

Κώστα, έχετε λάβει την νέα εκδοχή του κειμένου, το νέο κείμενο; Το κείμενο που σήμερα συνετάχθη.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Ναι, το έχουμε λάβει, στη Γραμματεία. Α, όχι, σήμερα όχι.

S. POPOV: Αυτό που σήμερα ετοιμάστηκε. Θα παρακαλούσα τη Γραμματεία να μοιράσει σε όλους το νέο κείμενο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, με συγχωρείτε λίγο για να μην μπλεκόμαστε. Δεν ξέρω εάν συνέβη κάποια διαβούλευση εχθές το βράδυ ή προχθές, ξέρουμε το κείμενο το οποίο είχε συνταχθεί πριν, όχι σήμερα.

SERGEI POPOV: Σήμερα το πρωί υπήρξε διαβούλευση. Θα παρακαλούσα τη Γραμματεία να σας δώσει το νέο κείμενο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Σήμερα το πρωί. Δεν το έχουμε εμείς αυτό. Δεν το έχει, το έχει η Γραμματεία;

S. POPOV: Υπάρχει μόνο στη ρωσική το κείμενο ή και σε άλλες γλώσσες; Μόνο στη ρωσική γλώσσα υπάρχει το νέο κείμενο.

Τότε θα παρακαλέσουμε τους συναδέλφους από την Αρμενία να αναγνώσουν τη νέα εκδοχή του κειμένου, κι εσείς κύριε Μυγδάλη και όλοι οι υπόλοιποι να ελέγξουν αν υπάρχουν σημαντικές διαφορές. Ποιός θα το διαβάσει; Ο κύριος Zatulin.

K. ZATULIN: Θα το διαβάσω. Ζητώ συγγνώμη, υπήρξε μια πρωτοβουλία της Αρμενικής Αντιπροσωπείας να διευκρινίσουμε σήμερα ορισμένα σημεία του κειμένου.

Οι Κοινοβουλευτικοί έχουν στα χέρια τους τη ρωσική εκδοχή, δυστυχώς δεν μπορέσαμε να το μεταφράσουμε εγκαίρως στην ελληνική γλώσσα. Θα ήθελα να διαβάσω αυτό το σχέδιο ψηφίσματος.

«Ψήφισμα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας για τη διατήρηση των μνημείων της περιοχής και για την ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ».

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας, έχοντας συνέλθει στην Ετήσια Γενική Συνέλευσή της στο Ερεβάν,

Εκφράζοντας ανησυχία σχετικά με τη συνεχιζόμενη καταστροφή των χριστιανικών αρμενικών ιστορικών-πολιτιστικών μνημείων στην περιοχή, Βάσει των κανόνων και των αρχών του διεθνούς δικαίου, και συγκεκριμένα των διατάξεων της Σύμβασης της UNESCO του 1972 για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι ως συνέπεια πολέμων, συρράξεων και έξαρσης των πολιτικών παθών, τα αρχαία μνημεία της χριστιανικής πνευματικότητας και πολιτισμού στον Καύκασο και στις γύρω περιοχές που έχουν δημιουργηθεί στην πορεία των αιώνων με τον κόπο και την ευφυΐα του Αρμενικού Λαού εξακολουθούν να κινδυνεύουν να εξαφανιστούν, να καταστραφούν και να πάψουν να υφίστανται ως κτήμα των μελλοντικών γενεών,

Εκφράζοντας ανησυχία για την επίτευξη προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ - εδώ διαγράφεται η έννοια «έχοντας ενθουσιαστεί», δεν είναι ορθή διατύπωση το «έχοντας ενθουσιαστεί», είναι λάθος η λέξη «ενθουσιαστεί» γι' αυτό και αλλάζει λίγο η διατύπωση σε μια λέξη μόνο, διαγράφεται η λέξη «έχοντας ενθουσιαστεί». Άρα, «Εκφράζοντας

ανησυχία» και στη συνέχεια «αναφορικά με την επίτευξη προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ, καθώς και για τη συνεχιζόμενη πολεμική ρητορική του Αζερμπαϊτζάν σε υψηλό επίπεδο και χαιρετίζοντας όλες τις διπλωματικές κι άλλες προσπάθειες που κατατείνουν στην διατήρηση της ειρήνης στον Καύκασο,

Υιοθετεί το εξής ψήφισμα:

1. Καταδικάζει τις οποιοσδήποτε πράξεις βεβήλωσης και καταστροφής των χριστιανικών αρμενικών αξιών - εκκλησιών, μονών, σταυρόπετρων, ταφόπετρων, ιστορικο-πολιτιστικών μνημείων και άλλων ιερών, όπου κι εάν βρίσκονται.

2. Επιστά την προσοχή των Αρχών των Κρατών που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, στην ευθύνη για την καταστροφή των ιστορικών μνημείων χριστιανικής πνευματικότητας και πολιτισμού.

3. Καταδικάζει τις μιλιταριστικές δηλώσεις που ακούγονται εκ μέρους του Αζερμπαϊτζάν αναφορικά με την πρόθεση να επιλυθεί το πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ με τη χρήση βίας, καθώς και προσπάθειες να προσδοθεί θρησκευτική χροιά στο πρόβλημα.

4. Χαιρετίζει τις προσπάθειες της ομάδας Μινσκ του ΟΑΣΕ, που αποσκοπούν στην ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και με σεβασμό στο δικαίωμα του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ για αυτοδιάθεση».

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Αυτό ήταν και το κείμενο που είχαμε. Η δικιά μας προβληματική, η προβληματική δηλαδή η οποία κινήθηκε τις τελευταίες ημέρες πριν έρθουμε εδώ είναι η εξής - και παρακαλώ πολύ να την προσέξει η Αρμένικη πλευρά: με βάση τα μέχρι σήμερα ειωθότα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, καταδικάζαμε χώρες, μιλούσαμε, μιλάμε καταδικαστικά για χώρες οι οποίες επιτίθενται, δημιουργούν πόλεμο, δημιουργούν καταστροφές.

Τώρα, το να βγαίνουμε και να στοχοποιούμε τη ρητορική του Αζερμπαϊτζάν, το θεωρώ υπερβολικό. Στην πολιτική γίνονται δηλώσεις άλλοτε επιθετικές, άλλοτε λιγότερο επιθετικές. Δεν μπορούμε να κάνουμε focus και να πούμε ότι καταδικάζουμε τις δηλώσεις του Αζερμπαϊτζάν και να τις χαρακτηρίσουμε επιθετικές. Νομίζω ότι αυτό το συγκεκριμένο σημείο και στις δύο περιπτώσεις πρέπει να φύγει, για την πολεμική του Αζερμπαϊτζάν. Μπορούμε να πούμε «καταδικάζουμε τις στρατοκρατικές δηλώσεις από οπουδήποτε και αν προέρχονται».

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Στο δικό μου κείμενο η 3^η παράγραφος είναι ελλιπής. Λέει: «Λαμβάνοντας υπόψη» χωρίς ρήμα. Εδώ νομίζω ότι πρέπει να γράψουμε «στηριζόμενοι».

Συμφωνώ με το Ζατούλιν που λέει «έχοντας ενθουσιαστεί», δεν ενθουσιάζεται κανένας, εκεί θα πρέπει να βάλουμε «ψηλαφώντας» ενδεχομένως, αλλά όχι «έχοντας ενθουσιαστεί».

Και τρίτον. Δεν μπορεί ένα διακρατικό ψήφισμα να ασχολείται με δηλώσεις. Εγώ προτείνω η 3^η παράγραφος να διατυπωθεί ως εξής: εκεί που λέμε «καταδικάζει τις δηλώσεις του Αζερμπαϊτζάν» να πούμε «καταφάσκει –δηλαδή αποδέχεται - τον ειρηνικό διάλογο και τις διαπραγματεύσεις ως τα μόνα μέσα επίλυσης της διαφοράς που υπάρχει στο Καραμπάχ».

Εμείς, δηλαδή, δεν θα αποδοκιμάσουμε δηλώσεις, εμείς θα προβάλουμε τα ειρηνικά μέσα με τα οποία θα επιλύσουμε τις διαφορές. Έτσι, στην ουσία αποδοκιμάζουμε τις δηλώσεις για βία, την οποία κάνει το Αζερμπαϊτζάν.

Νομίζω ότι ο καλύτερος τρόπος να διατυπώσουμε ένα ψήφισμα σύμφωνα με την παράδοση είναι αυτός. Είμαστε υπέρ της ειρηνικής διευθέτησης των διαφορών με βάση τις αρχές της αυτοδιαθέσεως και της ανεξαρτησίας των λαών, και επομένως σε αυτή την ειρηνική επίλυση υπάρχει μέσα και αποδοκιμασία των δηλώσεων. Δεν είναι πολύ συνηθισμένο να αποδοκιμάζουμε δηλώσεις. Ενέργειες κρίνουμε, με τις ενέργειες ή έναντι των ενεργειών τοποθετούμεθα.

S. POPOV: Υπάρχει και ένας ακόμη που θα ήθελε να λάβει το λόγο; Η κυρία Samoilyk.

K. SAMOILYK: Σας ευχαριστώ πολύ. «Εκφράζοντας ανησυχία για την επίτευξη προόδου...» Με τη λέξη «ανησυχία» θα πρέπει να διατυπωθεί ως εξής: «ανησυχία για την απουσία προόδου», ανησυχούμε για την απουσία προόδου. Δεν μπορούμε να εκφράσουμε ανησυχία επειδή υπάρχει πρόοδος. Αυτό αντί της λέξεως «ενθουσιαστεί».

K. ZATULIN: Ζητώ συγγνώμη, απλά διατυπώνουμε ένα ζήτημα συντακτικής φύσεως, ζήτημα διατύπωσης. Εκφράζουμε την ανησυχία μας όχι για συγκεκριμένα γεγονότα που προβάλλονται από την τηλεόραση. Εκφράζουμε την ανησυχία μας για τις έμπρακτες πρωτοβουλίες επίλυσης του προβλήματος, οι οποίες δεν υπάρχουν.

K. SAMOILYK: Τότε δηλώνω να διατυπωθεί ως εξής: «Εκφράζοντας ανησυχία για την απουσία προόδου».

Τώρα προς τον συνάδελφο από την Ελλάδα. Ενθυμούμαι όλα τα ψηφίσματα που είχαμε λάβει για τη Σερβία. Εκεί πάντα προσπαθούσαμε να είμαστε καλοί, να είμαστε καλοπροαίρετοι, για να μην προσβάλουμε τους Αμερικανούς ή το ΝΑΤΟ. Η ρητορική είναι αυτή που μας ανησυχεί σήμερα. Γιατί δεν μπορούμε να καταδικάσουμε την επιθετική ρητορική; Δεν το καταλαβαίνω αυτό.

A. NEPANTZHIS: Εδώ έχουμε πρόβλημα με την επίθεση την ίδια και μιλάμε για ρητορική; Δεν το καταλαβαίνω αυτό. Ποιό είναι το μείζον; Να καταδικάσουμε τη ρητορεία ή την ίδια την κατάσταση; Εμείς καταδικάζουμε την κατάσταση και λέμε ότι η κατάσταση για να μπορεί να επιλυθεί, μόνο με ειρηνικά μέσα μπορεί να επιλυθεί. Το να αποδοκιμάσουμε τη ρητορεία και να αφήσουμε κατά μέρος την ουσία της υποθέσεως δείχνει σαν να κρύβουμε το κεφάλι μας σαν την στρουθοκάμηλο.

S. POPOV: Ας ομιλήσουν όλοι οι συνάδελφοι. Ο συνάδελφος από τη Σερβία.

O. MIHAJLOVIC: Συμφωνώ απολύτως με την Ουκρανία. Καμία από τις λέξεις αυτές δεν είναι τυχαίες. Προφανώς η διατύπωση αυτή προέκυψε από τη ρητορική και βέβαια αν θέλουμε να αποτρέψουμε τον πόλεμο, τότε θα πρέπει να προσέχουμε τη ρητορική. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να ακολουθούμε μετριοπαθή πολιτική, γιατί βλέπουμε ότι το Αζερμπαϊτζάν δεν είναι μετριοπαθές στις διατυπώσεις του, στις δηλώσεις του. Αυτά είχα μόνο εγώ να σχολιάσω. Ευχαριστώ.

G. MOUKHEIBER: Σας ευχαριστώ. Γι' αυτό το συγκεκριμένο ζήτημα, νομίζω ότι μπορούμε απλώς να προσθέσουμε –και συμφωνώ εδώ με τον Έλληνα συνάδελφο– δεν χρειάζεται να αντικαταστήσουμε τη λέξη με κάποια άλλη. Απλώς εγώ θα έκανα το εξής, το οποίο συνδυάζει το θέμα αυτό που είπαμε για την ρητορική. Θα έλεγα λοιπόν «Εκφράζοντας την ανησυχία μας για τις συνεχιζόμενες πράξεις και τη ρητορική του Αζερμπαϊτζάν». Νομίζω ότι προσθέτοντας αυτό, δίνουμε σημασία και στα δύο, δηλαδή καταδικάζουμε και τις πράξεις αλλά και τη ρητορική. Άρα, θα μπορούσαμε να πούμε τη «συνεχιζόμενες πράξεις και πολεμική ρητορική του Αζερμπαϊτζάν», και να τελειώσει η συζήτηση.

Έχω κι άλλες προτάσεις που μπορώ να κάνω για το παρόν κείμενο. Μπορώ; Μου επιτρέπετε να προτείνω και τις άλλες τροπολογίες που έχω για το κείμενο ή να περιμένω; Καλώς.

Τα άλλα σχόλιά μου είναι τα εξής. Καθώς βρισκόμαστε στην Αρμενία και νομίζω ότι υπάρχει κάτι εδώ που λείπει από αυτό το κείμενο, και αυτό είναι το θέμα της δικαιοσύνης που πρέπει να αποδοθεί για την Γενοκτονία. Εγώ λοιπόν προτείνω, συνιστώ, να προσθέσουμε μια διατύπωση σχετικά με αυτό το συγκεκριμένο θέμα στο παρόν κείμενο.

S. POPOV: Συγγνώμη, γίνεται λόγος μόνο περί του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Αυτή ήταν η παράκληση των Αρμένιων συναδέλφων μας, δεν θα πρέπει να το κάνουμε σαλάτα το κείμενο.

G. MOUKHEIBER: Καλώς. Και για το κείμενο αυτό πάντως, θα είχα τις εξής τροπολογίες να προτείνω:

Κατ' αρχήν ξεκινάμε με το θέμα των υλικών μνημείων, ενώ το σημαντικότερο είναι η σύγκρουση. Προτείνω να αντιστρέψουμε τη σειρά των θεμάτων στο προοίμιο και το κυρίως ψηφίσμα. Επί παραδείγματι, θα μπορούσαμε να ξεκινήσουμε ως εξής: Αντί να λέμε «Εκφράζοντας ανησυχία σχετικά με τη συνεχιζόμενη καταστροφή των χριστιανικών αρμενικών ιστορικών-πολιτιστικών μνημείων» να ξεκινήσουμε εκφράζοντας ανησυχία για τις ίδιες τις συγκρούσεις. Δηλαδή πρώτα την τέταρτη παράγραφο, μετά την τρίτη, μετά την πρώτη και τη δεύτερη.

Το ίδιο θα έλεγα και τις λειτουργικές παραγράφους που ακολουθούν. Δηλαδή θα ξεκινούσα με την τρίτη παράγραφο, μετά θα έβαζα την τέταρτη, μετά την πρώτη και μετά τη δεύτερη. Θα πρέπει νομίζω να αντιστρέψουμε τη σειρά των παραγράφων. Και θα προσέθετα και την εξής πρόταση,

στην τέταρτη παράγραφο, η οποία προτείνω να γίνει πρώτη. Θα έλεγα, λοιπόν, στην παράγραφο αυτή: «Εκφράζοντας ανησυχία για τις συνεχιζόμενες συγκρούσεις και την επιθετικότητα στην περιοχή του Ναγκόρνο Καραμπάχ» και μετά θα συνέχιζα την παράγραφο ως έχει.

S. POPOV: Σας ευχαριστούμε. Ένα λεπτό ο κύριος Μυγδάλης θέλει να λάβει το λόγο.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Θα ήθελα να παρακαλέσω τους αξιότιμους κυρίους Βουλευτές για το εξής: σήμερα συζητάμε ένα ψήφισμα μεταξύ μιας χώρας που συμμετέχει στη Συνέλευσή μας, της Αρμενίας, που βρίσκεται σε μια ένταση με μια διπλανή χώρα που δεν συμμετέχει στη Συνέλευση. Και λέμε να καταδικάσουμε δηλώσεις. Να σάς φέρω ένα παράδειγμα: χώρες οι οποίες συμμετέχουν στη Συνέλευση, είναι μέλη της Συνέλευσής μας, ανταλλάσσουν δηλώσεις επιθετικές για προβλήματα που έχει η μια με την άλλη. Εάν καθιερώσουμε να βγαίνουμε και να καταδικάζουμε χώρες για δηλώσεις, αύριο μπορεί να έρθει η Αλβανία ή η Σερβία ή η Ρωσία ή η Γεωργία και να πουν ότι θέλουν να καταδικάσουμε τις δηλώσεις που έκανε ο τάδε. Μα δεν μπορεί να πρυτανεύσει σε ένα διεθνές σώμα μια τέτοια λογική. Καταδικάζουμε πράξεις.

Μα με συγχωρείτε κύριε Βουλευτά, σάς παρακαλώ: εάν εσείς αύριο έρθετε και έχετε πρόβλημα με τη διπλανή σας χώρα που είναι μέλος της Συνέλευσης και ζητήσετε από τη Συνέλευση να καταδικάσει δηλώσεις που γίνονται από αυτή τη χώρα, τί θα κάνει αυτή η Συνέλευση; Σε τι θέση θα βρεθεί; Για πείτε μου.

K. ZATULIN: Αξιότιμοι συνάδελφοι, αν μου επιτρέπετε, θα ήθελα να σχολιάσω λίγο αυτά που ειπώθηκαν εδώ. Θα ξεκινήσω από την πρόταση του κυρίου Moukheiber.

Πράγματι, προτείνοντας τη δική μου τροπολογία σε αυτό το ψήφισμα, θα πρότεινα το Ναγκόρνο Καραμπάχ να αναφέρεται και στον τίτλο. Να αναφέρεται η διατήρηση, η προστασία των μνημείων της πνευματικότητας και του πολιτισμού. Αλλά οι ίδιοι οι συγγραφείς του κειμένου πρότειναν τη συγκεκριμένη σειρά. Έτσι, λοιπόν, ως ένδειξη σεβασμού σε αυτούς, αν επιμένουν σε μια τέτοια σειρά οι Αρμένιοι συνάδελφοι, δεν θα ήθελα αυτή τη στιγμή να διαφωνήσουμε με τους Αρμένιους συναδέλφους, μια και οι ίδιοι οι Αρμένιοι συνάδελφοι πρότειναν αυτή τη σειρά των παραγράφων, καθώς επίσης και το συγκεκριμένο τίτλο.

Τώρα, αναφορικά με το ζήτημα που προκάλεσε αμφιβολίες και διαφωνίες και διαφορετικές ερμηνείες σε αυτό το χώρο. Δεν συμφωνώ με την άποψη ότι θα πρέπει να θεωρήσουμε ζήτημα αρχής να μην αντιδρούμε σε καμία περίπτωση σε δηλώσεις. Το έχουμε κάνει ήδη αυτό σε προηγούμενα ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης. Βεβαίως αυτά τα ψηφίσματα δεν είναι κάτι μοναδικό κάτι επιμέρους, αλλά αναφέρονται σε κομβικά κρίσιμα πολιτικά θέματα. Δεν θα ήθελα τώρα να έχουμε μια μεγάλη συζήτηση επί του Ναγκόρνο Καραμπάχ και επί του προβλήματος αυτής της περιοχής. Θα ήθελα να με πιστέψετε ότι στο τελευταίο διάστημα έχουν ενταθεί οι προπαγανδιστικές δηλώσεις που επιδιώκουν να δικαιώσουν την επιλογή πολεμικών μέσων για την επίλυσή του. Έχουμε δηλώσεις από Κοινοβουλευτικούς, από το Υπουργείο Εξωτερικών του Αζερμπαϊτζάν, και βεβαίως επανειλημμένως έκανε τέτοιες δηλώσεις ο ίδιος ο Πρόεδρος του Αζερμπαϊτζάν, ότι δεν αποκλείουν την πολεμική οδό για την επίλυση του προβλήματος. Προτείνω μια συμβιβαστική εκδοχή.

Αν θα το έχετε δει, στο τελευταίο μέρος δεν γίνεται λόγος για το Αζερμπαϊτζάν. Γίνεται λόγος γενικά για τις милитарιστικές δηλώσεις, δεν υπάρχει στο τελευταίο μέρος η λέξη «Αζερμπαϊτζάν». Ίσως εδώ θα μπορούσαμε να προσθέσουμε σε αυτή την παράγραφο, να κάνουμε μια έκκληση για ειρηνική διευθέτηση, για τον ειρηνικό διάλογο, αλλά δεν θα ήθελα να απαλειφθεί η θέση που καταδικάζει την πολεμική ρητορική, εφόσον δεν αναφέρεται η χώρα. Εφόσον δεν αναφέρεται η χώρα, νομίζω ότι διατηρούμε όλους τους κανόνες της πολιτικής λεπτότητας.

Επίσης, θα ήθελα η Αρμενική πλευρά να συμφωνήσει με την πρόταση να απαλειφθεί η λέξη «Αζερμπαϊτζάν» από το πρώτο μέρος όπου γίνονται οι γενικές διαπιστώσεις. Βεβαίως, ξέρουμε πολύ καλά ότι αυτές οι δηλώσεις δεν είναι δηλώσεις της Αρμενίας, ξέρουμε ποιος κάνει αυτές τις δηλώσεις. Ο καθένας που θα το διαβάσει το κείμενο αυτό θα καταλάβει ποιος κάνει αυτές τις πολεμικές δηλώσεις. Να απαλειφθεί η αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν. Κι έτσι λοιπόν, στο ψήφισμα αυτό γίνεται λόγος για την προστασία των Αρμενικών Χριστιανικών Ιερών, κάνουμε λόγο για το

δικαίωμα του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ στην αυτοδιάθεση, καταδικάζουμε τις милитарιστικές δηλώσεις και διαθέσεις, αλλά για να μην έχουν κανένα πρόβλημα οι συνάδελφοι από την Ελληνική Αντιπροσωπεία, ας παραμείνει η καταδίκη της πολεμικής ρητορικής και ας απαλειφθεί η αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν, ας απαλειφθεί η λέξη «Αζερμπαϊτζάν». Ο καθένας θα καταλάβει περί τίνος γίνεται λόγος. Αυτή είναι η πρότασή μου.

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Αξιότιμε Κύριε και φίλε Ζατούλιν, η ελληνική πλευρά συμπάσχει όπως όλες οι πλευρές με το θέμα των Αρμενίων, δεν χωράει καμία αμφιβολία. Απλά προσπαθούμε να προστατεύσουμε - και μάλιστα είναι δικιά μου πρωτοβουλία - να προστατεύσουμε το Σώμα από πιθανά προβλήματα τα οποία αύριο θα προκύψουν, τίποτα περισσότερο.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Πιο κοντά στη δική μας αντίληψη είναι η πρόταση του Λιβανέζου συναδέλφου. Δηλαδή, ο Λιβανέζος συνάδελφος πρότεινε να μείνει η ρητορεία, αλλά μονολεκτικά, και να δοθεί έμφαση στην ανάγκη της μοναδικότητας της ειρηνικής επιλύσεως των διαφορών.

Αυτή δεν είναι επιεικής άποψη, που είπε η κυρία προηγουμένως, δεν είναι καθόλου αυτό που είπε 'επιεικής άποψη'. Αυτή είναι άποψις ρεαλιστική. Είμαστε αντίθετοι με οποιονδήποτε άλλο τρόπο επιλύσεως των διαφορών πλην των ειρηνικών, άρα και με τις δηλώσεις. Πού είναι η επιείκεια σε αυτή την άποψη; Εμείς δεν έχουμε κανέναν λόγο να μην είμαστε ευνοϊκοί υπέρ της Αρμενίας, είναι γνωστή η θέση της Ελλάδος απέναντι στον Αρμενικό λαό. Και όσοι ισχυρίζονται το αντίθετο, σημαίνει ότι δεν ξέρουν τι πολιτική ακολουθούμε εμείς.

Εμείς λέμε ότι το μείζον καταδικάζουμε, το μείζον εδώ δεν είναι η ρητορεία, ούτε είναι σωστό αυτό που λέει ότι η ρητορεία προετοιμάζει τις ενέργειες. Στην Ελλάδα μπήκε η Ιταλία το 1941 χωρίς καμία ρητορεία, έκανε τελεσίγραφο. Πού είναι η ρητορεία λοιπόν εκεί; Είναι εννοιολογικό το θέμα, λοιπόν. Εμείς θεωρούμε ότι το μείζον είναι η απειλή και το έλασσον είναι η δήλωση. Χωρίς να μιλάμε λοιπόν καθόλου για απειλή, μιλάμε για δηλώσεις. Και να συμφωνήσουμε τώρα όλοι για αποδοκιμασία των δηλώσεων χωρίς να αποδοκιμάζουμε την ίδια την ενέργεια αυτή καθεαυτήν; Αυτή είναι η διαφωνία μας, δεν είναι τίποτε άλλο.

Κ. ΖΑΤΟΥΛΙΝ: Κανένας δεν διαφωνεί με αυτή την προσέγγιση Κύριε Νεράντζη, αλλά για τους πολιτικούς οι δηλώσεις είναι και πράξεις. Οι πράξεις των πολιτικών είναι οι δηλώσεις τους, οι δηλώσεις είναι οι πράξεις των πολιτικών.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Ποιο είναι το μεγαλύτερο, το μείζον, το βαρύτερο, το σπουδαιότερο; Οι δηλώσεις ή οι πράξεις; Εδώ δεν καταδικάζουμε τις πράξεις.

Κ. ΖΑΤΟΥΛΙΝ: Εμείς κατανοούμε ότι και οι πράξεις έχουν σημασία.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Μου επιτρέπετε, παρακαλώ, κάτι; Διαβάζω τον τρίτο όρο: «Καταδικάζει αυστηρά τις στρατοκρατικές, милитарιστικές δηλώσεις που ακούγονται εκ μέρους του Αζερμπαϊτζάν, αναφορικά με την πρόθεση να επιλυθεί το πρόβλημα του Καραμπάχ με τη χρήση βίας».

Πού είναι η καταδίκη της ίδιας της πράξεως της βίας; Υπάρχει; Όχι! Καταδικάζετε τις δηλώσεις, εμείς διαφωνούμε και κάποιος λέει είμαστε επιεικέστεροι... για όνομα του Θεού! Εμείς είμαστε σαφώς υπέρ της Αρμενίας με τη δήλωσή μας και αποδοκιμάζουμε αυτή καθ' εαυτή τη χρήση βίας. Η διατύπωση του ψηφίσματος είναι αντίθετη. Τι λέει; Αποδοκιμάζουμε τις δηλώσεις για χρήση βίας. Εμείς αποδοκιμάζουμε την ίδια τη χρήση βίας και την απειλή χρήση βίας. Ποιος, λοιπόν, είναι επιεικής και ποιός είναι υπέρ της Αρμενίας; Η δική μας άποψη ή αυτή που υπάρχει στο ψήφισμα; Νομίζω λίγο να το δείτε ψύχραιμα, θα το καταλάβετε, είναι πολύ απλό.

Σ. ΡΟΠΟΒ: Ο Κύριος Νεράντζης μάλλον προτείνει να ενισχυθεί το κείμενο. Να πούμε ότι καταδικάζουμε και τις πολεμικές ενέργειες και την πολεμική ρητορεία. Προτείνει ο κύριος Νεράντζης να προστεθεί η λέξη «πράξεις», ότι καταδικάζουμε και τις πράξεις. Αυτό προτείνει ο κύριος Νεράντζης.

Α. ΝΕΡΑΝΤΖΗΣ: Μου επιτρέπετε; Εγώ νομίζω ότι πρέπει να μπει, νομίζω, η άποψή μου: «καταδικάζουμε τη χρήση βίας και την απειλή βίας και θεωρούμε ότι μοναδικός τρόπος επιλύσεως των διαφορών είναι ο διάλογος με βάση τις αρχές του διεθνούς δικαίου και τις αρχές του ΟΗΕ». Αυτή είναι η μόνη ιστορία, όχι τη ρητορεία. Μιλάμε για ρητορεία εδώ. Δεν έχουμε αποδοκιμάσει

τη βία και μιλάμε για ρητορεία. Είμαστε φίλοι με τους Αρμενίους έτσι; Δεν τους βοηθάμε με αυτό τον τρόπο. Σας παρακαλώ να το δείτε. Εκφράζω αγωνία δηλαδή, δεν διαφωνούμε σε κάτι. Εγώ ζητώ κάτι επιπλέον. Το επιπλέον είναι: απορρίπτουμε τη χρήση βίας και την απειλή βίας, όχι τη ρητορεία που λέει η κυρία. Ποια ρητορεία; Τι να την κάνω εγώ τη ρητορεία;

K. ZATULIN: Μάλλον ενδεχομένως, αξιότιμοι συνάδελφοι, θα πρέπει να αφηγηθώ λίγο το πώς έχουν τα πράγματα. Σε αυτή την περιοχή από το 1994 υπάρχει ένα καθεστώς κατάπαυσης του πυρός. Υπήρξαν όμως παραβιάσεις αυτής της συμφωνίας. Αλλά, αν δεν σταθούμε σε αυτό, στις παραβιάσεις της συμφωνίας, μετά το 1994 το Αζερμπαϊτζάν δεν προέβη σε πολεμικές ενέργειες. Το Αζερμπαϊτζάν αυτό που κάνει είναι να λαμβάνει μέτρα στο εσωτερικό του, να διεξάγει έναν διπλωματικό πόλεμο, να εξοπλίζεται διαρκώς, να δηλώνει διαρκώς ότι έχει το δικαίωμα να επιλύσει διά του πολέμου το πρόβλημα. Αυτά έχουν γίνει. Έτσι, λοιπόν, προκειμένου το ψήφισμά μας να εκφράζει την πραγματικότητα, να αντανακλά την πραγματικότητα, θα πρέπει να διατυπωθεί στα πλαίσια της προτάσεώς μου. Προτείνω το εξής λοιπόν: να απαλειφθεί η αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν, να απαλειφθεί η λέξη «Αζερμπαϊτζάν», γιατί ο καθένας γνωρίζει περί τίνος πρόκειται και να μείνει το κείμενο ως έχει.

V. ALEXEEV: Επιτρέψτε μου κύριε Πρόεδρε, αναφορικά με τις έννοιες. Ας συμφωνήσουμε μερικές λέξεις για τις έννοιες, για τους όρους. Η ρητορική οπωσδήποτε αφορά σε απειλές. Η απειλή πολέμου είναι μέρος του πολέμου, είναι στοιχειώδες γνώρισμα της Ιστορίας. Η απειλή πολέμου είναι μέρος του πολέμου, η милитарιστική ρητορική είναι μέρος της επιθετικότητας. Αν θέλουμε, πράγματι, ειλικρινώς να υποστηρίξουμε αυτή την υπέροχη χώρα στην οποία βρισκόμαστε, θα πρέπει να αξιοποιήσουμε όλες τις μορφές προστασίας της. Θα πρέπει πρώτα από όλα να καταδικάσουμε τη ρητορική.

Είναι ένα άλλο ζήτημα βεβαίως ότι εδώ προτείνεται μια συναινετική, μια συμβιβαστική πρόταση. Δεν ξέρω αν η Αρμενική πλευρά θα συμφωνούσε με μία τέτοια συμβιβαστική πρόταση. Αν η Αρμενική πλευρά θα μπορούσε να αποδεχτεί αυτή τη συμβιβαστική λύση, εμείς θα ήμασταν έτοιμοι να συμφωνήσουμε. Δεν ξέρω ποια είναι η άποψη της Αρμενικής πλευράς. Ο κύριος Zatulín προτείνει μια έλλογη λύση, να απαλειφθεί η αναφορά στο «Αζερμπαϊτζάν», να απαλειφθεί η λέξη του «Αζερμπαϊτζάν». Αν πρόκειται για ένα ψήφισμα που θα υιοθετηθεί εδώ στο Ερεβάν, είναι ένδειξη αλληλεγγύης προς την Αρμενία. Θα ήθελα να ξαναδιαβάσω την επίμαχη αυτή παράγραφο:

Αξιότιμοι συνάδελφοι παρακαλώ να έχω την προσοχή σας.

«Εκφράζοντας την ανησυχία μας για την απουσία προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ και την ανησυχία μας για την ενεργοποίηση της πολεμικής ρητορικής επί του θέματος αυτού, και χαιρετίζοντας όλες τις διπλωματικές και άλλες προσπάθειες που κατατείνουν στην διατήρηση της ειρήνης στον Καύκασο» και κατόπιν ως έχει στο κείμενο.

Και βεβαίως καταδικάζει τις οποιεσδήποτε και τα λοιπά милитарιστικές δηλώσεις. Να απαλειφθεί η αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν. Ευχαριστώ.

A. NEPANTZHIS: Στο πρώτο σημείο συμφωνούμε με αυτό που λέει ο κύριος Alexeev αλλά το δεύτερο σημείο δεν περιλαμβάνει καταδίκη της βίας και της απειλής βίας. Πρέπει να το καταλάβουμε, είναι σημαντικό πράγμα για την Αρμενία να αποδοκιμάσουμε εμείς τη βία και την απειλή βίας. Αυτό δεν υπάρχει με την πρόταση του κυρίου Alexeev. Στο πρώτο μέρος συμφωνούμε.

S. POPOV: Αρμένιοι συνάδελφοι, ακούστε τι προτείνει ο Έλληνας Κοινοβουλευτικός. Προτείνει ένα πολύ σημαντικό ζήτημα. «Καταδικάζουμε την εν δυνάμει χρήση βίας», όχι μόνο τις δηλώσεις για τη βία, αλλά και την εν δυνάμει χρήση βίας. Απευθύνομαι στον κύριο Zatulín. Αν έχω καταλάβει ορθώς.

A. NEPANTZHIS: Και την απειλή!

S. POPOV: «Καταδικάζει», αυτό ενισχύει το κείμενο, αν κατάλαβα σωστά την πρόταση του Έλληνα συναδέλφου. Καταδικάζουμε την ίδια την βία. Παρακαλώ να έχουμε την άποψη των Αρμενίων συναδέλφων. Των Αρμενίων συναδέλφων να ακούσουμε την άποψη. Από τον Λίβανο υπάρχει κάποια τροπολογία.

G. MOUKHEIBER: Ναι, για τη σύγκρουση εγώ έχω καταλάβει ότι πρόσφατα παραβιάστηκε η συμφωνία εκεχειρίας, και σκοτώθηκαν πέντε άνθρωποι πριν λίγες μέρες, άρα δεν πρόκειται μόνο για απειλή ή για πιθανότητα πράξης. Μιλάμε για πραγματική παραβίαση της εκεχειρίας. Εγώ πρότεινα μία σχετική διατύπωση. Και συμφωνώ με τον Έλληνα συνάδελφο. Δεν είναι μόνο θέμα ρητορικής, πρόκειται για στρατιωτικές ενέργειες. Άρα δεν αρκεί η ρητορική. Να προσθέσουμε απλώς «συνεχιζόμενες πολεμικές πράξεις και συνεχιζόμενη πολεμική ρητορική». Και δεν νομίζω ότι θα διαφωνήσουν οι Αρμένιοι συνάδελφοι εδώ, γιατί αυτή είναι η πραγματικότητα.

K. ZATULIN: «Καταδικάζονται οι πράξεις και οι милитарιστικές δηλώσεις».

S. POPOV: Ένα λεπτό. Το μικρόφωνο να δοθεί στην αρμενική πλευρά, να έχουμε την άποψη της αρμενικής πλευράς.

Απευθύνομαι σε όλους τους συναδέλφους. Αν έχετε καταλάβει ορθώς την άποψη του συναδέλφου από το Λίβανο και την άποψη των συναδέλφων από την Ελλάδα, δηλώνουμε την ανησυχία μας και καταδικάζουμε όχι μόνο τη ρητορική αλλά και τον κίνδυνο πολεμικής απειλής.

K. ZATULIN: Εκ μέρους του Αζερμπαϊτζάν.

S. POPOV: Από ποιά άλλη πλευρά; Υπάρχει άλλη πλευρά που αποτελεί εν δυνάμει κίνδυνο; Ποιά άλλη πλευρά υπάρχει; Θεωρώ ότι είναι πασιφανές, είναι αυτονόητο για όλους. Η Γενική Συνέλευση περί αυτού κάνει λόγο. Είναι πασιφανές σε ποιον αναφερόμαστε.

K. ZATULIN: Για μια ακόμη φορά θα ήθελα να διαλύσω τις ανησυχίες και τις αμφιβολίες των συναδέλφων από την Αρμενία αναφορικά με την απάλειψη του ονόματος του Αζερμπαϊτζάν.

Προσέξτε τη διατύπωση του κειμένου. Είναι ένα ψήφισμα που συνδέει δύο ζητήματα. Το ζήτημα που αποτελεί και βασικό θέμα, αν θέλετε, το θέμα της συζητήσεώς μας, δηλαδή την προσαρτία του Χριστιανισμού, του Χριστιανικού Πολιτισμού και εν προκειμένω των Χριστιανικών Αρμενικών Μνημείων, περί αυτού πρόκειται. Και όχι μόνο στη ζώνη του Ναγκόρνο Καραμπάχ, αλλά και σε όλες τις όμορες περιοχές του Καυκάσου. Είναι κατανοητό; Γίνεται λόγος και για την Τουρκία εδώ. Δεν κατονομάζουμε την Τουρκία αλλά γίνεται λόγος και για την Τουρκία έμμεσα. Ο καθένας το καταλαβαίνει αυτό. Σε αυτή τη δήλωση λοιπόν, κάνουμε λόγο και για την αντίληψή μας αναφορικά με την επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ. Αν επιμένουμε να απαλειφθεί η πολιτική πλευρά του προβλήματος και σε μια άλλη περίπτωση να κάνουμε μια λεπτομερή ανάλυση της κατάστασης στην περιοχή, δεν θα ενισχύσουμε τη δύναμη αυτού του ψηφίσματος. Το ίδιο συμβαίνει και με την ενίσχυση της πίεσης στο μέταλλο: το μέταλλο λυγίζει. Στη Συνέλευσή μας δεν υπάρχουν εκπρόσωποι του Αζερμπαϊτζάν. Συναντηθήκαμε λοιπόν εδώ στο Ερεβάν. Αν κάθε φορά είμαστε κατά του Αζερμπαϊτζάν, αναφερόμαστε στο Αζερμπαϊτζάν και κάνουμε λόγο ότι είμαστε κατά του Αζερμπαϊτζάν, αυτό θα υποβαθμίσει το κύρος του ψηφίσματός μας. Έτσι, λοιπόν, είναι αυτονόητο σε ποιον αναφερόμαστε.

V. SEMENOV: Ένα σχόλιο αξιότιμε κύριε Πρόεδρε. Στο τρίτο σημείο, στο σημείο τρία του ψηφίσματος, όπου δηλώνουμε τις προθέσεις μας, να καταδικάσουμε τα σχέδια και τις προθέσεις, και τα σχέδια και τις προθέσεις. Όπως δηλώνει η ρητορική, υπάρχουν. Έτσι, λοιπόν, καταδικάζουμε και τις πράξεις. Δεν καταδικάζουμε μόνο τις δηλώσεις, αλλά καταδικάζουμε και τα σχέδια και τις προθέσεις. Αξιότιμα μέλη της Γενικής Συνέλευσης, το ζήτημα που εξετάζουμε αφορά τους Αρμένιους. Θα ήθελα να διατυπώσω ορισμένες απόψεις. Πρώτα από όλα θα ήθελα το πρόβλημα του Ναγκόρνο Καραμπάχ, η σύρραξη του Ναγκόρνο Καραμπάχ να τοποθετηθεί στην πρώτη θέση. Τώρα, αναφορικά με τις καταστροφές των πολιτιστικών μνημείων, αυτό να τεθεί σε δεύτερη θέση. Επίσης, δεν πρόκειται περί милитарιστικής πολεμικής ρητορικής εκ μέρους της ηγεσίας του Αζερμπαϊτζάν, αλλά πρόκειται περί ενεργειών. Κατά το διάστημα των τελευταίων διαπραγματεύσεων στην Αγία Πετρούπολη, είχαμε επίθεση στις Αρμενικές αμυντικές θέσεις. Αυτό συμβαίνει συχνά. Αν αυτό το αφήσουμε εκτός της προσοχής μας, έτσι δεν βοηθούμε στην επίλυση του προβλήματος. Οι Αρμένιοι του Ναγκόρνο Καραμπάχ έχουν κάθε δικαίωμα να δημιουργήσουν το δικό τους κράτος. Και θα ήθελα αυτά τα ζητήματα, αυτές οι αρχές να εκφραστούν στο ψήφισμα. Ευχαριστώ.

K. ZATULIN: Εκφράζονται, εκφράζονται. Στο ψήφισμα γίνεται λόγος για το δικαίωμα του Ναγκόρνο Καραμπάχ στην αυτοδιάθεση, γίνεται λόγος περί αυτών των θεμάτων.

A. NEPANTZHΣ: Να κάνουμε μια σύνοψη σαν απόπειρα να το λύσουμε το θέμα. Η παρατήρηση του κυρίου Alexeen με βρίσκει σύμφωνο. Έτσι ικανοποιούμε και τους ενδιαφερομένους για τη ρητορεία, επομένως η τέταρτη παράγραφος να διατυπωθεί όπως την λέει ο κύριος Alexeen.

Πάμε τώρα στην κρίσιμη 3^η παράγραφο του ψηφίσματος. Εγώ νομίζω ότι πρώτον πρέπει να προηγηθούν οι εκκλησίες παρά το ότι ο σεβαστός καθηγητής έχει αντίθετη γνώμη. Γιατί; Εμείς είμαστε οργανισμός, ο οποίος ασχολείται με την Ορθοδοξία και τα θρησκευτικά, δεν είμαστε ένα οποιοδήποτε διεθνές βήμα, άρα κοντύτερα σε μας και τους σκοπούς μας είναι η αποδοκιμασία βανδαλισμών εναντίων Χριστιανικών Ορθοδόξων Αρμενικών Ναών.

Όσον αφορά το τρίτο επίμαχο σημείο, εγώ προτείνω: αφού θα έχουμε μιλήσει για τη ρητορεία σύμφωνα με την άποψη του κυρίου Alexeen, να πούμε: αποδοκιμάζει ή καταδικάζει –ό,τι θέλετε– την βία, την χρήση βίας και την απειλή βίας, από οπουδήποτε και αν προέρχεται, σχετικά με το πρόβλημα του Καραμπάχ, από οπουδήποτε κι αν προέρχεται. Δεν λέμε τίποτα, ούτε ονόματα ούτε τίποτα, αποδοκιμάζουμε τη βία, που εδώ δεν υπάρχει αποδοκιμασία της βίας, και αποδοκιμάζουμε και την απειλή της βίας που είναι μείζων της ρητορείας. Νομίζω ότι αυτή καλύπτει όλες τις επιφυλάξεις. Συμφωνούμε;

K. ZATULIN: Το έχουμε κάνει αυτό, δεν χρειάζεται να υποστηρίξουμε περαιτέρω μια τέτοια προσέγγιση.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, νομίζω ότι βρήκαμε τη βέλτιστη συναινετική λύση, ενισχύοντας κατά αυτόν τον τρόπο το κείμενο και το σημείο της καταδίκης. Δεν καταδικάζουμε και δεν ανησυχούμε μόνο για τη ρητορική, αλλά και για μια υπαρκτή απειλή πολέμου. Ενισχύουμε τη δύναμη του ψηφίσματός μας κατ' αυτόν τον τρόπο. Έτσι, λοιπόν, ερωτώ τους συναδέλφους από την Αρμενία. Ο κύριος Alexeen διάβασε την τέταρτη παράγραφο στην πρώτη σελίδα στη νέα διατύπωσή της. Έχετε εσείς κάποια αντίρρηση επί της νέας διατύπωσης;

A. NEPANTZHΣ: Ας την ξαναδιαβάσει ο κύριος Alexeen.

V. ALEXEEV: Καλώς. Το μόνο που θα έκανα σε αυτό το κείμενο: δεν θα χρησιμοποιούσα τη διατύπωση «κίνδυνος πολεμικής ρητορικής». Θα διατυπώσω λίγο διαφορετικά την ιδέα αυτή.

A. NEPANTZHΣ: Να το επαναλάβετε αυτό που είπατε.

V. ALEXEEV: Διαβάζω: «Ανησυχώντας για την απουσία προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ και ανησυχώντας για την ενεργοποίηση της πολεμικής ρητορικής και τον κίνδυνο της πολεμικής απειλής αναφορικά με το θέμα αυτό».

A. NEPANTZHΣ: Όχι δεν το είπατε έτσι, μόνο «ανησυχώντας για την επίταση της ρητορικής». Αυτό που είπατε. Αφήστε την βία και την απειλή, την έχουμε αλλού. Εδώ να μιλήσετε μόνο για την ρητορεία αφού την θέλουμε. Πείτε το όπως το είπατε προηγουμένως.

V. ALEXEEV: Είναι καλύτερη, ακόμα καλύτερη, ακόμα καλύτερη αυτή η εκδοχή. Ευχαριστούμε.

Τότε επιστρέφω στην αρχική διατύπωση και το διαβάζω εκ νέου, ακούστε με παρακαλώ: «Ανησυχώντας για την απουσία προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ καθώς και για την ενεργοποίηση της πολεμικής ρητορικής επί του θέματος αυτού και χαιρετίζοντας όλες τις διπλωματικές κι άλλες προσπάθειες που κατατείνουν στην διατήρηση της ειρήνης στον Καύκασο» και μετά ως έχει.

A. NEPANTZHΣ: Μήπως πρέπει να διαβάσουμε ξανά την 3^η παράγραφο όπως την συνεννοηθήκαμε για να μην έχουμε παρανοήσεις;

«Καταδικάζουμε αυστηρά τη χρήση βίας και την απειλή βίας, από οπουδήποτε και αν προέρχεται, σχετικά με το πρόβλημα του Καραμπάχ». Και σταματάει εκεί. Βία και απειλή βίας.

K. ZATULIN: Δεν χρειάζεται, το «από οποιαδήποτε πλευρά κι αν προέρχεται» απλώς «καταδικάζουμε τη βία και την απειλή χρήσης βίας», είναι κατανοητό έτσι κι αλλιώς. Το «από οποιαδήποτε πλευρά» αυτό είναι περιττό.

A. NEPANTZHΣ: Εντάξει, συμφωνούμε.

S. POPOV: Αξιότιμοι συνάδελφοι, οι Αρμένιοι συνάδελφοι θα πρέπει να μας πουν την άποψη τους. Αυτοί να έχουν τον τελευταίο λόγο.

M. MINASYAN: Συμφωνώ με αυτό που πρότειναν οι συνάδελφοι από την Ελλάδα. Ωστόσο έχω ένα ερώτημα. Οι συνάδελφοι από την Ελλάδα είναι κατά του να αναφερθεί η λέξη «Αζερμπαϊτζάν»; Γιατί οι Έλληνες συνάδελφοι δεν συμφωνούν να γίνει αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν;

S. POPOV: Γιατί οι Έλληνες συνάδελφοι δεν συμφωνούν; Θα ήθελα την άποψη των Ελλήνων συναδέλφων. Γιατί οι συνάδελφοί μας δεν συμφωνούν με την αναφορά στο Αζερμπαϊτζάν;

A. NEPANTZHΣ: Είναι ένα πολιτικό κείμενο το οποίο περιγράφει, όπως σωστά παρατήρησε ο Πρόεδρος, όποιος το διαβάσει καταλαβαίνει τι γίνεται. Το ψήφισμα είναι σαν ένα μωσαϊκό: κάθε λέξη που βάζεις και κάθε λέξη που βγάζεις δημιουργεί προβλήματα.

Και μετά υπάρχει και απειλή από την Τουρκία. Τί θα γίνει με την απειλή από την Τουρκία; Γι' αυτό εγώ είπα «από οπουδήποτε κι αν προέρχεται», και μας καλύπτανε όλοι. Είναι και η απειλή από την Τουρκία στη μέση. Αυτός είναι ο λόγος που εγώ πρότεινα η απειλή... αν δεν το θέλετε, καμία αντίρρηση σε αυτό το τελευταίο, δεν έχω πρόβλημα.

M. MINASYAN: Λοιπόν, είναι μια συναινετική λύση. Δυστυχώς δεν μπορώ, είμαι υποχρεωμένος να συμφωνήσω. Δεν είμαι σε θέση να προτείνω κάτι άλλο.

S. POPOV: Να μην λέτε δυστυχώς, διότι αυτή η πρόταση ενίσχυσε το ψήφισμα, δυνάμωσε το ψήφισμα. Δεν κάνουμε λόγο μόνο περί ρητορικής αλλά μιλούμε ανοιχτά και για τον κίνδυνο πολεμικής απειλής.

M. MINASYAN: Ορθώς, συμφωνώ μαζί σας επί αυτού. Εδώ έχουμε μια πιο ακριβή και πιο ισχυρή διατύπωση. Ναι, επί αυτού συμφωνώ με τους φίλους από την Ελλάδα, αλλά δεν υπάρχει ο αποδέκτης.

S. POPOV: Όλοι καταλαβαίνουμε, όλοι όσοι είναι εδώ αυτή τη στιγμή καταλαβαίνουν ποιος είναι ο αποδέκτης. Το ξέρουν το καταλαβαίνουν απόλυτα. Ποιός δεν καταλαβαίνει τον αποδέκτη; Δείξτε μου μια χώρα που δεν καταλαβαίνει ποιος είναι ο αποδέκτης.

M. MINASYAN: Καλώς, καλώς. Είπα την άποψή μου.

V. ALEXEEV: Στο κείμενο γίνεται αναφορά στο πιο σημαντικό. Μια οργάνωση διεθνούς κύρους που συμπεριλαμβάνει στις γραμμές της όχι μόνο Ευρωπαϊκές χώρες αλλά και χώρες της Μέσης Ανατολής και άλλες χώρες, αναγνωρίζει το δικαίωμα του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ για αυτοδιάθεση. Αυτό είναι το πιο δυνατό, το πιο ισχυρό σημείο όλου του ψηφίσματος. Γι' αυτό, αγαπητέ φίλε, μην προσπαθείτε να κάνουμε κάτι τώρα παραπέρα των δυνατοτήτων μας, αυτό είναι το μέγιστο που μπορούμε να κάνουμε και είναι πολύ σημαντικό για σας το ότι αναφερόμαστε σε αυτό εδώ και το ότι υποστηρίζουμε μια τέτοια ιδέα αναφορικά με τον μαρτυρικό λαό του Ναγκόρνο Καραμπάχ.

S. POPOV: Ποιός είναι υπέρ αυτού του ψηφίσματος; Υπέρ αυτού; Ψηφίζουμε. Ομόφωνα. Ποιός είναι κατά; Ποιός ψηφίζει λευκό; Θα ήθελα να συγχαρώ τους Αρμένιους συναδέλφους για το ότι ομοφώνως η συνέλευση ενέκρινε αυτό το ψήφισμα.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, περνούμε στο τρίτο ψήφισμα. Σε αυτό το ψήφισμα επίσης υπάρχουν ερωτήσεις. Παρακαλώ λοιπόν την προσοχή σας.

K. ΜΥΓΑΛΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, υπενθυμίζοντας ότι δεν εκφράζω την άποψη της ελληνικής πλευράς, η οποία θα εκφραστεί αρμοδίως, παρά εκφράζοντας τεχνοκρατικά την άποψη ως Σύμβουλος, έχω να πω το εξής: ότι για πρώτη φορά το ψήφισμα το οποίο φέρνει η Κύπρος, και παρακαλώ το φίλο μας από την Αρμενία ας παρακολουθήσει λίγο, για πρώτη φορά το ψήφισμα που φέρνει η Κύπρος το βρίσκω υπερβολικό και το βρίσκω να θέτει διάφορα θέματα ανακατεμένα.

Δεν ξέρω γιατί συνέβη αυτό, και αυτό ίσως είναι μια απάντηση προς τον αξιότιμο και πολύ φίλο βουλευτή από την Αρμενία σε σχέση με το προηγούμενο θέμα. Παρόλο που το θέμα μάς αφορά πάρα πολύ ως Ελλάδα αυτό δεν είναι ένα ψήφισμα. Είναι ένα ψήφισμα που θέτει για πρώτη φορά ζητήματα γενοκτονίας στην Κύπρο, ουδέποτε έχουν ξανατεθεί, και εν πάση περιπτώσει

κάνει έναν αχταρμά, αν θα πρέπει να μπει η Τουρκία στην Ευρωπαϊκή Ένωση ή αν δεν θα πρέπει, ανακατεύει Αρμένιους, Έλληνες του Πόντου κι όλον τον κόσμο.

Έχω την εντύπωση ότι θέλει κάποια δουλειά και δεν ξέρω πώς μπορούμε να την κάνουμε αυτή την δουλειά. Η τουλάχιστον, στην ελάχιστη των περιπτώσεων –εγώ νομίζω- πρέπει να απαλειφθεί ο όρος «γενοκτονία», αναφορικά με την υπόθεση της Κύπρου. Τουλάχιστον.

S. POPOV: Παρακαλώ κύριε Zatulin.

K. ZATULIN: Θα ήθελα κατ' αρχήν να έχω τη γνώμη των Ελλήνων συναδέλφων. Αξιότιμοι συνάδελφοι, θα ήθελα να επισύρω την προσοχή σας στο ψήφισμα που έχουν εισηγηθεί οι συνάδελφοι από την Κύπρο, οι οποίοι για σοβαρούς λόγους απουσιάζουν από την Ολομέλειά μας. Γνωρίζω, με προσέγγισαν συνάδελφοι από άλλες χώρες – θα ήθελα να το αναφέρω αυτό - οι οποίοι επιμένουν να εγκριθεί αυτό το ψήφισμα. Έχουμε γνωρίσει το περιεχόμενο, τα μέλη της Ολομέλειας έχουν υπόψη τους περί τίνος πρόκειται. Χρειάζονται φυσικά κάποιες διορθώσεις. Ορισμένες διορθώσεις που θα ήθελα να προτείνω, έγκεινται στο εξής: Να αφαιρεθεί η τελευταία παράγραφος που λέει «Η Τουρκία δεν νομιμοποιείται να επιζητεί μία θέση στην Ευρωπαϊκή οικογένεια». Να το αφαιρέσουμε αυτό.

Επιπλέον, θα ήθελα να είμαστε ορθοί επί του εξής ζητήματος: η επίσημη αντίληψη έγκειται στο ότι όχι η Τουρκία αλλά η Οθωμανική Αυτοκρατορία διέπραξε Γενοκτονία. Ίσως θα έπρεπε να το αναφέρουμε από τις πρώτες λέξεις: «Τονίζουμε ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία διέπραξε Γενοκτονίες». Το '74 δεν ήταν η Οθωμανική Αυτοκρατορία φυσικά, ήταν η Τουρκία. Και στο πρώτο σημείο «καταδίκη μας για την προκλητικά απαράδεκτη στάση της Τουρκίας να μην αναγνωρίζει τις Γενοκτονίες των Αρμενίων και των Ελλήνων του Πόντου κλπ». Πιστεύω ότι αυτές οι διορθώσεις πρέπει να γίνουν, και στη συνέχεια να το εγκρίνουμε.

S. POPOV: Θα ήθελα να ακούσω τη θέση των Ελλήνων συναδέλφων, διότι εδώ αυτοί έχουν τον άμεσο λόγο της αλληλεγγύης με τους Κυπρίους συναδέλφους, και η θέση τους είναι θέση αρχής. Ο Μυγδάλης εισηγήθηκε το εξής: σε αυτό το σχέδιο Ψηφίσματος υπάρχει σύγχυση, και χρειάζεται περαιτέρω επεξεργασία. Γι' αυτό θα πρέπει να ακούσουμε τη θέση της Ελληνικής πλευράς και θα λάβουμε απόφαση. Θα ψηφίσουμε τώρα ή θα το εκλάβουμε ως βάση με τις παρατηρήσεις του κυρίου Zatulin και να αναθέσουμε στη Γραμματεία να επανεπεξεργαστεί;

A. NEPANTZHIS: Νομίζω ότι η πρότασις του Προέδρου είναι η πιο σωστή. Να το παραπέμψουμε στη Γραμματεία προκειμένου να το διατυπώσει. Οι αρχές του Σχεδίου Ψηφίσματος κατ' αρχήν μάς βρίσκουν συμφώνους, αλλά για την καλύτερη και αρτιότερη διατύπωσή του να παραπεμφθεί στη Γραμματεία προκειμένου να το επεξεργαστεί. Άλλωστε, θα είναι και οι Κύπριοι εδώ οι οποίοι θα μπορούν να παράσχουν και καλύτερες διευκρινίσεις, ενώ τώρα απουσιάζουν.

K. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Λαμβάνοντας, βέβαια, υπ' όψιν την παρατήρηση του Ζατούλιν, η οποία και είναι πολύ ουσιαστική.

V. ALEXEEV: Σάς ευχαριστώ πολύ Κύριε Πρόεδρε. Φυσικά αυτό είναι ένας νεωτερισμός. Δεν το είχαμε ποτέ πριν αυτό. 'Θα σας στείλουμε ένα Ψήφισμα κι εσείς αποφασίζετε γι' αυτό χωρίς τη δική μας παρουσία'. Γνωρίζετε το σεβασμό μου προς τον Κυπριακό λαό, ποτέ δεν αρνηθήκαμε υποστήριξη στους Κυπρίους συναδέλφους, αλλά να εγκρίνουμε ψήφισμά τους απουσία τους, χωρίς να μάς έχουν τηλεφωνήσει καν, χωρίς να μάς έχουν ενημερώσει καν, νομίζω ότι είναι πρωτοφανής αυτή η κατάσταση και δε νομίζω ότι δείχνει σεβασμό αυτό. Θα πρέπει να μεταθέσουμε αυτό το Ψήφισμα, να αναθέσουμε στη Γραμματεία να διευκρινίσει, να εξουσιοδοτήσουμε τη Γραμματεία. Να έχουμε βέβαια μια επαφή με την ίδια την Κυπριακή αντιπροσωπεία, ειδάλως, είναι ανόητη νομίζω, στερείται νοήματος οποιαδήποτε τέτοια διεκπεραίωση, σαν να υπάρχει ταχυδρομική διεκπεραίωση.

A. NEPANTZHIS: Η ελληνική πλευρά αποδέχεται αυτά που λέει ο κύριος Alexeev, με μια παρατήρηση: σε εκείνο το κομμάτι που αφορά την έλλειψη σεβασμού. Οι Κύπριοι τελευταία ώρα από λόγους εκτάκτους δεν ήρθαν, ειδοποίησαν εμάς και μάς παρακάλεσαν να τους στηρίξουμε. Άρα εμείς το παραπέμπουμε για καλύτερη προετοιμασία, χωρίς να αποδίδουμε έλλειψη σεβασμού

στους Κυπρίους. Και, επομένως, τώρα δε νομίζω ότι υπάρχει άλλο αντικείμενο συζητήσεως επ' αυτού, αφού θα παραπεμφθεί στην Επιτροπή αυτό.

S. ΡΟΡΟΝ: Στον Κύριο Γενικό το λόγο παρακαλώ.

T. ΧΥΤΗΡΗΣ: Αγαπητοί συνάδελφοι, υπήρχε λίγο ένταση. Αυτό συμβαίνει πάντα όταν πρόκειται για ψηφίσματα. Νομίζω ότι χρειάζεται μια καλύτερη προετοιμασία και τότε θα είχαν αποφευχθεί και οι εντάσεις και το χάσιμο του χρόνου.

Τέλος καλό, πάντως, όλα καλά.

Είναι εξαιρετική τιμή για μένα που αναλαμβάνω τη θέση του Γραμματέα στην Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας. Πιστεύω να ανταποκριθώ στα καθήκοντά μου σε αυτή τη θέση, πολύ περισσότερο, όταν πριν από μένα τη θέση αυτή κατείχε ο Τάσος ο Νεράντζης, ο οποίος όλα αυτά τα χρόνια με την παρουσία του ενήργησε θετικά και απέδειξε πώς πρέπει να είναι η θέση αυτή. Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας έχει μια ζωή δεκαεπτά ετών. Είναι γνωστή, υπάρχει μια διεύρυνση όλα αυτά τα χρόνια των μελών της και των χωρών. Αποτελεί η ύπαρξη της ένα γεγονός το οποίο γίνεται όλο και πιο αισθητό κάθε μέρα που περνάει.

Πιστεύω ότι μετά τη Συνέλευση εδώ στο Ερεβάν τα πράγματα μπορούν να πάνε καλύτερα, βήμα-βήμα. Διότι αυτή είναι και η μέθοδός μας. Μπορεί να πάνε καλύτερα, διότι υπάρχουν όλες οι προϋποθέσεις.

Έχουμε, πρώτον, την εμπειρία τόσων χρόνων. Δεύτερον, έχουμε την εμπιστοσύνη και τη συνεργασία μεταξύ μας, μεταξύ όλων των μελών. Έχουμε και τη θέληση. Τρίτον, έχει υπάρξει διεύρυνση σε περισσότερα Κοινοβούλια και η διεύρυνση αυτή όλο και μεγαλώνει. Τέταρτον, είμαστε και πολιτικοί και ορθόδοξοι. Αυτό το μείγμα μας κάνει να υπάρχει μια ιδιαίτερη στάση. Δηλαδή ως πολιτικοί να αφήνουμε πίσω κάποιες διαφορές που οι πολιτικοί έχουν μεταξύ τους, και να ενωνόμαστε όλοι μαζί στις αξίες της Ορθοδοξίας. Αυτό είναι και το διαφορετικό της Διεθνούς αυτής Οργάνωσής μας.

Και ένα πέμπτο θα έλεγα, ότι η εποχή μας έχει πολλά προβλήματα. Πολλά προβλήματα τα οποία είναι και πρωτοφανή. Και επιτάσσει η εποχή αυτή και στις κυβερνήσεις, αλλά και στα κόμματα και σε όλους τους πολιτικούς, στις κοινωνίες να υπάρχουν προσεγγίσεις, να υπάρχουν συνεργασίες και να υπάρχει ειρήνη. Επιτάσσει αυτή η εποχή μας να υπάρχει προοπτική για τους νέους των χωρών μας. Κάτι το οποίο είναι απαραίτητο και κάτι το οποίο είναι όλο και πιο δύσκολο, αν έχουμε αντιληφθεί όλοι μας. Οι νέες γενιές, η προοπτική των νέων γενιών καθίσταται όλο και πιο δύσκολη, όσον αφορά τη ζωή τους και την εργασία τους.

Επομένως, αυτές είναι οι αρχές οι οποίες διέπουν τη Συνέλευσή μας, και σε αυτές θα παραμείνουμε και θα τις εμπλουτίσουμε ακόμα περισσότερο.

Ο Πρόεδρος, ο κύριος Ρορον, προέρχεται από μια ισχυρή χώρα, μια χώρα με ιστορία και παράδοση, και ο ίδιος είναι ένα ανοιχτό πνεύμα στις νέες ιδέες και ένας συνετός πολιτικός. Αυτό σημαίνει ότι είναι συνεργάσιμος, και έχει μεγάλη σημασία για τη θέση που καταλαμβάνω εγώ, και χαίρομαι ιδιαίτερος ότι η συνεργασία αυτή θα γίνει με τον κύριο Ρορον, επ' ωφελεία της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Διαδέχομαι στη θέση του Γενικού Γραμματέα τον φίλο και συνεργάτη τον κύριο Νεράντζη, σημειώνω, όπως και ο ίδιος, είπε ότι προερχόμαστε από διαφορετικά κόμματα, αυτό όμως δεν σημαίνει τίποτα, διότι αποδεικνύουμε ότι πρέπει να υπάρχει ένας πολιτικός πολιτισμός στην πράξη. Δεν σημαίνει κάτι διαφορετικό. Αν ένας έχει διαφορετικές απόψεις πολιτικές και ανήκει σε κάποιο άλλο κόμμα, σημαίνει ότι μπορούν να συνεργαστούν και αυτό πρέπει να συμβαίνει με όλους εδώ μέσα, και συμβαίνει και χαίρομαι γι' αυτό, διότι μπορεί στις χώρες μας να έχουμε διαφορετικές πολιτικές απόψεις αλλά μέσα στην Οργάνωσή μας εδώ είμαστε όλοι σύμφωνοι κι έχουμε τις απόψεις μας, προσπαθούμε να συνδυάσουμε τις απόψεις αυτές.

Αυτός είναι πολιτικός πολιτισμός και αυτός είναι μέσα στο πνεύμα και της πολιτικής και της Ορθοδοξίας. Μην το ξεχνάμε καθόλου!

Θέλω να ευχαριστήσω, λοιπόν, τον φίλο και συνεργάτη τον κύριο Νεράντζη για ό,τι προσέφε-

ρε κατά τη διάρκεια της θητείας του, και να του πω ότι –το γνωρίζει εξάλλου- εγώ που τον διαδέχομαι δεν είμαι άνθρωπος των τίτλων αλλά της ουσίας. Η ουσία στην προκειμένη περίπτωση θα είναι η συνεργασία μαζί του, η απόλυτη συνεργασία μαζί του. Θα είμαστε μαζί και μαζί θα συνεχίσουμε.

Θα ήταν παράλειψη τέλος να μην αναφερθώ στην θετική συμβολή των Συμβούλων, τόσο του κυρίου Alexeen όσο και του κυρίου Μυγδάλη όλα αυτά τα χρόνια που τα πράγματα και η σύνθεση των απόψεων έγινε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Και αυτό έγινε γιατί έχουν και οι δύο γνώση και θέληση. Όταν υπάρχουν αυτά τα δύο όπλα, τότε μπορεί να βρεθεί πάντα η χρυσή τομή και να προχωρήσει η Οργάνωσή μας, και αυτό συμβαίνει και χαίρομαι ιδιαίτερος γι' αυτό.

Θέλω να ευχαριστήσω, επίσης, θα ήταν παράλειψη αν δεν ευχαριστούσα, τους Αρμένιους βουλευτές, τη φιλοξενία τους, εδώ στο Ερεβάν, τον Πρόεδρο της Βουλής, τον κύριο Καθηγητή που βρίσκεται μαζί μας σήμερα και τον ακούσαμε χθες με την εμπειριστατωμένη του ομιλία γύρω από την ιστορική διαδρομή της Αρμενίας και της Ορθοδοξίας, εδώ στην Αρμενία. Μια πλούσια διαδρομή! Και βεβαίως οι ευχαριστίες μας αυτές απευθύνονται προς όλους τους παρόντες για τη συμβολή τους στη λειτουργία της Συνέλευσης αυτής.

Θέλω τώρα να πω σε αδρές γραμμές, ποιες είναι οι προτάσεις για τον προγραμματισμό την επόμενη περίοδο της Συνέλευσής μας.

Οι προτάσεις για τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, τις οποίες έχω την τιμή να παρουσιάσω προς το Σώμα, και οι οποίες συζητήθηκαν και ψηφίστηκαν από τη Διεθνή Γραμματεία στην τελευταία της συνεδρίαση στην Κέρκυρα, έχουν σαν βάση και παλαιότερες αποφάσεις της οργάνωσής μας οι οποίες ήδη υλοποιούνται. Η υλοποίησή τους αυτή πρέπει και να συνεχιστεί και στο μέλλον, αλλά και άλλες οι οποίες προκύπτουν να προωθηθούν επίσης. Εκτιμώ πως τον καθοριστικό ρόλο στην πορεία της Διακοινοβουλευτικής θα έχει η υπογραφή των Συμφώνων Συνεργασίας τα οποία μονογράψαμε και τα οποία πρόκειται να υπογράψουμε στο άμεσο μέλλον. Βέβαια η δική μας οργάνωση είναι ακραιφνώς πολιτική, έχει σαν βάση-αναφορά την Ορθόδοξη Παράδοση κι ως προς τούτο διαφέρει κι από άλλες οργανώσεις. Όμως οι πανανθρώπινες αξίες του Χριστιανισμού και της Ορθοδοξίας, νομίζω ότι αποτελούν μια σταθερή βάση αναφοράς όλων μας.

Προτεραιότητα της συνεργασίας με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο θα αποτελέσουν τα προβλήματα της Αφρικής. Είναι φυσικά τα προβλήματα που η Διακοινοβουλευτική έχει ήδη ενδιαφερθεί και έχει εκφράσει με τα κείμενά της και τις απόψεις της. Επιπλέον, όλο και περισσότερο το Πατριαρχείο της Αλεξανδρείας συμβάλλει μεθοδικά και ενεργά στην ανάδειξη κι επίλυση αυτών των προβλημάτων με όποιο τρόπο μπορεί. Η συνεργασία μας, επιπλέον, θα δώσει τη δυνατότητα να κατανοήσουμε τις όποιες διαδικασίες εμβάθυνσης της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας βρίσκονται σε εξέλιξη στη μαύρη ήπειρο, και να συμβάλουμε στην ανάδειξη του προβληματισμού που κινείται γύρω από αυτό το θέμα. Σύντομα θα καθορίσουμε μια πρώτη συνάντηση στην οποία θα υπογραφεί το Σύμφωνο, η οποία θα πραγματοποιηθεί μετά από σχετική προετοιμασία και θα καλύπτει όλους τους τομείς και το πρόγραμμα της δραστηριότητος.

Νομίζω πως μια καλή ιδέα είναι η πρώτη συνεδρίαση-συνάντηση των δύο αντιπροσωπειών να λάβει χώρα στην Αλεξάνδρεια στην Αίγυπτο. Εκτιμώ, επιπλέον, πως η συνεργασία μας με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο μπορεί να φέρει στην επιφάνεια και την διακοπέισα συνεργασία με την Κοινοβουλευτική Ένωση του Οργανισμού των Κρατών – Μελών της Ισλαμικής Συνδιάσκεψης. Όπως ξέρετε, ανάλογα με τη δική μας οργάνωση υπάρχει και η Ισλαμική αντίστοιχη οργάνωση. Θα πρέπει, λοιπόν, να ανοίξουμε και να συζητήσουμε με τις μουσουλμανικές χώρες που συμμετέχουν σε αυτά τα όργανα προκειμένου να υπάρχει ένας διάλογος, ο διάλογος ποτέ δεν έβλαψε.

Κατά τον ίδιο τρόπο θα προετοιμάσουμε τη συνεργασία και με άλλες δύο οργανώσεις. Τη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση των κρατών – μελών της Κοινοπολιτείας των Ανεξαρτήτων Κρατών και την Κοινοβουλευτική Συνέλευση της Ένωσης Ρωσίας – Λευκορωσίας.

Όλα αυτά λεπτομερώς θα αποφασιστούν στην πρώτη συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας, η οποία θα πρέπει να συνέλθει στις αρχές του Οκτωβρίου μια και κληθήκαμε από τη Διακοινο-

βουλευτική Συνέλευση των κρατών – μελών της Κοινοπολιτείας των Ανεξαρτήτων Κρατών να υπογράψουμε το Σύμφωνο Συνεργασίας στις 29 Οκτωβρίου στην Αγία Πετρούπολη. Η πρώτη αυτή συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας ελπίζουμε να λάβει χώρα στη Βαρσοβία, όπου έχουμε προγραμματίσει επιπλέον τη συνεδρίαση της Επιτροπής Κοινωνικών Υποθέσεων της Διακοινοβουλευτικής, και μια διοργάνωση Ημερίδας με θέμα «Ο Εθελοντισμός ως έκφραση κοινωνικής αλληλεγγύης κατά την Ορθόδοξη Παράδοση».

Εδώ και καιρό προγραμματίσαμε και μια συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας στο χώρο του Αραβικού κόσμου, και μάλιστα στην Ιορδανία, στην οποία θα κληθούν οι Άραβες Ορθόδοξοι Βουλευτές από την ευρύτερη περιοχή, και επιπλέον θα πραγματοποιηθεί μια εκδήλωση δημόσια της Επιτροπής Πολιτισμού της Διακοινοβουλευτικής μας, με θέμα «Θρησκευτικές Μειονότητες ως στοιχείο πολιτισμικού πλουραλισμού τον καιρό της παγκοσμιοποίησης και των τεχνολογικών επιτευγμάτων». Ελπίζουμε στη θετική ανταπόκριση του Κοινοβουλίου της Ιορδανίας.

Όσον αφορά τώρα τις συνεδριάσεις των Επιτροπών, νομίζω πως ο τρόπος λειτουργίας που καθιερώσαμε τελευταία είναι επιτυχής. Μια δημόσια ημερίδα στην οποία συμμετέχουν και διάφοροι φορείς της πόλεως που φιλοξενεί την εκδήλωση, και στη συνέχεια μια συνεδρίαση της Επιτροπής προκειμένου, αν υπάρχουν, να εξαχθούν συμπεράσματα πάνω στο θέμα που συζητήθηκε.

Υπάρχει ένα άλλο κρίσιμο θέμα. Η μη συμμετοχή στις δραστηριότητες της οργάνωσης Κοινοβουλίων και χωρών που υπήρξαν από τους πρωτεργάτες της κίνησής μας. Κάναμε ήδη μια πρώτη προσπάθεια, επισκεπτόμενοι την Φινλανδία, η οποία επί σειρά πολλών ετών λείπει από τη Συνέλευση. Όπως φαίνεται τελικά χωρίς επιτυχία, κατ' αρχήν τουλάχιστον, μια και εξασφαλίσαμε τη θετική ανταπόκριση του Προεδρείου του Κοινοβουλίου της Φινλανδίας, όμως και πάλι είναι απόντες. Ομοίως πρέπει να γίνουν οργανωμένες επισκέψεις στη Μολδαβία, στη Γεωργία και ίσως και στην Αλβανία.

Η σχέση της Οργάνωσής μας, όπου υπάρχουν άλλοι προ-χαλκηδόνιοι ορθόδοξοι πληθυσμοί και αντίστοιχα συνάδελφοι βουλευτές, πρέπει να διευρυνθεί άμεσα.

Είχαμε μια πρώτη επαφή με το Κοινοβούλιο της Αιθιοπίας και δεν είναι σήμερα μαζί μας λόγω εκλογών που μόλις τελείωσαν, όπως αναφέρθηκε. Επίκειται λοιπόν μια επίσκεψη της Διεθνούς Γραμματείας στην Αντισαμπέμπα και μια πρώτη ουσιαστική επαφή. Ο τόπος διεξαγωγής της επόμενης Γενικής Συνέλευσης είναι κάτι που πρέπει όλους μας να μάς απασχολήσει. Η Διεθνής Γραμματεία διαθέτει πάντα τη δυνατότητα να διοργανώσει, αν χρειαστεί, η συνέλευση αυτή να γίνει είτε στην Ελλάδα είτε στη Ρωσία, αυτό είναι εύκολο για μας, αλλά δεχόμεθα προτάσεις από όλους για τον τόπο τέλεσης της επόμενης Γενικής Συνέλευσης προκειμένου να τις συζητήσουμε.

Τέλος, υπάρχουν δύο θέματα εδώ και πολύ καιρό τα οποία αλλάζουν χρόνο χωρίς να έχουμε επιτύχει αυτά που χρειάζεται.

Το ένα αφορά στη διεύρυνση στο χώρο της Λατινικής Αμερικής. Ακούγεται λίγο μακριά, αλλά είναι σπουδαίο σαν Διεθνής Οργάνωση που είμαστε να υπάρχουμε και στο χώρο αυτό. Πολλές προσπάθειες δεν έχουν τελεσφορήσει. Θα πρέπει να γίνει από πλευράς μας μια πιο οργανωμένη τελική προσπάθεια για να αποδώσει καρπούς.

Το άλλο αφορά τη συνάντηση των Υπουργών Πολιτισμού πέντε χωρών κατ' αρχήν, που έγινε ήδη μια φορά, πέντε χωρών που συμμετέχουν στη Διακοινοβουλευτική μας, οι οποίοι συναντήθηκαν στην Αθήνα πριν τρία χρόνια. Αυτοί ήταν οι Υπουργοί Πολιτισμού: της Ρωσίας, της Ουκρανίας, της Κύπρου, της Βουλγαρίας και της Ελλάδος. Αυτό και να το διευρύνουμε μπορούμε, και να το επαναλάβουμε, διότι έχει σημασία η πολιτισμική διάσταση, όπως ξέρουμε όλοι μας, της Διακοινοβουλευτικής. Νομίζω ότι είναι κατάλληλος ο χρόνος να ξαναρχίσουμε μια τέτοια προσπάθεια.

Αυτά είναι απλώς σε αδρές γραμμές κάποια κύρια σημεία της δραστηριότητάς μας, της προσεχούς δραστηριότητάς μας, αρχικός προγραμματισμός τον οποίον και θα ακολουθήσουμε. Αν χρειαστεί, θα τον εμπλουτίσουμε ασφαλώς. Αυτό που γνωρίζουμε όλοι μας, αγαπητοί συνάδελφοι, δεν είναι μόνο ο σχεδιασμός και ο προγραμματισμός, είναι το περιεχόμενο και των συναντήσεων και των διαβουλεύσεων που θα έχουμε εντός του προγραμματισμού αυτού. Έχουν μεγάλη σημασία

οι στόχοι τους οποίους βάζουμε και πως αυτούς τους στόχους τους πραγματοποιούμε βήμα-βήμα. Αυτό είναι και η ουσία και το αποτέλεσμα της πολιτικής μας. Διότι κρινόμεθα από το αποτέλεσμα κάθε φορά.

Οι απόψεις είναι ο πλούτος μας, αλλά η πράξη είναι αυτή που μετράει, κι έτσι θα συνεχίσουμε με επιτυχία. Είμαι αισιόδοξος, και από την θέση που αναλαμβάνω από σήμερα θα συμβάλω κι εγώ όπως όλοι σας προκειμένου τα πράγματα να πάνε κατ' ευχήν. Ευχαριστώ πολύ.

S. POPOV: Νομίζω ότι εκφράζω την άποψη όλων των παρευρισκομένων συναδέλφων. Ολόψυχα υποστηρίζουμε τις προτάσεις σας, και θα επιθυμούσαμε να ευχηθούμε στη νέα σύνθεση της Γραμματείας νέες ποιοτικές αναβαθμίσεις στο έργο. Και εφόσον εδώ ακούστηκε η ιδέα της πιθανότητας διεξαγωγής Ολομέλειας στη Ρουμανία, νομίζω θα ήταν ορθό να δώσουμε το λόγο στο συνάδελφό μας Miron Ignat, ούτως ώστε να διακριβώσει αυτή την πρόταση.

M. IGNAT: Ένα μεγάλο ευχαριστώ κύριε Πρόεδρε. Κατ' αρχήν θα ήθελα να σάς συγχαρώ για την ανανέωση της εντολής, να σάς ευχηθώ υγεία και ευτυχία. Πράγματι, η Ρουμανία προτείνει η επόμενη Ολομέλειά μας να διεξαχθεί στη Ρουμανία. Τί εννοούμε με αυτό; Την επόμενη χρονιά συμπληρώνονται δέκα χρόνια από τη διεξαγωγή της προηγούμενης Ολομέλειάς μας στη Ρουμανία. Εκ μέρους του Κοινοβουλίου της Ρουμανίας απεστάλη επιστολή προς τη Γραμματεία της Δ.Σ.Ο. με την παράκληση να διακριβωθεί με τι θα επιβαρυνθεί η Ρουμανική πλευρά, πόσα μέλη θα λάβουν μέρος, συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων, κι εφόσον δεν έχουμε απάντηση, μού ανέθεσαν να εκφράσω την επιθυμία του Κοινοβουλίου της Ρουμανίας και της Ρουμανίας να διοργανώσει την Ολομέλειά μας στο επόμενο έτος. Ένα μεγάλο ευχαριστώ.

Θα επιθυμούσα να είναι παραθαλάσσια η περιοχή διεξαγωγής της Ολομέλειας, λαμβάνοντας υπ' όψιν ότι η πλειονότητα των χριστιανών ορθοδόξων βρίσκονται στην κοιλάδα του Δούναβη και στον Εύξεινο Πόντο.

S. POPOV: Συμπληρωματικά θα το συζητήσουμε, νομίζω όμως ότι, δεδομένου ότι υπάρχει αυτή η πρόταση, η Γραμματεία θα το συζητήσει αυτό το θέμα λεπτομερώς, και θα έχουμε τελική απόφαση στη συνεδρίαση της Γραμματείας. Πρέπει να διακριβώσουμε το θέμα της επόμενης Ολομέλειάς μας.

Όσον αφορά τα περαιτέρω σχέδια και τις προτάσεις μας, θα επιθυμούσα ως Πρόεδρος να εκφράσω μερικές επιθυμίες, μερικές ευχές προς τη Γραμματεία.

Φρονώ ότι στις νέες αυτές συνθήκες πρέπει να ενισχύσουμε το έργο της ιστοσελίδας μας. Πρόκειται για έναν πολύ σημαντικό πόρο πληροφόρησης, ενημέρωσης, ο οποίος θα πρέπει να είναι τα μέγιστα εκσυγχρονισμένος και τάχιστα να προσανατολίζεται στις αλλαγές οι οποίες λαμβάνουν χώρα, τόσο από την άποψη της καταχώρισης υλικού, πληροφοριών, αλλά και μίας με την καλή έννοια επιθετικότητα στην προβολή αυτού.

Μια δεύτερη πλευρά: νομίζω ότι θα πρέπει να υποστηρίξουμε επίσης τον κύριο Γενικό Γραμματέα στα όσα είπε περί της αναγκαιότητας διεύρυνσης της συνεργασίας μας. Εννοώ και τις Δικαιονομολογικές Διεθνείς Οργανώσεις, αλλά και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Υπάρχουν διάφορες τέτοιες οργανώσεις. Οι πλέον δραστήριες είναι παραδείγματος χάριν το Διεθνές Ίδρυμα του Ανδρέα του Πρωτοκλήτου, των Ορθοδόξων λαών, υπάρχουν Ελληνικές Οργανώσεις, υπάρχουν νεανικές ισχυρές ορθόδοξες οργανώσεις και στην Ελλάδα - και το συζητήσαμε αυτό με συναδέλφους από την Ελλάδα - πρέπει να τους προσελκύσουμε στην υπόθεσή μας. Υπάρχει Διεθνής Ορθόδοξη Νεανική Οργάνωση. Ίσως, θα μπορούσαμε να έχουμε κάποιο κοινό forum, κάποιο Συνέδριο, νομίζω ότι πρέπει να τα σκεφτούμε αυτά.

Μια επιπλέον πλευρά που αφορά άμεσα τη δραστηριότητα των Συμβούλων μας, και όλων ημών. Νομίζω ότι έφτασε ο καιρός, όπως αυτό λαμβάνει χώρα σε πολλούς άλλους Οργανισμούς, να εξετάσουμε την προοπτική της υιοθέτησης της εξής πρακτικής: να έχουμε μια ετήσια εισήγηση της Ολομελείας μας περί της συγκυρίας στις χώρες του Ανατολικού Χριστιανικού Κόσμου. Η ιδέα έχει ως εξής: πρέπει να έχουμε μία παρακολούθηση της τρέχουσας συγκυρίας, ούτως ώστε ενώπιον της Ολομελείας να παρουσιάζεται μια σχετική Εισήγηση. Κατ' αυτόν

τον τρόπο, θα έχουμε τη δυνατότητα να συνάγουμε πορίσματα, όχι απλώς ψηφίσματα, αλλά σοβαρή ανάλυση της συγκυρίας. Στο Λίβανο, στην Παλαιστίνη, στην Ιορδανία. Όσα είπε ο συνάδελφος, ο αξιότιμος συνάδελφος Ghassan. Να έχουμε μια τέτοια Εισήγηση. Να μην είναι λεπτομερής, εκτενής αυτή η Εισήγηση, αλλά να είναι ένα σημαντικό έγγραφο καταγραφής και ανάλυσης που θα μας επιτρέπει να έχουμε μια καλύτερη εικόνα για την παγκόσμια κοινή γνώμη. Θα επιθυμούσα επίσης ο αξιότιμος κύριος Γενικός Γραμματεύς και τα μέλη της Γραμματείας να σκεφτούν αυτές τις προτάσεις. Φρονώ, όμως, ότι με αυτό τον τρόπο θα αναβαθμίζαμε το ρόλο και το κύρος της Δ.Σ.Ο.

Αδιαμφισβήτητα θα πρέπει το ταχύτερο δυνατό να υπογράψουμε τη Συμφωνία με τις Διακοινοβουλευτικές Συνελεύσεις, Διακοινοβουλευτικές Οργανώσεις με τις οποίες έχουμε προκαταρκτική συμφωνία, ούτως ώστε να αναβαθμίσουμε τη συνεργασία μας και με αυτούς.

Σε κάθε περίπτωση, φρονώ ότι διαθέτει μεγάλο δυναμικό η Οργάνωσή μας, γεγονός που μας επιτρέπει να ευελπιστούμε σε νέα ποιοτική αναβάθμιση της δραστηριότητας και του έργου μας.

Ολοκληρώνοντας αυτές τις ευχές, τις επιθυμίες - τη λήξη των εργασιών θα την έχουμε λίγο αργότερα - θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μας σε όλες τις Αντιπροσωπείες, σε όλους τους συμμετέχοντες, για την ενεργό συμμετοχή τους στο έργο της 17^{ης} Διακοινοβουλευτικής Συνελεύσεως.

Ολοκληρώνοντας, όπως πάντα, θέτω το ερώτημα σε όλους τους συναδέλφους τι παρατηρήσεις, τι προτάσεις, τι επιθυμίες υπάρχουν για το έργο μας.

Κύριε Μυγδάλη, τί παρατηρήσεις υπάρχουν;

Κ. ΜΥΓΔΑΛΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου δόθηκε η ευκαιρία σε κάποια από τις τοποθετήσεις εδώ των θεμάτων που είχαμε να πω και για τις δυνατότητες και για τις αδυναμίες τις οποίες έχουμε. Θα κοιτάξουμε εκ των εν όντων να αξιοποιήσουμε τις δυνατότητες και να ελαχιστοποιήσουμε τις αδυναμίες μας. Είναι πολύ μεγάλο το έργο, προσπαθούμε, κι όπως καταλαβαίνετε για μας που είμαστε Σύμβουλοι ή Γραμματείς έχουμε ένα δύσκολο προσωπικό, εσάς τους βουλευτές, που έχετε χιλιάδες πράγματα, έχετε χιλιάδες αντικείμενα. Πρέπει να συμπίπτουν οι χρόνοι σας, οι δυνατότητές σας. Όλα αυτά τα πράγματα είναι πολύ σοβαρά.

Εγώ μένω σε δύο επισημάνσεις σας: ότι η ιστοσελίδα θα αλλάξει άρδην διότι δεν ανταποκρίνεται καθόλου ομολογουμένως. Μένω στο γεγονός ότι για πρώτη φορά θα δοθεί η δυνατότητα όσοι μίλησαν να έχουν ανηρτημένο στο διαδίκτυο την ομιλία τους, και όταν πηγαίνει κανείς με βάση το Google και δίνει το όνομά του να παραπέμπεται αμέσως στο site το οποίο θα αναρτήσει τις ομιλίες. Έτσι, λοιπόν, αν κάποιος δίνει για παράδειγμα στα ρώσικα Ρορον να έχει την δυνατότητα να παρακολουθήσει την ομιλία σας εδώ. Το θεωρώ πολύ σημαντικό, να δούμε πώς μπορεί να διασυνδεθεί και με το δικό μας site.

Και επίσης ένα πολύ κρίσιμο θέμα, και το οποίον νομίζω ότι πρέπει τάχιστα να αναλάβει ο κύριος Μπουχέιμπερ, όντας μέλος της νέας Γραμματείας είναι η υπόθεση της Λατινικής Αμερικής, διότι οκτώ βουλευτές που υπάρχουν εκεί είναι λιβανικής καταγωγής. Ψάχνουμε χρόνια τώρα να βρούμε τα ίχνη τους με κάθε τρόπο, και ίχνη δεν μπορούμε να βρούμε. Ίσως σε μια συνεργασία με το Υπουργείο Εξωτερικών του Λιβάνου να μπορέσουμε να τους εντοπίσουμε. Σας ευχαριστώ.

S. POPOV: Ο κύριος Alexeev.

V. ALEXEEV: Σας ευχαριστώ Κύριε Γενικό και Κύριε Πρόεδρε για τη δυνατότητα να αναφερθώ κι εγώ σε μερικά πορίσματα, σε δύο – τρεις πλευρές της δραστηριότητάς μας, τις οποίες πρέπει να ενισχύσουμε απαραιτήτως. Αυτό αφορά πρωτίστως την ενημέρωση, την ιστοσελίδα και άλλες μορφές πληροφόρησης για τη δραστηριότητά μας. Νομίζω ότι, σε συνδυασμό με τα παραπάνω, οφείλουμε να ενεργοποιήσουμε την έκδοση του ενημερωτικού δελτίου μας, να είναι σε πιο τακτά διαστήματα αυτό το δελτίο και να είναι αρκούντως δημοφιλές μεταξύ των συναδέλφων σας των βουλευτών στα Κοινοβούλια. Επί του παρόντος, έχει εσωτερική διακίνηση και χρήση. Αυτό δεν είναι καλό, πρέπει να το επιτύχουμε. Δεν είναι φροντίδα της Γραμματείας αυτό. Είναι φροντίδα ενός εκάστου των βουλευτών να προωθεί αυτό το Ενημερωτικό Δελτίο, είναι το βασικό ενημερω-

τικό όργανό μας, είναι η επίσημη έκφρασή μας που πρέπει να προωθείται στα Κοινοβούλια. Να μην υπάρχει μόνο στις βιβλιοθήκες μας, αλλά να μπορεί να το ξεφυλλίζει, ας πούμε, ο Πρόεδρος ή το Προεδρείο του κάθε Κοινοβουλίου αυτό το έντυπο, ενημερωτικά.

Φυσικά, θα πρέπει να επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην ενεργοποίηση της δραστηριότητας των Επιτροπών. Εάν οι Επιτροπές εργαστούν στην πλήρη ισχύ που διαθέτουν, αξιοποιώντας το δυναμικό τους, θα μπορούμε να έχουμε και μεγάλο αριθμό οπαδών και συμμάχων, διότι οι συνεδριάσεις θα πρέπει να έχουν ένα δίκτυο συνεργατών και βοηθών. Κάθε συνεδρίαση επί το πλείστον θα πρέπει να είναι γεγονός για την Ορθόδοξη κοινότητα αυτής της χώρας, στην οποία διεξάγεται η Συνεδρίαση της Επιτροπής. Νομίζω ότι, αν επικεντρώσουμε τις προσπάθειές μας τουλάχιστον σε αυτές τις δύο κατευθύνσεις, θα επιτύχουμε σημαντική πρόοδο. Και φυσικά συμφωνώ πλήρως με τις θέσεις του λόγου ενθρονίσεως, επιτρέψτε μου να πω.

Για τις προσπάθειες παρεμβάσεων, ειρηνικών επιθετικών παρεμβάσεων σε εκείνες τις ηπείρους στις οποίες δεν έχουμε εντοπίσει ακόμα σοβαρή παρουσία, είναι η Λατινική Αμερική, είναι η Αφρική μεταξύ αυτών, και από την άποψη αυτή το ταξίδι στην Αιθιοπία μου φαίνεται εξαιρετικά σημαντικό και ενδιαφέρον. Νομίζω ότι θα πρέπει να σκεφτούμε και τις Ινδίες, καθότι και εκεί παραδοσιακώς έχει διαδοθεί ο Χριστιανισμός από αρχαιοτάτων χρόνων, είναι επίσης μια γη αποστολικών άθλων. Λατινική Αμερική, λοιπόν, και Αιθιοπία είναι οι άμεσοι στόχοι, τα υπόλοιπα αργότερα.

Κι άλλη μια πλευρά επιτρέψτε μου να θίξω. Σήμερα είναι θέμα υποχώρησης στη μόδα, είναι επιταγή των καιρών. Στη συνάντηση των 8 Ισχυρών και των 20 Ισχυρών, συγκεντρώνεται και το Νεανικό Κίνημα, ένα forum των μελλοντικών ηγετών. Γιατί να μην έχουμε σε μία από τις συναντήσεις μας μια συνάντηση της νεολαίας; Από κάθε χώρα, κάποιος ηγέτης τοπικών ορθοδόξων κοινοτήτων, νέος, να συνεισφέρει στον πολλαπλασιασμό των προσπαθειών μας. Αυτό θα έχει γόνιμη αντανάκλαση, γόνιμο αντίκτυπο, όχι μόνο στην εικόνα που δείχνουμε προς τα έξω, αλλά θα προσδώσει και μια νέα διάσταση. Ευχαριστώ για την προσοχή σας κι εύχομαι επιτυχία σε όλους.

S. POPOV: Σας ευχαριστώ.

Τί άλλες παρατηρήσεις υπάρχουν, επιθυμίες; Θέλει να συμπληρώσει κάτι ο κύριος Γενικός; Τότε ολοκληρώνουμε τις εργασίες μας.

Αξιότιμοι συνάδελφοι, ολοκληρώνοντας επιτρέψτε μου για άλλη μια φορά να εκφράσουμε τις ειλικρινείς ευχαριστίες μας, την ευγνωμοσύνη μας στο Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας της Αρμενίας, στην ηγεσία της Δημοκρατίας της Αρμενίας για τη θαυμάσια δυνατότητα διεξαγωγής της 17^{ης} Ολομέλειας. Η ηγεσία είναι μακριά, προσωπικά λοιπόν στον κύριο Minasyan, τον οποίο πρέπει να συγχαρούμε, διότι έγινε μέλος της Γραμματείας μας.

Νομίζω ότι η Ολομέλεια είχε γόνιμες εργασίες, πολύ ορθώς, με επιτυχία, εγκρίναμε δύο πολύ σημαντικά έγγραφα, στο τρίτο έγγραφο απαιτείται μια περαιτέρω επεξεργασία. Λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις του κυρίου Zatulin και άλλες επιθυμίες πρέπει να συνεχίσουμε τις εργασίες σε αυτό το έγγραφο. Θα επιθυμούσαμε όλοι οι συμμετέχοντες στην Ολομέλεια, οι βουλευτές, στο εγγύς μέλλον, μετά την επάνοδο στις γενέτειρές μας να διηγηθούμε τα διαμειφθέντα, να δώσουμε μια συνέντευξη Τύπου, να μιλάμε στο Ραδιόφωνο, στην Τηλεόραση με λεπτομέρειες για τις εργασίες εδώ στην Αρμενία. Έχει ιδιαίτερη σημασία η δραστηριότητά μας να είναι προσπελάσιμη από την ευρεία κοινή γνώμη, ούτως ώστε στις χώρες μας να γνωρίζουν με τι ασχολούμαστε εμείς εδώ. Θα ήθελα να ευχηθώ σε όλους του Βουλευτές επιτυχίες και υγεία. Σειρά συναδέλφων έχει εκλογές και επανεκλογές. Ευχόμαστε, λοιπόν, επιτυχίες και να παραμείνουν στη σύνθεση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας. Ευχόμεθα σε όλους υγεία, σε όλες τις χώρες και σε όλους τους λαούς ευημερία.

Με αυτά τα λόγια, λοιπόν, επιτρέψτε μου την 17^η Ολομέλεια της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας να την θεωρήσουμε λήξασα. Κηρύσσω τη λήξη.

V. ALEXEEV: Υπάρχει μια πληροφορία σύντομη. Ολοκληρώνεται η εργασία για το Σήμα,

θα έχουμε το Σήμα μας, ένα Έμβλημα. Αυτή η έκπληξη θα καταστεί γνωστή αργότερα, όταν λάβει απόφαση η Γραμματεία επ' αυτής. Σάς ευχαριστώ.

Αξιότιμοι συνάδελφοι την προσοχή σας για λίγο. Τώρα έχουμε γεύμα, και στις 17:30 θα έχουμε συνάντηση με τον Παναγιώτατο Καθολικό Πατριάρχη των Αρμενίων.

Ψ Η Φ Ι Σ Μ Α Τ Α

Ψήφισμα – Συμπεράσματα

«Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης»

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.) που συνήλθε και συζήτησε στα πλαίσια της 17^{ης} ετήσιας Γενικής Συνέλευσής της στο Ερεβάν (Αρμενία) περί της ιστορίας και επίκαιρων προβλημάτων που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ της Εκκλησίας και του Κράτους στις χώρες της Ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης, θεωρεί αναγκαίο να υπογραμμίσει για άλλη μια φορά ως αδιαμφισβήτητο γεγονός, το ότι ακριβώς η ορθοδοξία απετέλεσε συστατικό στοιχείο της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της ίδιας της κρατικής υποστάσεως των χωρών μας. Η αναγνώριση του χριστιανισμού ως επίσημης θρησκείας του κράτους στην Αρμενία, στο Βυζάντιο και σε άλλες χώρες κατά τον πρώιμο Μεσαίωνα, επέτρεψε να τεθούν οι βάσεις της εθνικής ταυτότητας και συνέβαλε στην λειτουργία των θεσμών του κράτους σε κρίσιμες περιόδους της ανάπτυξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Χάρη στην Ορθοδοξία, πολλοί λαοί της Ευρώπης και της Ασίας έγιναν κοινωνοί του προηγμένου πολιτισμού της εποχής τους και στη συνέχεια ανεδείχθησαν ως ανεξάρτητα κέντρα της Χριστιανικής Ορθοδοξίας και του πολιτισμού της.

Η παρούσα σύνοδος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας συνήλθε στο Ερεβάν, την πρωτεύουσα της Αρμενίας, χώρας που πρώτη στον κόσμο καθιέρωσε τον χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία του Κράτους, και παραμένει μέχρι σήμερα πιστή στην ιστορική και πνευματική της επιλογή. Οι σύγχρονες σχέσεις μεταξύ Εκκλησίας και Κράτους στην Αρμενία μαρτυρούν ότι η Ανατολική Χριστιανική εμπειρία αυτών των σχέσεων, αποτελεί ένα πολιτικά ζωτικό πρότυπο.

Το θέμα της παρούσης Συνελεύσεως δεν επελέγη τυχαία. Οι βασικές πολιτικές αντιλήψεις και πρακτικές των χωρών του σύγχρονου κόσμου εστιάζουν όλο και πιο πολύ κατά τρόπο που αποκλίνει από τις καθιερωμένες σχέσεις μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας, από τις παραδοσιακές, πνευματικές και πολιτιστικές αξίες που διαμόρφωσαν τον πολιτισμό μας πάνω σε χριστιανικά θεμέλια.

Οι οπαδοί των παραδοσιακών, κατά κύριο λόγο, χριστιανικών αξιών, θεωρούν το Κράτος ως ένα θεσμό, ο οποίος δεν φέρει μόνο την ευθύνη για τη στρατιωτικο-πολιτική ασφάλεια και την κοινωνική ευημερία της κοινωνίας, αλλά και για την κυρίαρχη άποψη περί ηθικής, για την ευδαιμονία της οικογένειας και για την υψηλή πνευματικότητα του λαού. Εκκινώντας απ' αυτό, θεωρούν την Εκκλησία συνεργό του Κράτους, αναπόσπαστο και σημαντικό μέρος της κοινωνίας που αποτελεί το πνευματικό και ηθικό της έρεισμα.

Οι οπαδοί της «άλλης άποψης» που φέρεται ως ριζοσπαστική και φιλελεύθερη, κατανοούν το κράτος αποκλειστικά ως διαχείριση, απαλλαγμένη από την κοινωνική και ηθική ευθύνη, που δεν παρεμποδίζει οποιαδήποτε μορφή αυθαιρεσίας και αυτοέκφρασης του ανθρώπου, απαλλαγμένη και από καθιερωμένες παραδόσεις και ηθικούς κανόνες.

Είναι φυσικό ότι οι οπαδοί μιας τέτοιας αντίληψης του Κράτους, επιδιώκουν να απαλλαγούν

από κάθε είδους επιρροή της Εκκλησίας, να την εκτοπίσουν από τον δημόσιο βίο, να μην της επιτρέψουν να εκφράζει δημόσια τις ηθικές της εκτιμήσεις και να κρίνει αποφάσεις και πρακτικές της υφιστάμενης εξουσίας.

Η προσπάθεια οικοδόμησης μιας «κοινωνίας των πολιτών» χωρίς την Εκκλησία οδηγεί ολόένα και περισσότερο σε έναν καινούριο «κοσμικό ολοκληρωτισμό». Ακόμη και μία απλή δημόσια τοποθέτηση υπέρ των κοινώς αποδεκτών παραδοσιακών αξιών, ενίοτε εκλαμβάνεται ως αξιόποινη πράξη.

Παράδειγμα ενός τέτοιου καινούριου ολοκληρωτισμού αποτελούν ορισμένες τάσεις μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κάποια επίσημα έγγραφα, όπως η δήλωση της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης (Κ.Σ.Σ.Ε.) σχετικά με την σεξουαλικές ιδιαιτερότητες μερίδας πολιτών, κατά την οποία η αναφορά σε αυτές τις ιδιαιτερότητες δεν μπορεί να συνοδεύεται με τον όρο «αμαρτία», ενώ καλούνται τα κράτη να μη θεωρούν αυτά τα φαινόμενα ως χρίζοντα μέριμνας και περιορισμού.

Στο μεταξύ σε καμιά χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι θέσεις που στρέφονται κατά της οικογένειας και του χριστιανισμού δεν αποφασίσθηκαν με γενική ψηφοφορία ή με δημοψήφισμα. Είναι άραγε δημοκρατικό, ζητήματα που αφορούν τη διάκριση μεταξύ «καλού» και «κακού», να επιλύονται δια ψηφοφορίας στην Κ.Σ.Σ.Ε., στερώντας στην ουσία από τους λαούς και τα κράτη τη δυνατότητα να υπερασπιστούν τις καθιερωμένες θρησκευτικές τους αξίες;

Η πρακτική αυτή αντιφάσκει ευθέως των παραδοσιακών χριστιανικών αξιών και η υιοθέτησή της ισοδυναμεί με απαίτηση για παραίτηση από την εθνική ταυτότητα των λαών. Τόσο ριζική επιβολή αλλαγών στη ζωή των ανθρώπων, ελάμβανε χώρα μόνο σε συνθήκες σκληρής ξένης κατοχής.

Είναι προφανές ότι η ένταξη μιας σειράς παραδοσιακά ορθόδοξων χωρών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς δεν συνέβαλε στο να εισακούεται η φωνή της Ορθοδοξίας περισσότερο στο σύγχρονο κόσμο. Η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, δεν κατέστησε την Ευρώπη περισσότερο χριστιανική, ενώ το είναι των ίδιων των ορθόδοξων λαών, ως αποτέλεσμα των παραπάνω, συν των χρόνων, όλο και λιγότερο εναρμονίζεται με τους ευαγγελικούς προσανατολισμούς.

Είναι γνωστό ότι η Ορθοδοξία βρίσκεται στις απαρχές της διαμόρφωσης της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της κρατικής υπόστασης των χωρών μας, ενώ στις μέρες μας διάφορα κοσμικά γεωπολιτικά σχέδια απειλούν την ταυτότητα, την παραδοσιακή κρατική υπόσταση και τις αξίες μας. Εναλλακτική λύση στα σχέδια αυτά, δεν είναι η απομόνωσή μας από τη Δυτική Ευρώπη, αλλά η συσπείρωση του Ανατολικού χριστιανικού κόσμου, η πραγμάτωση του δικού μας πολιτισμικού οράματος, γεγονός που θα δώσει στους εταίρους μας τη δυνατότητα να κατανοήσουν καλλίτερα και να τρέφουν σεβασμό προς τις αξίες μας.

Σε χώρες όπου οι Ορθόδοξοι αποτελούν μειονότητα, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή, αναγνωρίζεται ο κίνδυνος διολίσθησης του Κράτους σε πολιτική προστατευτισμού της κυρίαρχης θρησκευτικής ομολογίας και μη σεβασμού των άλλων θρησκευτικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, που οδηγούν σε παραβιάσεις των θεμελιωδών αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων.

Τέτοιου είδους πράξεις, όπου χριστιανοί υφίστανται ποικίλων ειδών βιαιότητες, εκτοπισμούς και δολοφονίες, δεν μπορούν να είναι ανεκτές. Σ' αυτές και άλλες περιπτώσεις, το Κράτος οφείλει να προασπίζεται απαρέγκλιτα τις αρχές της ανεξιθρησκείας, να σέβεται τις θρησκευτικές και κοινωνικές αξίες των ανθρώπων, τα αστικά, πολιτικά και πολιτισμικά τους δικαιώματα στα πλαίσια μιας λειτουργικής δημοκρατίας.

Είμαστε βέβαιοι ότι η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας οφείλει να αναπτύξει πιο ενεργά το δυναμικό της ως μοναδικό πεδίο σύμπραξης των πολιτικών και πολιτιστικών συνιστωσών των χωρών της Ανατολικής χριστιανικής παράδοσης.

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι ο ρόλος της Ορθοδοξίας στην ανάπτυξη της παραδοσιακής κρατικής υπόστασης των χωρών της Ανατολικής Χριστιανικής περιοχής καθίσταται όλο και πιο επίκαιρος, εμείς, τα μέλη της 17^{ης} Γενικής Συνέλευσης της Δ.Σ.Ο., διακηρύσσουμε την ανάγκη:

- να εντείνουμε τις προσπάθειες μας μέσα στα κοινοβούλια με σκοπό την ανάληψη των απαραίτητων πρωτοβουλιών, οι οποίες θα καταστήσουν την υπεύθυνη πολιτική κανόνα του δημόσιου βίου,
- να συμμετάσχουμε πιο ενεργά στους διεθνείς οργανισμούς, ούτως ώστε να συνεχίσουμε τον διάλογο με όλες τις χριστιανικές εκκλησίες και άλλες θρησκείες στο όνομα της ειρήνευσης και της αειφόρου ανάπτυξης της ανθρωπότητας, της ενίσχυσης των παραδοσιακών κρατικών θεσμών και αξιών.

Η Γενική Συνέλευση της Δ.Σ.Ο. καλεί εκ νέου τον κάθε βουλευτή να ενισχύσει το έργο του στο πλαίσιο του πολιτικού κόμματος, μέλος του οποίου τυγχάνει, ούτως ώστε οι εκπονηθείσες απαραίτητες αποφάσεις και πρωτοβουλίες να ενδυναμώσουν περαιτέρω τη δημοκρατία, επιβεβαιώνοντας την αποστολή του βουλευτή ως εκφραστή αποκλειστικά των συμφερόντων του λαού.

Στη μακραίωνη ιστορία τους οι χώρες και οι λαοί μας αναπτύσσονταν υπό τις ακτίνες του εξ Ανατολών φωτός, διατηρούμενοι στον κόσμο χάρη στην Ορθόδοξο επιλογή των προγόνων μας. Παρά τις ποικίλες προκλήσεις της εποχής που βιώνουμε, τίποτε δεν μπορεί να αλλάξει αυτή την επιλογή.

ΨΗΦΙΣΜΑ

Περί της διατήρησης μνημείων αρμενικής χριστιανικής πνευματικότητας και πολιτισμού στην περιοχή και της ειρηνικής επίλυσης του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.), έχοντας συνέλθει στην ετήσια Γενική Συνέλευσή της στο Ερεβάν,

Εκφράζοντας ανησυχία σχετικά με την συνεχιζόμενη καταστροφή των χριστιανικών αρμενικών ιστορικών-πολιτιστικών μνημείων στην περιοχή,

Βάσει των κανόνων και των αρχών του διεθνούς δικαίου, και συγκεκριμένα των διατάξεων της Σύμβασης της UNESCO του 1972 για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι λόγω πολέμων, συρράξεων και έξαψης των πολιτικών παθών, τα αρχαία μνημεία της χριστιανικής πνευματικότητας και πολιτισμού στον Καύκασο και στις γύρω περιοχές, που έχουν δημιουργηθεί διαμέσου αιώνων με τον κόπο και ιδιοφυΐα του αρμενικού λαού, ακολουθούν να κινδυνεύουν να εξαφανιστούν, να καταστραφούν και να πάψουν να υφίστανται ως κτήμα των μελλοντικών γενεών,

Εκφράζοντας ανησυχία για την απουσία προόδου στην ειρηνική επίλυση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ καθώς και για την ενεργοποίηση της πολεμικής ρητορικής επί του θέματος αυτού και χαιρετίζοντας όλες τις διπλωματικές και άλλες προσπάθειες, που κατατείνουν στην διατήρηση της ειρήνης στον Καύκασο.

ΥΙΟΘΕΤΕΙ ΤΟ ΕΞΗΣ ΨΗΦΙΣΜΑ:

1. Καταδικάζει τις οποιεσδήποτε πράξεις βεβήλωσης και καταστροφής των χριστιανικών αρμενικών αξιών – εκκλησιών, μονών, σταυρόπετρων, ταφόπετρων, ιστορικό-πολιτιστικών μνημείων και άλλων ιερών, όπου κι εάν βρίσκονται.
2. Εφιστά την προσοχή των αρχών των κρατών, που έχουν υπογράψει τη Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς, στην ευθύνη για την καταστροφή των ιστορικών μνημείων χριστιανικής πνευματικότητας και πολιτισμού.
3. Καταδικάζει αυστηρά τον κίνδυνο της πολεμικής απειλής και τις милитарιστικές δηλώσεις αναφορικά με την πρόθεση να επιλυθεί το πρόβλημα του Καραμπάχ δια της βίας, καθώς και προσπάθειες να προσδοθεί θρησκευτική χροιά στο πρόβλημα.
4. Υποστηρίζει τις προσπάθειες της ομάδας Μίνσκ του ΟΑΣΕ, που αποσκοπούν στην ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος του Ναγκόρνο Καραμπάχ, σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου και με σεβασμό στο δικαίωμα του λαού του Ναγκόρνο Καραμπάχ για αυτοδιάθεση.